BETÄNKANDE

AF

DEN FÖR VERKSTÄLLANDE AF UTREDNING OCH AFGIFVANDE AF FÖRSLAG

RÖRANDE

FÖRÄNDRAD ORGANISATION

AF

MEDICINALSTYRELSEN

M. M.

DEN 13 JUNI 1908

TILLSATTA KOMMITTÉ.

I.

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1909.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Sid.

Kommitténs underdåniga skrifvelse till Konungen ..... v.

I. **Historik och nuvarande organisation** ..... 1.

II. **Utredning och förslag angående ny organisation af medicinalstyrelsen.**

A. Allmänna grunder ..... 16.

B. Hospitalsärenden ..... 22.

C. Rättsmedicinska ärenden angående sinnesbeskaffenhet ..... 32.

D. Rättsmedicinska ärenden, som ej angå sinnesbeskaffenhet ..... 35.

E. Ärenden rörande läkarkonstens utöfvande och läkardistrikten ..... 38.

F. Allmänna hälsovårdsärenden ..... 39.

G. Lasaretts-, sjukstuge- och tuberkulossjukvårdsärenden ..... 41.

H. Apoteksärenden ..... 43.

I. Militära hälso- och sjukvårdsärenden samt ärenden rörande tandläkare, brunnar och bad, sjukgymnaster, barnmorskeväsendet m. m. 48.

K. Veterinärärenden ..... 50.

L. Medicinalstyrelsens räkenskapskontor, kamrerare för hospitalsärenden och kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning ..... 56.

M. Medicinalstyrelsens kansli, ombudsman och fiskal samt läkaramanuenser 67.

N. Sammanfattning af kommitténs förslag till organisation af medicinalstyrelsen ..... 73.

III. **Aflöningar** ..... 77.

IV. **Förslag till ny instruktion för medicinalstyrelsen** ..... 95.

V. **Särskild motivering till förslaget till ny instruktion för medicinalstyrelsen** 114.

VI. **Af förslaget till ny instruktion för medicinalstyrelsen föranledt förslag till ändrad lydelse af vissa paragrafer i instruktionen för läkare** ..... 120.

Reservationer ..... 122.

Till KONUNGEN.

Genom nådigt bref den 13 juni 1908 har Eders Kungl. Maj:t funnit godt uppdraga åt en kommitté att verkställa utredning, huruvida några förändringar i medicinalstyrelsens organisation och sättet

för ärendenas handläggning inom styrelsen må böra vidtagas och därefter till Eders Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, hvartill samma utredning må föranleda, samt i sammanhang därmed afgifva yttrande och förslag beträffande löneregler för nämnda styrelse. Till ordförande i kommittén har Eders Kungl. Maj:t förordnat undertecknad Linroth samt till ledamöter undertecknade Nyström, Persson, Kjellberg, Gullstrand och Rissler. Tillika har Eders Kungl. Maj:t genom nyssnämnda nådiga bref samt genom nådigt bref den 13 november 1908 förordnat, att såsom särskilda sakkunniga skulle i kommitténs öfverläggningar och beslut deltaga vid behandling af rättsmedicinska frågor undertecknad Key-Åberg, vid behandling af frågor rörande hospitalsväsendet undertecknad Björck, vid behandling af frågor angående veterinärväsendet undertecknad Regnér, samt vid behandling af frågor rörande apoteksväsendet undertecknad Kaijser. Vidare har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att kommittén ägde själf antaga sin sekreterare.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 11 juni 1909 — efter underdånig anmälan af kommittén att inom densamma fråga uppstått om veterinärärendenas öfverflyttande från medicinalstyrelsen till landtbruksstyrelsen och sedan med anledning däraf svenska veterinärläkarföreningen till Eders Kungl. Maj:t inkommit med en underdånig skrift — funnit godt förordna, att, i stället för undertecknade Gullstrand och Rissler, professorn vid veterinärinstitutet i Stockholm, medicine doktorn J. G. H. Vennerholm och byråchefen i landtbruksstyrelsen F. R. Egerström skola vara ledamöter i kommittén under den tid, frågan om omorganisationen af den centrala myndigheten för veterinärväsendet utgör föremål för kommitténs behandling.

Arbetet inom kommittén, sådan den ursprungligen var sammansatt, började den 2 november 1908 och har därefter med uppehåll under Riksdagen och med de öfriga afbrott, som föranledts af omständigheterna, fortgått till nedanstående dag.

Med anledning af den förändring i kommitténs sammansättning vid behandlingen af veterinärärendena, hvarom Eders Kungl. Maj:t förordnat, har kommittén ansett lämpligt att uppdela sitt betänkande i två afdelningar, den ena innefattande kommitténs uppdrag med undantag af frågan om den närmare organisationen af den centrala veterinäradministrationen och den andra sagda fråga. Med hänsyn till den inverkan, frågan om veterinärärendenas framtida behandling befunnits hafva på frågan om medicinalstyrelsens organisation, har emellertid kommittén redan i den förra delen af betänkandet måst upptaga till behandling frågan om veterinärärendenas kvarblifvande inom eller afskiljande från medicinalstyrelsen.

Förra delen af sitt betänkande får kommittén härmed i underdånighet öfverlämna till Eders Kungl. Maj:t.

För den händelse Eders Kungl. Maj:t skulle finna godt för nästkommande års Riksdag framlägga den enligt kommitténs mening synnerligen trängande frågan om omorganisation och löneregler för medicinalstyrelsen, men andra delen af kommitténs betänkande ej kommer att föreligga färdig inom sådan tid, att så äfven hvad veterinärärendena angår kan ske, vill kommittén i underdånighet framhålla, att dessa ärenden till den omfattning, de för närvarande tillhöra medicinalstyrelsen, tillsvidare synas kunna provisoriskt kvarblifva inom styrelsen, till dess frågan om den centrala veterinäradministrationen kan hafva blifvit slut-

giltigt ordnad. Därvid torde veterinärärendena lämpligen böra handläggas särskildt för sig å en byrå, hvars chef i tillämpliga delar erhåller samma ställning som enligt kommitténs förslag skall tillkomma byråchef inom styrelsen, och hvars öfriga tjänstemän blifva amanuensen för veterinärärenden jämte ytterligare, i mån af behof, någon hos styrelsen anställd tjänsteman.

Då kommittén funnit det angeläget att tillse, hur den föreslagna nya organisationen af medicinalstyrelsen skulle kunna i alla detaljer genomföras, har kommittén vid sitt betänkande fogat ett af kommittén utarbetadt förslag till ny instruktion för styrelsen jämte tillhörande kort motivering.

Mot särskilda delar af kommitténs betänkande hafva reservationer afgifvits af undertecknade Linroth, Nyström, Persson, Kjellberg, Regnér och Kaijser. Reservationerna åtfölja betänkandet.

Underdånigst

KLAS LINROTH.

J. F. NYSTRÖM. CARL PERSSON. KNUT KJELLBERG.

ALLVAR GULLSTRAND. J. RISSLER.

A. KEY-ÅBERG. THURE BJÖRCK.

GUSTAF REGNÉR. A. KAIJSER.

H. v. Schulzenheim.

Stockholm den 15 november 1909.

I.

Historik och nuvarande organisation.

Collegium medicum och sundhetskollegium.

Den nuvarande medicinalstyrelsen leder sina anor från en efter mediet af 1600-talet till läkarvetenskapens främjande af dess idkare i hufvudstaden stiftad förening, hvilken den 16 maj 1663 under namn af collegium medicorum eller medicum försågs med vissa privilegier mot skyldighet att utöfva viss tillsyn öfver läkare och apotekare m. fl. Ur denna inrättning, till en början af hufvudsakligen enskild beskaffenhet, framgick, i den mån med läkarvetenskapens stigande utveckling krafvet på en ordnad medicinalförvaltning ökades, efter hand ett statens förvaltningsverk, hos hvilket högsta inseendet öfver hälso- och sjukvården samt dess utöfvare, de civila som de militära, i väsentliga delar sammanfördes. Då emellertid den förändrade ställning, kollegiet så småningom kom att intaga, gjorde en fastare organisation för handhafvande af dess uppgifter erforderlig, blef genom kungl. kungörelsen den 27 januari 1813 collegium medicum, sådant det dittills varit ordnadt, upplöst och i dess ställe sundhetskollegium inrättadt.

Enligt för sundhetskollegium den 6 december 1815 utfärdad instruktion skulle detta ämbetsverk bestå af en præses, som skulle ansvara Kungl. Maj:t för ärendenas driftiga handläggning och vederbörliga gång, en vice præses, som, när ordföranden var frånvarande, skulle uppfylla dennes åliggande och under hans närvaro biträda honom vid tillsynen öfver ärendenas handterande, samt två medicinalråd och sex assessorer.

Redan den 5 april 1810 hade Kungl. Maj:t, för att bereda collegium medicum tillgång till sakkunskap på skilda områden, uppdragit åt

professorerna i Stockholm i obstetrik samt i medicin och farmaci, öfverkirurgen vid Serafimerlasarettet och ännu en tjänsteläkare att såsom extra ordinarie ledamöter tillhöra collegium. Vid sundhetskollegiums bildande upptogos dessa extra ordinarie ledamöter där. De blefvo dock icke ersatta vid sin afgång, utan upphörde därmed anordningen. Något arfvode hade de icke uppburit.

Genom nådiga brefvet den 28 december 1821 blefvo två assessorsämbeten i sundhetskollegium indragna, och enligt den 27 april 1841 fastställd aflöningsstat för kollegium skulle ledamöterna endast utgöra en ordförande och fyra medicinalråd. »Då emellertid detta antal af collegiales lätteligen kunde förminskas under det domföra» erhöll kollegium genom nådigt bref den 3 juni 1846 tillåtelse att, vid möjligen inträffande behof, på högst två månader i sänder bland hufvudstadens därtill kvalificerade läkarpersonal utse och adjungera ledamot, utan anspråk på adjunktsarfvode.

Jämlikt nyssnämnda instruktion för sundhetskollegium den 6 december 1815 skulle kollegium tillkomma öfverinseendet och styrelsen öfver allt som angick sundhetstillståndet samt läkarvården och sjukskötseln såväl hos rikets inbyggare i allmänhet som vid krigsmakten till lands och sjös i freds- och i viss mån äfven i krigstid. Härifrån undantogos dock bland annat de vid serafimerlasarettet tillförordnade läkare äfvensom länslasaretten, kurhusen och hospitalen. Öfverstyrelsen öfver länslasaretten, kurhusen och hospitalen utöfvades fortfarande af serafimerordensgillet, tills genom kungl. brefvet den 9 september 1859 öfverinseendet öfver lasaretten och kurhusen och genom kungl. brefvet den 12 maj 1876 öfverstyrelsen öfver hospitalen förflyttades till sundhetskollegium. Kollegium hade likaledes under sin förvaltning barnmorske-, apoteks- och veterinärväsendet.

Sundhetskollegium skulle enligt instruktionen arbeta på två divisioner, den civila och den militära, på hvilka ordföranden hade att fördela ledamöterna. Endast viktigare ärenden skulle handläggas i kollegii plenum. Efter det förenämnda inskränkning 1841 skett af kollegii ledamotsantal, upphörde emellertid denna indelning, och samtliga ärenden handlades i plenum.

Medicinalstyrelsen. 1877 och 1900 års organisationer.

Sedan befattningen med lasaretten och hospitalen öfvertagits af sundhetskollegium, framträdde alltmer behofvet af en omgestaltning af detsamma i riktning mot ett enklare sätt för de hopade göromålens behandling. År 1877 genomfördes en sådan, hvarigenom sundhetskollegium ombildades till medicinalstyrelsen.

Enligt *1877* års organisation, närmare bestämd genom *nådiga instruktionen för medicinalstyrelsen af den 2 november samma år*, skulle styrelsen bestå af en ordförande med benämning generaldirektör och fyra ledamöter, nämligen tre med benämning medicinalråd och en med benämning öfverfältläkare. Den kollegiala formen bibehölls för öfverläggningar och beslut i ett flertal ärenden, men de öfriga skulle afgöras af generaldirektören ensam efter rådplägning med ledamöterna.

Sedan från och med år 1901 ytterligare ett medicinalråd för ärenden rörande veterinärväsendet uppförts å styrelsens stat, utfärdades *den 31 december 1900 den instruktion för medicinalstyrelsen*, som fortfarande med några smärre förändringar gäller, och hvarmed afsågs bland annat att erhålla en ytterligare förenkling i ärendenas behandling utan rubbning af de allmänna principerna i styrelsens dittills varande organisation.

Enligt denna instruktion skall styrelsen bestå af generaldirektören, som skall vara legitimerad läkare, fyra medicinalråd, af hvilka tre skola vara legitimerade läkare och en legitimerad veterinär, samt öfverfältläkaren. Jämlikt 1907 års Riksdags beslut har från och med 1908 års ingång under öfverfältläkarens chefskap inom arméförvaltningen inrättats en särskild sjukvårdsstyrelse, som med samma år trädt i verksamhet för handläggning af ärenden angående arméns sjukvårds- och veterinärväsende. Öfverfältläkarens lön såsom ledamot af medicinalstyrelsen ansågs emellertid böra kvarstå å styrelsens stat och har efter förändringen uppburits af ett tillförordnadt medicinalråd. Den stora ökningen under årens lopp af de inom styrelsen förekommande ärendena (jfr tablån å sid. 68) har nämligen ansetts fortfarande betinga fem ledamöter inom styrelsen.

Genom samfälld öfverläggning och beslut skola enligt 1900 års instruktion handläggas följande slag af ärenden:

a) Kungl. Maj:ts bref och remisser samt underdåniga framställningar och utlåtanden;

b) frågor om utfärdande af sådana allmänna föreskrifter, som afse verkställigheten af gällande författningar eller fullgörandet af Kungl. Maj:ts särskildt gifna nådiga befallningar;

c) styrelsens årsberättelser och öfriga föreskrifna redogörelser;

d) förslag till användandet af de under styrelsens förvaltning ställda anslag;

e) frågor om förvaltningen af verkets egna fonder;

f) rättsmedicinska utlåtanden;

g) besvärsmål;

h) frågor om vitens föreläggande och ådömande, åtals anställande samt tilldelande af föreställning och varning;

i) uppgörande af arbetsordning för styrelsen och instruktion för dess tjänstemän;

k) frågor om förändringar i verkets organisation;

l) frågor om befordringar utom verket;

m) befordringsfrågor undantagande sådana, som röra återbesättande af ledig ledamotsplats, frågor om extra ordinarie tjänstemäns och vaktbetjäntes antagande, om afsked, om tjänstebetyg, om tjänstemäns och betjäntes fel eller försummelser i tjänsten, samt om tjänstledighet och förordnande, allt inom verket;

n) bestämmandet af arfvoden åt tillfälliga biträden och frågor angående verkets ekonomi;

samt dessutom hvarje ärende, som generaldirektören finner skäl att göra till föremål för samfälldt afgörande.

I behandlingen af dessa ärenden skola åtminstone tre af medicinalstyrelsens ledamöter, generaldirektören inberäknad, deltaga, och gäller som styrelsens beslut den mening, hvari de flesta instämt eller vid lika röstetal för olika meningar den som af generaldirektören biträdes. I öfriga förekommande ärenden med undantag af dem, som handläggas och afgöras af vederbörande ledamot allena, tillkommer beslutanderätten *generaldirektören ensam* efter rådplägning antingen endast med föredraganden eller, om ärendets vikt och beskaffenhet anses sådant fordra, med vissa eller alla styrelsens ledamöter. Fordrar ärende, som skall sålunda afgöras, så skyndsam behandling, att medicinalstyrelsens sammanträde icke kan afvaktas, äger generaldirektören ensam meddela föreskrift om åtgärder, som böra vidtagas, dock skola sålunda meddelade föreskrifter anmälas till styrelsens protokoll vid nästa sammanträde, som af generaldirektören bevistas.

Af vederbörande ledamot allena handläggas och afgöras, då generaldirektören icke annorlunda bestämmer, ärenden angående barnmorskeelevers antagande, ansökningar om vård å hospital samt anmälningar om sinnessjukas intagande å enskilda vårdanstalter, elevers anställande å apotek och apotekselevers godkännande såsom farmacie kandidater samt medikamentsräkningars granskning, dock att ärende af nu omförmäld beskaffenhet må, där vederbörande ledamot anser sådant af omständigheterna betingadt, hänskjutas till generaldirektörens afgörande efter föredragning i vanlig ordning. Utan föregående föredragning kan ledamot, genom remiss eller särskild skrifvelse, infordra förklaringar, yttranden och uteblifna rapporter eller årsberättelser, äfvensom åt personer lydande under styrelsen meddela erinringar i mål, som höra till ledamotens föredragning. Likaledes må ledamot direkt till bearbetning,

granskning, anteckning eller förvaring af vederbörande tjänsteman befordra inkommande berättelser, rapporter, anmälningar med mera dylikt; dock skall, därest dessa handlingar innehålla något af beskaffenhet att böra inför styrelsen omedelbarligen anmälas, ledamot verkställa sådan anmälan.

Då *generaldirektören* befinner sig på tjänsteresa eller begagnar semester eller då han eljest under kortare tid, som ej öfverstiger fjorton dagar, *är förhindrad att sitt ämbete förrätta*, skall, därest icke Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, äldste tjänstgörande läkarledamoten inträda i utöfningen af generaldirektörens åligganden inom styrelsen. Är generaldirektören af annan anledning än att han befinner sig på tjänsteresa eller begagnar semester hindrad att förrätta sitt ämbete, och fortfar hindret utöfver fjorton dagar, bör äldste tjänstgörande läkarledamoten fortfarande utöfva generaldirektörens ämbete, intill dess Kungl. Maj:t å ämbetet meddelar nådigt förordnande. Likaledes skall vid inträffande ledighet af generaldirektörsämbetet äldste tjänstgörande läkarledamoten inträda i utöfningen af detsamma och därmed fortfara, intill dess att Kungl. Maj:t annorlunda förordnar.

Jämlikt 1877 års instruktion för medicinalstyrelsen hade kollegialt behandlats jämväl frågor rörande nybyggnad och förändring af hospital, lasarett, kurhus eller annan sjukvårdsanstalt samt yttranden i sanitära frågor, äfven då de icke skulle underställas Kungl. Maj:ts pröfning och icke innebure användning af gifna anslag. I generaldirektörens frånvaro behandlades enligt sistnämnda instruktion alla ärenden samfälldt af styrelsens ledamöter, och den genom 1900 års instruktion vederbörande ledamot ensam tillerkända beslutanderätt var förut ej känd.

Enligt 1877 års instruktion för medicinalstyrelsen skulle de hos styrelsen förekommande *ärenden* vara *fördelade mellan dess ledamöter* på följande sätt.

Ett medicinalråd skulle handlägga och föredraga ärenden rörande hälso- och sjukvården, såvidt den utöfvades af hälsovårds- och kommunalnämnder samt provinsial-, distrikts- och stadsläkare, äfvensom allmänna sanitära frågor, ett medicinalråd ärenden, som angingo hospital, lasarett och kurhus, rättsmedicinska utlåtanden och protokoll öfver rättsmedicinska undersökningar, samt ett medicinalråd ärenden, som rörde apoteksväsendet, barnmorskeväsendet, skyddskoppympningen, hälsobrunnar och badinrättningar. Öfverfältläkaren skulle handlägga och föredraga, förutom militära hälso- och sjukvårdsärenden, veterinärärenden

samt ärenden angående tandläkare och fältskärer, hvarjämte han skulle vara intendent för fältläkarkontoret.

Enligt 1900 års instruktion skulle ärendena vara så fördelade, att en läkarledamot skulle handlägga och föredraga ärenden rörande de civila läkarbefattningarna och utöfningen af läkarkonsten, rättsmedicinska utlåtanden och undersökningar, som ej angingo sinnesbeskaffenhet, samt barnmorskeväsendet, en läkarledamot ärenden, som angingo hospitalsväsendet och sinnessjukas vård samt rättsmedicinska utlåtanden angående sinnesbeskaffenhet, en läkarledamot ärenden, som rörde allmän hälsovård, lasarett och andra sjukvårdsanstalter samt apoteksväsendet. Öfverfältläkaren skulle handlägga och föredraga militära hälso- och sjukvårdsärenden äfvensom ärenden rörande brunns-, bad- och andra dylika inrättningar samt ärenden, som angingo tandläkare, sjukgymnaster och fältskärer. Veterinärledamoten skulle handlägga och föredraga veterinärärenden såväl civila som militära. Generaldirektören skulle dock, såväl nu som enligt 1877 års instruktion, äga att efter omständigheterna närmare bestämma de civila, icke veterinära ärendenas fördelning mellan styrelsens läkarledamöter. I tvifvelaktiga fall skulle generaldirektören hafva att bestämma, af hvilken ledamot ärende skall föredragas.

Då, såsom ofvan (sid. 3) angifvits, medicinalstyrelsens befattning med sjukvården vid armén från och med år 1908 så godt som upphörde, skedde den ändring i ärendenas fördelning inom styrelsen, att allmänna hälsovårdsärendena skildes från lasaretts- och apoteksärendena, så att hälsovårdsärendena jämte kvarstående militära ärenden, ärenden rörande tandläkare, fältskärer och barnmorskeväsendet, samt ärenden rörande styrelsen själf, dess personal, ekonomi och arkiv förlades till en ledamot, under det att ärenden rörande brunnar, bad och dylika inrättningar samt sjukgymnaster och sjukgymnastik förlades till den nya lasaretts- och apoteksroteln.

Genom 12 § af nådiga stadgan angående sinnessjuka har uppdragits åt den för fem år i sänder af Kungl. Maj:t förordnade *öfverinspektören för sinnessjukvården i riket* att, i den mån hans tid medgifver, inom medicinalstyrelsen biträda vid handläggning af hospitalsärenden och af rättsmedicinska frågor rörande sinnesbeskaffenhet med rätt för honom att deltaga i öfverläggningarna och få sin mening till protokollet antecknad.

Gemensamt med arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse handläggas från och med 1908 års ingång ärenden, som angå militärläkarnas och militärveterinärernas befordringsförhållanden samt fältläkarstipendiaters och

fältveterinärstipendiaters antagande och entledigande; dock att personalfrågor rörande fältläkar- och fältveterinärkårernas reserver tillhöra öfverfältläkaren. Ärenden, som angå militärläkarnas och militärveterinärernas medicinska verksamhet, tillhöra medicinalstyrelsen ensam.

Då ärenden, som röra hälso- och sjukvården vid *flottan och kustartilleriet* eller personal, som är anställd eller söker anställning såsom läkare därstädes, förekomma inom medicinalstyrelsen, skall marinöfverläkaren deltaga i styrelsens öfverläggningar och få sin mening till styrelsens protokoll antecknad.

Medicinalstyrelsen biträdes af ett *kansli* och ett *räkenskapskontor* samt *en ombudsman och fiskal.* I 1900 års instruktion för medicinalstyrelsen bestämdes, att å styrelsens kansli skulle tjänstgöra en sekreterare, tjänsteman af 2:dra graden, en registrator och aktuarie samt två notarier, samtliga tjänstemän af 1:sta graden, samt å räkenskapskontoret en kamrerare, 2:dra gradens tjänsteman, och en kassör tillika bokhållare, tjänsteman af 1:sta graden. Från och med år 1902 hafva emellertid i stället för de hos serafimerordensgillet vid upphörandet af dess befattning med hospitalsväsendet anställda en kamrerare och en sekreterare, hvilka sedermera haft skyldighet att biträda inom sundhetskollegium och medicinalstyrelsen, ytterligare såsom biträden vid handläggningen af hospitalsärenden, jämlikt nådiga brefvet den 14 juni 1901, varit hos styrelsen anställda en kamrerare och en notarie, hvilken senare tillika i den omfattning, styrelsen bestämmer, har att ombesörja sekreterargöromål. För ombudsmannen och fiskalen, som bör vara legitimerad läkare, gäller af sundhetskollegium den 5 januari 1843 fastställd instruktion.

På grund af den styrelsen medgifna rätt att antaga *extra ordinarie tjänstemän* äro hos styrelsen anställda fyra *amanuenser*, hvilka äro legitimerade läkare och en amanuens, som är legitimerad veterinär, samtliga med fast arfvode. Å kansliet tjänstgöra därjämte fyra juridiskt utbildade amanuenser med fast arfvode, hvaraf en äfven är biträde åt registratorn och aktuarien, och å räkenskapskontoret en juridiskt utbildad amanuens med fast arfvode.

För *medikamenträkningars granskning* är hos styrelsen anställdt ett biträde, läkare eller apotekare, mot ett årligt arfvode af 1,000 kronor.

Vidare tjänstgöra hos styrelsen en *statistiker* mot ett arfvode för år af 1,200 kronor och ett *biblioteksbiträde* mot ett årligt arfvode af 400 kronor.

Till biträde vid behandlingen af byggnadsfrågor är hos styrelsen anställd en *arkitekt* med arfvode af 1,500 kronor årligen jämte ersätt-

ning för kostnad och tidspillan under de af honom på uppdrag af medicinalstyrelsen verkställda resor samt godtgörelse till belopp, som medicinalstyrelsen för hvarje fall pröfvar skäligt, för af honom uppgjorda eller granskade plan- eller arbetsritningar till byggnader af större omfattning och entreprenadkontrakt.

Från och med år 1909 finnes anställd en af Kungl. Maj:t tills vidare förordnad *kontrollant af hospitalens ekonomiska förvaltning* med af Kungl. Maj:t utfärdad instruktion af den 13 november 1908. Kontrollanten, som enligt denna instruktion skall anses tillhöra medicinalstyrelsens tjänstemän, har till hufvudsakligt åliggande att en eller flera gånger årligen besöka statens samtliga anstalter för sinnessjuka och därvid verkställa inventeringar af kassa och förråd m. m., att utföra den i 11 § punkt 15 af nådiga stadgan angående sinnessjuka föreskrifna granskningen af de olika anstalternas räkenskaper, att vid behof vikariera för kamreraren för hospitalsärenden i medicinalstyrelsen samt att, i den mån hans tid det medgifver, på anmodan biträda styrelsen vid utredning af ekonomiska ärenden angående statens anstalter för sinnessjuka.

Styrelsen äger ock antaga *behörig person att tillhandagå* densamma *med utredning af juridiska frågor*. Den sålunda för hvarje fall anlitade erhåller arfvode för hvarje gång.

Ett kvinnligt *skrifbiträde* finnes anställdt hos medicinalstyrelsen, dock endast mot arfvode för visst arbete, som af henne utföres.

Hos styrelsen äro anställda på ordinarie stat en förste *vaktmästare* och två vaktmästare, och på extra stat en vaktmästare, hvarjämte två tillfälliga extra vaktmästare för närvarande tjänstgöra hos styrelsen.

Framställda förslag till förändring af medicinalstyrelsens nuvarande organisation.

Innan kommittén närmare ingår på det till kommitténs behandling hänskjutna ämnet, vill kommittén omnämna några af de yrkanden, som i senaste tid framställts på en förändrad organisation af medicinalstyrelsen.

Kommittén vill därvid först erinra om en af ledamoten i kommittén medicine doktorn *Knut Kjellberg* under 1907 års riksdag inom andra kammaren väckt *motion*, däruti på anförda skäl yrkades, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning angående medicinalstyrelsens tidsenliga omorganisation, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

Det andra kammarens tillfälliga utskott, till hvars förberedande behandling motionen hänvisades, vände sig för att erhålla närmare upplysning rörande de förhållanden, som i motionen antydts, äfvensom ett sakkunnigt yttrande i anledning af densamma genom regeringen till medicinalstyrelsen, som den 8 maj 1907 till utskottet inkom med ett yttrande i ärendet. I afgifvet utlåtande af den 17 maj 1907 hemställde utskottet, under framhållande att såväl motionären som medicinalstyrelsen i vissa delar konstaterat förefintligheten af anmärkningsvärda bristfälligheter inom styrelsen, att Riksdagen måtte, med hufvudsakligt bifall till motionärens yrkande, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående behofvet af medicinalstyrelsens omorganisation samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill utredningen kunde föranleda. Denna hemställan blef af andra kammaren bifallen. Första kammarens vederbörande tillfälliga utskott, dit frågan hänskjutits, anmälde, att densamma fordrade en mer ingående pröfning än den långt framskridna tiden medgaf, hvarefter utskottets utlåtande lades till handlingarna. Den väckta frågan hade alltså för den gången förfallit.

Genom nådigt bref den 13 september 1907 erhöll medicinalstyrelsen befallning att taga under ompröfning, huruvida i samband med den statsmedicinska anstaltens inrättande en inskränkning i arbetskrafterna inom medicinalstyrelsen skulle kunna vidtagas genom en omorganisation af styrelsen. Så befanns emellertid icke vara förhållandet.

Sedermera har *medicinalstyrelsen* i *underdånig skrifvelse till Kungl. Maj:t den 10 januari 1908* hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes uppdraga åt särskilda sakkunnige att i sammanhang med förestående löneregleringen för medicinalstyrelsen utreda och afgifva förslag angående erforderliga förändringar i medicinalförvaltningen, försåvidt den tillhörde medicinalstyrelsen.

Till stöd för denna hemställan anförde styrelsen följande:

»Angelägenheten af medicinalstyrelsens omorganisation har under senare åren mångfaldiga gånger förts på tal. Stundom har det varit fråga om organisatoriska förändringar inom särskilda områden af medicinaladministrationen, stundom hafva yrkanden framkommit på mera omfattande åtgärder i reformsyfte. Och det kan icke förnekas, att den närvarande tidpunkten i mera än ett afseende synes lämplig för denna angelägenhets tagande under öfvervägande. Omsorgen om hälso- och sjukvården vid landt- och sjöförsvaret, som tidigare utgjort en synnerligen viktig del af medicinalstyrelsens förvaltningsområde, öfverflyttas från

och med detta år i väsentlig mån från styrelsens handläggning eller har förut därifrån undantagits, hvilken omständighet icke kan undgå att utöfva inflytande på arbetet inom styrelsen. Eders Kungl. Maj:t har också i enlighet med styrelsens förslag endast på förordnande tillsatt den genom öfverfältläkarens bortflyttning lediga ledamotsplatsen i medicinalstyrelsen. Å andra sidan har genom Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens under år 1907 fattade beslut den s. k. statsmedicinska anstalten för medicinalförvaltningens understödjande med vetenskapliga undersökningar tillkommit. Denna anstalts inordnande uti förvaltningen måste också blifva af ej ringa betydelse för medicinalstyrelsen. Styrelsen har visserligen förut angifvit sin ställning till denna fråga, men då Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref den 13 september 1907 anbefallt styrelsen att taga under ompröfning, huruvida i sammanhang med den statsmedicinska anstaltens inrättande genom en omorganisation af medicinalstyrelsen en inskränkning i arbetskrafterna inom detta ämbetsverk skulle kunna vidtagas, så finnes äfven härutinnan en ännu öppen fråga af betydelse för styrelsens organisation. Vidare står en löneregler ing för styrelsen på dagordningen.

Ganska viktiga organisationsfrågor måste således i allt fall under den närmaste tiden pröfvas och lösas, och det vore, för att medicinalstyrelsen därefter, om möjligt, måtte kunna vinna en väl behöflig arbetsro, af vikt att i sammanhang med de förändringar, som kunna blifva en följd af ofvannämnda förhållanden, alla de ändringar i organisationen, som öfverhufvud taget böra och kunna ske, också blefve vidtagna Medicinalstyrelsen har därför nu ansett sig böra underställa frågan härom Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning, men anser sig icke hvarken kunna eller böra framlägga ett förslag i sak. Styrelsen har nämligen den uppfattningen, att denna angelägenhet lämpligast borde uppdragas åt särskilda af Eders Kungl. Maj:t utsedda kommitterade. Till stöd för denna sin uppfattning får medicinalstyrelsen i det följande dels framhålla några synpunkter af mera allmän betydelse, dels äfven beröra de särskilda delar af styrelsens förvaltningsområde, hvilka företrädesvis torde komma i betraktande vid en eventuell omorganisation, och de omständigheter, som beträffande dessa områden göra det önskvärdt, att utredningen blifver så mångsidig som möjligt.

Den stora reform, som rikets medicinalförvaltning för snart hundra år sedan undergick genom upprättandet af sundhetskollegium, hade till mål att lägga landets hela hälso- och sjukvård under detta ämbetsverks förvaltning. I samma riktning gingo också de förändringar, som tillkommo under loppet af hela det nyss förflutna århundradet, dock så

att den befattning med rena undervisningsfrågor, som vid sidan af hälsovårdsadministrationen från början ålåg sundhetskollegium, småningom därifrån afskilts. Karolinska mediko-kirurgiska institutet har blifvit fullt självständigt med organisation som ett universitet; veterinärinstitutet och farmaceutiska institutet hafva äfven ställts under särskilda styrelser, det sistnämnda så sent som år 1901; endast ledningen af barnmorskeundervisningen tillhör ännu medicinalstyrelsen. Däremot hafva till sundhetskollegii, resp. medicinalstyrelsens förvaltningsområde lagts de allmänna sjukhusen, som från början icke hörde dit, samt framför allt hospitalsväsendet, hvilket före 1877 hade en särskild styrelse, serafimerordensgillet. Ämbetsverket hade sålunda blifvit en verklig medicinalstyrelse för landet, omfattande så godt som allt, som under en sådan benämning kan finna rum: den allmänna hälsovården, all sjukvårdspersonal, åtgärderna mot farsoter, sjukhusen och kuranstalterna, hospitalen för sinnessjuka, rättsmedicinen, veterinär-, apoteks- och barnmorskeväsendet — allt sorterar det nu under styrelsen.

I motsats härtill gå de kraf, som på senare tiden låtit höra sig, i allmänhet i riktningen af en sådan systemförändring, att viktiga delar af medicinalförvaltningen skulle utbrytas från medicinalstyrelsen eller eljest ordnas på en mer eller mindre självständig bas. Grunden härtill torde, där verkliga skäl förelegat, vara att söka däri, att under det gångna århundradet, särdeles dess senare hälft, en mycket kraftig och oafbruten utveckling ägt rum på det medicinskt-hygieniska vetenskapsområdet, så att allt större kraf och allt mångsidigare kompetensfordringar måste ställas på det förvaltningsorgan, som har att handlägga frågor inom de af utvecklingen berörda områdena, fordringar så stora, att de icke ansetts möjliga att uppfylla inom ett enda verk.

Då det således gäller att pröfva, om det ena eller andra systemet, centralisation eller decentralisation, skall tillämpas för medicinalärendenas framtida handläggning inom förvaltningen, synes uppdraget att verkställa denna pröfning böra gifvas åt en mera mångsidigt sammansatt myndighet än ett ämbetsverk med så exklusivt medicinsk karaktär som medicinalstyrelsen.

Bland de frågor, hvilka måste träda i förgrunden, då det är tal om förändrad medicinaladministration, intages främsta rummet otvifvelaktigt af *hospitalsväsendet,* hvars raska utveckling mera än något annat bidragit att göra medicinalstyrelsen till ett af de ämbetsverk, som äro mest tyngda af arbete och ansvar. Vid början af år 1877, då denna förvaltningsgren lades under medicinalstyrelsen, voro hospitalen i riket 9 med 1,543 sängar och dess underhåll kostade under samma år 745,541

kronor 29 öre. Nu äro anstalterna för sinnessjuka 13, oberäknadt de tvänne under anläggning varande i Säter och Västervik för 800 sängar hvardera; sängantalet uppgick vid början af år 1907 till 6,344 och hospitalsväsendets drift under år 1906 kräfde en utgift af 3,873,783 kronor 84 öre, kostnaderna för nybyggnader häruti icke inberäknade. Enligt den af medicinalstyrelsen på Eders Kungl. Maj:ts befallning år 1902 uppgjorda planen skola ytterligare hospital byggas, tills sängantalet något öfverskrider 10,000, hvilken siffra beräknats blifva uppnådd år 1912. Under senare åren har naturligtvis den lifliga byggnadsverksamheten inom hospitalsväsendet — för nybyggnader har under åren 1898—1907 särskildt utgått från statsverket 6,140,885 kronor 52 öre — gjort sitt till att i betydlig grad öka medicinalstyrelsens arbete på detta område.

Den här i korthet antydda utvecklingen har på flera sätt inverkat på arbetet inom medicinalstyrelsen. Först är att erinra, hurusom den styrelsens ledamot, som i början handlade hospitalsärendena, dessutom föredrog lasarettsfrågorna samt alla slags rättsmedicinska ärenden. Snart tvingade arbetsbördans storlek till undantagande af de rättsmedicinska frågor, som icke angingo sinnesbeskaffenhet. En årsföljd därefter måste äfven lasarettsärendena skiljas från ifrågavarande rotel, så att en ledamot af medicinalstyrelsen numera är fullt upptagen af allenast hospitalsärendena och rättsmedicinska utlåtanden angående sinnesbeskaffenhet, beträffande hvilka senare han emellertid måste i afsevärd mån understödjas af öfverinspektören för sinnessjukvården i riket. De från hospitalsroteln frånskilda grupperna af ärenden hafva måst fördelas på andra styrelsens ledamöter, hvilka sålunda i sin ordning fått sina skyldigheter ökade icke blott genom den allmänna utvecklingen, utan dessutom genom öfvertagandet af nya slags ärenden. Härtill komma, att hospitalsärendena till stor del äro af den art, att besluten innebära användande af till medicinalstyrelsens disposition ställda penningemedel, hvarför de enligt gällande instruktion skola behandlas kollegialt. Men då de ledamöter, hvilka icke hafva att föredraga dessa ärenden, på grund af ökningen äfven på deras egna speciella områden icke i regel hinna närmare sätta sig in uti hospitalsärendena, nödgas de bära medansvar för beslut, vid hvilkas fattande de blott till någon ringa del kunna lita på eget omdöme. Detta förhållande skall helt naturligt för dem själfva kännas pinsamt och lärer icke heller i öfrigt kunna anses tillfredsställande. För styrelsens chef hafva hospitalsärendena äfven blifvit mer och mer betungande och torde de numera taga i anspråk åtminstone tredjedelen af hans verksamhet.

Utan gensägelse behöfver härutinnan rättelse vidtagas. Det kan icke heller förnekas, att fog finnes för de yrkanden, som stundom försports därom, att bättre garanti för sakkunskap i rent kamerala eller juridiska frågor än de, som ligga i medicinalstyrelsens nuvarande sammansättning, borde finnas, då det gäller förvaltning och redovisning af så stora belopp, som de för hospitalsväsendet numera utgående.

Frågan om hospitaltförvaltningens framtid innebär således sidor, för hvilkas rätta bedömande behöfvas icke blott sådan sakkunskap, som är representerad i medicinalstyrelsen, utan äfven erfarenhet från andra områden. Emellertid utmärkes obestridligen den period, hvarunder hospitalsväsendet redan omhänderhafts af medicinalstyrelsen, sådan styrelsen nu är sammansatt, af ett högst beaktansvärdt framåtskridande ej minst i afseende på sinnessjukvårdens beskaffenhet, som numera vid våra hospital icke torde stå tillbaka för något annat lands motsvarande sjukvård. Den behöfliga reformen i fråga om hospitalsadministrationen bör därför företagas med stor varsamhet och fördelarna i den nuvarande ordningen icke utan tvingande skäl uppoffras.

En angelägenhet af den största vikt, då fråga är om medicinalstyrelsens omorganisation, är vidare *rättsmedicinen*. Medicinalstyrelsen fungerar ända från ämbetsverkets tillkomst såsom sakkunnig myndighet i sista hand uti alla hithörande frågor. Lämpligheten eller olämpligheten af denna funktions bibehållande hos styrelsen och behofvet i öfrigt af förändrade anordningar vid rättsmedicinska utlåtandens afgifvande hafva ej sällan varit föremål för intresserades öfvervägande. Särskildt har man fästat uppmärksamheten därvid, att alla styrelsens ledamöter numera icke kunna i samma mån som fordom, då medicinen ej ännu var så specialiserad som i vår tid, äga utbildning inom samtliga de grenar af läkarvetenskapen, som vid olika rättsmedicinska frågors handläggning äro af betydelse. Ett förslag till denna angelägenhets afhjälpande genom inkallande i särskilda fall af sakkunniga innefattas i det yttrande af undertecknad Linroth, som här nedan vidare omförmäles. Måhända kunde också annan utväg finnas. I alla händelser skulle ett allvarligt öfvervägande af frågan vara af gagn och det just nu, då förslag föreligger till reformer i rättsmedicinen i öfrigt, utarbetade af särskildt för ändamålet af Eders Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga. Med tystnad vill medicinalstyrelsen icke heller förbigå ett uttalande af öfverinspektören för sinnessjukvården uti hans ämbetsberättelse för år 1906 angående sättet för afgifvande af rättsmedicinska yttranden om sinnesbeskaffenhet, hvartill han finner medicinalstyrelsens icke psykiatriskt bildade medlemmar sakna tillbörliga kvalifikationer. Utan att vid detta

tillfälle vilja ingå i bedömande af detta yttrandes beskaffenhet och befogenhet, finner styrelsen det dock i alla händelser vara af den betydelse, att det bör opartiskt pröfvas. För öfrigt sammanhänger frågan härom på det närmaste med den om hospitalsförvaltningens handhafvande. Ty svårligen lärer man kunna för utredning af de talrika målen — i medeltal ungefär 60 om året — angående sinnesbeskaffenheten hos för brott tilltalade personer undvara den psykiatriska sakkunskap, som också behöfves vid handläggning af ärenden rörande sinnessjukvården. Skall således hospitalsförvaltningen öfvergå till en ny styrelse, så kan icke frågan om nu ifrågavarande rättsmedicinska yttranden blifva oberörd af en sådan förändring.

Afsevärda, ehuru af mindre betydelse än de redan behandlade frågorna, anser medicinalstyrelsen de yrkanden vara, som gått ut på ändringar i veterinär- och apoteksadministrationen. De hafva vanligen burits af en, föröfrigt ganska naturlig åstundan inom de respektive kårerna att ökadt utrymme inom administrationen skulle tilldelas fackmän ur deras egna led.

Hvad särskildt angår *veterinärväsendet*, så anställdes genom nådigt beslut redan den 18 maj 1894 en särskild representant därför i medicinalstyrelsen, och genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 1 juni 1900 samt Eders Kungl. Majts förnyade nådiga instruktion för medicinalstyrelsen den 31 december 1900 ordnades denna angelägenhet så, att en veterinär såsom ordinarie medicinalråd anställdes hos medicinalstyrelsen. Under de förhandlingar, som föregingo sistnämnda nådiga bestämmelse, var frågan om veterinäradministrationens organisation föremål för en grundlig utredning, hvarför föga af nya synpunkter nu lärer vara att framlägga. Medicinalstyrelsen tror också för sin del, att veterinärväsendets förening med det öfriga medicinalverket endast bör lända det förra till fördel. Då emellertid uttalanden angående behofvet af ny pröfning af frågan i syfte att veterinärväsendet skulle blifva mera självständigt upprepade gånger under senare tiden framkommit från ledande veterinärkretsar, har medicinalstyrelsen ej velat underlåta att i detta sammanhang för Eders Kungl. Maj:t anmäla detta förhållande och förorda dylik pröfning, hvartill styrelsen finner ett skäl äfven däruti, att genom Riksdagens afslag år 1907 på Eders Kungl. Maj:ts framställning om en veterinärbakteriologisk afdelning vid förenämnda statsmedicinska anstalt, utsikterna minskats för styrelsen att i framtiden kunna på ett fullt tillfredsställande sätt upprätthålla denna gren af förvaltningen.

Apotekarkårens kraf på större inflytande på ledningen af dess yrke berörande offentliga angelägenheter hafva visserligen uppmärksammats

uti det här nedan omnämnda förslaget om anställande af extra ordinarie medicinalråd men förtjänar dessutom helt visst i och för sig att beaktas, i synnerhet som stora förändringar inom apoteksväsendet väntas inträda efter år 1920, då den nu pågående amorteringen af apoteksprivilegierna skall vara afslutad.

Äfven förhållandena inom de båda sist berörda förvaltningsområdena synas således medicinalstyrelsen väl motivera en allsidig utredning.

Ett förslag till reform inom medicinalstyrelsen, som icke sammanhänger med någon särskild gren af styrelsens förvaltningsområde, är det redan i det föregående omnämnda, af undertecknad Linroth nyligen offentliggjorda angående inrättandet i medicinalstyrelsen af ett antal *extra ordinarie medicinalrådssysslor*. Förslaget, som här bilägges, afser att afhjälpa den brist på sakkunskap inom viktiga delar af läkarkonsten, som för ämbetsverket småningom uppkommit därigenom, att medicinen under det 19:de århundradet delat upp sig i ett så stort antal specialdiscipliner, att de omöjligen alla kunna vara representerade genom styrelsens ordinarie ledamöter. Men då rikets högsta medicinska förvaltningsorgan gifvetvis bör förfoga öfver nödiga kunskaper å så många som möjligt af medicinens skilda områden, så är det synnerligen angeläget, att någon åtgärd i den föreslagna riktningen blifver vidtagen.

Äfven detta förslag, ehuru mest ägnadt att behjärtas af medicinskt bildade personer, kan icke annat än vinna på en granskning utaf en kommitté, där äfven annan än medicinsk sakkunskap finnes representerad.»

II.

Utredning och förslag angående ny organisation af medicinalstyrelsen.

A. Allmänna grunder.

Medicinalstyrelsens ämbetsbefattning.

Då kommittén gått att fullgöra sin uppgift, har kommittén till en början haft att taga under öfvervägande, huruvida någon väsentligare förändring borde ske med afseende å föremålet för och omfattningen af medicinalstyrelsens ämbetsbefattning. På sätt och af skäl, som kommittén här nedan under de särskilda hufvudgrupperna af ärenden, som inom styrelsen handläggas, närmare utvecklat, har kommittén härutinnan stannat vid att föreslå endast den förändringen, att veterinärärendena frånskiljas från styrelsen. I öfrigt bör enligt kommitténs mening medicinalstyrelsens ämbetsverksamhet fortfarande vara densamma som för närvarande.

Byråsystemets införande i medicinalstyrelsen.

På sätt af den föregående redogörelsen framgår behandlas för närvarande en stor del af de inom medicinalstyrelsen förekommande ärenden kollegialt d. v. s. genom samfälld öfverläggning och beslut af åtminstone tre ledamöter, generaldirektören inberäknad. Antalet protokollsförda dylika ärenden under år 1908 utgjorde 1,576. Antalet ärenden, afgjorda af generaldirektören ensam, utgjorde samma år 3,562.

Kommittén vill icke förneka, att det kollegiala behandlingssättet af ärendena inom medicinalstyrelsen väl varit motiveradt under en tid af mindre grad af utveckling af de medicinska vetenskaperna och däraf

följande större möjlighet för en person att förena ingående kännedom om flera af dem. Redan i den mån emellertid det ursprungliga sundhetskollegium fick upptaga verksamhetsfält, som förut ej legat inom dess ämbetsområde, nämligen befattningen med lasaretten, kurhusen och hospitalen, blef det kollegiala systemet allt mindre ägnadt att befordra det med detsamma sökta resultatet, ja, det blef i själfva verket ohållbart såsom behandlingsform för alla inom den utökade styrelsen förekommande ärenden. Därför undantogos också 1877 en del och 1900 ytterligare flera ärenden från ett handläggningssätt, hvartill deras art och beskaffenhet ej behöfde föranleda, och gjordes till föremål för generaldirektörens ensambeslutanderätt. Emot byråsystemets uteslutande tillämpning inom medicinalstyrelsen framhölls fortfarande: *att* å ena sidan ärenden, hvilkas inbördes sammanhang föranledde till gemensam handläggning, icke kunde rymmas å en byrå, medan å andra sidan vissa mer fristående grupper af ärenden vore för obetydliga för att upptaga en byrå; *att* svårighet skulle yppa sig att vid förfall för byråchef erhålla lämplig vikarie för denne, hvilken såsom sin närmaste man väl komme att äga en juridiskt, men icke någon medicinskt bildad person; *samt att* den kollegiala behandlingsmetoden innebure en garanti, att i generaldirektörens frånvaro ledamöterna skulle äga förmåga att ersätta denne äfvensom vid behof hvarandra.

Med den utveckling, hvilken numera såväl de medicinska vetenskaperna som de yttre medlen och formerna för deras praktiska tillämpning tagit, hafva förhållandena väsentligt förändrats. Den med denna utveckling sammanhängande skarpa begränsningen af de medicinska specialområdena gör det enligt kommitténs mening — samtidigt som genom densamma en byråindelning blir lätt genomförbar — icke längre för ärendenas bästa behandling lämpligt, att de olika ledamöterna inom medicinalstyrelsen nödgas att, mer eller mindre pliktmässigt, så intränga inom områden, hvilka ligga utom deras egentliga utbildnings- och verksamhetsfält, som nu gällande regler angående ärendenas behandling och afgörande tvinga till. Under sådana förhållanden lärer genom byråsystemet icke blott saklighet och säkerhet i ärendenas behandling komma att befordras, utan äfven, i den mån ledamots arbete och intresse får koncentreras på hans särskilda område, en kvantitativt större arbetsprodukt kunna afvinnas honom. Kommittén, som i det följande skall angifva, hur kommittén tänkt sig lösningen af de nyss framhållna, med byråsystemet förknippade svårigheterna att vid behof erhålla ersättare för generaldirektören och medicinalråden, kan därför icke tveka att för sin del föreslå införandet i medicinalstyrelsen af detta system såsom regel vid

ärendenas behandling. Generaldirektören skulle alltså enligt kommitténs förslag blifva ensam beslutande i alla frågor, med undantag af de rättsmedicinska, i hvilka medicinalstyrelsen har att afgifva utlåtande, och därmed likställda frågor, samt bestraffningsfrågor. Skälen för en särskild behandling af de rättsmedicinska ärendena skall kommittén i det följande närmare utveckla. Bestraffningsfrågornas särskilda natur har kommittén äfven ansett böra föranleda afvikelse från regeln om generaldirektörens ensambeslutanderätt. Ungefär i samma utsträckning som nu lära frågor af enklare beskaffenhet böra handläggas af vederbörande byråchef ensam.

I ett verk, som ständigt bör stå i så intim kontakt med så många förhållanden i landets olika delar som medicinalstyrelsen, kan det lämpligen icke undgås, att styrelsens chef, hvilken i främsta rummet är Kungl. Maj:t ansvarig för fullgörande af styrelsens åligganden, i ganska stor utsträckning företager inspektions- och andra tjänsteresor för att å ort och ställe taga kännedom om förhållanden och åtgöranden rörande hälso- och sjukvården, rörande sjukhusbyggnads- och andra arbeten, de lokala tjänstemännens och tjänsteläkarnas sätt att fullgöra sina åligganden m. m. dylikt. Det hittills inom medicinalstyrelsen enligt gällande instruktion följda, i det föregående omnämnda förfaringssättet med den äldste för tillfället tjänstgörande läkarledamoten såsom generaldirektörens självskrifne vikarie vid tjänsteresa samt vid viss tids tjänstledighet eller semester kan enligt kommitténs mening efter byråsystemets införande icke utan vidare uppehållas. Kvalifikationen att i generaldirektörens frånvaro i hans ställe fullgöra hans åligganden och ansvara för den riktiga dirigeringen af verket kan nämligen, enligt hvad kommittén håller före, förvärfvas endast genom mer eller mindre direkt därpå inriktadt arbete under äfven de tider, då generaldirektören är i tjänst, från dens sida, som i hans frånvaro skall rycka in. Därför bör denne äfven i generaldirektörens närvaro inom styrelsen öfvervara föredragningen af viktigare ärenden. Utan vidare synes icke kunna antagas, att den äldste alltid är den lämpligaste att fylla denna funktion. Kommittén anser på grund häraf, att den af läkarledamöterna i medicinalstyrelsen, som därtill anses bäst skickad, bör för viss tid erhålla uppdraget att i generaldirektörens frånvaro företräda denne vid behandlingen af alla sådana ärenden, hvilkas afgörande generaldirektören icke särskildt förbehållit sig, äfvensom i öfrigt under generaldirektörens frånvaro utöfva dennes sammanhållande och öfvervakande funktioner. Denne *generaldirektörens ställföreträdare* synes böra erhålla sitt förordnande af Kungl. Maj:t för en tid af exempelvis tre år efter underdånigt förslag af generaldirektören. I likhet med hvad som för närvarande gäller, bör likväl i generaldirektörens

frånvaro lediga tjänster icke tillsättas i annan ordning än genom förordnande att dem tillsvidare bestrida, så vida ej Kungl. Maj:t för tillfället annorlunda förordnar, och ej heller utan generaldirektörens medgifvande beslut fattas eller åtgärder anbefallas, som mer eller mindre rubba de grundsatser för förvaltningen, hvilka inom styrelsen förut blifvit stadgade eller följda.

Ett vetenskapligt råd vid medicinalstyrelsens sida.

Nyss har framhållits, hurusom de medicinska vetenskapernas allt större specialisering småningom gjort det omöjligt för en person att samtidigt sakkunnigt behärska ett flertal af dem. Att förse medicinalstyrelsen med så många ordinarie byråchefer eller ledamöter, som skulle erfordras för att styrelsen i hvarje fall skulle äga tillgång till en inom ett visst område i egentlig mening sakkunnig ledamot låter sig naturligtvis icke göra. Därmed skulle knappast heller den i hvarje fall bästa sakkunskapen kunna anses hafva tillförts styrelsen, då ju denna inom vissa områden af medicinalstyrelsens ämbetsbefattning väsentligen måste anses kunna förvärfvas och underhållas endast genom medicinskt arbete af annan art än uteslutande sysslande med administrativa medicinalfrågor. Detta senare fordrar å andra sidan något annat än den vetenskapliga fackutbildningen.

Behofvet för styrelsen af sakkunniga medarbetare å skilda områden har emellertid länge varit kännbart. I det föregående har kommittén berört de försök, som under 1800-talet gjordes att bereda sundhetskollegium tillgång till sådana medarbetare. Dessa försök ledde dock icke till önskvärdt resultat. För att tillföra styrelsen det slags sakkunskap, hvaraf densamma, om den rätt skall kunna fylla sin uppgift, enligt kommitténs mening nu, mera än förr, är i oundgängligt behof, har därför kommittén ansett sig böra tillgripa en särskild utväg, med hvilken kommittén äfven sökt vinna ett annat ej mindre viktigt ändamål, nämligen att erhålla en intimt förenande, ständigt verkande länk mellan styrelsen och de krafter utom densamma, som på läkar- och apotekarvetenskapens områden här i landet kunna anses i olika afseenden gå i spetsen.

Kommittén har för fyllande af dessa uppgifter tänkt sig, att vid medicinalstyrelsens sida skulle ställas ett af framstående läkare och apotekare, till det antal Kungl. Maj:t efter förslag af medicinalstyrelsen bestämmer, sammansatt *vetenskapligt råd*. Medlem af rådet skulle åligga *dels att på kallelse af generaldirektören deltaga i utredningen och behandlingen af ärende, hörande till hans särskilda kunskapsområde, dels ock att af eget initiativ rikta styrelsens uppmärksamhet på sådana vetenskapens framsteg, som kunna antagas äga särskild betydelse för allmänna hälso- och sjukvården eller rättsmedicinen.* Medlemmarna af rådet böra efter förslag af generaldirektören af

Kungl. Maj:t utses tillsvidare. Inom rådet bör minst nedanstående antal medlemmar företräda en hvar af åtminstone följande vetenskapsgrenar eller specialfack, nämligen *två psykiatri, två rättsmedicin, en hygien, en medicin, en kirurgi, en obstetrik* samt *en farmaci och apoteksväsende.* Bakteriologi och rättskemi äro representerade i statsmedicinska anstalten. Möjlighet synes böra förefinnas att i mån af behof öka medlemmarnas i rådet antal utöfver det, som enligt hvad nyss angifvits minst bör erfordras. Dels skulle nämligen utan sådan möjlighet vid sjukdom eller annat förfall styrelsen för längre tid kanske nödgas undvara den behöfliga sakkunskapen på ett visst område, dels låter det äfven tänka sig, att behof af speciell sakkunskap yppas inom andra discipliner än de nyss nämnda. Då det vidare måste vara af vikt, att i rådet vid hvarje tidpunkt äga tillgång till någon inom sitt fack afgjordt framstående, men å andra sidan medlemmarnas tillsättande endast för viss kortare tid enligt kommitténs mening ej skulle vara lämpligt, har kommittén ansett tillsättandet böra ske tillsvidare. Den elasticitet med afseende å det vetenskapliga rådets sammansättning, kommittén sålunda ansett böra eftersträfvas, synes icke kunna innebära någon fara, att medlemmarnas antal skall blifva för stort eller att rådets auktoritet eller förmåga att fylla sin uppgift skall minskas. Visar det sig, att en medlem icke längre är för uppdraget lämplig, bör entledigande ske. Med afseende å de grunder för ersättnings utgående till rådets medlemmar, som kommittén föreslår, torde icke heller ur kostnadssynpunkt några betänkligheter möta mot den föreslagna anordningen.

Medlem af vetenskapliga rådet bör, när ärende inom medicinalstyrelsen förekommer, för hvars behandling han tillkallats, äga samma ställning, som i allmänhet tillkommer ledamot i styrelsen. Han bör alltså gifva upplysningar och råd och säga sin mening samt, om densamma ej öfverensstämmer med beslutet, låta anteckna den till protokollet. I fråga om rättsmedicinskt utlåtande skall, enligt hvad kommittén här nedan föreslår, ledamot af medicinalstyrelsen, som deltager i ärendets behandling, äfven äga rätt att deltaga i beslutet. På samma sätt bör vid fråga om sådant utlåtande inom det fixerade antalet af dem, som därvid äga beslutanderätt, tillkallad medlem af vetenskapliga rådet också äga dylik rätt. Föredragning af sådant ärende bör äfven, då generaldirektören så pröfvar erforderligt, kunna ske af medlem af vetenskapliga rådet. Dessa utlåtanden, särskildt de rättspsykiatriska, äro nämligen, såsom kommittén nedan skall visa, alltför talrika och vidlyftiga för att byråchefen skulle kunna ensam medhinna föredragningen. Eljest bör ärende, i hvars behandling medlem af vetenskapliga rådet deltager, föredragas af vederbörande byråchef eller annan, som föredragningen på grund af särskild bestämmelse tillkommer.

Medlem af vetenskapliga rådet skall alltså i allmänhet komma att äga samma ställning i fråga om ärende, i hvars behandling han deltager, som, på sätt ofvan nämnts, enligt 12 § punkt 6 i hospitalsstadgan tillkommer öfverinspektören för sinnessjukvården, då han biträder medicinalstyrelsen, eller enligt 8 § af instruktionen för statsmedicinska anstalten föreståndare vid anstalten, då medinalstyrelsen påkallat hans biträde eller han eljest är närvarande vid handläggning af ärende, hörande till hans särskilda kunskapsområde.

För att tillnärmelsevis angifva, i hvilken utsträckning vetenskapliga rådet kan komma att anlitas vid behandling af ärendena inom medicinalstyrelsen, har kommittén upprättat följande tablå, som utvisar antalet och beskaffenheten af de under åren 1906—1908 inom styrelsen afgjorda, icke veterinära ärenden, vid hvilkas behandling, om vetenskapliga rådet funnits att tillgå, annan medlem däraf än en psykiater eller rättsmediker lärer hafva bort tillkallas:

Ärendenas art.	Antal ärenden.		
	1906.	1907.	1908.
Rättsmedicinska utlåtanden, som ej afse sinnesbeskaffenhet, därvid annan sakkunnig än en rättsmediker kan hafva behöft tillkallas	4	5	9
Hälsovårdsärenden	6	10	9
Lasarettsärenden	14	8	5
Apoteksärenden	14	25	21

Ledning för bedömande af antalet fall, där psykiatrici och rättsmedici af vetenskapliga rådet komma att behöfva tillkallas, lämna tablåerna å sid. 33 och 36 här nedan. (Jfr äfven sid. 34, 37, 83 och 84.)

Äfven med ett vetenskapligt råd vid sin sida synes styrelsen böra behållas vid den densamma hittills enligt 35 § andra stycket af gällande instruktion medgifna rätt att från de medicinska läroverken erhålla utlåtanden i frågor, som af styrelsen hänskjutas till dessa läroverks vetenskapliga bedömande, äfvensom att från veterinärinstitutet och farmaceutiska institutet erhålla begärda upplysningar. Fall kunna nämligen uppenbarligen allt fortfarande inträffa, då det kan vara af vikt för medicinalstyrelsen att få begagna sig af denna förmån. Likaledes synes böra bibehållas den i 31 § andra stycket af styrelsens instruktion generaldirektören tillerkända rätt att, då han vid något särskildt ärendes behandling finner det vara nödigt, tillkalla i statens eller i kommuns tjänst anställd läkare eller veterinär äfvensom apotekare.

B. Hospitalsärenden.

Medicinalstyrelsens befattning med hospitalsärenden.

Såsom i det föregående antydts daterar sig medicinalstyrelsens funktion såsom öfverstyrelse för hospitalen från och med år 1877 — jämlikt kungl. brefvet till sundhetskollegium den 12 maj 1876 angående förändrad organisation af öfverstyrelsen för hospitalen.

Medicinalstyrelsens befattning med sinnessjukvården och hospitalen angifves i styrelsens instruktion på följande sätt:

»Medicinalstyrelsen är öfverstyrelse för de till sinnessjukes behandling och vård inom riket inrättade hospital och asyler och utöfvar uppsikt öfver de anstalter, som af enskilda för dylikt ändamål anläggas, äfvensom öfver sinnessjukas vård i öfrigt samt har i sådan egenskap att ställa sig till efterrättelse de i afseende på sinnessjukvården gällande föreskrifter.»

11 § af Kungl. Maj:ts förnyade stadga angående sinnessjuka den 14 juni 1901 bestämmer medicinalstyrelsens befattning såsom öfverstyrelse för hospitalen sålunda, att det tillkommer styrelsen hufvudsakligen:

1) att hos Kungl. Maj:t föreslå behörig person till erhållande af förordnande såsom öfverinspektör för sinnessjukvården i riket;

2) att hos Kungl. Maj:t föreslå ledamöter i direktion för hospital eller asyl;

3) att vid inträffad ledighet af öfverläkarbefattning förordna om tjänstens uppehållande tillsvidare under ledigheten, anslå tjänsten ledig samt efter ansökningstidens utgång pröfva de sökandes behörighet och afgifva underdånigt förslag till tjänstens tillsättande;

4) att, efter förslag af vederbörande direktion, förordna asylläkare, biträdande läkare, underläkare, amanuens, predikant och syssloman;

5) att bevilja öfverläkare tjänstledighet, där det ej tillkommer Kungl. Maj:t eller direktion att sådan bevilja; ägande styrelsen, då den beviljar ledighet, att jämväl förordna om tjänstens uppehållande;

6) att upptaga och afgöra frågor dels om tjänstledighet och förordnande af vikarie för asylläkare och öfriga tjänstemän i de fall, där direktionen icke äger att sådan ledighet bevilja, dels ock om afsked för tjänstemän, som blifvit tillsatta af medicinalstyrelsen;

7) att, då tjänsteman, som blifvit tillsatt af medicinalstyrelsen, från befattningen afgått, på anmälan och förslag af direktionen meddela föreskrift i afseende å befattningens uppehållande under ledigheten;

8) att afgifva underdånigt förslag till löneförmåner för tjänstemännen äfvensom att för uppsyningsmän, föreståndarskor och öfrig betjäning, efter förslag af direktionen, bestämma dels aflöningsförmåner,

dels ock det understöd eller årliga underhåll, som må tilläggas dem vid afskeds erhållande;

9) att utfärda allmän ordningsstagda för hospital och asyler samt instruktioner för tjänstemännen;

10) att fastställa formulär för de journaler och räkenskaper, som skola vid nämnda anstalter föras, äfvensom för de berättelser och rapporter, som böra till styrelsen afgifvas;

11) att utfärda allmän stat angående beklädnad och sängutredning samt särskilda utspisningsstater;

12) att, där medicinalstyrelsen finner sådant lämpligt, anskaffa för anstalterna i större mängd erforderliga varor;

13) att årligen för hvarje anstalt fastställa utgiftsstat och besluta angående inkomna förslag till förändringar af hospital, som ej äro mera omfattande, till erforderliga reparationer och till mindre nybyggnader samt om tillfälliga utgifter (plan och ritning jämte kostnadsförslag för anläggning af nytt hospital äfvensom för mera omfattande förändring af redan befintligt skola enligt § 2 mom. 3 af stadgan angående sinnessjuka underställas Kungl. Maj:ts pröfning);

14) att af därtill anvisade allmänna medel låta till vederbörande direktion, på anmälan om behofvet, öfversända hvad till utgifters bestridande erfordras;

15) att låta anstalternas räkenskaper, sedan de till medicinalstyrelsen inkommit, ofördröjligen undergå vederbörlig granskning och därvid förekommande anmärkningar i laga ordning pröfva och afgöra;

16) att hvart femte år, efter medelkostnaden vid samtliga hospital och asyler under näst förflutna fem år, uppgöra och Kungl. Maj:ts pröfning underställa förslag till de afgifter, som skola för de nästkommande fem åren för de sjuka erläggas;

17) att, i fall plats å anstalt ej finnes, på anmälan af direktion besluta öfver ansökan om anstaltsvård för sjuk, äfvensom angående förflyttning af sinnessjuk från en anstalt till en annan;

18) att besluta huruvida undersökning af person, angående hvars sinnesbeskaffenhet styrelsen har att afgifva utlåtande, skall å hospital äga rum;

19) att besluta i fråga om utskrifning af sådan sinnessjuk, hvilken, tilltalad för brott, ej kunnat till ansvar fällas;

20) att till pröfning upptaga klagan öfver direktions beslut och åtgärder, äfvensom handlägga anmälda frågor om fel af tjänsteman;

21) att minst en gång årligen genom en sin ledamot eller annan läkare, som medicinalstyrelsen därtill utser, låta inspektera hvarje anstalt samt, sedan berättelse om förrättningen inkommit, jämte det af-

skrift af densamma tillställes vederbörande direktion, vidtaga de åtgärder eller beslut, hvartill berättelsen må föranleda; och

22) att årligen till Kungl. Maj:t afgifva och till tryck befordra berättelse om sinnessjukvården i riket.

För medicinalstyrelsens befattning med nyanläggning af hospital redogöres närmare här nedan (sid. 26).

Härtill kommer medicinalstyrelsens befattning med enskilda anstalter för sinnessjuka samt med vården af obildbara sinnesslöa. Medicinalstyrelsen har att öfva inseende och kontroll öfver anstalterna för dessa och att vid dem förordna behöriga läkare. I fråga om anstalter för obildbara sinnesslöa har styrelsen äfven att mottaga ansökningar om statsbidrag till dem samt i anledning af ansökningarna afgifva underdåniga utlåtanden och förslag.

De inom medicinalstyrelsen förekommande ärenden, som angå hospital och vården af sinnessjuka och sinnesslöa, angifvas i följande tablå:

Ärendenas art.	År 1908.	
	Antal inkomna ärenden.	Antal utgångna expeditioner.
Ansökningar om vård å statens hospital och asyler	1,000	1,106
Intagning och utskrifning af sinnessjuka vid enskilda anstalter	108	53
Tillsyn af sinnessjuka utom anstalt m. m.	40	166
Tjänsters tillsättning samt entledigande af tjänstemän	63	111
Tjänstledighet och förordnanden	143	155
Utgiftsstater och aflöningsfrågor	66	82
Byggnadsärenden, reparationsförslag inbegripna	408	651
Andra ekonomiska frågor	141	156
Hospitalsväsendet rörande räkningar	320	11
Kassarapporter från hospitalen	356	—
Årsberättelser	47	—
Inspektionsberättelser	53	41
Diverse ärenden rörande hospitalen	64	60
Länens upptagningsanstalter för sinnessjuka	14	35
Sinnesslöanstalterna i riket	36	35
Läkares rapporter angående besök hos sinnessjuka och idioter (med tillhörande räkningar)	396	*)

*) Hvarje räkning förses med granskningsbetyg, hvarjämte, då så erfordras, särskild skrifvelse aflåtes till vederbörande. (Jfr sid. 57 och följande).

Hospitalsväsendets utveckling.

På sätt medicinalstyrelsen i sin ofvanintagna underdåniga skrifvelse till Konungen den 10 januari 1908 med hemställan om utredning rörande förändrad organisation af styrelsen erinrat, utgjorde vid början af år 1877, då denna förvaltningsgren lades under medicinalstyrelsen, hospitalen i riket 9 med 1,543 sängar, och hospitalsväsendets underhåll kostade under samma år 745,541 kronor 29 öre. Nu äro anstalterna för sinnessjuka 13, oberäknadt de tvänne under anläggning varande i Säter och Västervik för 800 sängar hvardera. Sängantalet uppgick vid utgången af år 1908 till 6,794, och hospitalsväsendets drift under år 1908 kräfde en utgift af 4,830,573 kronor 55 öre, kostnaderna för nybyggnader häruti icke inberäknade. Enligt den af medicinalstyrelsen i dess underdåniga berättelse af den 8 december 1902 angående undersökning af sinnessjuka och sinnesslöa afgifna planen för hospitalsbyggandet skola ytterligare hospital byggas, tills sängantalet något öfverskrider 10,000, hvilken siffra har beräknats blifva uppnådd år 1912. Under senare åren har naturligtvis själfva den lifliga byggnadsverksamheten i och för sig inom hospitalsväsendet gjort sitt till att i betydlig grad öka medicinalstyrelsens arbete på detta område.

Hospitalsväsendets utveckling framgår närmare af följande tablå:

År.	Antal sängar å statens anstalter för sinnessjuka (vid årets utgång.)*)	Antal inkomna hospitalsärenden. **)	Utgifter för hospitalens drift (förslagsanslaget till hospitals underhåll jämte patientafgifter).	Utgifter af särskilda af Riksdagen anvisade anslag till hospitalsväsendet.
1877	1,559	425	745,541.99	13,261.38
1880	1,991	319	879,556.73	267,761.25
1885	2,257	434	1,038,756.52	334,206.61
1890	2,625	673	1,585,102.65	324,206.61
1895	4,259	996	1,927,049.66	150,437.98
1900	5,056	1,081	2,718,847.00	230,330.55
1905	6,244	2,220	3,583,878.64	1,074,971.56
1906	6,356	2,351	3,873,783.84	765,100.55
1907	6,774	2,307	4,140,494.56	808,042.49
1908	6,794	2,268	4,830,573.55	1,212,168.39

*) Länens upptagningsanstalter, hvilka vid slutet af år 1908 räknade 128 sängar, äro icke medtagna.

**) Siffrorna i denna kolumn äro hämtade ur det af medicinalstyrelsens registrator och aktuarie förda diarium. Med hänsyn dels därtill, att däruti merendels ej förtecknats rapporter och andra med dem jämförliga handlingar, dels ock därtill, att i många fall särskilda tillsammans hörande ärenden upptagits under ett diarienummer, öfverensstämma ej dessa siffror för år 1908 med summan af de å tabellen å sid. 24 upptagna.

Det är uppenbart, att den ökning af göromål med hospitalsärendena i medicinalstyrelsen, som med hospitalsväsendets utveckling fortgått, icke kunnat försiggå utan vidtagande inom styrelsen af särskilda anordningar.

För att sätta sundhetskollegium i stånd att upptaga befattningen med hospitalsärendena ökades genom kungl. brefvet den 12 maj 1876 anslaget till kollegium med 2,200 kronor för att användas till arfvode dels åt en revisor, dels åt ett amanuensbiträde i kollegium. Samma år uppfördes å allmänna indragningsstaten bland annat till hvardera af serafimerordensgillets sekreterare och kamrerare 2,000 kronor mot skyldighet för dessa funktionärer att i deras befattningar biträda sundhetskollegium såsom blifvande öfverstyrelse för hospitalen. I det föregående har antydts, huru lasarettsärendena och de rättsmedicinska ärendena, som icke angingo sinnesbeskaffenhet, måst frånskiljas från den rotel inom medicinalstyrelsen, dit hospitalsärendena från början förlades. Huru sedermera för hospitalsärendena en kamrerare och en notarie med skyldighet att förrätta sekreterargöromål tillkommit — såsom ersättare för serafimerordensgillets motsvarande tjänstemän — är äfven ofvan omtaladt. Likaså har förut erinrats om tillkomsten af öfverinspektörsbefattningen för sinnessjukvården i riket samt om den från och med år 1909 inrättade kontrollantbefattningen af hospitalens ekonomiska förvaltning, med tillkomsten af hvilken tjänst den år 1876 skapade revisorsbefattningen indrogs.

För handhafvandet af medicinalstyrelsens uppgift med det omfattande och ansvarsfulla nybyggandet af hospital har styrelsen måst erhålla lämplig, för de särskilda fallen påkallad förstärkning. Härvid har i allmänhet så tillgått, att, sedan medicinalstyrelsen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om anläggande af nytt hospital, Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att tillsätta en kommission, bestående af en ordförande och fyra till fem ledamöter för att verkställa undersökning och afgifva förslag beträffande plats för det tillämnade hospitalet. Såsom ordförande i dylik kommission har alltid fungerat generaldirektören och såsom ledamöter medicinalrådet för hospitalsärenden, öfverinspektören öfver sinnessjukvården, sedan denna befattning inrättats, samt en eller två öfverläkare vid hospital äfvensom medicinalstyrelsens arkitekt. Efter det sålunda begärdt förslag afgifvits, har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att med biträde, där så erfordrades, af särskildt sakkunniga, som styrelsen skulle äga tillkalla, uppgöra och till Kungl. Maj:t afgifva fullständigt, af ritningar och kostnadsberäkningar åtföljdt förslag till en å viss plats förlagd vårdanstalt för uppgifvet antal sinnessjuka. Öfverinspektören, den redan tillkallade öfverläkaren eller öfverläkarna

och arkitekten hafva härvid fortfarande fungerat såsom sakkunniga. Det af medicinalstyrelsen afgifna förslaget har slutligen pröfvats af Kungl. Maj:t och Riksdagen, hvarefter Kungl. Maj:t ställt för ändamålet beviljade medel till medicinalstyrelsens förfogande med uppdrag att föranstalta om byggnadsarbetets verkställande. Detta har sedermera så tillgått, att, sedan nödiga arbets- och detaljritningar blifvit utarbetade af styrelsens arkitekt, anbud å byggnadsarbetets utförande infordrats, och kontrakt med vederbörande afslutats därom. Härvid hafva i allmänhet särskilda anbud infordrats och särskilda kontrakt uppgjorts angående själfva byggnadsarbetet och särskilda angående erforderliga ledningar för vatten och aflopp, värme och belysning m. m. För skötseln och öfvervakandet af byggnadsarbetet hafva under medicinalstyrelsen varit anställda en byggnadschef, vanligen styrelsens arkitekt, samt kontrollanter. Till byggnadschef och kontrollanter, som sålunda af styrelsen anlitats, har arfvode utgått af de särskilda anslagen till nybyggnader. Åt de sakkunniga har ersättning utgått från af Kungl. Maj:t för ändamålet anvisade medel.

Frågan om hospitalsväsendets frånskiljande från medicinalstyrelsen.

Den stora utveckling rikets hospitalsväsende tagit har ledt tanken på frånskiljande från medicinalstyrelsen af dess befattning med hospitalen och sinnessjukvården och inrättande ånyo af en särskild hospitalsöfverstyrelse.

Kommittén vill icke förneka, att det maktpåliggande arbete, som härutinnan tillkommer medicinalstyrelsen, skulle kunna motivera en sådan anordning. Psykiatriens särställning i förhållande till öfriga medicinska discipliner skulle ytterligare gifva stöd för en sådan åtgärd. Själfva arten och beskaffenheten af den statliga administrationens ställning i detta hänseende afviker äfven i mycket från den öfriga medicinala förvaltningen. På intet annat område af denna förvaltning gäller såsom här att för statens räkning direkt omhänderhafva och i möjligaste mån göra fruktbringande så stora ekonomiska värden, som sinnessjukvården i vårt land numera tager i anspråk. Byggandet af nya hospital måste ännu fortgå. Och äfven om behofvet härutinnan skulle anses tillsvidare fylldt, sedan den omförmälda, af medicinalstyrelsen uppgjorda planen för byggandet genomförts, kommer dock det oaktadt fortfarande mycket att behöfva göras i byggnadsväg för underhåll af sinnessjukvårdsanstalterna och för deras hållande i jämnhöjd med de nya och förändrade kraf, som framgent på detta område otvifvelaktigt komma att uppställas. Jämsides med vetenskapens utveckling och ökningen af kostnaden för sinnessjukvården höjas också med rätta fordringarna i

allmänhet på speciell sakkunskap och kompetens hos den myndighet, som har att på detta område vara den ledande och vägvisande.

Å andra sidan kan det icke förnekas, att den förvaltning, som hittills kommit hospitalsväsendet här i landet till del, varit öfvervägande tillfredsställande. Styrelsen har i möjligaste mån anpassats efter de förstorade förhållandena, och då så tillfälligtvis behöfts, har särskild sakkunskap utifrån af styrelsen upptagits. Ytterligare åtgärder synas kommittén kunna företagas i den riktningen, och därmed styrelsen göras fullt skickad att fortfarande tillfredsställande handhafva äfven denna del af den allmänna sjukvården, som under flera årtionden af utveckling på alla medicinska områden växt stark under medicinalstyrelsens inseende och hägn. Gemenskapen i förvaltning mellan hospitalsväsendet och andra grenar af sjukvården har otvifvelaktigt haft sin nytta och betydelse för bäggedera och synes så fortfarande böra hafva.

Såsom särskilda skäl för afskiljande från medicinalstyrelsen af hospitalsärendena har framhållits, förutom hospitalsväsendets utveckling, som gjort detta område af medicinalförvaltningen synnerligen omfattande, bland annat, att behof förelåge att förminska chefens för medicinalstyrelsen arbetsbörda och lämna honom tillfälle att mera ägna sitt initiativ och sina krafter åt andra områden af nämnda förvaltning, som kunde komma att tillbakasättas inför de växande krafven på hospitalsområdet, samt att vidare medicinalstyrelsens psykiatriskt icke särskildt utbildade ledamöter borde befrias från delaktighet i och ansvar för beslut och åtgöranden, som i ej oväsentlig grad toge deras tid i anspråk, utan att i motsvarande mån ärendena blefve mer sakkunnigt behandlade. Det förra skälet förminskas i betydelse, om, såsom kommittén ämnar föreslå, en hel annan grupp af ärenden, nämligen veterinärärendena, aflyftes från medicinalstyrelsen. Genom den nya ordning, som kommittén ämnar föreslå för rättspsykiatriska utlåtandens afgifvande inom medicinalstyrelsen och hvarigenom generaldirektören skulle befrias från skyldigheten att deltaga i dem, har äfven ett medel beredts för minskning af den generaldirektören påhvilande arbetsbördan. Det andra skälet bortfaller med byråsystemets införande, hvarigenom krafvet på psykiatriens särställning bör kunna göra sig behörigen gällande.

Då det för kommittén gällt att taga ställning till frågan särskild hospitalsstyrelse eller icke, har kommittén äfven tagit i betraktande de särskilda ganska dryga kostnader, som alltid äro förenade med inrättande och underhåll af ett nytt ämbetsverk, och hvilka äfven här skulle blifva oundvikliga.

Vidare åtgärder med afseende å hospitalsärendenas handläggning. Vidsträcktare befogenhet för hospitalsdirektionerna.

Beträffande de särskilda åtgärder kommittén tänkt sig för att vid en fortsatt utveckling af hospitalsväsendet sätta medicinalstyrelsen i stånd att för framtiden handhafva förvaltningen af den offentliga sinnessjukvården vill kommittén framhålla följande.

Enligt 11 § mom. 12 och 13 af hospitalsstadgan åligger det, såsom förut angifvits, medicinalstyrelsen bland annat att, där styrelsen finner sådant lämpligt, anskaffa för hospitalen i större mängd erforderliga varor, samt att årligen för hvarje anstalt fastställa utgiftsstat och besluta angående inkomna förslag till förändring af anstalterna af mindre omfattning, till erforderliga reparationer och till mindre nybyggnader äfvensom angående tillfälliga utgifter.

Af dessa och andra hithörande stadganden torde följa, att hospitalsdirektionerna äro skyldiga att, då utgift behöfver af en direktion göras, som icke anses hänförlig under någon i utgiftsstaten för vederbörande hospital upptagen titel eller hvartill de i staten annorledes än förslagsvis anvisade beloppen icke räcka till, underställa utgiftsfrågan medicinalstyrelsen. Sådant underställande har dock ofta förekommit äfven i de fall, där den utgift, hvarom varit fråga, väl bort kunna göras af direktionen utan medicinalstyrelsens hörande.

Ett nytt system härutinnan med för direktionerna förändrad ställning torde med dessas nuvarande sammansättning och organisation icke vara att förorda. En viss större rörelsefrihet för dem och ett något självständigare handlande från deras sida synes dock kommittén motiveradt och önskvärdt. I sådant syfte synes det kommittén böra från medicinalstyrelsens sida iakttagas, att vid uppgörande af utgiftsstaterna för de olika hospitalen i den mån, det anses kunna ske, tages mera hänsyn än som, såvidt kommittén varit i tillfälle bedöma, hittills synes hafva skett till på förhand bestämbara, under året med afseende å de särskilda hospitalen inträffande förhållanden. En ökning af de i staterna under titel »underhåll af byggnader och gårdar» anvisade beloppen synes bland annat öfver hela linjen särskildt vara behöflig och lämplig. Vidare synes för undvikande af medicinalstyrelsens betungande med bagatellfrågor de i staterna till »oförutsedda utgifter» upptagna belopp lämpligen böra i allmänhet något ökas. Tillräcklig garanti mot missbruk af ett sådant förfaringssätt anser kommittén ligga bland annat i den vanliga, från och med innevarande år förstärkta revisionen af direktionernas åtgöranden.

Hittills hafva vid de årliga inköpen af proviantartiklar för hospitalen de af direktionerna infordrade anbuden — i den ordning 22 § mom. 4 af gällande förordning angående statens upphandlings- och entreprenad-

väsende stadgar — underställts medicinalstyrelsen, som haft att besluta om anbudens godkännande eller förkastande. Vid inköp af andra varor än proviantartiklar äfvensom vid föryttrande af onyttiga eller öfverflödiga förråd eller inventarier från hospital har frågan underställts medicinalstyrelsen endast om inköp eller försäljning skolat ske under hand.

Inom kommittén har ifrågasatts, huruvida ej de ifrågavarande upphandlingarna lämpligen borde helt och hållet öfverlämnas till direktionerna, som på grund af sin större förtrogenhet med de lokala förhållandena, priserna i orten, anbudsgifvarnas personer, m. m. skulle kunna anses bättre skickade än medicinalstyrelsen att bedöma de olika anbudens kvalitet. Med hänsyn tagen till de stora värden, hvarom här kan vara fråga, och då, enligt hvad kommittén inhämtat, erfarenheten från andra grenar af statsförvaltningen visat, att decentralisering i detta afseende ej varit lämplig, har emellertid kommittén icke ansett sig böra föreslå någon ändring i det hittills härutinnan tillämpade förfaringssättet.

Inrättande i medicinalstyrelsen af en kameralbyrå.

I betraktande af det stora ekonomiska ansvar, som åligger medicinalstyrelsen såsom handhafvare af hospitalsförvaltningen och för lättande bland annat af det nuvarande medicinalrådets för hospitalsärenden alltför tunga arbetsbörda, anser kommittén vidare en ledamot i styrelsen böra anställas för handläggning hufvudsakligen af en del ekonomiska ärenden rörande hospitalsförvaltningen. Denne ledamot skulle dock äfven fylla en annan funktion inom styrelsen. Han skulle nämligen, enligt hvad kommittén vill föreslå, få till uppgift att förestå hela styrelsens räkenskapsväsen och sålunda äfven blifva chef för styrelsens nuvarande räkenskapskontor, hvilket alltså enligt kommitténs åsikt skulle, på sätt kommittén nedan skall närmare angifva, sammanslås med handhafvandet af hospitalens ekonomi till en enhetlig organisation af en kameralbyrå. Den nye ledamotens behöflighet för styrelsen, hvad hospitalsförvaltningen angår, anser kommittén framgå af hospitalsväsendets stora utveckling, som alltjämt tillfört styrelsen vidgade uppgifter och ökadt arbete, och vara oberoende af, huruvida för framtiden nyanläggandet af hospital kommer att fortsättas. Den sålunda inrättade byrån, hvars chef skulle äga kameral och juridisk utbildning, skulle upptaga alla den nuvarande kamrerarens för hospitalsärenden kamerala göromål (sid. 56). Vidare skulle till byrån höra den granskning af hospitalsräkenskapen, som enligt den för kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning gällande instruktion skall inom medicinalstyrelsen utföras af denne tjänsteman, hvilken enligt kommitténs mening fortfarande bör finnas och närmast under kameralbyråchefen hafva samma åligganden som hittills. Frågor rörande räkenskapen i allmänhet vid hospitalen, årliga utgiftsstater för dem samt för-

råden där böra handläggas å denna byrå och föredragas af byråns chef, i den mån läkarteknisk utbildning därför ej erfordras. I den mån sådan kräfves, böra ärenden af nyssnämnda beskaffenhet tillhöra hospitalsbyrån och föredragning ske af chefen för samma byrå. Till sistnämnda byrå skulle i regel fortfarande höra ärenden rörande ny- och ombyggnader af hospital samt årliga reparationer af dem, enär sådana frågor enligt kommitténs mening i regel kräfva särskild läkarteknisk sakkunskap. Chefen för kameralbyrån skulle emellertid kunna åläggas vara närvarande och säga sin mening i allmänhet, då annan ledamot föredrager frågor af ekonomisk eller juridisk natur. Denne skulle vidare taga sådan del i handläggningen af inom styrelsen förekommande bestraffningsfrågor, hvarom sägs i 22 § af förslaget till ny instruktion för styrelsen. Han bör alltså i allmänhet lämna styrelsen ett, såsom det synes kommittén, välbehöfligt stöd, då det gäller att fylla de kraf, som ställas på styrelsen för handhafvande af dess ekonomiska och i viss mån äfven juridiska uppgifter.

Till kameralbyrån skulle äfven förläggas ärenden rörande styrelsens organisation, personal, ekonomi och arkiv, hvilka ärenden för närvarande handläggas å hälsovårdsroteln. Den enligt gällande instruktion för medicinalstyrelsen kamreraren för hospitalsärenden tillagda uppgift att afgifva yttranden i sjukvårdstekniska frågor, som af styrelsen hänskjutas till hans utlåtande — något som med hänsyn till de andra tyngande göromål, hvilka åligga denne tjänsteman, ifrågakommit mindre ofta än som från början afsågs — bör tydligen ej åläggas kameralbyrån.

Frågan om den närmare organisationen af ifrågavarande byrå har kommittén ansett sig böra behandla i sammanhang med medicinalstyrelsens räkenskapskontor (sid. 56 och följande).

Förändrad ställning för arkitekten.

Vidare anser kommittén, att den ställning, som hittills tillkommit styrelsens arkitekt, bör så förändras, att han, då ärende förekommer, vid hvars behandling han tillkallats, får, såsom i allmänhet annan tillkallad sakkunnig, skyldighet icke blott att deltaga i öfverläggningarna, utan äfven att, om hans mening afviker från beslutet, låta anteckna densamma till protokollet. Härigenom skulle ett inom styrelsen hittills understundom kändt behof af större ansvar för denne sakkunnige för de af honom gifna råd blifva fylldt, ett förhållande, som, såvidt kommittén kan finna, icke kan annat än vara fördelaktigt för det förekommande ärendet. Med denna ställning synes arkitekten, som blir lika erforderlig äfven om nyanläggandet af hospital skulle upphöra, för framtiden böra erhålla sitt förordnande af Kungl. Maj:t för viss tid, exempelvis fem år.

Huruvida denna förändrade ställning för arkitekten må böra föranleda någon sådan förändring i hans befattning med uppgörande af större ritningar och utförande af vidlyftigare arbeten, som af honom skola granskas, att desamma ej må i samma utsträckning som hittills skett utföras af honom, lärer få bero af omständigheterna. Styrelsen bör i allt fall fortfarande som hittills äga frihet att i fråga om mera omfattande arbeten, för hvilka utöfver arkitektens fasta årliga arfvode särskild godtgörelse bör utgå, vända sig till den arkitekt styrelsen önskar.

Öfverinspektören för sinnessjukvården.

Öfverinspektören för sinnessjukvården synes, frånsedt sättet för hans deltagande i behandlingen af vissa rättsmedicinska ärenden, hvarom kommittén under nästföljande rubrik kommer att uttala sig, böra förblifva vid samma åligganden och befogenhet som för närvarande.

C. Rättsmedicinska ärenden angående sinnesbeskaffenhet.

Enligt 11 § af den för medicinalstyrelsen gällande instruktion åligger det styrelsen att så skyndsamt som ske kan och så fullständigt som möjligt utreda och besvara de rättsmedicinska mål och frågor, hvilka af Kungl. Maj:t, hofrätter och underdomstolar eller annan behörig myndighet remitterats till medicinalstyrelsens utlåtande.

Vidkommande de rättsmedicinska ärendena angående *sinnesbeskaffenhet* — hvilka hittills handlagts i medicinalstyrelsens plenum — utgöra dessa ärenden sådana utlåtanden angående personers sinnesbeskaffenhet, som det åligger styrelsen att afgifva, vidare frågor om hänvisning enligt 27 § c) hospitalsstadgan till undersökning å hospital af person, angående hvars sinnesbeskaffenhet styrelsen sålunda har att afgifva utlåtande, samt slutligen enligt 52 § samma stadga från hospitalsdirektion till styrelsen hänskjuten fråga om utskrifning från hospital af person, hvilken, tilltalad för brott, i anseende till sinnessjukdom ej kunnat till ansvar fällas.

Genom nådiga brefvet den 9 mars 1826 är förordnadt bland annat, att, då en för brott tilltalad person uppgifves vara eller vid gärningens begående hafva varit vansinnig, domstolen skall, jämte iakttagande af hvad stadgadt är om nödig fullständighet i rannsakningen, sedan läkares betyg om den tilltalades sinnesbeskaffenhet blifvit infordradt, öfverlämna detsamma tillika med rannsakningen till medicinalstyrelsen, hvars utlåtande i ämnet bör afvaktas, innan domstolen sitt beslut meddelar.

Antalet af medicinalstyrelsen afgifna utlåtanden angående sinnesbeskaffenhet framgår af följande sammanställning, jämväl utvisande ökningen af deras antal:

1877	27	1902	53
1880	30	1903	55
1885	27	1904	55
1890	34	1905	63
1895	38	1906	80
1900	38	1907	70
1901	41	1908*)	83.

Kommittén anser sig i detta sammanhang böra omnämna ett uttalande af förutvarande öfverinspektören för sinnessjukvården i riket i hans för år 1906 afgifna berättelse öfver sin verksamhet. Det heter där bland annat:

»Att det rättsmedicinska bedömandet af sinnesbeskaffenhet ytterst bör grunda sig på en tillförlitlig klinisk diagnos af den möjligen föreliggande psykiska sjukdomen eller defekten lär väl icke med framgång kunna bestridas. Lika litet kan det förnekas, att medicinalstyrelsens medlemmar, med undantag af referenten för hospitalsärenden, icke rimligen kunna förutsättas äga nödig kompetens med afseende å diagnosen af ifrågavarande lidanden.

— —

I hvilket fall som helst lämnar denna ordning rum för ett osäkerhetstillstånd, som från rättsskipningens synpunkt måste anses ganska betänkligt och som näppeligen kan afhjälpas på annat sätt än därigenom, att afgörandet af rättsmedicinska frågor rörande sinnesbeskaffenhet undantages omröstning inom medicinalstyrelsen.»

Visserligen har tryggheten för en sakkunnig behandling af dessa ärenden ökats dels därigenom att referenten för dem, i olikhet med tiden närmast efter 1876, under senare tiden sökts bland speciellt psykiatriskt utbildade läkare, dels genom anställandet af en öfverinspektör för sinnessjukvården med skyldighet att biträda medicinalstyrelsen vid hithörande ärendens handläggning, dels slutligen därigenom att rannsakningsfångar, hvilkas sinnesbeskaffenhet misstänkes vara abnorm, allt oftare hänvisas till hospital för undersökning. På sätt här ofvan anförts synes det emellertid kommittén obestridligt, att den ifrågavarande ärenden hittills ägnade behandlingen inom medicinalstyrelsen icke lämnat tillräckligt inflytande för den sakkunskap, hvilken, såsom kommittén i det föregående framhållit, måste anses vara af synnerlig vikt vid ärendenas behandling.

En utväg med afseende å dessa ärenden vore naturligen att frånta medicinalstyrelsen handläggningen af dem och öfverlämna dem till

*) Under tiden 1 januari—1 november 1909 hafva till styrelsen inkommit 91 dylika ärenden.

en från styrelsen alldeles fristående nämnd eller annan sammansättning af sakkunniga. Kommittén har emellertid icke ansett sig kunna förorda ett sådant förfaringssätt, hvarigenom såväl den formella som reella sakkunskap, som finnes och måste finnas inom styrelsen på detta område, skulle uteslutas från allt inflytande, och hvarigenom äfven en vid dessa ärendens bedömande oundgängligen nödvändig stadga och konsekvens skulle äfventyras.

På grund af hvad kommittén sålunda anfört och då kommittén anser, att vid dessa frågor äfven andra än rent psykiatriska synpunkter böra komma under bedömande utan att böra få afgörande inflytande på det utlåtande, som skall afgifvas, får kommittén föreslå, att ifrågavarande ärenden behandlas af medicinalrådet och chefen för hospitalsbyrån, generaldirektören, om han finner skäl deltaga i ärendets behandling, men eljest det af de öfriga medicinalråden, som generaldirektören bestämmer, samt öfverinspektören för sinnessjukvården eller vid förfall för honom en psykiater i det vetenskapliga rådet. Kunna de tre sålunda deltagande ej enas om slutet, bör, efter förslag af dem, af generaldirektören tillkallas ytterligare en psykiater i det vetenskapliga rådet, hvarefter utlåtandet bör afgifvas efter omröstning mellan dessa fyra. Utslagsröst bör därvid generaldirektören äga, om han deltager, men eljest chefen för hospitalsbyrån, som tillika bör föra ordet vid de sammanträden för behandlingen af ifrågavarande ärenden, där generaldirektören ej är tillstädes. Vid olika meningar mellan de i beslutet deltagande bör utdrag af protokollet angående dem bifogas utlåtandet.

Hvad angår frågan om beredande af plats vid de förevarande ärendenas behandling äfven åt andra än psykiatrici vill kommittén erinra därom, att önskvärdheten häraf uttalats äfven af Riksdagen i dess den 8 april 1908 aflåtna skrifvelse till Konungen angående undersökning af sinnesbeskaffenheten hos tilltalad, som af underrätt dömts till döden eller straffarbete på lifstid.

Hvad i öfrigt beträffar en sådan anordning som den härofvan föreslagna lärer mot densamma kunna invändas, att tre personers vota kunna anses böra under alla omständigheter utgöra en i det afseende, hvarom är fråga, tillräcklig ledning för den domstol, som, där det gäller tillräknelighet eller otillräknelighet eller större eller mindre grad däraf med afseende å en handling, har att fälla det slutliga utslaget. Äfven lärer kunna göras gällande, att, då fråga är om för brott tilltalad person, i tvifvelaktiga fall möjlighet föreligger att hänvisa personen till särskild undersökning å hospital, samt att, då så sker, hospitalsläkarens på personlig iakttagelse grundade omdöme i allt fall vid utlåtandets afgifvande synes böra blifva synnerligen

tungt vägande. Utan att frånkänna dessa synpunkter den vikt, de förtjäna, kan det dock knappast nog starkt betonas, att det här är fråga om enskilda och samhällsintressen af den vikt och betydelse, att någon försummelse icke får göras med införskaffande af det erforderliga materialet för det slutliga bedömandet. Äfven om det hos en så sammansatt nämnd af tre personer, som ofvan omtalats, måste anses i allmänhet böra förefinnas all den på erfarenhet grundade sakkunskap, som i hithörande frågor erfordras, måste det dock inför alla de mångskiftande fall, hvarom här kan blifva fråga, anses vara af vikt, att möjlighet finnes att än ytterligare fullständiga nämnda material utöfver hvad som i vanliga fall kan anses behöfligt. Med hänsyn härtill har kommittén ansett sig böra stanna vid att föreslå tillkallande af en fjärde sakkunnig för de helt visst jämförelsevis sällsynta fall, där de först närvarande ej äro ense. Antalet i ärendet deltagande blir härigenom ej större än hvad som i utlandet ofta är det vanliga i ifrågavarande fall.

Föredragningen och beredningen af hithörande ärenden, till hvilka nästan alltid höra synnerligen vidlyftiga handlingar, är ofta ett drygt arbete. Då vidare dessa ärenden, hvad antalet beträffar, synas vara i oafbrutet stigande, anser kommittén, för att ej chefen för hospitalsbyrån öfver höfvan skall betungas, att föredragningen af dem bör, efter generaldirektörens bestämmande, fördelas mellan chefen för hospitalsbyrån och de öfriga psykiatriskt särskildt utbildade först tillkallade.

D. Rättsmedicinska ärenden, som ej angå sinnesbeskaffenhet.

Enligt 11 § af den för medicinalstyrelsen gällande instruktion har styrelsen, förutom att afgifva utlåtanden i rättsmedicinska mål och frågor, att vaka däröfver, att vederbörande läkare iakttaga tillbörlig noggrannhet vid verkställande af rättsmedicinska undersökningar på döda kroppar och vid attesters afgifvande på grund däraf, för hvilket ändamål protokoll och attest öfver hvarje dylik, af vederbörlig myndighet förordnad förrättning skola till styrelsen utan dröjsmål insändas och af densamma granskas. Skulle därvid visa sig, att svårare fel eller misstag blifvit af läkaren begångna, hvilka kunna hafva inflytande på målets behandling eller utgång, åligger det styrelsen att därom ofördröjligen underrätta ej mindre den myndighet, som om förrättningen förordnat, än ock läkaren, som densamma verkställt.

På grund af 35 § af gällande nådiga instruktion för läkare åligger det jämväl läkare, som å lefvande person verkställt undersökning och i

anledning däraf afgifvit vederbörligen begärdt utlåtande, att insända afskrift af utlåtandet till Konungens befallningshafvande för att befordras till medicinalstyrelsen, som granskar afskriften tillika med räkningen å förrättningen, den sistnämnda sedan den i afseende å väglängden blifvit vederbörligen granskad af Konungens befallningshafvande.

Jämlikt ofvannämnda paragraf i instruktionen för medicinalstyrelsen tillkommer det jämväl styrelsen att tillse, det rättskemisten — numera föreståndare för rättskemiska afdelningen af den från och med år 1909 inrättade statsmedicinska anstalten — ordentligt fullgör sina åligganden enligt instruktion och andra gällande föreskrifter, och äger styrelsen beträffande de för rättskemisk undersöknings verkställande till styrelsen inkomna föremål att på grund af åtföljande handlingar eller andra omständigheter bestämma, huruvida de skola för undersökning till rättskemisten (statsmedicinska anstalten) öfverlämnas eller icke.

Antalet och beskaffenheten af nu ifrågavarande rättsmedicinska ärenden inom medicinalstyrelsen framgår af följande tablå:

Ärendenas art.	1908.	
	Antal inkomna ärenden.	Antal utgångna expeditioner.
Rättsmedicinska utlåtanden	23	21
Granskning af obduktionsprotokoll med tillhörande utlåtanden (och räkningar)	383	118 *)
Granskning af utlåtanden ang. lefvande personer (jämte tillhörande räkningar)	159	
Granskning af utlåtanden angående föremål	11	**)

*) Därjämte intyg å räkningarna om granskningen, i hvad dem angår. (Jfr sid. 57 och följande).
**) Dessutom 57 remisser af undersökningsföremål till rättskemisten.

Enligt nu bestående ordning för utförande af rättsmedicinska obduktioner och andra rättsmedicinska förrättningar äro samtliga förste provinsialläkare, provinsialläkare och extra provinsialläkare samt i stad vederbörande stadsläkare skyldiga att verkställa dylika förrättningar. Öfriga legitimerade läkare kunna äfven därtill förordnas. Frånsedt legitimationen äro kompetensvillkoren för rättigheten att utföra en rättsmedicinsk obduktion alltså desamma som för rättigheten att utöfva läkaryrket, d. v. s. godkänd licentiatexamen. En jämförelse mellan antalet under ett år här i landet förrättade obduktioner och antalet tjänsteläkare gifver vid handen att i medeltal på hvar och en icke kommer mycket mer än en sådan förrättning om året. Äfven om obduktionerna och de rättsmedicinska förrättningarna förekomma oftare i vissa delar af landet och där bidraga att utbilda kunnigare rättsläkare, blir den naturliga följden

af nu antydda förhållanden en viss svårighet att inom medicinalstyrelsen förvärfva den erforderliga sakkunskapen på detta område.

Med utgångspunkt därifrån att, hur än frågan om rättsmedicinska obduktioners förrättande för framtiden i vårt land kommer att ordnas, af vissa läkare skall komma att fordras särskild högre utbildning i en eller annan form i rättsmedicin, än för närvarande kräfves, vill kommittén såsom sin mening framhålla, att af den ledamot inom medicinalstyrelsen, hvilken skall handlägga ifrågavarande ärenden, bör begäras minst samma utbildning som sålunda kan komma att erfordras för rätt att utöfva rättsmedicinsk praktik af ifrågavarande art, äfvensom att så länge hafva sysselsatts i sådan praktik, att erkänd skicklighet och erfarenhet på grund däraf vunnits. Innan den sålunda uppställda förutsättningen inträder, lärer lämplig eftergift härutinnan böra ske.

Kommittén anser nämligen i fråga om dessa ärenden liksom beträffande rättsmedicinska utlåtanden angående sinnesbeskaffenhet, att desamma lämpligast böra kvarblifva inom medicinalstyrelsen. I analogi med den anordning kommittén ansett sig böra föreslå i fråga om nyssnämnda utlåtanden anser kommittén, att rättsmedicinska utlåtanden, som ej röra sinnesbeskaffenhet, böra afgifvas af chefen för den byrå, till hvilken ärendet hör, generaldirektören, i fall han finner skäl deltaga i ärendets behandling, men eljest den af de öfriga medicinalråden, som generaldirektören bestämmer, samt en af generaldirektören tillkallad rättsläkare i vetenskapliga rådet. Kunna de tre ej enas om slutet, bör, sedan deras förslag inhämtats, af generaldirektören ytterligare tillkallas en rättsläkare i vetenskapliga rådet. I fråga om sättet för besluts fattande, föredragning och expediering af beslut vid olika meningar mellan de i ärendets afgörande deltagande böra samma regler gälla som beträffande motsvarande rättspsykiatriska ärenden.

Äfven om dessa ärenden ej äro flera till antalet, än att de i allmänhet böra kunna föredragas af vederbörande byråchef — hvilket i mindre omfattning kan ske i fråga om de rättspsykiatriska ärendena — har dock kommittén ansett möjlighet böra finnas för generaldirektören att, när särskild anledning därtill yppar sig, öfverlämna beredning och föredragning af hithörande ärende till ledamot af vetenskapliga rådet. Då nämligen dessa ärenden dels äro af brådskande art, dels ock understundom kunna fordra särskildt tidsödande och ingående undersökningar, som kanske ej alltid kunna verkställas af byråchefen, synes det lämpligt, att biträde med beredning och föredragning kan beredas denne. Äfvenledes kan under byråchefens semester i fall, då en i rättsmedicin tilläfventyrs mindre förfaren vikarie uppehåller ämbetet, behofvet af mera sakkunnig föredragande blifva trängande. Yppas vid granskning i vanlig ordning inom styrelsen, d. v. s. efter föredragning af veder-

börande byråchef inför generaldirektören, af rättsmedicinskt obduktionsprotokoll eller utlåtande anledning till framställande af anmärkning mot någotdera eller till ändring i utlåtandet, torde ärendet böra hänskjutas till samma behandling, som, enligt hvad nyss omnämnts, bör tillkomma rättsmedicinskt utlåtande.

Ifrågavarande ärenden synas kommittén fortfarande böra handhafvas af samma ledamot, som handlägger ärenden rörande läkarkonstens utöfvande och läkardistrikten, och tillsammans med de sistnämnda handläggas å en byrå, benämnd medicinalbyrån.

E. Ärenden rörande läkarkonstens utöfvande och läkardistrikten.

Den ledamot af medicinalstyrelsen, som för närvarande handlägger de rättsmedicinska ärenden, som ej röra sinnesbeskaffenhet, har, såsom nyss omnämnts, äfven haft att handlägga ärenden, som röra läkarkonstens utöfvande, läkardistrikt samt tjänsteläkare, som ej äro anställda vid sjukhus.

Dessa ärendens beskaffenhet och omfattning framgå af följande tablå:

Ärendenas art.	1908.	
	Antal inkomna ärenden.	Antal utgångna expeditioner.
Förste provinsialläkare (tillsättning, afgång, förordnanden, resplaner, inspektionsberättelser m. m.)	193	113
Provinsialläkarväsendet (utom årsberättelser och rapporter)	356	347
Extra provinsialläkardistrikt	66	67
Extra provinsialläkares tillsättning, förordnande, entledigande m. m.	386	398
Stadsläkarväsendet (nya tjänster, instruktioner, förordnanden m. m.)	168	200
Fängelseläkarväsendet	37	7
Järnvägsläkarväsendet	50	49
Stipendie- och studieresor	78	19
Legitimationsansökningar och legitimationsbevis	60	54
Diverse frågor rörande det civila läkarväsendet	190	93
Sjuksköterskeväsendet	7	7
Rapporter öfver tjänsteförrättningar (med tillhörande räkningar)	1,741	*)
Årsberättelser från rapportskyldiga tjänsteläkare	394	—

*) Hvarje räkning förses med granskningsbetyg, hvarjämte, då så erfordras, särskild skrifvelse aflåtes till vederbörande. (Jfr sid. 57 och följande.)

Kommittén har förut angifvit, att kommittén för dessa ärenden jämte de rättsmedicinska, som ej angå sinnesbeskaffenhet, tänkt sig en särskild byrå, benämnd medicinalbyrån, med en chef, på hvilken bör ställas den fordran på rättsmedicinsk utbildning, som ofvan nämnts.

Inom kommittén har förslag framställts att till handläggning på denna byrå förlägga än flera grupper af ärenden, särskildt apoteksärendena, för att på sådant sätt möjliggöra indragning af ett medicinalrådsämbete. I betraktande af antalet och beskaffenheten af de rättsmedicinska och öfriga för närvarande till den s. k. civila roteln förlagda ärendena har dock kommittén efter noggrant öfvervägande funnit en ytterligare belastning af denna byrå utesluten. Följden af en sådan skulle enligt kommitténs mening blifva, att byråchefen omöjligen skulle hinna ägna den omvårdnad och det intresse åt sitt förvaltningsområde, som bör fordras af målsmannen för så viktiga angelägenheter som de förevarande. För honom skulle den ifrågasatta ökade belastningen också omöjliggöra den kommunikation med den allt talrikare under honom sorterande personalen, som hittills plägat äga rum och hvilken helt visst har sin betydelse och äfven fordras af landets civila tjänsteläkare. Oanmärkt bör ej heller lämnas, att man tidigare, långt ifrån att öka, ansett sig böra minska arbetet på den ifrågavarande roteln. Dit hörde sålunda, såsom förut nämnts, för ett antal år sedan äfven ärendena angående barnmorskeväsendet, hvilka emellertid frånskildes roteln, då — vid öfverfältläkarens afgång från styrelsen och hans ersättande tills vidare af en civil ledamot — tillfälle därtill yppade sig.

F. Allmänna hälsovårdsärenden.

Hit höra ärenden, som röra hälsovårdsstadgans tillämpning, epidemisjukvård, skyddskoppympning, karantänsanstalter, inrättningar och åtgärder i öfrigt mot smittosamma sjukdomars införande till och utbredning i landet samt statsmedicinska anstalten.

Beskaffenheten och antalet af de inom styrelsen förekommande ärenden, som angå allmänna hälsovården, framgår närmare af följande tablå:

Ärendenas art.	1908. Antal inkomna ärenden.	1908. Antal utgångna expeditioner.
Hälsovårdsstadgans tillämpning å eller särskilda hälsovårdsföreskrifter för vissa områden	42	14
Utlåtanden i besvärsmål rörande förenämnda slags ärenden	33	17
Jordafsöndring till begrafningsplatser	71	51
Hygieniska olägenheter af olika slag	74	21
Statsmedicinska anstalten	14	15
Läkarundersökning af minderåriga i industriella yrken	5	—
Likbränning	4	2
Vaccinationsväsendet (utom vaccinationsjournaler och vaccinförsändelser)	66	48
Vaccinrekvisition och försändelser till och från vaccinationskontoret	2,650	2,650
Vaccinationsjournaler (antal blad)	3,016	—
Smittosamma sjukdomar och åtgärder däremot:		
1. Kolera	371	218
2. Tuberkulos	15	13
3. Spetelska	13	7
4. Andra sjukdomar	62	19
Årsberättelser från epidemisjukhus	162	—
» » hälsovårdsnämnder	244	—
Rapporter angående tjänsteförrättningar (med tillhörande räkningar) omkr.	50	*)

Med den utveckling, det hygieniska området af den medicinska vetenskapen numera tagit och i betraktande af den stora vikten för samhället och individen, att denna gren af medicinaladministrationen ledes vaket, framsynt och sakkunnigt, anser kommittén det oundgängligen nödvändigt, att för framtiden inom styrelsen äga en ledamot med speciell utbildning på hithörande område. De allmänna sanitära och hygieniska krafven ställas också särskildt i vårt på detta område långt framskridna land med rätta synnerligen högt. Det gäller här äfven för ledningen att i tider af svårare epidemier upptaga ett ökadt ansvar och ett ökadt arbete, där handläggningen måste vara kraftig och särskildt snabb. I lugnare tider måste krafterna vara verksamma för mötande af de svårare. Bland andra mera betungande, till denna afdelning af styrelsen hörande ärenden, hvilka från Kungl. Maj:t remitteras till sty-

*) Hvarje räkning förses med granskningsbetyg, hvarjämte, då så erfordras, särskild skrifvelse aflåtes till vederbörande. (Jfr sid. 57 och följande.)

relsens yttrande, må utom de vanligen förekommande målen enligt hälsovårdsstadgan nämnas de i senare tid förekommande oftast ganska omfattande ärendena rörande förorening af luft eller vatten från städer, fabriker och med dem jämförliga inrättningar, ärenden, som, så vidt kan bedömas, i ökadt omfång komma att belasta styrelsen.

Omfattningen och beskaffenheten af de allmänna hälsovårdsärendena anser kommittén betinga en byrå inom styrelsen speciellt för dem.

Å denna byrå synas tillsvidare äfven böra handläggas (jfr sid. 48 och 49) inom styrelsen kvarvarande militära ärenden, äfvensom ärenden rörande tandläkare och fältskärer samt barnmorskeväsendet, hvilka samtliga ärenden behandlas å nuvarande hälsovårdsroteln. Till denna byrå böra tillsvidare jämväl förläggas ärenden rörande brunnar och bad samt sjukgymnaster och sjukgymnastik, hvilka båda grupper af ärenden för närvarande tillhöra lasaretts- och apoteksroteln. Ärenden rörande styrelsens organisation, personal, ekonomi och arkiv har kommittén, såsom förut angifvits, ansett böra från hälsovårdsroteln förläggas till den nyinrättade kameralbyrån. Beträffande antalet och beskaffenheten af de nu omnämnda ärendena får kommittén hänvisa till tablån å sid. 49.

G. Lasaretts-, sjukstuge- och tuberkulossjukvårdsärenden.

Medicinalstyrelsens befattning med lasaretten och sjukstugorna angifves i 9 § af styrelsens instruktion på följande sätt: »Sjukvårdsinrättning, hvarå lasarettsstadgan eller sjukstugestadgan äger tillämpning, är, hvad sjukvården angår, ställd under öfverinseende af medicinalstyrelsen, som äger att låta förrätta inspektioner, då sådana kunna anses af behofvet påkallade».

Till medicinalstyrelsens befattning med lasaretten hör enligt lasarettsstadgan förutom inspektionen af dem särskildt att granska och godkänna ritningar till nytt lasarett samt till sådan förändring af förut befintligt, som innefattar afsevärd om- eller nybyggnad eller utvidgning, att afgifva underdåniga förslag till besättande af lasarettsläkarebefattningar och förordna underläkare, att pröfva och godkänna spisordning för lasarett samt att fastställa formulär för sjukjournaler, årsberättelser m. m.

Genom särskilda nådiga kungörelser angående statsbidrag för uppförande af tuberkulossjukvårdsanstalter m. m. samt angående driftkostnaderna vid dylika anstalter har medicinalstyrelsen från och med år 1908

fått sig ålagdt bland annat att mottaga ansökningar om sådana statsbidrag, granska ritningar till anstalterna och pröfva plan och läge för dem äfvensom afsyna och godkänna anstalterna samt enligt bestämda grunder utbetala statsbidrag till driftkostnaderna. Medicinalstyrelsen skall ock mottaga årsredogörelser för anstalternas verksamhet.

Omfattningen och beskaffenheten af hithörande ärenden framgår af följande tablå:

Ärendenas art.	1908.	
	Antal inkomna ärenden	Antal utgångna expeditioner.
Ny- och ombyggnad af länslasarett	12	11
Spisordningar och reglementen för samt epidemiska sjukdomar å lasarett m. m.	13	12
Tillsättning af lasarettsläkartjänster	6	6
Ledighet och förordnanden för lasarettsläkare	54	30
Stipendier och stipendieresor för lasarettsläkare	13	9
Underläkartjänster (tillsättning, instruktioner, förordnanden)	131	115
Lasarettsinspektioner	4 *)	4
Sjukstugor och deras läkare	18	12
Järfsö sjukhus för spetälska	5	3
Tuberkulossjukvården och sanatorier (inklusive byggnadsfrågor)	39	24
Behandling mot lupus	107	122
Alkoholisthemmen	15	13
Årsberättelser	80	—

*) Af särskild anledning företogs under år 1908 endast ett så ringa antal inspektioner.

Någon förändring i styrelsens befattning med dessa ärenden har kommittén icke tänkt sig. Hvad angår särskildt lasarettsinspektionerna hafva dessa alltid hittills verkställts af vederbörande medicinalråd, i enstaka fall af generaldirektören, något som, enligt hvad kommittén håller före, fortfarande bör ske, i den mån det medhinnes. Genom att en ledamot af medicinalstyrelsen sålunda träder i personlig beröring med förhållandena vid lasaretten synes nämligen erfarenheten och iakttagelserna därvid komma medicinaladministrationen och lasarettsväsendet själft på bästa sätt till godo. Skulle inspektionerna regelmässigt verkställas af

person utom styrelsen, skulle detta kräfva särskilda, ganska dryga kostnader. Enligt kommitténs mening bör af anförda skäl inspektion af lasarett uppdragas åt sådan person endast i den mån det för göromålens behöriga gång inom medicinalstyrelsen visar sig nödigt. På senare tiden hafva verkställts högst femton lasarettsinspektioner om året. Antalet årliga inspektioner vid de bortåt ett åttiotal i landet befintliga lasarett bör snarare därutöfver ökas än minskas.

Det synes kommittén af synnerlig vikt, att ingående sakkunskap på lasarettsväsendets högt utvecklade område ej saknas bland medicinalstyrelsens ledamöter — en sakkunskap, som är nödig äfven för inspektionernas behöriga verkställande. Lasarettsärendena äro äfven, såsom framgår af ofvanstående, så pass betydande, att de ej lämpligen kunna såsom biärenden belasta en byrå, hvars väsentliga verksamhet är af annan art. Särskildt vill kommittén framhålla, att enligt hvad kommittén inhämtat, de ofvan omförmälda ärendena angående statsbidrag för inrättande af och driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter visat sig medföra en ej oväsentlig ökning i arbete för styrelsen.

Af nu anförda och i annat sammanhang (sid. 47, 73 och 74) framhållna skäl anser kommittén, att hithörande ärenden jämte apoteksärendena fortfarande böra handläggas af en ledamot, och att för dem bör inrättas en byrå, benämnd lasaretts- och apoteksbyrån.

H. Apoteksärenden.

Till medicinalstyrelsens inseende öfver apoteksväsendet hör enligt 13 § af styrelsens instruktion:

att efter vederbörandes anmälan om behofvet, och då så pröfvas erforderligt och lämpligen kan ske, hos Kungl. Maj:t föreslå nya apoteksinrättningars anläggande;

att tillse, det befintliga apoteksinrättningar äro vederbörligen underhållna och försedda med goda och tillräckliga förråd af läkemedel, samt att de till utrönande häraf föreskrifna visitationer af vederbörande läkare årligen anställas;

att vaka däröfver, att apoteksföreståndare ej mindre än deras medhjälpare fullgöra hvad dem enligt gällande föreskrifter åligger;

att låta genom någon styrelsens ledamot eller annan lämplig person, på särskild anledning, inspektera visst apotek eller, tid efter annan, apoteksinrättningarna inom större eller mindre delar af riket;

att tillse, det apoteksinrättningarna innehafvas och förestås af behöriga personer, samt att, då apotek blifver ledigt eller ombyter ägare, hos Kungl. Maj:t till erhållande af privilegium eller stadfästelse därå anmäla den, som därtill finnes mest förtjänt eller apoteket lagligen förvärfvat;

att meddela legitimationsbevis såsom apotekare åt svenska medborgare, som här i riket aflagt fullständig apotekarexamen, äfvensom bevis om godkännande såsom farmacie kandidater åt dem, som aflagdt därför föreskrifven examen;

att på vederbörande apotekares anmälan godkänna enligt gällande bestämmelser antagna apotekselever;

att granska gällande farmakopéer och i afseende på dem företaga de ändringar, hvilka tid efter annan finnas nödiga;

att bestämma sättet för gifters förvaring å apoteken och de försiktighetsmått, hvilka vid deras utlämnande såsom läkemedel skola iakttagas, därest ej föreskrifter i nämnda hänseende blifvit af Kungl. Maj:t meddelade;

att enligt af Kungl. Maj:t fastställda grunder utfärda medicinaltaxa, årligen öfverse densamma äfvensom bestämma och låta kungöra de ändringar däruti, hvilka blifva en följd af de i handeln förekommande läkemedels förändrade pris;

att granska och med granskningsbetyg förse alla medikamentsräkningar, hvilka för sådant ändamål till styrelsen insändas och skola af statens medel betalas.

Styrelsen äger i öfrigt att vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, som äro ägnade att medföra önsklig säkerhet i afseende på handeln med läkemedel, samt att till Konungens befallningshafvandes eller polismyndighets kännedom och beifran bringa de fall af olaglig läkemedelsförsäljning, hvilka komma till styrelsens kunskap.

Den medicinalstyrelsen åliggande inspektion öfver apoteken har stundom utöfvats af föredraganden för apoteksärendena, men utföres numera vanligen af en af medicinalstyrelsen särskildt förordnad person, under senare åren rättskemisten.

Apoteksärendenas närmare beskaffenhet och antal inom medicinalstyrelsen framgår af följande tablå:

Ärendenas art.	1908. Antal inkomna ärenden.	1908. Antal utgångna expeditioner.
Apoteks nyanläggning eller ändring af område för äldre apotek o. d.	26	28
Apoteksprivilegiers förlänande	28	64
Medikamentsförråd och brunnsapotek	39	32
Afsyning af apotek	29	59
Värdering af apotek	9	7
Afgifter till amorteringsfonderna eller pensionskassan	33	42
Annonser och ansökningar om lediga apotek	323	67
Inspektioner och visitationer samt protokoll däröfver	387	12
Förordnanden och ledigheter för apotekare och föreståndare	349	353
Elevers antagning eller flyttning å apotek	83	74
Tjänstårsberäkning för apotekare	8	8
Anmälningar om personal, apotekares död m. m.	45	9
Anmärkningar och erinringar	23	22
Apoteksvaror, varumärken o. d.	34	20
Författningar och yttranden angående deras tillämpning	19	17
Ny farmakopé	2	2
Difteriserum	4	3
Medikamentsräkningar granskade	2,506	*)
Diverse till föregående ej hänförliga ärenden	30	17
Utfärdade legitimationsbevis för apotekare	6	—
» » » farmacie kandidater	36	—

*) Hvarje räkning förses med intyg angående granskningen.

I sitt inseende öfver apoteken biträdes medicinalstyrelsen af förste provinsialläkarna, hvilka det åligger en hvar inom sitt distrikt att årligen i föreskrifven ordning visitera hvarje apoteksinrättning inom länet, samt af provinsial-, extra provinsial- och stadsläkarna, hvilka skola hafva uppsikt öfver de inom deras distrikt befintliga apoteksinrättningar samt för sådant ändamål genom besök å stället öfvertyga sig om apotekens ordentliga skötsel och ägna uppmärksamhet åt beskaffenheten och taxeringen af utlämnade läkemedel. I Stockholm verkställas de årliga apoteksvisitationerna af en af medicinalstyrelsen därtill förordnad person.

Röster hafva i senare tid höjts för att apotekarna skulle erhålla större inflytande på administrationen af apoteksväsendet än som för närvarande är dem medgifvet. I sådant afseende har framkastats tanken såväl på en från medicinalstyrelsen afskild förvaltning af apoteken som på insättande i styrelsen af en ledamot, som skulle vara apotekare och hvilken där skulle handlägga och föredraga apoteksärenden.

Det kan helt naturligt vara af vikt för medicinalstyrelsen att på apoteksväsendets område äga tillgång till större sakkännedom än som i allmänhet står styrelsen själf till buds. Hittills har behofvet af sådan tillgodosetts därigenom att styrelsen, där den ansett behöfligt, i förekommande frågor inhämtat yttranden från apotekarsocietetens direktion och från farmaceutiska institutet, i hvars styrelse för öfrigt det medicinalråd, som handlägger apoteksärenden är självskrifven ledamot. Äfven har generaldirektören vid behof begagnat sig af den honom tillerkända rätt att för upplysningars meddelande tillkalla apotekare. Yttranden, som nyss nämnts, hafva i senare tid i stor utsträckning inhämtats från apotekaresocietetens direktion, så att i allmänhet kan sägas, att direktionen höres i alla viktigare apoteksfrågor. Dess yttranden inhämtas bland annat alltid i frågor rörande apoteksprivilegiers bortgifvande Vid den årliga granskning af medicinaltaxan, som enligt förenämnda bestämmelser i instruktionen åligger medicinalstyrelsen, biträda alltid två enligt 4 § af de af Kungl. Maj:t fastställda stadgarna för apotekarsocieteten i riket, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 17 mars 1894, af direktionen inom eller utom sig utsedda ledamöter.

Nämnda förfaringssätt synes kommittén fortfarande böra uppehållas, så länge stadgar för apotekarsocieteten efter medicinalstyrelsens hörande fastställas af Kungl. Maj:t, hvarjämte, på sätt ofvan föreslagits, för att tillföra styrelsen den ytterligare farmaceutiska sakkännedom, hvaraf den på nära håll kan vara i behof, en apotekare bör erhålla plats i det vetenskapliga rådet.

Skäl kunna visserligen anföras, som tala för att, på sätt kommitténs inom apotekarväsendet sakkunnige ledamot föreslagit, inom styrelsen inrätta en särskild byrå för apoteksärendenas handläggning med en apotekare såsom chef och ledamot af styrelsen. Kommittén har dock icke ansett sig böra tillstyrka en dylik förändring redan af det skäl, att apoteksärendenas omfattning för närvarande ingalunda betingar en sådan anordning, hvilken dessutom, vid det förhållandet att de apotekare, som anställdes å en sådan byrå, icke kunde tillåtas samtidigt innehafva apotek, skulle kunna åsamka statsverket väsentliga kostnader. Någon ingående förändring af apoteksväsendets administration synes i allt fall

icke böra ifrågakomma, innan den pågående amorteringen af apoteksprivilegierna med år 1920 blifvit slutförd. Riktningen och arten af de omgestaltningar på apoteksväsendets område, hvilka i samband därmed kunna komma att vidtagas, lära inom en ej aflägsen framtid blifva föremål för närmare utredning.

Kommittén har ej heller kunnat biträda ett af dess nämnda sakkunnige ledamot inom kommittén framställdt yrkande, att vid frågor om nya apoteksförfattningars utfärdande eller redan befintligas ändring, förklarande eller upphäfvande samt utfärdande af allmänna föreskrifter eller cirkulär rörande apoteksväsendet apotekaren i vetenskapliga rådet *alltid* skulle tillkallas, samt att vid behandling af bestraffnings- och därmed likställda frågor rörande den farmaceutiska personalen sistnämnda medlem af rådet äfven skulle, icke blott *alltid* vara närvarande och säga sin mening, utan äfven äga deltaga i besluten och därvid hafva en röst. En sådan rätt och plikt för den farmaceutiskt sakkunnige inom vetenskapliga rådet skulle nämligen icke öfverensstämma med den ställning, kommittén ansett i allmänhet böra tillkomma medlemmarna i detta råd i förhållande till medicinalstyrelsen. Skäl till afvikelse härifrån hvad apoteksärendena beträffar föreligga enligt kommitténs mening icke.

Lika litet har kommittén ansett sig kunna förorda ett af dess nämnda sakkunnige ledamot väckt förslag, att skyldighet skulle stadgas för medicinalstyrelsen att inhämta yttranden från apotekarsocietetens direktion i alla frågor, som röra gifters förvaring å apotek och de försiktighetsmått, hvilka vid deras utlämnande såsom läkemedel skola iakttagas. Tillräcklig möjlighet att vid dylika ärenden erhålla sakkunnigt biträde synes kommittén föreligga genom den utväg, som eljest står styrelsen till buds, att tillkalla apotekaren i vetenskapliga rådet eller, om styrelsen därtill finner skäl, gifva apotekarsocietetens direktion tillfälle att uttala sig.

Kommittén anser alltså, att apoteksärendena i medicinalstyrelsen fortfarande böra handläggas af en läkarledamot, som handlägger äfven annan grupp af ärenden. Kommittén har redan framhållit, att apoteksärendena äro alltför betydande för att kunna förläggas till medicinalbyrån. Ett sammanförande såsom för närvarande af apoteksärendena med lasarettsärendena synes kommittén fortfarande lämpligt. Och då dessa ärenden med sin nuvarande omfattning väl motivera en byrå för sig, anser kommittén, såsom förut nämnts, en byrå böra inrättas för handläggningen uteslutande af dessa ärenden.

I. Militära hälso- och sjukvårdsärenden samt ärenden rörande tandläkare, brunnar och bad, sjukgymnaster, barnmorskeväsendet m. m.

Huru medicinalstyrelsens befattning med hälso- och sjukvården vid armén numera öfverflyttats till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, som dock gemensamt med medicinalstyrelsen handlägger militärläkarbefordringsfrågor, är förut omtaladt.

Jämlikt 7 § af gällande instruktion för medicinalstyrelsen åligger det styrelsen att hafva noggrann tillsyn öfver hälso- och sjukvården vid sjöförsvaret samt öfver de där anställda läkare. Närmaste inseendet däröfver utöfvas under marinförvaltningen och i ärenden, som tillhöra medicinalstyrelsens handläggning, under denna styrelse af marinöfverläkaren enligt nådiga instruktionen för honom den 28 november 1902. Marinöfverläkaren skall äfven, på sätt i det föregående är anmärkt, enligt sistnämnda instruktion äga deltaga i medicinalstyrelsens öfverläggningar, som röra hälso- och sjukvården vid flottan och kustartilleriet eller personal, som är anställd eller söker anställning såsom läkare därstädes. Med den ställning såsom handhafvare af närmaste inseendet öfver hälso- och sjukvården vid sjöförsvaret, marinöfverläkaren numera sålunda intager, närmare bestämd genom hans nyssnämnda instruktion och öfriga marinläkarkåren och flottan rörande särskilda författningar, har medicinalstyrelsen knappast haft befattning med andra flottan rörande hälso- och sjukvårdsärenden än befordringsfrågor. Under sådana förhållanden synes kommittén icke längre böra, på sätt som skett genom omförmälda bestämmelse i medicinalstyrelsens instruktion, med afseende å sjukvården vid flottan och kustartilleriet åläggas styrelsen ett ansvar och en myndighet, som faktiskt icke finnes, och som styrelsen icke kan, mer här än vid armén, motsvara eller göra gällande.

Ärenden, hvilka angå militärläkarnas rent medicinska verksamhet, böra naturligen vid flottan som vid armén fortfarande tillhöra medicinalstyrelsen. Styrelsens befattning med hälso- och sjukvården vid flottan och kustartilleriet synes därför endast böra så angifvas, som skett i 2 § och 24 § mom. 2 i det af kommittén uppgjorda förslaget till ny instruktion för medicinalstyrelsen.

Antalet och beskaffenheten af hithörande ärenden inom styrelsen under år 1908 framgår af följande tablå, som jämväl utvisar antalet ärenden inom medicinalstyrelsen angående tandläkare, brunnar och bad, sjukgymnaster och sjukgymnastik, barnmorskeväsendet samt ärenden angå-

ende fältskärer äfvensom ärenden angående styrelsen själf, dess organisation, personal, ekonomi och arkiv under sistnämnda år:

Ärendenas art.	1908. Antal inkomna ärenden.	1908. Antal utgångna expeditioner.
1. *Militärmedicinska frågor* *):		
Kungl. bref och remisser samt meddelanden från landtförsvarsdepartementet	38	12
Militärläkares befordring	37	11
Förordnanden af civila läkare vid inskrifningsförrättningar	27	69
Rapporter, berättelser och anmälningar från läkare vid armén	38	9
Diverse frågor rörande arméns sjukvård	8	5
Marinläkares befordringar	15	14
Andra frågor rörande sjöförsvaret	4	2
2. *Tandläkare*	42	21
3. *Brunnar och bad*	71	68
4. *Sjukgymnaster och sjukgymnastik*	81	63
5. *Barnmorskeväsendet:*		
Undervisningsanstalterna	38	54
Elevansökningar och dylikt	378	149
Anmärkningar mot barnmorskor	9	11
Rapporter angående instrumentförlossningar	260	5
Understöd åt barnmorskor	62	55
Diverse frågor	17	5
Legitimationsbevis åt barnmorskor	—	89
6. *Fältskärer*	—	—
7. *Ämbetsverkets organisation, personal, ekonomi och arkiv*	151	62

*) Beträffande antalet militärmedicinska ärenden under år 1907 jfr. noten å sid. 68.

Beträffande samtliga de ofvan omnämnda ärendena, med undantag af ärendena angående styrelsen själf, hvilka, såsom kommittén förut i annat sammanhang framhållit, ansetts böra förläggas till kameralbyrån, anser kommittén, att generaldirektören bör äga full frihet att efter omständigheterna bestämma, å hvilken byrå de böra handläggas.

Kommittén har förut anmärkt, att för närvarande, enligt hvad generaldirektören bestämt, ärendena rörande sjukgymnaster och sjuk-

gymnastik samt brunnar och bad handläggas å lasarettsroteln samt ärendena angående tandläkare och barnmorskeväsendet å hälsovårdsroteln. Tillsvidare synes kommittén, såsom redan förut framhållits, lämpligt, att de samtliga förläggas till hälsovårdsbyrån.

K. Veterinärärenden.

Medicinalstyrelsens befattning med veterinärärenden.

Till medicinalstyrelsens befattning med veterinärväsendet hör enligt 12 § i den för styrelsen gällande instruktion:

att meddela legitimationsbevis åt svenska medborgare, som visat sig behöriga att i riket utöfva veterinärkonsten;

att tillse, att såväl i allmän tjänst anställde som andra veterinärer enligt gällande instruktioner och förordningar behörigen fullgöra sina åligganden;

att i afseende på civila och militära veterinärstipendiaters antagande och entledigande ställa sig gällande instruktioner till efterrättelse;

att till ledning för vederbörande kommunalmyndighet, veterinär och Konungens befallningshafvande meddela och låta i vederbörlig ordning kungöra de råd och anvisningar, hvilka till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren kunna erfordras utöfver hvad gällande förordningar därom innehålla;

att på grund af berättelser eller rapporter från Konungens befallningshafvande eller från veterinär för särskilda fall lämna erforderliga anvisningar eller meddela sådana föreskrifter, hvartill styrelsen enligt gällande förordningar kan vara befogad, eller ock om nödiga åtgärders vidtagande göra underdånig framställning;

att vid svårare farsot eller mycket utbredd sjuklighet bland husdjuren förordna extra veterinär att biträda vid sjukvården eller vid åtgärder till förekommande af farsotens spridning, äfvensom att vid behof låta inspektera de till förhindrande af smittosamma kreaturssjudomars införande i riket inrättade karantänsanstalter.

Medicinalstyrelsen åligger vidare att föra matrikel öfver och årligen utfärda tryckt förteckning på alla i riket legitimerade veterinärer, att upprätta förslag till länsveterinärtjänster och afgifva yttrande om sökandes till andra veterinärbefattningar kompetens, att i vissa fall bevilja tjänstledighet och förordna vikarier för innehafvare af veterinärbefattningar, att i allmänhet granska veterinärers räkningar i anledning af tjänsteresor och utbetala ersättning för dem, att granska räkningar å husdjursmedicin, som af veterinärer rekvirerats och skola betalas af allmänna medel, samt att årligen afgifva berättelse om veterinärväsendet i riket.

Kungl. kungörelsen den 22 november 1901 och kungl. brefvet den 23 oktober 1908 anbefalla styrelsen att taga befattning med en särskild, vissa år återkommande kurs för länsveterinärsaspiranter.

Enligt kungl. kungörelsen den 1 maj 1903 angående åtgärder mot tuberkulos i jufret hos nötkreatur åligger det medicinalstyrelsen att förordna veterinär för nedslaktande af djur, som anmälts vara angripet af jufvertuberkulos samt att pröfva och afgöra frågor om ersättning i anledning af verkställd nedslaktning m. m.

Genom kungl. kungörelsen den 2 oktober 1908 ställdes den då inrättade veterinärbakteriologiska anstalten, hvars uppgift är att tillhandagå veterinärförvaltningen med nödiga vetenskapliga undersökningar m. m., under medicinalstyrelsens öfverinseende och ledning.

Enligt förnyad föreskrift i Kungl. Maj:ts nådiga stadga för veterinärinrättningen i Skara den 2 oktober 1908 handhar medicinalstyrelsen öfverinseendet och kontrollen öfver det vetenskapliga vid undervisningen därstädes, äger att tid efter annan inspektera inrättningen samt att hos Kungl. Maj:t afgifva förslag till föreståndarbefattningens besättande.

Slutligen är, jämlikt Kungl. Maj:ts förnyade nådiga stadgar för veterinärinstitutet den 31 januari 1908, den ledamot af medicinalstyrelsen, som föredrager veterinärärendena, självskrifven ledamot af institutets direktion.

I det föregående har omnämnts, att från och med år 1900 å medicinalstyrelsens ordinarie stat varit uppförd en föredragande för veterinärärenden, hvilken skall vara legitimerad veterinär, äfvensom att hos denne — sedan år 1905 — är anställd en legitimerad veterinär såsom amanuens.

Andra frågor angående förekommande och hämmande af tuberkulos hos nötkreatur än de ofvan nämnda höra under landtbruksstyrelsens ämbetsbefattning. Hos denna styrelse har för handläggning af dessa frågor sedan år 1897 varit anställd en af Kungl. Maj:t för hvart år särskildt förordnad veterinär med åliggande att såsom ledamot handlägga och föredraga ärenden rörande försök med tuberkulin och däraf betingade åtgärder. Från och med år 1902 finns därjämte anställd en äfven under landtbruksstyrelsen lydande konsulent för att tillhandagå ladugårdsinnehafvare med råd och upplysningar vid bekämpande af kreaturstuberkulosen.

De militära veterinärärendena handläggas från och med år 1908 å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, dock att ärenden, som angå militärveterinärernas befordringsförhållanden samt fältveterinärstipendiaters an-

tagande och entledigande skola handläggas gemensamt med medicinalstyrelsen. Ärenden åter, som angå militärveterinärernas medicinska verksamhet, tillhöra medicinalstyrelsen ensam.

Veterinärärendenas skiljande från medicinalstyrelsen. Tidigare förslag.

Veterinärärendenas förläggande till annan central myndighet än medicinalstyrelsen har åtskilliga gånger varit ifrågasatt.

Redan den kommitté, som år 1863 tillsattes för att afgifva förslag till fullständigt ordnande af veterinärväsendet i riket, föreslog i sitt 1865 afgifna betänkande, att för de veterinära angelägenheterna en särskild under civildepartementet lydande styrelse skulle inrättas.

Kommitténs förslag i nämnda del föranledde dock icke till någon vidare åtgärd.

Vid hushållningssällskapens ombuds möte år 1893 väcktes förslag till åtgärd för veterinärväsendets ställande under landtbruksstyrelsens inseende, hvilket förslag dock endast utmynnade i en hemställan från ombuden till Kungl. Maj:t om öfvervägande, hvilka åtgärder borde vidtagas för att åt landets veterinärväsende bereda en fullt sakkunnig och ändamålsenlig ledning.

Medicinalstyrelsen föreslog uti med anledning af denna framställning afgifvet yttrande af den 2 februari 1894, att handläggningen af veterinärärendena måtte, därest sådant funnes ändamålsenligt, öfverflyttas på annan myndighet — antingen landtbruksstyrelsen eller veterinärinstitutets lärarkollegium eller vissa af dess ledamöter. Skulle emellertid intet af dessa förslag pröfvas vara lämpligt och det fortfarande förblifva ett åliggande för medicinalstyrelsen att handlägga veterinärärendena, hade styrelsen för sin del intet att invända mot anställandet, på sätt af direktionen för veterinärinstitutet förut förslagits, af en veterinär inom styrelsen.

Landtbruksstyrelsen, som jämväl hördes i ärendet och den 10 februari 1894 afgaf underdånigt utlåtande, förmälte sig icke hafva något att erinra mot veterinärväsendets förläggande under styrelsen, om dess organisation underginge den förändring, att en ledamot med speciell veterinärutbildning komme att där anställas. För det dåvarande afstyrkte styrelsen dock frågans lösning på detta sätt, under framhållande att, då den ledamot, som i sådant fall skulle ingå i styrelsen såsom föredragande af veterinärärenden icke skulle kunna beredas större fördelar än styrelsens öfriga ledamöter, någon skicklig och lämplig person inom veterinärfacket efter all sannolikhet icke skulle kunna förmås att mottaga en dylik befattning.

I underdånig skrifvelse den 14 april 1897 väckte medicinalstyrelsen ånyo fråga om befrielse för styrelsen från handläggningen af veterinär-

ärendena. I denna skrifvelse framhöll styrelsen, att någon afsevärd förändring i sak af veterinärärendenas behandling icke kunde anses hafva blifvit vidtagen därigenom, att dåmera en veterinär — för hvilken från och med den 1 juni 1894 medel beviljats å extra stat — förordnats att vara föredragande af dessa ärenden inom medicinalstyrelsen, emedan den därtill antagne redan under några år förut brukat af styrelsen mot särskild ersättning konsulteras i alla viktigare veterinärfrågor. Vidare yttrade styrelsen, att, då en föredragande för veterinärärenden syntes med bättre skäl kunna förordnas att ingå såsom ledamot i landtbruksstyrelsen än i medicinalstyrelsen, samt landtbruksstyrelsen endast af ekonomiska skäl och under vissa förutsättningar afstyrkt denna lösning af frågan, men eljest icke hade något att däremot invända, medicinalstyrelsen icke tvekade att hemställa om veterinärärendenas öfverflyttande från styrelsen till annan myndighet.

Den 30 oktober 1897 afgaf landtbruksstyrelsen i anledning af medicinalstyrelsens sistnämnda framställning underdånigt utlåtande, däruti styrelsen anförde, att då medicinalstyrelsen uttryckligen förklarat sig anse, att styrelsen icke vore den rätta myndigheten att handlägga ifrågavarande ärenden, men inrättandet af ett särskildt ämbetsverk för dessa frågor icke under dåvarande förhållanden borde ifrågakomma, syntes ingen annan utväg för ordnandet af veterinäradministrationen återstå än att, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, veterinärärendena öfverflyttades till landtbruksstyrelsen. Visserligen hade landtbruksstyrelsen, på sätt ofvan erinrats, i ett föregående utlåtande afstyrkt vidtagandet af en sådan åtgärd, men då styrelsen uti ett samma dag till Kungl. Maj:t afgifvet annat underdånigt utlåtande hemställt om beredande af ökade löneförmåner för styrelsen, och styrelsen medelst erbjudande af den sålunda föreslagna högre aflöningen trodde sig kunna förvärfva en lämplig person att i styrelsen föredraga veterinärärendena, saknade landtbruksstyrelsen vidare anledning att afstyrka öfverflyttandet af dessa ärenden till styrelsen, förutsatt att samma löneförmåner komme den nya veterinärledamoten till godo som äskats för de redan varande ledamöterna. Med afseende å det nära sammanhang, som veterinärärendena ägde med åtskilliga andra till landtbruksstyrelsens handläggning hörande ärenden, och det förtroende, som landtbruksstyrelsen borde kunna hos landtmännen påräkna, kunde den af medicinalstyrelsen föreslagna utvägen för ordnandet af veterinäradministrationen anses såsom en lycklig lösning af frågan. Det borde dock alltid stå landtbruksstyrelsen öppet att i förekommande frågor inhämta yttrande af veterinärinstitutets lärarkollegium, liksom brukligt varit under den tid, medicinalstyrelsen haft ifrågavarande angelägenhet om hand.

Till 1898 års riksdag aflät Kungl. Maj:t i sammanhang med väckt fråga om landtbruksstyrelsens reorganisation förslag om anvisande af anslag till en veterinärledamot i styrelsen på sätt densamma föreslagit.

I skrifvelse af den 11 maj 1898 anmälde emellertid Riksdagen, att detta förslag icke kunnat af Riksdagen bifallas. Riksdagen anförde i denna skrifvelse, att frågan om inrättande af ett nytt statsdepartement, där jordbrukets intressen särskildt skulle tillgodoses, hade redan länge stått på dagordningen och hade i väckta motioner vid 1898 års Riksdag ånyo dragits under Riksdagens pröfning. Då åsikten om lämpligheten af jordbruksnäringens förläggande under ett särskildt departement vore ganska allmän, syntes, före frågans närmare utredning och på det ej dess lyckliga lösning skulle på något sätt förhindras, några åtgärder då icke böra vidtagas för en omorganisation af det ämbetsverk, som för närvarande hade förvaltningen af jordbruksärendena sig anförtrodd. Riksdagen hade sålunda icke funnit sig kunna medgifva den i statsrådsprotokollet föreslagna öfverflyttningen af de civila veterinärärendena till landtbruksstyrelsen och däraf följande ökning af ämbetsverkets personal. Beträffande förslaget om de civila veterinärärendenas öfverflyttning till landtbruksstyrelsen från medicinalstyrelsen hyste Riksdagen dessutom tvifvelsmål om lämplighetən däraf, enär Riksdagen för sin del icke vore öfvertygad om att genom en sådan öfverflyttning de olägenheter, som hufvudsakligen föranledt förslaget om en förändring i veterinärväsendets administration, skulle undanröjas, och sålunda ej heller vågade antaga, att det misstroende mot ledningen af vårt lands veterinärväsende, som på vissa håll vore rådande, därigenom skulle häfvas. Riksdagen vore dessutom tveksam, såväl i fråga om lämpligheten af att helt och hållet skilja administrationen af den veterinära sjukvården från den myndighet, som handhade sjukvården och hygienen i allmänhet, som om ändamålsenligheten af att från hvarandra skilja det civila och det militära veterinärväsendet, hvilket sistnämnda enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att förläggas till arméförvaltningens sjukvårdsbyrå.

Då sedermera Kungl. Maj:t i proposition till 1900 års Riksdag, efter framställningar af medicinalstyrelsen den 30 september 1898 och den 25 september 1899, föreslog uppförande å ordinarie stat af en veterinärledamot i medicinalstyrelsen, framhölls af föredragande departementschefen, att enär Kungl. Maj:ts förslag att till landtbruksstyrelsen öfverflytta de civila veterinärärendena, som tillhörde medicinalstyrelsens behandling, icke vunnit Riksdagens bifall, någon annan utväg att på tillfredsställande sätt lösa den länge på dagordningen befintliga frågan om den centrala veterinäradministrationens tidsenliga ordnande icke syntes

återstå än att låta hithörande ärenden fortfarande handläggas af medicinalstyrelsen.

Af svenska veterinärläkarföreningen utsedda delegerade för afgifgifvande af förslag beträffande förändrad organisation af veterinäradministrationen hafva i sitt af föreningen å allmänt årsmöte i Skara den 17 augusti 1908 i princip godkända utlåtande framhållit behofvet af en annan form för veterinäradministrationen än den nuvarande, hvilken kunde tillförsäkra de veterinära ärendena en omvårdnad, grundad på ett uteslutande intresse för veterinärväsendets uppgift i statssamhället, och en, såvidt möjligt, allsidig sakkunskap. Båda dessa grundbetingelser för ett lyckligt främjande af veterinärväsendet genom statsförvaltningen hafva delegerade ansett icke stå att finna annorstädes än hos en fristående veterinäradministration, lydande direkt under jordbruksdepartementet.

Kommitténs förslag.

Såsom ofvan framhållits har medicinalstyrelsen själf 1894 och 1897 ifrågasatt veterinärärendenas afskiljande från medicinalstyrelsen. Detta har äfven långt tidigare väckts på tal. Den stora utveckling på den allmänna hälso- och sjukvårdens område — därunder äfven med större eller mindre skäl den veterinära verksamheten inordnats — som i det föregående omnämnts, har äfven, och det i väsentlig grad, framträdt på det veterinära området. Veterinärverksamheten har blifvit ett alltmer framträdande ekonomiskt intresse, nära sammanhängande med landthushållningen och väsentligen beroende af den riktning, hvaruti denna utvecklar sig. Detta har äfven funnit uttryck i många af de åtgärder, som i senare tid vidtagits på denna hushållnings område. Men äfven de grenar af den veterinära verksamheten, där det speciella landtmannaintresset synes böra träda tillbaka för de hygieniska intressena, såsom vid fråga om födoämneskontroll och slakthusväsende, hafva numera utbildats till så godt som full självständighet från den allmänna hälsovården i öfrigt, och det äfven försåvidt rör förhållandet till främmande länder. Såsom produkten af den utveckling, veterinärväsendet sålunda undergått, framstår därför nu en skillnad mellan den veterinära verksamheten samt den allmänna hälso- och sjukvården, hvilken fullt genomförts så godt som på alla områden utom på den centrala förvaltningens, där dock, för så vidt den högsta ledningen angår, de veterinära ärendena handläggas skilda från medicinalärendena.

Likasom öfriga ärenden inom medicinalstyrelsen äro äfven veterinärärendena, där de ej af generaldirektören ensam afgöras, underkastade kollegial behandling, d. v. s. afgörandet sker efter omröstning mellan

samtliga närvarande ledamöter. Det olämpliga i denna anordning skulle försvinna genom byråsystemets införande i medicinalstyrelsen. Men äfven med denna förändring är det enligt kommitténs mening icke för det bästa handhafvandet af dessa ärenden lämpligt, att desamma kvarblifva inom medicinalstyrelsen. Det måste nämligen enligt kommitténs uppfattning vara att anse såsom ett viktigt önskemål, att veterinärärendena sammanföras under en ledning, och att sålunda till båtnad för veterinärväsendet i sin helhet och de ändamål, detsamma afser att tjäna, den nuvarande uppdelningen, hvarigenom en del af dessa ärenden handläggas af landtbruksstyrelsen och en del af medicinalstyrelsen, försvinner. Med den omfattning medicinalstyrelsens verksamhet i öfrigt numera tagit, hvilken gör det så godt som omöjligt för styrelsen att öfverhufvud upptaga nya, mer omfattande bestyr med veterinäradministrationen, skulle det emellertid, enligt hvad kommittén håller före, icke låta sig göra, att alla de nämnda ärendena sammanfördes till medicinalstyrelsen.

På grund af hvad kommittén nu anfört har kommittén beslutat att för sin del förorda veterinärärendenas afskiljande från medicinalstyrelsen och under denna förutsättning utarbetat sitt förslag till ny organisation af densamma. Endast i de delar, det af medicinalstyrelsens öfriga verksamhet bör direkt föranledas, skulle medicinalstyrelsen taga befattning med dessa ärenden. De fall, där så skulle ske, hafva närmare angifvits i 12 § af det af kommittén utarbetade nya förslaget till instruktion för medicinalstyrelsen.

L. Medicinalstyrelsens räkenskapskontor, kamrerare för hospitalsärenden och kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning.

Kommittén har ofvan under rubriken hospitalsärenden framhållit, hurusom kommittén anser en tjänsteman af tredje graden i medicinalstyrelsen böra anställas för fyllande af vissa styrelsen tillkommande uppgifter med afseende å hospitalens ekonomi samt för att öfva uppsikten och ledningen af styrelsens räkenskapsväsende m. m.

Tjänstemän å räkenskapskontoret äro, såsom förut angifvits, en kamrerare, en kassör och bokhållare och en amanuens med årligt arfvode af 900 kronor. För hospitalens räkenskaper m. m. finnas därjämte utom och vid sidan af räkenskapskontoret anställda sedan år 1902 en kamrerare och sedan 1909 års ingång på extra stat en kontrollant af hospitalens ekonomiska förvaltning.

Enligt 40 § af styrelsens instruktion åligger räkenskapskontoret jämlikt den fördelning af göromålen, som i arbetsordningen bestämmes, och med undantag för hvad som tillhör hospitalsförvaltningen:

a) kassaförvaltningen, i enlighet med styrelsens föreskrifter;

b) förandet af de räkenskapsböcker och afgifvandet af alla de räkenskaper, som för styrelsen äro eller varda föreskrifna;

c) uppsättandet af de utaf styrelsen beslutade anordningar och anvisningar äfvensom skrifvelser rörande räkningar och penningerekvisitioner;

d) granskningen af de räkningar och rekvisitioner, som skola betalas af styrelsen;

e) kontrollen ej mindre å fullgörandet af stadgade ränte- och kapitalinbetalningar till de under styrelsens vård ställda fonder, än äfven å behörig förnyelse af styrelsens säkerhetshandlingar;

f) afgifvandet af utlåtanden och utredningar i de ärenden, som för sådant ändamål af styrelsen remitteras till kontoret.

Kamreraren för hospitalsärenden tillkommer — jämväl enligt sistnämnda paragraf i instruktionen för styrelsen — att, i fråga om förvaltningen af statens anstalter för sinnessjuka, utföra enahanda arbeten, som tillhöra räkenskapskontoret beträffande öfriga områden för styrelsens ämbetsverksamhet, samt dessutom att granska hospitalsdirektionernas förslag till utgiftsstater, årliga reparationer, proviantupphandling m. m., att uppsätta de utaf styrelsen beslutade utgiftsstater för anstalterna för sinnessjuka, att förvara byggnads- och leveranskontrakt och att verkställa utredningar i sjukvårds-tekniska frågor, som af styrelsen till kamreraren för sådant ändamål remitteras.

Kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning har, såsom förut angifvits, enligt sin instruktion af den 13 november 1908 till åliggande hufvudsakligen, förutom att en eller flera gånger årligen besöka statens samtliga anstalter för sinnessjuka och därvid verkställa inventering, att utföra den i 11 § punkt 15 af förnyade nådiga stadgan angående sinnessjuka föreskrifna granskning af de olika anstalternas räkenskaper samt i anledning däraf framställa anmärkningar, att vid behof vikariera för kamreraren för hospitalsärenden samt att i den mån hans tid det medgifver på anmodan biträda styrelsen vid utredning af ekonomiska ärenden angående statens anstalter för sinnessjuka.

Räkningar å läkares och veterinärers förrättningar.

Beträffande eventuell förändring med afseende å räkenskapskontorets — frånsedt hospitalsmedelsförvaltningen — åligganden och de där anställda tjänstemännens ställning sammanhänger frågan härom nära med frågan om vidtagande af förändring i medicinalstyrelsens befattning med den styrelsen åliggande granskning af räkningar i anledning af läkares

och veterinärers tjänsteresor och andra förrättningar samt utbetalningen af däri upptagna belopp. En väsentlig del af det arbete, räkenskapskontoret har att utföra, upptages nämligen af befattningen härmed. Utöfver det ofvan sagda stadgas härom i 22 § af styrelsens instruktion:

»Läkares och veterinärers för verkställda tjänsteresor och andra förrättningar inlämnade räkningar, hvilka böra genom medicinalstyrelsen betalas, skola, innan de till betalning godkännas, vara behörigen granskade och riktiga befunna, icke allenast i anseende till väglängd och öfriga omständigheter, utan ock med afseende på förordnandets behörighet och förrättningens riktiga verkställande.»

I 32 § af sistnämnda instruktion stadgas: »Den granskning, som de enligt 22 § inkomna räkningarna skola undergå i afseende på förordnandenas behörighet och respektive förrättningars riktiga fullgörande, verkställes, sedan räkenskapskontoret utfört den kontoret åliggande granskning, af vederbörande ledamot, som därefter har att anmäla räkningarna inför styrelsen till godkännande, med åliggande att särskildt framhålla tvistiga eller eljest därvid förekommande anmärkningsvärda förhållanden.»

Antalet granskade räkningar och i anledning af dem utbetalda belopp under åren 1907 och 1908 framgår af följande tablå:

Ersättning till *läkare* för	1907.		1908.	
	Antal räkningar omkring.	Sammanlagd kostnad under året. kr.	Antal räkningar omkring.	Sammanlagd kostnad under året. kr.
1) rättsmedicinska förrättningar jämte biträde vid sådana förrättningar	980	18,553: 04	920	15,628: 36
2) resor för sinnessjukvård	400	31,296: 19	396	29,185: 82
3) resor eljest för hälso- och sjukvård	2,300	80,269: 61	2,000	64,351: 35
Veterinärers förrättningar för förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren samt vid dylika förrättningar utlämnade desinfektionsmedel	1,015	21,668: 69	1,050	21,152: 98
Ersättning för nedslaktade kreatur, angripna af jufvertuberkulos eller svinpest	70	10,387: 86	—	11,320: 73

De under 1) afsedda utgifter betalas af andra hufvudtitelns anslag till medikolegala besiktningar. De under 2) och 3) afsedda betalas af

det å sjätte hufvudtiteln uppförda anslaget till allmän hälso- och sjukvård och de öfriga af nionde hufvudtitelns anslag till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren.

Ofvan under 3) nämnda räkningar från andra än förste provinsialläkare insändas jämte till medicinalstyrelsen ställd rapport angående den förrättning, de afse, och andra tillhörande handlingar till förste provinsialläkaren, som efter tagen kännedom om rapporterna insänder samtliga handlingarna till Konungens befallningshafvande. De under 1) och 2) afsedda räkningar jämte handlingar insändas af vederbörande läkare direkt till Konungens befallningshafvande.

Alla de nämnda räkningarna, med undantag af de veterinära, som ej afse resor, behandlas enligt kungl. brefvet den 28 november 1873, hvilket stadgar, att, sedan räkningarna till Konungens befallningshafvande inkommit och därstädes granskats, skola de af Konungens befallningshafvande insändas till medicinalstyrelsen och efter där underkastad ytterligare granskning förses med påskrift om det till betalning godkända beloppet samt till Konungens befallningshafvande återsändas, hvarefter dessa ämbetsmyndigheter skola af under händer varande medel utbetala räkningarnas godkända belopp till räkningsutgifvarna och därefter kvartalsvis eller på annan tid, då ett större förskottsbelopp sålunda uppkommit, mot de kvitterade räkningarnas återställande af medicinalstyrelsen erhålla likvid för de förskjutna beloppen.

I fråga om utgifterna i de under 1) afsedda fall gäller, förutom nyss nämnda nådiga bref, kungl. brefvet den 9 juni 1762. Detta bref stadgar, att omkostnaderna vid medikolegala besiktningar skola förskjutas af medicinalstyrelsen, men ersättas af den brottslige eller till besiktningen vållande, så långt hans egendom räcker. Det åligger domstolen att i sammanhang med själfva saken utlåta sig, om hvilken må vara pliktig att förskottet ersätta, hvarefter Konungens befallningshafvande låter verkställa utslaget och till medicinalstyrelsen insänder hvad i ersättningsväg influtit. Finnes besiktningen ofullkomlig, hvilket medicinalstyrelsen pröfvar, skall besiktningsförrättaren vara arfvodet förlustig.

Kommittén har sökt tillse, huruvida icke den medicinalstyrelsen tillagda uppgift med afseende å granskningen af omförmälda räkningar, i den mån de icke afse förrättningar af förste provinsialläkare eller veterinära förhållanden, i hvilket sistnämnda fall de enligt kommitténs förslag ej vidare komma att betunga styrelsen, lämpligen skulle kunna öfverflyttas från styrelsen till förste provinsialläkarne och Konungens befallningshafvande. Härvid har, bland annat, tagits i betraktande den ändrade ställning, som skulle tillkomma förste provinsialläkarne, i händelse, på

sätt den af Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för rikets indelning i läkardistrikt m. m. i dess den 17 juli 1907 afgifna betänkande föreslagit, dessa läkare befriades från innehafvande af provinsialläkarbefattningar, hvilket enligt den nämnda kommitténs förslag skulle blifva händelsen så när som i åtta fall. Att någon sådan öfverflyttning ej skulle kunna äga rum i fråga om förste provinsialläkares egna räkningar — vare sig de afse förrättningar inom förste provinsialläkardistrikten eller, i sagda åtta fall, där enligt nyss nämnda kommittés förslag provinsialläkardistrikt fortfarande skulle af förste provinsialläkare innehafvas, förrättningar inom sistnämnda distrikt — följer däraf, att medicinalstyrelsen i förhållande till dem är närmast öfverordnade sakkunniga myndighet. Skulle, på sätt den af Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för verkställande af revision af de för rättsmedicinska undersökningar gällande stadganden i sitt den 1 november 1906 afgifna betänkande föreslagit, rättsmedicinska obduktioner och andra rättsmedicinska förrättningar uteslutande komma att utföras af förste provinsialläkarne, torde af samma skäl medicinalstyrelsen icke heller böra fråntagas befattningen med dessa räkningar. En öfverflyttning af granskningen af dessa räkningar skulle i allt fall icke lämpligen låta sig förena med den styrelsen åliggande granskning af protokoll och utlåtanden angående de rättsmedicinska förrättningar, räkningarna afse.

För öfriga fall skulle kunna tänkas ett sådant förfaringssätt, att sedan förste provinsialläkarne verkställt granskningen med afseende å det riktiga utförandet af den förrättning, hvarom är fråga, och insändt räkningarna med tillhörande handlingar (rapport eller utlåtande eller afskrift däraf jämte myndighets förordnande att verkställa förrättningen) till vederbörande Konungens befallningshafvande, samt Konungens befallningshafvande utfört den i öfrigt erforderliga granskningen, utbetalningarna af räkningsbeloppen omedelbart skedde af under händer varande medel af Konungens befallningshafvande, som därefter erhölle likvid därför af medicinalstyrelsen eller annan central myndighet, som disponerade de för ifrågavarande ändamål anvisade anslag.

För att kunna följa med hälso- och sjukvårdsförhållandena ute i landet och i anledning däraf vidtaga på medicinalstyrelsen ankommande åtgärder är det i regel af stor vikt för styrelsen — till hvilken, därest fråga är om rättsmedicinsk förrättning, utlåtande angående förrättningen med eller utan protokoll rörande densamma alltid måste för granskning insändas — att så snart som möjligt efter verkställande af annan förrättning, som ofvan afses, få sig tillställd rapport angående densamma. Nödvändigheten häraf framhölls bland annat af 1876 års kommitté för omreglering af sundhetskollegium. Och ehuru numera — enligt

10 § mom. 4 i läkarinstruktionen — för hvarje half månad från förste provinsialläkarne till medicinalstyrelsen insändas sammandrag af de till dem från vederbörande läkare inkomna uppgifter om sjukdomsfall af smittosam art inom länet, äro dessa sammandrag icke af beskaffenhet att ensamt kunna för styrelsen utgöra tillräcklig ledning för bedömande af olika sjukdomsförhållanden och åtgärder, som däraf kunna i olika fall erfordras. Skulle nu förste provinsialläkaren fullgöra den del af den ifrågavarande granskningen, som erfordrar medicinsk sakkunskap, och handlingarna därefter granskas af Konungens befallningshafvande, som efter pröfning skulle besluta om medlens utanordnande, skulle, därest ej afskrifter af rapporterna omedelbart insändes till medicinalstyrelsen, desamma för sent komma styrelsen tillhanda. Uppenbarligen skulle Konungens befallningshafvandes arbete af räkningarna och förrättningarna i fråga väsentligt ökas. De ifrågavarande statsutgifterna skulle helt visst äfven fördyras, då ju medicinalstyrelsen kan antagas mer än förste provinsialläkarna kunna förhindra sådana onödiga resor af tjänsteläkare, som någon gång förekomma. Genom en sådan öfverflyttning som den ifrågaställda skulle tydligen äfven den enhetlighet i granskningsprinciper för hela riket, som nu varit rådande, upphäfvas och olika ersättningssynpunkter i olika län blifva gällande. Kommittén har af nu anförda skäl, och då medicinalstyrelsen genom den ifrågasatta öfverflyttningen ej skulle befrias från mer än en del af sitt bestyr med räkningar af ifrågavarande beskaffenhet samt i hvarje fall ej från granskning af utlåtanden och rapporter, som i sammanhang med dem afgifvas, icke ansett sig kunna tillstyrka den nämnda öfverflyttningen.

I underdånig skrifvelse den 4 maj 1908 har medicinalstyrelsen underställt Kungl. Maj:ts pröfning frågan om förenkling i det hittills af styrelsen författningsenligt tillämpade sättet för bokföringen af de utgifter för medikolegala besiktningar, hvilka det enligt omförmälda nådiga bref den 9 juni 1762 åligger styrelsen att gälda. Medicinalstyrelsen har i denna skrifvelse framhållit, att det genom kungl. brefvet den 29 december 1865 fastställda formuläret för styrelsens hufvudbok, enligt hvilket ifrågavarande utgifter skola af styrelsen bokföras och redovisas såsom förskott, och särskilda konton uppläggas för hvarje utgift, är förenadt med en omgång och en tidsutdräkt, som ej är lämplig och ej heller erforderlig. Det synes äfven kommittén, som om härvid en förenkling i bokföringssättet väl är af behofvet påkallad, i den mån därigenom statens rätt ej åsidosättes. För sådant ändamål torde alltså en förändring i de genom sistnämnda nådiga bref lämnade föreskrifter böra ske. I samband härmed lära äfven för vinnande af nödig enkelhet och reda vissa bestämmelser böra lämnas rörande såväl Konungens befall-

ningshafvandes som domstolarnas förhållande till dessa frågor. I detta afseende synes det icke tillkomma kommittén att afgifva något förslag. Kommittén vill endast i detta sammanhang erinra om de af kommittén för revision af de för rättsmedicinska undersökningar gällande stadganden utarbetade förslag till tillägg till förutberörda nådiga bref den 9 juni 1762 samt till lag angående skyldighet för domstol att i mål, hvari förordnats om rättsmedicinsk obduktion å död människas kropp, afbida medicinalstyrelsens yttrande, innan målet afgöres.

Med det af kommittén föreslagna upphörandet af medicinalstyrelsens befattning med veterinärväsendet kommer det styrelsen åliggande arbetet med de omförmälda veterinära räkningarna att upphöra.

Kamreraren för hospitalsärenden.

För vidare belysning af medicinalstyrelsens räkenskapskontors åligganden och förhållande till den styrelsens kamrerare för hospitalsärenden tillkommande funktion anser kommittén en återblick nödig på räkenskapskontorets tidigare organisation, särskildt de förhållanden, som ledde till kamrerartjänstens för hospitalsärenden inrättande år 1901.

Såsom i det föregående omtalats förordnades genom Kungl. brefvet den 12 maj 1876, att serafimerordensgillets befattning med hospitalen skulle upphöra och öfvertagas af dåvarande sundhetskollegium. I sammanhang härmed ökades också anslaget till kollegium på sätt förut angifvits.

Då sundhetskollegium år 1877 omorganiserades till medicinalstyrelsen, framhölls såsom nödigt, att biträde bereddes kamreraren, som då var verkets enda ordinarie kameraltjänsteman. Enär emellertid, såsom förut erinrats, den blifvande medicinalstyrelsen tillsvidare skulle åtnjuta biträde af serafimerordensgillets dåvarande kamrerare, ansågs räkenskapskontorets behof af ökade arbetskrafter för den närmaste tiden blifva tillräckligt tillgodosedt, om endast en ny ordinarie tjänsteman å detsamma anställdes, under förutsättning likväl att medel ställdes till styrelsens disposition för aflönande af ett extra biträde. I enlighet härmed uppfördes i staten för medicinalstyrelsen lön för en första gradens tjänsteman, bokhållare och kassör, å räkenskapskontoret. Tillika anvisades medel till biträde för revisionen af hospitalens räkenskaper, för hvilket ändamål sedermera från och med år 1885 å extra stat uppfördes ett anslag å 1,200 kronor, hvilket med tillkomsten af kontrollantbefattningen af hospitalens ekonomiska förvaltning indragits. Den ofvanomförmälda amanuensbefattningen å räkenskapskontoret tillkom 1894.

I underdånig skrifvelse den 29 september 1897 hemställde *medicinalstyrelsen* hos Kungl. Maj:t om inrättande till biträde vid handlägg-

ningen af hospitalsärendena bland annat af en kamrerarbefattning, tjänst af andra graden. Till stöd därför framhölls, att serafimerordensgillets förre kamrerare dåmera aflidit, samt att hospitalsärendenas fortsatta utomordentliga tillväxt gjorde en förstärkning af arbetskrafter nödig.

Uti afgifvet utlåtande öfver sagda framställning yttrade *statskontoret*, att af densamma icke ådagalagts, att inom styrelsen erfordrades inrättande af en ny afdelning inom styrelsen genom anställande därstädes af en tjänsteman i andra lönegraden. Det syntes statskontoret däremot, att erforderligt biträde vid handläggningen af de hospitalen rörande ekonomiska angelägenheterna skulle kunna, med anslutning till grunderna för medicinalstyrelsens organisation, vinnas genom ökande af arbetskrafterna å räkenskapskontoret, hvilket redan, enligt hvad statskontoret inhämtat, jämlikt fastställd arbetsordning ombesörjde den på styrelsen ankommande förvaltning af till hospitalen anvisade medel och däröfver upprättade räkning. För det dåvarande syntes annan åtgärd härutinnan icke böra vidtagas, än att tillgång på extra stat bereddes till aflöning af ökadt biträde till belopp, motsvarande aflöningen för en tjänsteman i första lönegraden.

Kungl. Maj:t och Riksdagen anslöto sig till den af statskontoret uttalade uppfattningen, hvadan fortfarande — under åren 1899, 1900 och 1901 — medicinalstyrelsens kamrerare handhade förvaltningen och redovisningen af de till hospitalen anvisade medel, biträdd därvid, förutom af kassören och bokhållaren, revisorsbiträdet och amanuensen, af den nytillkomna extra första gradens tjänstemannen.

Emellertid förnyade *medicinalstyrelsen* i underdåniga skrifvelser den 25 september 1899 och den 26 september 1900 sin omförmälda framställning om inrättande å ordinarie stat af en andra gradens tjänsteman för handhafvande uteslutande af hospitalsmedelsförvaltningen.

Styrelsen framhöll, att, då statskontoret gjort gällande, att styrelsen icke ådagalagt behofvet att från räkenskapskontoret afskilja denna medelsförvaltning, hade statskontoret förbisett, att förvaltning och räkenskapsföring af hospitalsmedlen skulle komma att utgöra blott en mindre del af den föreslagna nye kamrerarens åligganden. Gällde det endast denna del, skulle frågan antagligen kunna ordnas i enlighet med statskontorets åsikt. Men medicinalstyrelsen trodde sig hafva visat, att befattningen skulle blifva vida mera omfattande hufvudsakligen med hänsyn till dithörande åligganden utöfver räkenskapsföringen. Den föreslagna kamreraren skulle nämligen icke blott hafva att handlägga

vanliga kamrerargöromål, utan äfven att granska sinnessjukvårdsanstalternas förslag till utgiftsstater och leveranser, att tillsammans med styrelsens arkitekt granska anstalternas reparationsförslag, att afgifva yttrande i till honom remitterade hospitalsärenden af ekonomisk och administrativ art samt att fullgöra de uppdrag rörande anstalternas förvaltning, som för öfrigt till honom öfverlämnades. Anställandet af två kamrerare i ett ämbetsverk — anförde vidare medicinalstyrelsen — vore måhända en mindre vanlig anordning, men detta syntes styrelsen icke böra hafva inflytande på frågans afgörande. Och om vid tiden för medicinalstyrelsens öfvertagande af hospitalsförvaltningen den afsikten förefunnits, att styrelsens räkenskapskontor en gång skulle öfvertaga hela den förberedande handläggningen af de ekonomiska hospitalsärendena, så hade afsikten dock aldrig blifvit genomförd. Hospitalsväsendets utveckling hade sedan dess varit så enorm, att det icke borde väcka någon undran, om den år 1877 uppgjorda planen för ärendenas behandling icke vidare kunde med fördel tillämpas.

Däraf följde emellertid icke, att styrelsen skulle finna det i och för sig otjänligt, om hospitalsräkenskapsföringen helt förlades till styrelsens räkenskapskontor. En sådan anordning hade redan för flera år sedan hos styrelsen allvarligt öfvervägts, men hade icke ansetts kunna genomföras, med mindre ytterligare en tjänsteman i första lönegraden å kontoret anställdes. Men genom anställandet af en ny bokhållare på räkenskapskontoret skulle endast en obetydlig del af det oundgängligen behöfliga ökade biträdet vid hospitalsärendenas behandling för styrelsen kunna vinnas. Äfven om all räkenskapsföring för hospitalen förlades till räkenskapskontoret, skulle nämligen en tjänsteman i andra lönegraden, förfaren i sjukhusadministrativa ämnen, vara för medicinalstyrelsen nödvändig, om nödig sparsamhet och drift skulle kunna vid förvaltningen bibehållas.

Statskontoret vidhöll i underdånigt utlåtande den 30 oktober 1900 sin förut angifna mening, dock att statskontoret nu ansåg den nya första gradens tjänst, som statskontoret i stället för en ny kamrerare påyrkade, böra upptagas å ordinarie stat. Statskontoret anförde hufvudsakligen följande.

Hittills hade af medicinalstyrelsen afgifvits två hufvudböcker, den ena omfattande redovisningen af de till hospitalsväsendet anslagna medel och den andra öfriga till styrelsens disposition ställda medel. Hufvudboken för hospitalsväsendet hade utarbetats af serafimerordensgillets förre kamrerare och under senaste åren af det biträde, som varit anställdt för hospitalsärendenas behandling. Hufvudboken öfver styrelsens

öfriga medelsförvaltning hade upprättats af ämbetsverkets kamrerare. All kassarörelse hade besörjts å räkenskapskontoret.

Att en och samma medelsförvaltande myndighet afgåfve två särskilda hufvudböcker öfver sin förvaltning af medel af enahanda natur, ansåge statskontoret icke vara ändamålsenligt. Denna dualism i räkenskapsföringen hade visserligen hittills betingats af de öfvergångsförhållanden, som varit rådande beträffande hospitalsförvaltningen, men då nu ett definitivt ordnande af denna förvaltning vore bragt å bane, ansåge statskontoret tiden vara inne för ett samtidigt genomförande af önskvärd enhet beträffande räkenskapsföringen.

Om förvaltning och räkenskapsföring af så högst betydliga penningmedel som de till hospitalsväsendet anslagna skulle, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, vara öfverlämnade åt en enda person med fristående tjänstgöring, befarade statskontoret, att däraf flera olägenheter skulle uppstå. Därigenom skulle såväl nödig kontroll som kontinuitet äfventyras, under det att, om dessa arbeten utfördes å räkenskapskontoret af flera tjänstemän i samarbete under kamrerarens förmanskap, enheten skulle bevaras och, i händelse af tillfällig eller långvarigare förfall — till följd af sjukdom, tjänstledighet eller bortovaro af annan orsak — nödig detaljkännedom alltid finnas att tillgå.

Det hade varit med hänsyn till dessa förhållanden, som statskontoret uti sina föregående i detta ärende afgifna underdåniga utlåtanden framhållit, att förvaltningen och räkenskapsföringen af de till hospitalen anslagna medel icke borde frånskiljas räkenskapskontoret. Emellertid hade medicinalstyrelsen på ett öfvertygande sätt visat, hurusom den i hög grad ökade omfattning hospitalsväsendet under senaste tider erhållit kräfde ökade arbetskrafter för handläggning af hospitalsärenden hos styrelsen, om denna skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina skyldigheter såsom det centrala förvaltningsorganet för denna vidlyftiga och kostsamma administration. Men den tjänsteman i andra lönegraden, af hvilken medicinalstyrelsen i sådant hänseende vore i behof, syntes, att döma af medicinalstyrelsens i frågan afgifna yttranden, företrädesvis vara att anse såsom ett i tekniska och sjukhusadministrativa frågor sakkunnigt biträde åt föredraganden för hospitalsärenden, hvilket biträde lämpligen borde kallas intendent. Mot uppförande å ordinarie stat af aflöning åt ett sådant biträde hade statskontoret intet att erinra, under förutsättning likväl, att räkenskapsföring och kassakontroll uteslutande komme att åligga räkenskapskontoret.

Föredragande departementschefen yttrade till det statsrådsprotokoll, som bifogades propositionen i ämnet till 1901 års Riksdag, att vid det

förhållande att medicinalstyrelsen torde hafva rätt däruti, att förläggandet af bokförings- och kassaförvaltningsgöromålen rörande hospitalsväsendet till styrelsens räkenskapskontor skulle omedelbart föranleda inrättandet å nämnda kontor af ytterligare en ordinarie tjänst, syntes det departementschefen, att hela frågan härom icke borde tagas i öfvervägande, förrän i det fall, att det skulle visa sig, att göromålen rörande hospitalsväsendet så ökats, att den nu föreslagna tjänstemannen i andra lönegraden icke vidare kunde medhinna både bokförings- och kassaförvaltningsgöromålen och de öfriga åligganden, som enligt förslaget skulle tillhöra honom. På grund häraf hemställde departementschefen om inrättande i medicinalstyrelsen af en ny andra gradens kamrerartjänst, som också genom beslut af samma års Riksdag tillkom i stället för det förut anställda, ofvan omförmälda tillfälliga biträdet med arfvode såsom första gradens tjänsteman.

Kameralbyrån.

Äfven om de af statskontoret uttalade farhågor med afseende å kamrerarbefattningen för hospitalsärenden icke visat sig besannas, synes det dock kommittén, lika med statskontoret, ur olika synpunkter vara af vikt, att enhetlighet vinnes i bokföring och bokföringssystem inom medicinalstyrelsen. Bland annat af dessa skäl har kommittén såsom sin mening uttalat, att nuvarande räkenskapskontoret tillika med den styrelsen åliggande förvaltningen af hospitalsmedlen bör enhetligt organiseras såsom en kameralbyrå med för ändamålet utbildad chef. Under denne synes — förutom kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning — böra vara anställd en kamrerare samt, utom kassören och bokhållaren, ytterligare en första gradens tjänsteman, benämnd notarie och bokhållare. Kamreraren skulle utföra de kamreraren å räkenskapskontoret för närvarande tillkommande åligganden, dock endast i den mån de ej äro af beskaffenhet att lämpligen böra öfverlämnas åt tjänsteman af lägre grad. Därjämte skulle han med biträde dels af kassören och bokhållaren, i hvad på denne bör ankomma, dels ock af den nye första gradens tjänstemannen, öfvertaga den nuvarande kamrerarens för hospitalsärenden åligganden, hvilka ej upptagits af chefen för kameralbyrån. Endera af de nuvarande kamrerartjänsterna skulle härigenom försvinna. Den nytillkomna första gradens tjänstemannen skulle biträda, förutom med en stor del af bokföringen af räkenskapen, med räkningsgranskningen, uppsättningar af från byrån utgående expeditioner och öfriga förekommande göromål. Å byrån synes därjämte fortfarande böra finnas en amanuens till biträde med uppsättning af expeditioner och med den här särskildt

vidlyftiga expedieringen. Denne lärer lämpligen kunna biträda äfven registratorn och aktuarien.

Genom upphörande, på sätt kommittén föreslagit, af medicinalstyrelsens befattning med den veterinära räkenskapen, genom den förenkling i bokföringen, som bör kunna ske genom hospitals- och den öfriga räkenskapens sammanförande, och andra förenklingsåtgärder samt slutligen genom utnyttjande till fullo af tjänstemännens arbetstid å tjänsterummet, bör vid denna anordning den nye kamreraren ej blifva för tungt belastad.

Beträffande kontrollantbefattningen af hospitalens ekonomiska förvaltning har kommittén förut anmärkt, att kommittén ansett denne tjänsteman böra bibehållas vid i hufvudsak samma åligganden som för närvarande. I instruktionen för honom synes dock eventuellt böra uttalas, dels att han för framtiden skall lyda under chefen för kameralbyrån, dels ock att han skall vara skyldig att — vid inträffande behof — vikariera för kamreraren i medicinalstyrelsen i stället för, såsom nu gäller, för kamreraren för hospitalsärenden.

Med hänsyn såväl till den ringa erfarenhet, hvilken ännu vunnits angående nyttan och behofvet af denna tjänst, som till beskaffenheten af det med densamma förenade arbetet, anser kommittén, att tjänsten fortfarande bör uppehållas endast tillsvidare eller för viss tid.

M. Medicinalstyrelsens kansli, ombudsman och fiskal samt läkaramanuenser.

Å medicinalstyrelsens *kansli* tjänstgöra, såsom förut angifvits, för närvarande en sekreterare, andra gradens tjänsteman, en registrator och aktuarie samt tre notarier, hvaraf en med skyldighet att förrätta sekreterargöromål, alla första gradens tjänstemän, och fyra amanuenser med fast arfvode. Årliga arfvoden utgå till en af amanuenserna å kansliet med 1,500 kronor, till två med 1,200 kronor och till en med 1,100 kronor. Den sistnämnda har till åliggande bland annat att biträda registratorn och aktuarien.

Den notariebefattning, med hvilken förenats skyldighet att förrätta sekreterargöromål, tillkom såsom förut nämnts år 1901. År 1897 tillkom en amanuensbefattning med arfvode af 600 kronor för år, hvilken under innevarande år förenats med en förut å registrators- och aktuariekontoret befintlig amanuensbefattning med arfvode af 500 kronor, och från och med år 1899 två amanuensbefattningar med hvardera ett arf-

vode af 1,200 kronor om året. I öfrigt har, undantagandes löpande förändringar med afseende å amanuenser utan fast arfvode, kansliet förblifvit oförändradt sedan år 1877.

Enligt 39 § af styrelsens instruktion tillhör kansliet på grund af den arbetsfördelning tjänstemännen emellan, som i arbetsordningen bestämmes, *dels* protokollsföringen, *dels* — med undantag af hvad räkenskapskontoret i sådant afseende åligger — uppsättandet af de i styrelsen beslutade utlåtanden, skrifvelser och andra utgående expeditioner, till hvilka koncept icke aflämnats af föredraganden, äfvensom, sedan de blifvit renskrifna och undertecknade, deras afsändning eller utlämning, och *dels* upprättandet af diarier med register jämte skyldigheten att i god ordning förvara dessa och öfriga handlingar, som tillhöra kansliets expedition.

Ökningen af antalet ärenden och utgående expeditioner i medicinalstyrelsen är förut antydd och framgår närmare af följande sammanställning, däruti hänsyn icke tagits till rapporter och räkningar angående läkares förrättningar samt ej till räkenskapskontoret ensamt tillhörande ärenden:

A r	Inkomna ärenden, antal diarienummer.	Antal utgångna expeditioner.
1878	5,936	2,688
1880	6,337	2,702
1885	7,608	3,617
1890	8,289	4,291
1895	8,830	5,166
1900	11,095	5,787
1905	16,344	6,683
1906	14,560 *)	6,327 *)
1907	14,501	5,899
1908	13,445	5,822

*) Minskningen i antalet diarienummer efter år 1905 beror dels på afsevärdt minskad sjuklighet bland husdjuren, dels ock på förenkladt sätt för diarieföringen, och minskningen i antalet utgångna expeditioner, förutom å förstnämnda omständighet, äfven därpå, att i vissa fall, i stället för att särskild skrifvelse uppsatts, endast stämpel, innehållande styrelsens beslut, anbragts på den inkomna handlingen, som därefter expedierats till vederbörande.

Såsom särskild anledning till minskningen under år 1908 tillkommer, att, såsom förut anmärkts, från och med sistnämnda år medicinalstyrelsens befattning med flertalet militärärenden upphört. Antalet militärärenden under år 1907 af beskaffenhet att från och med år 1908 icke tillhöra medicinalstyrelsen utgjorde *614*, hvaraf 76 tillhörde veterinärroteln, medan de öfriga föredrogos af öfverfältläkaren.

Följden af denna ökning har blifvit, att medicinalstyrelsens kansli och särskildt sekreteraren, hvilken haft att svara för och kontrollera alla utgående expeditioner med undantag af mera oviktiga sådana i hospitalsärenden enligt 32 § af styrelsens instruktion, blifvit alltför betungade. I allmänhet har sistnämnde tjänsteman icke medhunnit mer än fördelandet och öfvervakandet af arbetet, justerandet af utaf kansliets öfriga tjänstemän i första hand uppsatta expeditioner samt det formella utarbetandet af medicinal- och veterinärväsendet rörande författningar och allmänna cirkulär. De dåliga befordringsutsikterna för de juridiskt utbildade tjänstemännen i medicinalstyrelsen, där läkarutbildning varit oundgängligen nödvändig för alla ledamöterna, och den därmed sammanhängande stora omsättningen af notarier och amanuenser å kansliet, hafva bidragit att öka arbetet och ansvaret för sekreteraren.

Den lindring, om ock mindre betydande, som beredes kansliet genom veterinärärendenas öfverflyttande från medicinalstyrelsen och genom protokollens ersättande i allmänhet till följd af byråsystemets införande med de enklare föredragningslistorna, likasom ock de förenklingar för öfrigt af arbetssätt och arbetsmetoder inom styrelsen, som redan skett och äfven för framtiden böra i största möjliga utsträckning iakttagas, synes emellertid kommittén böra sätta styrelsen i stånd att fullgodt fylla sin uppgift utan ökning af antalet af de tjänstemän, som för närvarande finnas å kansliet eller af den sammanlagda arbetskraft, som enligt styrelsens nuvarande organisation där är anställd — därvid äfven tagen i betraktande den ökning af tjänstgöringstiden å tjänsterummet, som blir en följd af den nya löneregleringen.

Af byråsystemets införande bör följa, att det nuvarande kansliet ersättes med byråtjänstemän, som sortera direkt hvar under sin byråchef. Det nuvarande förfaringssättet, att expeditionerna uppsättas af en tjänsteman och sedermera genomgås och rättas af andra, som därför äfven nödgas sätta sig in i ärendet, för att slutligen justeras af vederbörande ledamot och af styrelsen, anser kommittén böra i möjligaste mån upphöra. För åstadkommande häraf och äfven för öfrigt vore helt visst lämpligast, om å hvarje byrå — undantagandes kameralbyrån, som kommittén skall särskildt behandla och därför i detta sammanhang ej inbegriper — funnes en ordinarie tjänsteman af andra graden till byråchefens biträde. En sådan anordning skulle emellertid bli ganska kostsam. Den synes kommittén icke heller oundgängligen erforderlig inom medicinalstyrelsen med dess ärenden af ofta rent läkarteknisk art. Kommittén får därför föreslå, att för kansligöromålen såsom byråtjänstemän anställas en sekreterare, andra gradens tjänsteman, å hospitalsbyrån och en å hälsovårdsbyrån samt en notarie å hvardera af medicinal- samt

lasaretts- och apoteksbyråerna. Ärendenas beskaffenhet å hospitalsbyrån, särskildt det stora antalet rättsmedicinska ärenden angående sinnesbeskaffenhet, göra nämligen där en tjänsteman af andra graden för kansligöromålen nödvändig. Arten och beskaffenheten af ärendena å hälsovårdsbyrån göra en tjänsteman med enahanda utbildning synnerligen behöflig äfven där. Den sistnämnda bör dock — hvarom närmare synes kunna bestämmas i arbetsordningen — lämpligen åligga att vid behof biträda å medicinal- samt lasaretts- och apoteksbyråerna med svårare där förekommande uppsättningar och utredningar samt med författningsfrågor. De ur kanslisynpunkt vanligen enklare målen å sistnämnda båda byråer lära göra tjänstemän af första graden för uppsättningar af utgående expeditioner och andra förekommande kansligöromål där i allmänhet tillräckliga, under förutsättning dock att vederbörande byråchef, på sätt nyss nämnts, i vissa fall kan få tillgå en kanslitjänsteman med högre utbildning. Direkt under hvardera af de båda sekreterarne synes böra tjänstgöra en amanuens med juridisk utbildning, den ena å hospitals- och den andra å hälsovårdsbyrån. Ytterligare erfordras amanuensbiträde för registratorn och aktuarien, hvilket emellertid, såsom ofvan anmärkts, lämpligen lärer kunna tillgodoses af samma person, som förrättar amanuensgöromål å räkenskapskontoret.

För *ombudsmannen och fiskalen* gäller, såsom förut anmärkts, fortfarande af sundhetskollegium den 5 januari 1843 fastställd instruktion.

Enligt denna, kompletterad af senare tillkomna föreskrifter, åligger det denne tjänsteman hufvudsakligen *att* föra styrelsens matriklar öfver läkare och apotekare i riket, veterinärer, tandläkare, barnmorskor och sjukgymnaster, *att* vid befordringsmål förvara inkomna, till honom öfverlämnade ansökningshandlingar samt efter ansökningstidens utgång desamma hos styrelsen skriftligen anmäla jämte utlåtande öfver de sökandes tjänstålder och kompetens, grundadt på medföljande meritförteckningar, jämförda med matriklarna, samt vid fråga om apoteksprivilegier i förekommande fall äfven öfver åtkomsthandlingarna, *att* emottaga och förvara från vederbörande läkare och veterinär inkommande berättelser samt protokoll öfver förrättade apoteksinspektioner och visitationer och öfver afsyningar af apotek samt vaka öfver att sådana berättelser och protokoll till styrelsen vederbörligen inkomma äfvensom hos styrelsen göra anmälan om vidtagande af åtgärd, hvartill dessa handlingars innehåll kan föranleda, *att* vaka öfver att de under medicinalstyrelsens in-

seende varande personer ställa sig vederbörande instruktioner och reglementen till efterrättelse äfvensom öfver att obehöriga personer icke befatta sig med läkarverksamhet eller utöfvar veterinär-, tandläkar-, barnmorske- eller sjukgymnastyrkena, *att* yttra sig öfver de anledningar till anmärkningar, som kunna förekomma emot läkare och öfriga under styrelsens inseende varande personer i utöfningen af deras tjänstebefattningar och hvilka till ombudsmannens handläggning af styrelsen öfverlämnas, äfvensom att i öfrigt hos styrelsen till beifrande anmäla de fel och försummelser, hvilka af sådana personer äro begångna och som kunna komma till hans kännedom, jämte öfverträdelser af medicinalförfattningar i allmänhet, *att* årligen ombesörja tryckning och utgifvande af förteckning på svenska läkare, veterinärer och tandläkare jämte uppgift å läkar- och veterinärtjänster samt å apoteksinrättningar, apoteksinnehafvare och apoteksföreståndare samt *att* årligen till civilstatens pensionskassa och änke- och pupillkassa insända uppgifter å under året skedda förändringar med afseende å dessa kassors till medicinalstaten hörande delägare.

Ombudsmannen har under följande år — vid sidan af det honom ålagda arbetet med matrikelföringen — behandlat nedanstående antal ärenden:

Ärendenas art.	1907.	1908.
Tillsättning af tjänster (inklusive apoteksprivilegier)	128	108
Bestraffningsmål	4	6
Andra frågor (förfrågningar från myndigheter, olaga medikamentshandel, pensionsberäkningar m. m.)	16	29

Kommittén anser någon hufvudsaklig förändring ej böra ske med afseende å denna tjänstebefattning. Att dess innehafvare bör vara legitimerad läkare synes kommittén följa af de honom tillkommande göromål, hvilka merendels äro af rent tekniskt medicinsk art och alltså fordra sådana kunskaper. Med afseende särskildt å förenämnda matriklar, som äro urkunder till ledning för styrelsen vid förordnanden, tjänstårsberäkning, pensionsberäkning m. m., förutsättes för deras riktiga förande icke blott särskild noggrannhet och säkerhet, utan äfven en ingående sakkunskap på de områden, matriklarna röra. En önskvärd förändring med afseende å denne tjänsteman — hvilken är behöflig för styrelsen äfven för att inom densamma skall finnas tillgång till en där utbildad ordinarie tjänsteman såsom vikarie eller ersättare för medicinalråd — vore emellertid,

synes det kommittén, att åt honom kunde uppdragas att i styrelsen föredraga vissa ärenden af mindre vikt och omfattning, hvarom närmare lärer kunna bestämmas i arbetsordningen. Därigenom lärer en besparing af styrelsens ledamöters arbetskraft kunna erhållas utan afsevärd ökning af ombudsmannens och fiskalens arbete. Ökningen skulle dock mer än uppväga den relativt obetydliga arbetsminskningen för honom genom upphörande af hans befattning med veterinärärendena, hvadan han, såsom öfriga andra gradens tjänstemän skulle blifva fullt upptagen å tjänsterummet under samma tid som de.

Såsom *medicinska biträden* hos styrelsen äro vidare, enligt hvad förut omtalats, anställda fyra amanuenser, hvilka äro legitimerade läkare, mot årligt arfvode till en af 1,000 kronor och till tre af 900 kronor. Såsom biträde åt medicinalrådet för veterinärärenden finns sedan år 1901 anställd en amanuens, som är legitimerad veterinär, mot ett årligt arfvode af 1,000 kronor.

På grund af göromålens inom medicinalstyrelsen oftast uteslutande läkartekniska art är det nödvändigt för styrelsen och dess läkarledamöter att till sitt biträde vid ärendenas beredning och utredning äga tillgång till läkarutbildade personer. Äfven är nödvändigt, att inom styrelsen finnas läkarkrafter att vid ledighet för medicinalråd fungera som ställföreträdare för dem. I detta afseende hafva anlitats vid ledighet eller semester för medicinalrådet för hospitalsärendena öfverinspektören för sinnessjukvården, men eljest i främsta rummet ombudsmannen och fiskalen och sedan läkaramanuenserna i mån af lägenhet och lämplighet. Med det låga arfvode, som dessa amanuenser åtnjutit, har det arbete, hvilket ansetts kunna af dem begäras, ofta blifvit för ringa, och skyldighet att förrätta arbete viss tid å tjänsterummet har merendels icke ålegat dem. Svårigheter vid vikariat har med detta system äfven förekommit, då amanuenserna ju haft sin hufvudsakliga sysselsättning utom medicinalstyrelsen. Förbättring härutinnan synes kommittén kunna erhållas, om i stället för de nuvarande fyra ifrågavarande amanuenserna anställas två *medicinalrådsassistenter* med så mycket högre arfvode än de nuvarande läkaramanuenserna, att skyldighet kan åläggas dem, förutom att mottaga förordnanden såsom byråchefer å läkarbyråerna, att under den öfriga delen af året hvarje dag tjänstgöra viss tid af till exempel tre timmar i medicinalstyrelsen. Dessa assistenter synas lämpligen böra placeras till tjänstgöring å hvardera af medicinal- samt lasaretts- och apoteksbyråerna, under hvilka lyda kårer med talrik personal, men hafva skyldighet att, då det påkallas, biträda äfven å annan byrå. De böra bland annat biträda med den granskning af läkares rapporter angående förrättningar med tillhörande räkningar, som ej utöfvas af styrelsens räkenskapskontor.

Med två sådana assistenter, som alltså skulle blifva i tillfälle att intimt följa göromålens gång å sina byråer och för öfrigt inom medicinalstyrelsen, synes behofvet af vikarier vid förfall för medicinalråden blifva tillfredsställande fylldt. Därvid förutsättes kunna tjänstgöra öfverinspektören för sinnessjukvården å hospitalsbyrån, ombudsmannen och fiskalen å en af de tre öfriga läkarbyråerna och hvardera af assistenterna å de båda återstående.

N. Sammanfattning af kommitténs förslag till organisation af medicinalstyrelsen.

Kommittén har i det föregående under särskilda rubriker behandlat de olika inom medicinalstyrelsen förekommande ärendena. Af hvad kommittén därvid anfört framgår, att kommittén i hufvudsak ansett den uppdelning af ärendena mellan styrelsens läkarledamöter, som för närvarande tillämpas, böra uppehållas såsom grundval för den byråindelning, kommittén föreslagit. Med hänsyn såväl till ärendenas kvalitet som deras antal och den arbetsprestation, handläggningen af dem kräfver, har kommittén ansett tre byråer med läkare såsom chefer, utom hospitalsbyrån, nödvändiga i medicinalstyrelsen. Såsom kommittén förut sökt utveckla kan nämligen styrelsen, om den fullgodt skall kunna fylla sin uppgift, icke undvara att inom sig såsom ledamöter äga tillgång till särskildt utbildade fackmän såväl på *rättsmedicinens* som på den *allmänna hygienens* och *lasarettsväsendets* områden. Med de synnerligen stora kraf, som numera måste ställas på den myndighet, hvilken skall handhafva den centrala medicinaladministrationen, anser kommittén det icke låta sig göra att sammanföra alla de olika slag af ärenden, hvilka å de ifrågavarande tre byråerna skola handläggas, å endast två byråer. Dessa, särskildt medicinalbyrån, skulle då blifva så öfverhopade med arbete, att de icke kunde upptaga någon som helst ökning af göromål utöfver den för närvarande befintliga mängden däraf. I tider af epidemier och farsoter skulle detta visa sig synnerligen ödesdigert. Af arbete med löpande göromål skulle byråcheferna vara så godt som utestängda från möjligheten till initiativ och till nödiga studier inom sina områden. Ledamöterna af vetenskapliga rådet, särskildt de rättsmedici, som icke äro psykiatrici, komme äfven därigenom att i afsevärd större utsträckning än eljest behöfva anlitas. Såväl till följd häraf som genom att lasaretts- och andra inspektioner vid en sådan anordning måste förrättas

af personer utom styrelsen skulle enligt kommitténs öfvertygelse kostnaden därigenom för statsverket ingalunda blifva mindre än med tre byråer för ifrågavarande ärenden.

Ett ytterligare skäl att icke inskränka medicinalrådens antal finner kommittén i den omständigheten, att en af dem bör tjänstgöra såsom generaldirektörens ställföreträdare. Denna ganska betungande, men enligt kommitténs mening för den nya styrelsen alldeles oundgängliga funktion synes kommittén svårligen kunna åläggas någon af ledamöterna, om dessa blefve färre än kommittén föreslagit.

Ehuru kommittén ansett, att de förut nämnda tre olika grupperna af ärenden böra äga hvar sin representant inom styrelsen, samt att ärendena rörande det civila läkarväsendet böra handläggas å samma byrå som de rättsmedicinska ärendena, hvilka ej angå sinnesbeskaffenhet, och apoteksärendena å samma byrå som lasarettsärendena, har det dock icke varit kommitténs mening att oeftergifligt binda ärendena vid vissa byråer. Fastmer vill kommittén såsom sin mening framhålla vikten af att med afseende å fördelningen af ärendena mellan byråerna så stor frihet som möjligt lämnas verkets chef att vidtaga de åtgärder, som i hvarje fall kräfvas af omständigheterna.

På grund af hvad sålunda anförts föreslår kommittén:

Veterinärärendena böra skiljas från medicinalstyrelsen. I öfrigt bör styrelsens ämbetsbefattning vara densamma som för närvarande.

Inom medicinalstyrelsen bör den kollegiala behandlingsmetoden af ärendena i allmänhet upphöra och byråsystem införas.

För handläggning hufvudsakligen af nedanstående ärenden böra inom styrelsen finnas följande byråer, nämligen:

hälsovårdsbyrån för ärenden, som röra allmän hälsovård, hälsovårdsstadgans tillämpning, dödsorsakstatistik, epidemisjukhusvård, skyddskoppsympning, karantänsanstalter, inrättningar och åtgärder i öfrigt mot smittosamma sjukdomars införande till och utbredning i landet samt statsmedicinska anstalten;

medicinalbyrån för rättsmedicinska ärenden, som ej röra sinnesbeskaffenhet samt för ärenden, som röra läkarkonstens utöfvande, läkardistrikt och tjänsteläkare, hvilka ej äro anställda vid sjukhus;

lasaretts- och apoteksbyrån för ärenden rörande länslasarett, sjukstugor, sanatorier, tuberkulos- och andra sjukhus, apoteksväsendet och läkemedelshandeln;

hospitalsbyrån för ärenden, som angå hospitalsväsendet, sinnessjukas och sinnesslöas vård samt för rättsmedicinska ärenden, som röra sinnesbeskaffenhet, samt

kameralbyrån för ärenden rörande medels uppbörd, utbetalning och redovisning, anmärkningsmål, revisionsmål samt för frågor rörande styrelsens organisation, personal, ekonomi och arkiv.

Andra än nu uppräknade, till styrelsens handläggning hörande ärenden skall generaldirektören äga efter omständigheterna fördela på de olika byråerna.

Generaldirektören skall jämväl i allmänhet äga förordna om den jämkning i ärendenas fördelning mellan ledamöterna, som påkallas af omständigheterna. I tvifvelaktiga fall bestämmer äfven generaldirektören, å hvilken byrå ärende skall handläggas.

Vid medicinalstyrelsens sida bör ställas ett vetenskapligt råd med den sammansättning och befogenhet, som förut angifvits.

Å byåerna böra förutom byråchefen finnas nedanstående tjänstemän, nämligen å:

1. *Hälsovårdsbyrån:*
   en sekreterare (med skyldighet att biträda äfven å byråerna 2 och 3),
   en amanuens;
2. *Medicinalbyrån:*
   en notarie,
   en medicinalrådsassistent (skyldig biträda äfven på annan byrå);
3. *Lasaretts- och apoteksbyrån:*
   en notarie,
   en medicinalrådsassistent (skyldig att biträda äfven på annan byrå),
   en granskare af medikamentsräkningar;
4. *Hospitalsbyrån:*
   en sekreterare,
   en amanuens,
   en arkitekt (skyldig biträda äfven på annan byrå);
   (öfverinspektören för sinnessjukvården),

5. *Kameralbyrån:*

en kamrerare,
en bokhållare, tillika kassör,
en bokhållare, tillika notarie,
en amanuens, tillika tjänstgörande hos registratorn och aktuarien,
(kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning).

Styrelsen bör äga rätt att vid behof annorlunda fördela tjänstemännen å byråerna.

Utom byråerna böra finnas:

en ombudsman och fiskal,
en registrator och aktuarie,
en statistiker,
ett biblioteksbiträde,
ett skrifbiträde,
en förste vaktmästare och
tre vaktmästare.

III.

Aflöningar.

För närvarande utgående aflöningar.

För medicinalstyrelsen gäller för närvarande följande stat.

	Lön.		Tjänstgörings-penningar.		Summa kronor.		
1 generaldirektör	6,200	—	2,800	—	9,000	—	
1 ledamot, medicinalråd	4,400	—	2,000	—	6,400	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
2 ledamöter, dito	8,800	—	4,000	—	12,800	—	
1 ledamot (förut öfverfältläkare)	4,400	—	2,000	—	6,400	—	
1 dito, medicinalråd, enligt kungl. brefvet den 1 juni 1900	4,400	—	2,000	—	6,400	—	
1 sekreterare	3,000	—	1,500	—	4,500	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 kamrerare	3,000	—	1,500	—	4,500	—	
1 dito	3,000	—	1,500	—	4,500	—	
1 ombudsman och fiskal	3,000	—	1,500	—	4,500	—	
1 notarie	1,800	—	1,200	—	3,000	—	
1 dito	1,800	—	1,000	—	2,800	—	
1 dito, tillika sekreterare	1,800	—	1,200	—	3,000	—	
1 registrator och aktuarie	1,800	—	1,400	—	3,200	—	
1 kassör och bokhållare	1,800	—	1,200	—	3,000	—	
Till medikamentsräkningars granskning, vikariatsersättning, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden	—	—	—	—	19,000	—	
1 förste vaktmästare, utom fri bostad,	650	—	300	—	950	—	
1 vaktmästare	500	—	300	—	800	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 dito	500	—	300	—	800	—	
Säger	—	—	—	—	95,550	—	

Härtill komma *öfverinspektören för sinnessjukvården*, i den mån han må vara att anse såsom tjänsteman inom medicinalstyrelsen, med en årlig aflöning af förslagsanslaget till hospitals underhåll af 8,000 kronor, hvaraf 6,000 kronor skola utgöra lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, *kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning*, hvilken enligt den för honom gällande instruktion skall tillhöra medicinalstyrelsens tjänstemän, med ett årligt arfvode å extra stat af 5,800 kronor samt *arkitekten*, till hvilken, förutom annan ersättning, af förslagsanslaget till hospitals underhåll årligen utgår 1,500 kronor.

Enligt kungl. kungörelsen den 5 juni 1909 angående *extra lönetillägg* för samma år åt en del tjänstemän och betjänte m. m. beräknas för år 1909 komma att till medicinalstyrelsens tjänstemän utgå 5,146 kronor.

I detta sammanhang synes äfven böra omnämnas, att till öfverläkaren vid Piteå hospital t. f. medicinalrådet Gustaf Richard Stenbeck sedan år 1907 på extra stat årligen utgår ett personligt lönetillägg af 600 kronor, motsvarande det belopp, som i ålderstillägg bort tillkomma honom, om han varit ordinarie medicinalråd, under den tid han tjänstgjort såsom sådant.

Anmärkas bör äfven, att det å medicinalstyrelsens stat uppförda anslaget till medikamentsräkningars granskning m. m. visat sig, med dess nuvarande belopp, vara otillräckligt för de därmed afsedda ändamål. Därför har Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 18 december 1908, i anledning af gjord framställning från medicinalstyrelsen, anvisat 300 kronor att under samma år användas till gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän och extra vaktbetjänte. Enligt hvad kommittén inhämtat, lär en liknande framställning från medicinalstyrelsen vara att förvänta äfven försåvidt angår innevarande år.

Generaldirektören och medicinalråden.

För *generaldirektören och medicinalråden*, hvilka skola vara legitimerade läkare, ser sig kommittén nödsakad föreslå högre löner, än som i allmänhet för motsvarande ämbeten inom andra verk blifvit genom nya löneregleringar bestämda. Om kommittén också finner det i högsta grad önskvärdt, att likformigheten mellan de olika ämbetsverken äfven hvad medicinalstyrelsen vidkommer hade kunnat bibehållas i detta hänseende, och om det än med visst fog kan invändas, att den arbetsprodukt, som de ifrågavarande ämbetsmännen lämna, kan finna motsvarighet inom andra verk, så hafva dessa skäl likväl endast ett rent teoretiskt värde och måste gifvetvis, när man räknar med realiteter, falla inför det sakskäl, att det hittills stött på de allra största svårigheter att till sagda befattningar erhålla de bästa krafterna eller åtminstone så goda krafter, som äro oundgängligen erforderliga för det rätta

handhafvandet af medicinalväsendet. Dessa svårigheter skulle enligt kommitténs mening icke undanröjas genom en löneförhöjning, som ej går utöfver den, normalstaten innefattar.

Den säregna arten af de ärenden, som bero på medicinalstyrelsens handläggning, och hvilka äro för vanlig ämbetsverksamhet så främmande, att styrelsens personal, i den mån denna är juridiskt eller endast administrativt utbildad, ej kan äga eller ens genom erfarenhet vinna för deras handläggning nödig kompetens, har ledt till fordran på att generaldirektören och medicinalråden skola vara legitimerade läkare. Skall emellertid medicinalstyrelsen på ett tillfredsställande sätt kunna fylla sin funktion, måste äfven fordras, att de ifrågavarande ämbetsmännen vid tillträdet till ämbetet äga den medicinska utbildning, att de kunna väntas äga förmåga att, äfven då deras tid till största delen upptages af arbetet inom styrelsen, i hufvuddragen följa vetenskapens framåtskridande inom det område, de inom styrelsen skola representera. Lägges så härtill, att såväl af generaldirektören som af medicinalråden måste fordras särskild praktisk duglighet och en viss formell talang — af generaldirektören dessutom de personliga egenskaper, som närmast äro önskvärda hos chefen för ett ämbetsverk med stor underlydande personal af läkarkårens bildningsgrad — blir den kompetensfordran, som bör uppställas å tjänstemännen i fråga, ganska stor. Det gäller då att så bestämma deras löner, att eftergifter härutinnan ej behöfva göras, utan det sökta målet verkligen nås. Därvid måste tagas i betraktande de faktiska förhållanden, med hvilka man här har att räkna, och som i allmänhet sakna motsvarighet inom andra grenar af administrationen.

Vid besättandet inom andra ämbetsverk af tjänster af den grad, hvarom här är fråga, innebär befordran till tjänsten i ekonomiskt afseende i allmänhet ej något annat än en uppflyttning från en enligt fastställd stat närmast lägre lönegrad. Här åter måste lämplig person i allmänhet sökas från alldeles främmande håll. Vänder man sig härvid till de mer pröfvande och ekonomiskt mer gifvande befattningar i det allmännas tjänst, hvilkas innehafvare här närmast lära böra komma i fråga, och hvilka äfven stå öppna för andra till medicinalråd tilläfventyrs dugliga tjänsteläkare, utvisar en jämförelse, att inkomsterna å nämnda befattningar i allmänhet blifva ej obetydligt större än tredje gradens tjänstemännens enligt normalstaten i ämbetsverken. Enligt det af kommittén, jämlikt särskild nådig befallning, i underdånigt utlåtande af den 19 oktober 1909 afgifna förslaget till lönereglering för tjänstemännen vid statens hospital skulle öfverläkarna där komma att i allmänhet erhålla fast aflöning å 7,500 kronor jämte ålderstillägg

å 600 kronor efter 10 år samt därjämte fri bostad med bränsle och belysning. De skulle därjämte i viss omfattning äga rätt till enskild praktik. Enligt hvad kommittén för rikets indelning i läkardistrikt m. m. i sitt betänkande föreslagit skulle visserligen aflöningen till förste provinsialläkarna i de fall, där dessa ej tillika skulle innehafva provinsialläkardistrikt, ej sättas högre än till 6,000 kronor med ålderstillägg å 500 kronor efter 5 och ytterligare 500 kronor efter 10 års tjänstgöring. Provinsialläkarna skulle endast erhålla 4,000 kronors aflöning jämte enahanda ålderstillägg som förste provinsialläkarna. Men härvid är att beakta, att förste provinsialläkarna fortfarande som hittills skulle tillåtas utöfva enskild praktik, och att beträffande provinsialläkarna en väsentlig del af deras inkomst beräknats skola bestå i ersättning för lämnad enskild läkarvård. Läkarnas vid de vanliga större allmänna lasaretten och sjukhusen inkomster öfverstiga i allmänhet vida den, som en tredje gradens tjänsteman enligt normalstaten åtnjuter. Äfven med professorsbefattningarna vid högskolorna får förenas enskild medicinsk praktik. Går man alldeles utom de nu nämnda kategorierna och söker finna till medicinalråd lämplig person med den erforderliga utbildningen inom de endast enskildt praktiserande läkarnas krets, ställer sig jämförelsen i fråga om ekonomiska förmåner, i den mån en sådan är möjlig, helt visst lika ogynnsam för statens ifrågavarande löntagare, i synnerhet när man, såsom äfven i de ofvan anförda fallen bör ske, tager i betraktande de drygare lefnadsomkostnaderna i Stockholm än i allmänhet i landsorten.

Att de dugligare läkarna faktiskt åtnjuta och vissa tjänsteläkare af statsmakterna äfven tillförsäkrats eller lära komma att tillförsäkras jämförelsevis stora inkomster af sitt arbete måste i viss mån anses påkalladt af deras långa utbildningstid för sitt kall, hvilken är längre än den, som i regel kräfves för inträde i och befordran i allmänhet inom statsförvaltningen.

Vill man nu förvänta, att medicinalrådsbefattningarna, hvilka icke alls lämna tillfälle till inkomst af enskild praktik, skola — förenade som de äro med ett ej obetydligt ansvar och arbete — kunna besättas med därtill fullt kvalificerade personer eller med verkliga krafter bland läkarkåren, och att alltså generaldirektören skall kunna, i enlighet med hvad kommittén i sitt förslag till ny instruktion för medicinalstyrelsen uttalar, till medicinalrådsbefattnings erhållande föreslå »legitimerad läkare med erkänd skicklighet och erfarenhet» på de områden, som där omförmälas, utan att talet därom skall blifva en tom fras, så finnes enligt kommitténs öfvertygelse intet annat medel än att bereda medicinalråden löneförmåner, hvilka, åtminstone med intjänadt ålderstillägg, uppgå till 10,000 kronor om året. Äfven med dessa inkomster kommer mottagandet af ett medicinalrådsämbete utan

tvifvel att innebära en ekonomisk uppoffring för en framstående förmåga, som alltid å annan plats kan påräkna större inkomster. Men en sådan aflöning — och minst en sådan — skulle enligt kommitténs mening i allmänhet göra det möjligt att besätta medicinalrådsbefattningarna med läkare, hvilka därtill besitta de kvalifikationer, som böra erfordras, och icke, såsom hittillsvarande löner ofta gjort, föranleda afböjande svar från flere af de mest kompetenta.

På här anförda grunder har kommittén föreslagit, att aflöningen för medicinalråd må utgå med 9,400 kronor, hvaraf 5,600 kronor böra utgöra lön, 2,800 kronor tjänstgöringspenningar och 1,000 kronor ortstillägg, hvartill kan komma ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 600 kronor.

Äfven hvad generaldirektören beträffar talar hittills gjord erfarenhet samma språk som i fråga om medicinalråden. Den nuvarande generaldirektören, hvilken genom föregående verksamhet förvärfvat sådan erfarenhet, som ansågs särskildt ägnad att komma arbetet i medicinalstyrelsen till godo, hade icke kunnat mottaga förtroendeämbetet, därest han ej tillåtits behålla enskilda biinkomster, så att hans sammanlagda inkomster uppgingo till ett — i hvarje fall med hänsyn till den efter tiden för hans utnämning inträffade stegringen af lefnadskostnaderna i Stockholm — större belopp än det, kommitterade ämna föreslå för generaldirektören. En synnerligen lång tid förflöt också mellan inlämnandet af den nästföregående generaldirektörens afskedsansökan och utfärdandet af det förordnande för den nuvarande generaldirektören, hvilket föregick hans utnämnande — en tid, som, enligt hvad kommittén har sig bekant, användes till att successivt söka för ämbetet erhålla ett antal olika läkare, därvid, såsom naturligt är, kompetensvillkoren måst modifieras, till dess slutligen, då öfverallt afböjande svar erhöllos, de ursprungligen hysta betänkligheterna med afseende å biinkomsternas behållande måste fara. Med de fordringar på mångsidig förmåga och chefsegenskaper, som böra ställas på generaldirektören, blifva de kretsar, inom hvilka han kan sökas, ganska trånga, och utsikterna att utan tillräcklig aflöning erhålla kompetent person små. Äfven om det kan påräknas, att en person med de egenskaper, som böra kännetecknа generaldirektören, kan antagas vara beredd att för statens skull göra en ekonomisk uppoffring, så torde det icke kunna förväntas, att han är villig till en större sådan, än han finner förenlig med det ansvar och de skyldigheter af olika slag, han såsom chef för medicinalstyrelsen och underlydande kårer kallas att ikläda sig. Därför tvekar kommittén ej

att uttala, att en årlig inkomst af 15,000 kronor är den minsta, med hvilken det kan påräknas att erhålla kompetent generaldirektör i medicinalstyrelsen, och föreslår kommittén, att af denna summa 9,000 kronor skola utgöra lön, 4,500 kronor tjänstgöringspenningar och 1,500 kronor ortstillägg.

Då kommittén härofvan sökt visa, att de af kommittén föreslagna lönebeloppen på grund af lagen om tillgång och efterfrågan äro oundgängligen nödvändiga, om medicinalstyrelsen skall kunna rätt fylla sin uppgift, så torde det till sist också böra påpekas, hurusom denna uppgift tillgodoser ett stort statsekonomiskt intresse, om än detta ej alltid direkt kan mätas med penningar. Statsmakterna hafva också i åtskilliga fall visat, att de, där statens intressen så fordra, med frångående af eljes använda principer, vilja följa den åberopade lagen om tillgång och efterfrågan.

Att *generaldirektörens ställföreträdare*, på hvilken, enligt hvad ofvan framhållits, större arbete och ansvar måste hvila än på de öfriga medicinalråden, för detta sitt uppdrag bör uppbära skälig ersättning, som kommittén ansett sig böra föreslå till 1,000 kronor, öfverensstämmer med hvad i vissa andra verk förekommer.

Ordinarie personalen i öfrigt.

Beträffande den styrelsens *öfriga personal*, som bör uppföras å ordinarie stat, torde aflöningarna till densamma böra bestämmes såsom vid 1907 och 1908 års Riksdagar skett beträffande motsvarande befattningar vid statskontoret med flera centrala ämbetsverk.

Vid den löneregleringen för medicinalstyrelsen, som 1877 genomfördes, tillerkändes styrelsens *registrator och aktuarie* 200 kronor mer om året än öfriga första gradens tjänstemän, hvaremot i stället en notarie erhöll 200 kronor mindre. Beträffande motiven härtill yttrade föredragande departementschefen till det statsrådsprotokoll, som åtföljde propositionen i ämnet till 1877 års Riksdag följande:

»Däremot anser jag, i likhet med sundhetskollegium, billigt, att någon förhöjning i de af kommittén föreslagna lönevillkoren beredes aktuarien och registratorn, hvilkens befattning är ganska trägen och mödosam, särskildt till följd af det ofta återkommande bestyret med afsändande af årsberättelser, cirkulär och anvisningar m. m. till landets alla läkare, apotekare och veterinärer, stundom äfven till alla kommuner i riket. Kollegium har ansett den erforderliga förhöjningen för denne tjänsteman kunna, utan förändring i utgiftsstatens slutsumma, åstad-

kommas på det sätt, att en notaries lön minskades med 200 kronor och detta belopp i stället lades till aktuariens lön. Till detta förslag får jag tillstyrka bifall, endast med den ändring, att tillökningen för aktuarien och minskningen för notarien måtte äga rum icke i själfva lönen, utan i tjänstgöringspenningarna.»

Anledning att fortfarande uppehålla ifrågavarande löneskillnad synes kommittén icke förefinnas.

Å medicinalstyrelsens stat äro uppförda aflöningar till 1 förste *vaktmästare* och 2 vaktmästare. Därjämte har från och med år 1908 på extra stat för hvarje år 800 kronor anvisats till aflönande af 1 vaktmästare hos styrelsen.

Kommittén har ansett, att i den nya staten för medicinalstyrelsen böra uppföras 1 förste vaktmästare och 3 vaktmästare, alla med aflöning enligt normalstaten.

Vetenskapliga rådet. Extra ordinarie tjänstemän och extra biträden samt vikariatsersättningar.

Hvad angår arfvodet till det *vetenskapliga rådet* har kommittén tänkt sig, att detta skulle utgå sålunda, att för hvarje gång medlem af rådet efter kallelse inställer sig i styrelsen för deltagande i behandlingen af ärende ersättning därför skall till honom utgå med 25 kronor. Skall medlem i denna sin egenskap, vare sig fråga är om ärende, i hvars behandling han skall deltaga, eller icke, verkställa särskild utredning i något ärende eller i styrelsen föredraga ärende, bör, förutom det nyssnämnda arfvode, han bör erhålla för deltagande i ärendets afgörande, till honom utgå ersättning, som för hvarje fall af styrelsen bestämmes, dock ej öfver 75 kronor för gång. Är medlem, som tillkallats, ej bosatt i Stockholm eller dess omedelbara närhet, bör därjämte reseersättning tillkomma honom.

Beträffande emellertid psykiatrici och rättsmedici i det vetenskapliga rådet blifva enligt kommitténs förslag dessa på ett mera intimt sätt bundna vid styrelsen än rådets öfriga medlemmar, i det att styrelsen dem förutan ej blir beslutmässig vid afgifvandet af rättsmedicinska utlåtanden och till behandlingssätt därmed likställda ärenden. Särskildt komma två af dessa, en psykiater och en rättsläkare, att ofta i styrelsen inkallas. I betraktande häraf och då det icke kan förväntas, att dessa båda ledamöter skola ställa sig till förfogande utan annan ersättning än den, som enligt kommitténs förslag i allmänhet skulle tillkomma medlem af rådet, samt med hänsyn såväl till de rättsmedicinska ärendenas brådskande art, hvilken så godt som i hvarje fall kräfver ofördröjlig utredning och behandling, som äfven till deras merendels omfattande

och vidlyftiga beskaffenhet, har kommittén ansett sistnämnda ledamöter böra, utöfver förutnämnda ersättning, tillerkännas särskild sådan, utgående efter medicinalstyrelsens bestämmande med tillsammans högst 2,600 kronor om året.

Det belopp, hvarmed i öfrigt arfvode till vetenskapliga rådet bör uppföras i medicinalstyrelsens stat, har kommittén beräknat på följande sätt.

Under antagande att antalet rättspsykiatriska utlåtanden och till handläggningssätt därmed likställda ärenden under ett år utgöra 100 (jfr. sid. 33), samt att i afgörandet af hälften af dessa en rättspsykiater i vetenskapliga rådet deltager och i 10 af dem — på grund af att tre ej äro om slutet ense — ytterligare en psykiater i samma råd, utgör dessas arfvode, beräknadt efter 25 kronor för gång, årligen 1,500 kronor. Antages, att öfriga rättsmedicinska utlåtanden och till handläggningssätt därmed likställda ärenden utgöra 30 (jfr. sid. 36), och att för 5 af dessa två rättsläkare af vetenskapliga rådet behöfva tillkallas, utgör årliga kostnaden härför, likaledes beräknad efter 25 kronor för gång, 875 kronor.

Antages tillika, att en tredjedel af samtliga sådana rättspsykiatriska ärenden, som förut nämnts, och 5 andra nyss afsedda rättsmedicinska ärenden behöfva föredragas eller eljest närmare utredas af en psykiater eller rättsläkare i vetenskapliga rådet, utgör sammanlagda årliga kostnaden härför, approximativt beräknad till i medeltal 50 kronor för gång, 1,900 kronor.

Förutsättes vidare, att för andra inom styrelsen förekommande ärenden af vetenskapliga rådet under ett år (jfr. sid. 21) behöfva tillkallas hygienikern i 10, hvar och en af medikern, kirurgen, och obstetrikern i 5 samt apotekaren i 20 fall, äfvensom att i 6 af dessa särskild utredning erfordras, utgör kostnaden härför 1,425 kronor.

Enligt denna beräkning skulle för vetenskapliga rådet i staten inräknas dels i ersättningar för hvarje särskild gång till rådets medlemmar 5,700 kronor, dels ock, såsom förut angifvits, därutöfver till två medlemmar 2,600 kronor, eller tillhopa 8,300 kronor.

Beträffande de båda *medicinalrådsassistenterna* synes för erhållande härtill af lämpliga personer, som äro väl kvalificerade såväl i allmänhet för sina göromål som särskildt, då så erfordras, att vikariera för medicinalråd, arfvodet till hvardera af dem ej böra sättas lägre än till 3,000 kronor för år.

Vidkommande de juridiskt utbildade *amanuenserna* anser kommittén dessas arfvoden böra, i likhet med hvad som numera bestämts beträffande

flera af de centrala ämbetsverken, sättas till högst 2,000 kronor. För de båda amanuenserna under sekreterarne torde detta belopp vara lämpligt arfvode. Arfvodet till amanuensen å kameralbyrån, hvilken tillika skulle biträda registratorn och aktuarien, synes lämpligen böra sättas till högst 1,800 kronor.

Vid regleringen af löneförhållandena vid flera af de centrala ämbetsverken har för uppehållande af amanuensbefattning under sjukdom och semester samt, då amanuens förordnats att bestrida ordinarie tjänst under innehafvarens semester och tjänstledighet, beräknats omkring 450 kronor för hvarje amanuens. Med tillämpning häraf skulle i sådant hänseende för medicinalstyrelsen böra beräknas 1,350 kronor.

Motsvarande beräkning synes böra göras beträffande medicinalrådsassistenterna. Och har därför för hvardera af dem i omförmälda afseende beräknats 675 kronor om året eller för båda 1,350 kronor.

Kommittén anser, att *statistikerns* hos styrelsen alltmer ökade arbete betingar en ökning i arfvode från 1,200 till 2,000 kronor.

Arfvodet för *medikamentsräkningars granskning* lärer äfven, förutsatt att medicinalstyrelsens befattning härmed, jämväl hvad räkningarna å husdjursmedicin angår (jfr sid. 44, 101 och 118), såsom kommittén anser lämpligt, blir oförändrad, böra höjas från 1,000 till 1,200 kronor.

Äfven torde arfvodet till *biblioteksbiträde* inom medicinalstyrelsen böra höjas från 400 till 600 kronor.

I *flitpenningar* till extra ordinarie amanuenser och extra vaktmästare inom medicinalstyrelsen utgafs under år 1908 2,403 kronor 83 öre. Härtill komma förut omnämnda af Kungl. Maj:t under år 1908 särskildt anvisade 300 kronor. Till *tillfälliga biträden* utgafs samma år 300 kronor. För framtiden lärer för dessa ändamål komma att åtgå ett något mindre belopp än hittills. Kommittén har ansett sig böra härför beräkna 2,700 kronor.

För närvarande finnes hos medicinalstyrelsen endast ett *skrifbiträde* anställdt, dock, såsom i det föregående anmärkts, ej på annat sätt än mot viss ersättning för hvad hon skrifver. Dessutom anlitas vid behof tillfälligt skrifbiträde. Sammanlagdt utgafs af medicinalstyrelsen för renskrift under år 1908 dels af anslaget till medikamentsräkningars granskning m. m. 1,820 kronor 83 öre, dels ock af förslagsanslaget till hospitals underhåll för renskrift af hospitalsstater och bokslut 87 kronor. Beträffande aflöningsförmånerna för dylika biträden har kommittén för reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m. i delen VII af sina betänkanden uttalat den mening, att vid nu rådande prisförhållanden i hufvudstaden begynnelsearfvodet för fasta biträden hos

myndigheter därstädes ej bör bestämmas till lägre belopp än 1,200 kronor för år, hvilket arfvode sedermera skulle, i den mån sådant funnes påkalladt af förhållandena, kunna efter hand höjas, dock icke utöfver 1,800 kronor för år. Berörda kommitté har vidare i nyssnämnda del af sitt betänkande hemställt, att åt biträden af här ifrågavarande slag måtte gifvas rätt till vissa förmåner, såsom semester, sjukhjälp och i vissa fall ålderdomsunderstöd m. m. I enlighet härmed har nämnda kommitté till skrifbiträde och till godtgörande åt vikarie för detsamma vid semester samt inom vissa gränser vid inträffande sjukdomsfall beräknat 2,000 kronor. Det synes önskvärdt, att äfven inom medicinalstyrelsen ett skrifbiträde erhåller sådan fast anställning, som den af nyssnämnda kommitté förutsatta. För ett dylikt inom styrelsen lärer alltså böra beräknas sistnämnda belopp. Emellertid lär det, lika litet för framtiden som hittills, kunna förutsättas, att endast ett skrifbiträde skall kunna utföra alla för styrelsen erforderliga renskrifningsarbeten och därmed jämförliga göromål utan att extra hjälp måste anlitas. För sådant ändamål har därför kommittén beräknat 800 kronor om året.

Styrelsen bör fortfarande såsom hittills vid behof för särskildt fall äga uppdraga åt lämplig person att *biträda styrelsen med särskilda juridiska frågor*. Denne bör såsom hittills erhålla arfvode för hvarje gång. Hittills har sådant biträde knappast behöft ifrågakomma annat än vid fråga om förande af rättegångar eller bevakande eljest af juridiska intressen, som haft afseende å förvaltningen af hospitalen eller hvad därmed äger sammanhang, och har ersättning då utgått af till styrelsens förfogande för hospitalsändamål ställda medel. Då för framtiden förhållandet lärer blifva detsamma, har kommittén i sitt statförslag för styrelsen ej ansett sig böra beräkna något för nämnda ändamål.

För år 1908 utgick i *vikariatsersättningar* till de ordinarie tjänstemännen inom medicinalstyrelsen 2,160 kronor 8 öre. Efter den nya löneregleringen lärer böra beräknas omkring 3,200 kronor. Härvid har förutsatts, att öfverinspektören för sinnessjukvården utan särskild ersättning vikarierar för chefen för hospitalsbyrån, samt under någon tid i mån af behof, och då utan särskild ersättning, kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning för kamreraren.

Med iakttagande af hvad ofvan anförts torde det för närvarande å medicinalstyrelsens stat »till medikamentsräkningars granskning, vikariatsersättning, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden» uppförda anslag, hvilket lämpligen synes kunna benämnas »*till vetenskapliga rådet*, *medicinalrådsassistenter*, *amanuenser*, *statistiskt biträde*, *medikaments-*

räkningars granskning, vikariatsersättning. renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden m. m.» böra bestämmas till 35,300 kronor.

Redan i det föregående har angifvits den ersättning *öfverinspektören för sinnessjukvården* i riket uppbär. Häruti har kommittén icke funnit anledning föreslå någon förändring. *Öfverinspektören för sinnessjukvården.*

Arfvode till *kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning* lärer fortfarande böra utgå med 5,800 kronor eller det belopp, hvartill arfvodet år 1908 bestämts. Befattningen lärer, tills vidare erfarenhet vunnits angående densamma, fortfarande böra uppföras å extra stat. *Kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning.*

Hvad angår medicinalstyrelsens *arkitekt* synes kommittén en förhöjning i dennes genom nådiga brefvet den 27 februari 1880 bestämda fasta arfvode vara nödvändig. *Arkitekten.*

Att trots den väsentliga ökning i arbete, som till följd af hospitalens tillväxt sedan sistnämnda tid för denne tjänsteman inträdt, fasta arfvodet förblifvit 1,500 kronor om året har berott på att, såsom i det föregående omnämnts, jämlikt nyssnämnda nådiga bref utöfver sagda arfvode särskild godtgörelse till honom utgifvits för resor samt för uppgjorda eller granskade plan- och arbetsritningar samt entreprenadkontrakt. Vid mindre om- och tillbyggnader hafva i allmänhet endast arkitektens resor särskildt godtgjorts. Eljest har, utom reseersättning, arfvode för hvarje fall plägat tillerkännas honom från vederbörande byggnadsanslag enligt af svenska teknologföreningens afdelning för husbyggnadskonst antagen taxa, minskad med intill 25 %. Vidare har arkitekten på grund af honom lämnadt särskildt uppdrag att såsom byggnadschef öfvervaka hospitalsnybyggnadsarbetens utförande äfvenledes af vederhörande byggnadsanslag, under de år nybyggnaderna utförts, fått uppbära tillhopa högst 3,000 kronor årligen.

För att vid medicinalstyrelsen kunna bibehålla en erfaren, sin uppgift fullt vuxen arkitekt synes kommittén arfvodet till honom böra sättas så pass högt, att detsamma i allmänhet kan anses motsvara hvad han i enskild verksamhet skulle förtjäna af ett motsvarande arbete, samt att medicinalstyrelsen, i vidare mån än med hans nuvarande arfvode kunnat ske, kan påkalla hans närvaro å tjänsterummet. Lämpligast torde vara, att arfvodet afväges i förhållande till de år efter år i ungefär samma omfattning återkommande göromålen med reparationer samt om- och tillbyggnader, och att större ny- och andra med dylika jämförliga byggnadsarbeten särskildt ersättas med belopp, som i så fall fortfarande

liksom hittills synas böra beräknas och upptagas i kostnadsförslagen för arbetena. Detta äfven med hänsyn till att möjlighet synes böra förefinnas för styrelsen att vid sådana arbeten anlita annan arkitekt.

I betraktande häraf och på grund af den förändrade ställning, som, enligt hvad kommittén ofvan föreslagit (sid. 31 och 32), bör tillkomma arkitekten, samt med hänsyn äfven därtill, att kommittén för reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden med mera i sitt den 23 mars 1909 afgifna betänkande angående lönereglering för fångvårdsstyrelsen åt den där anställda arkitekten, med hvilken medicinalstyrelsens arkitekt till sin ställning skulle blifva fullt jämförlig, föreslagit ett årligt arfvode af 5,000 kronor, har kommittén äfven ansett sig böra stanna vid nämnda belopp. Detsamma synes fortfarande som hittills böra utgå af förslagsanslaget till hospitals underhåll. Upptagande af arkitekten såsom ordinarie tjänsteman har med hänsyn såväl till eventuell förändring under årens lopp beträffande föremålet för denne tjänstemans verksamhet, som möjligheten att till befattningen erhålla den i hvarje fall bäst skickade, icke synts kommittén lämpligt.

På grund af hvad kommittén anfört, har kommittén uppgjort följande

förslag till stat för medicinalstyrelsen:

	Lön.		Tjänstgöringspengar.		Ortstillägg.		Summa Kronor.		
1 generaldirektör	9,000	—	4,500	—	1,500	—	15,000	—	
Generaldirektörens ställföreträdare	—	—	—	—	—	—	1,000	—	
1 medicinalråd och byråchef	5,600	—	2,800	—	1,000	—	9,400	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
3 medicinalråd och byråchefer	16,800	—	8,400	—	3,000	—	28,200	—	
1 kameralbyråchef	5,000	—	2,500	—	600	—	8,100	—	
1 ombudsman och fiskal	3,600	—	1,800	—	400	—	5,800	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 sekreterare	3,600	—	1,800	—	400	—	5,800	—	
1 sekreterare	3,600	—	1,800	—	400	—	5,800	—	
1 kamrerare	3,600	—	1,800	—	400	—	5,800	—	
1 notarie	2,200	—	1,500	—	300	—	4,000	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 notarie	2,200	—	1,500	—	300	—	4,000	—	
1 registrator och aktuarie	2,200	—	1,500	—	300	—	4,000	—	
1 kassör och bokhållare	2,200	—	1,500	—	300	—	4,000	—	
1 notarie och bokhållare	2,200	—	1,500	—	300	—	4,000	—	
Till vetenskapliga rådet, medicinalrådsassistenter, amanuenser, statistiskt biträde, medikamentsräkningars granskning, vikariatsersättning, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden m. m.	—	—	—	—	—	—	35,300	—	
1 förste vaktmästare	900	—	450	—	150	*)	1,500	—	
1 vaktmästare	700	—	350	—	150	*)	1,200	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
2 d:o	1,400	—	700	—	300	*)	2,400	—	
Summa kronor	—	—	—	—	—	—	145,300	—	

*) *Anm.* Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Till de i ofvanstående statförslag upptagna tjänstemän komma fortfarande *öfverinspektören för sinnessjukvården* med ett arfvode af 8,000 kronor af förslagsanslaget till hospitals underhåll och *kontrollanten af hospitalens ekonomiska förvaltning* med ett arfvode å extra stat af 5,800 kronor samt vidare *arkitekten* som enligt kommitténs förslag skulle af förslagsanslaget till hospitals underhåll årligen äga uppbära 5,000 kronor.

Medan staten för medicinalstyrelsen för år 1909 slutar å ett belopp af 95,550 kronor, skulle enligt kommitténs förslag — förutsatt att samtliga nuvarande ordinarie tjänstemän ingå i den nya organisationen och å den nya staten — staten för styrelsen komma att sluta å 145,300 kronor och således öfververstiga den nu gällande staten med 49,750 kronor. Om från sistnämnda summa frånräknas extra lönetilläggen till medicinalstyrelsens tjänstemän för år 1909, 5,146 kronor, blir ökningen 44,604 kronor. Härvid är emellertid att beakta, att i den gällande staten 6,400 kronor utgöra aflöning till medicinalrådet för veterinärärenden och 1,000 kronor arfvode till veterinäramanuensen, samt att det omförmälda statförslaget ej upptager dessa båda tjänstemän likasom ej heller den öfriga, ej exakt bestämbara kostnad, som inom medicinalstyrelsen belöper särskildt å veterinärärendena.

Vid ofvanstående beräkning hafva ålderstilläggen ej tagits i betraktande. Dessa utgå från det å sjätte hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg.

Ökningen af arkitektens fasta arfvode skulle föranleda en ny utgift från förslagsanslaget till hospitals underhåll af 3,500 kronor, hvilken ökning emellertid torde komma att fullt motsvaras af en minskning i den särskilda ersättning, som, enligt hvad förut anmärkts, för närvarande till honom oftare än som för framtiden skulle blifva händelsen utgår för hvarje fall han anlitas.

Utsträckt arbetstid.

Vid godkännande af föreslagna aflöningsstater för statskontoret m. fl. ämbetsverk har Riksdagen åren 1907 och 1908 uppställt såsom förutsättning för godkännandet, att Kungl. Maj:t före den tidpunkt, då staterna skulle träda i kraft, meddelat föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjänte skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag.

Ehuru de inom medicinalstyrelsen förekommande göromål, hvad

generaldirektören och byråcheferna beträffar, enligt kommitténs mening i stor utsträckning icke äro af beskaffenhet att behöfva utföras å tjänsterummet, har dock kommittén ej ansett sig i sagda afseende böra för medicinalstyrelsens vidkommande föreslå någon afvikelse från hvad därutinnan ansetts böra för andra ämbetsverk gälla.

I sammanhang med frågan härom vill dock kommittén, lika med hvad medicinalstyrelsen själf vid olika tillfällen i underdåniga skrifvelser till Eders Kungl. Maj:t framhållit, erinra om behofvet för medicinalstyrelsen af lämpligare ämbetslokal än den, som för närvarande står styrelsen till buds. Vid en utsträckning af tjänstetiden å ämbetsrummet synes kommittén detta behof komma att i hög grad göra sig gällande.

Aflöningsvillkor.

För åtnjutande af de aflöningsförmåner, som enligt ofvanstående statförslag skulle tillkomma tjänstemännen i medicinalstyrelsen, lära, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som gäller beträffande statskontoret, böra fastställas följande villkor och bestämmelser:

att innehafvare af ordinarie befattning i medicinalstyrelsen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af ämbetsverket eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, äfvensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom självständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål öfverflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning i medicinalstyrelsen icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registreradt, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej, hvad angår chef eller ledamot, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, medicinalstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebe-

fattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänsteman i första lönegraden är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, där medicinalstyrelsen, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finner honom lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman eller betjänt för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman eller betjänt varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af medicinalstyrelsen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej styrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning i medicinalstyrelsen, densamma, mot åtnjutande, i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller full-

gjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller annan kostnadsfri ledighet, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänståldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om medicinalstyrelsens omorganisation;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, generaldirektören, byrącheferna och tjänstemännen af andra lönegraden enhvar under en och en half månad samt tjänstemännen af första lönegraden enhvar under en månad;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid af året, som af generaldirektören bestämmes, begagna sig af semester;

att vid afgång från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt;

samt att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Därjämte torde, likaledes i öfverensstämmelse med hvad som skett beträffande statskontoret, böra förklaras,

att en hvar, som med eller efter ingången af det år, med hvars början den nya staten träder i kraft, tillträder befattning i medicinalstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser, samt

att de förutvarande innehafvare af befattningar i medicinalstyrelsen, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem.

IV.

Förslag
till
ny instruktion för medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsens ämbetsbefattning.

1 §.

Mom. 1. Medicinalstyrelsen utöfvar under Kungl. Maj:t högsta tillsynen öfver den allmänna hälso- och sjukvården i riket och har för sådant ändamål att själf vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, styrelsen för dess befrämjande anser lämpliga.

Mom. 2. Styrelsen skall ock tillhandagå domstolar med rättsmedicinska utlåtanden samt offentliga och kommunala myndigheter med de upplysningar och det biträde, som af dem äskas och ligga inom området för styrelsens verksamhet.

Mom. 3. Statsmedel, som för styrelsens behof lyftas, öfriga till styrelsen inflytande inkomster, äfvensom under styrelsens förvaltning ställda enskilda donationer skall styrelsen förvalta och redovisa enligt af Kungl. Maj:t fastställda stater eller eljest meddelade föreskrifter.

2 §.

I fråga om medicinalstyrelsens förhållande till läkarväsendet vid landt- och sjöförsvaret gäller hvad därom i denna instruktion eller eljest särskildt finnes föreskrifvet.

3 §.

Mom. 1. Hvarje innehafvare af läkartjänst likasom ock alla de, hvilka eljest utöfva läkarkonsten samt tandläkare, apotekare, vid apoteken anställd farmaceutisk personal, sjukgymnaster, fältskärer och barnmorskor äro beträffande utöfningen af konsten eller yrket ställda under medicinalstyrelsens inseende och pliktiga att efterkomma hvad styrelsen dem i kraft af gällande författningar och instruktioner föreskrifver, därifrån likväl undantagna lärarne vid de medicinska läroverken, i hvad en hvar af dem i sådan egenskap åligger.

Mom. 2. Från hvarje läkare, antingen han är i tjänst anställd eller endast utöfvar enskild medicinsk praktik, äger styrelsen att, om anledning därtill förekommer, begära och erhålla upplysningar, förklaringar eller underrättelser i särskilda fall.

4 §.

Mom. 1. Styrelsen äger från de medicinska läroverken erhålla utlåtanden i stats- och rättsmedicinska frågor, som af styrelsen hänskjutas till dessa läroverks vetenskapliga bedömande, från öfverlärarne vid läroanstalterna för barnmorskor yttranden i rättsmedicinska eller vetenskapliga frågor, som röra barnförlossningskonsten och dess utöfning, samt från veterinärinstitutet, farmaceutiska institutet och apotekarsocietetens direktion begärda upplysningar.

Mom. 2. Från myndigheter, som äga tillsätta läkarbefattningar, är styrelsen berättigad erhålla underrättelse om tiden, då hvarje innehafvare inträdt i utöfningen af eller afgått från befattningen.

Mom. 3. Af offentliga och kommunala myndigheter äger styrelsen att äska och undfå de upplysningar, det biträde och den handräckning, som ligga inom hvars och ens befogenhet.

5 §.

Med särskildt afseende å den allmänna hälso- och sjukvården åligger det medicinalstyrelsen

att ägna uppmärksamhet åt allmänna hälsotillståndet och dödligheten i rikets skilda delar och inom olika näringar, yrken och befolkningsgrupper äfvensom åt de förhållanden, som därpå utöfva inflytande,

att, med anledning af föreskrifna eller för särskilda fall infordrade, från myndigheter och läkare inkomna berättelser och rapporter eller eljest vunna upplysningar eller gällande stadganden, särskildt vid ho-

tande eller yppade farsoter direkt eller genom Konungens befallningsningshafvande meddela nödiga råd, anvisningar och föreskrifter,

att vaka öfver epidemisjukvårdens handhafvande samt hafva tillsyn öfver karantäns- och andra i den allmänna hälsovårdens intresse anordnade inrättningar,

att hafva öfverinseende öfver skyddskoppympningen samt vidtaga nödiga eller särskildt föreskrifna åtgärder för vaccinationens behöriga fortgång och utöfning,

att, på sätt särskildt finnes stadgadt, hafva öfverinseendet öfver och ledningen af statsmedicinska anstalten,

att vara öfverstyrelse öfver statens hospital och asyler för sinnessjuka och öfva uppsikt öfver enskilda sinnessjukvårdsanstalter samt öfver sinnessjukvården i öfrigt,

att hafva öfverinseende öfver sjukvården vid lasarett och sjukstugor samt därmed jämförliga sjukhus, kommuners och stiftelsers sjukvårdsanstalter, hälsobrunnar, bad och kuranstalter samt andra dylika inrättningar,

att hafva öfverinseende öfver barnmorskeväsendet och läroanstalterna för barnmorskor,

att genom någon styrelsens ledamot eller annan lämplig person, vid behof eller i den mån särskildt är stadgadt, låta inspektera sinnessjukvårdsanstalterna, lasaretten och karantänsanstalterna samt i öfrigt låta förrätta de inspektioner, som den allmänna hälso- och sjukvårdens behöriga handhafvanden kan påkalla,

att äfven eljest, där det är angeläget, att upplysningar angående hälso- och sjukvårdsförhållanden eller allmänna sanitära frågor på stället inhämtas, åt kompetent person uppdraga att för sådant ändamål afresa till stället och efter anställd undersökning afgifva berättelse om förhållandet, äfvensom

att förordna om bakteriologisk, kemisk eller annan erforderlig undersöknings anställande.

6 §.

Med afseende på läkarkonstens utöfning och läkarbefattningar åligger det medicinalstyrelsen

att meddela legitimationsbevis åt svenska medborgare, som visat behörighet att i riket utöfva läkarkonsten,

att, i den ordning för hvarje fall är stadgadt, upprätta underdåniga förslag till läkartjänster, som tillsättas af Kungl. Maj:t, samt förordna

och entlediga läkare, hvilkas tillsättande enligt meddelade föreskrifter ankommer på styrelsen,

att, då eljest statens läkarbefattningar eller befattningar, med hvilka följer rätt till tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst, skola tillsättas, efter vederbörandes därom gjorda anmälan, afgifva utlåtande om de sökandes kompetens och skicklighet,

att, såvida icke annorlunda är för särskildt fall föreskrifvet, när omständigheterna därtill föranleda, på ägarens förslag förordna läkare att förestå hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika kuranstalter,

att vid svårare farsot eller större sjuklighet förordna extra läkare till biträde vid sjukvården,

att, enligt hvad särskildt är stadgadt, bevilja tjänstledighet åt läkare och vid uppkommen ledighet förordna behörig person att tjänsten bestrida, samt

att, innan läkares för verkställda tjänsteresor och andra förrättningar afgifna räkningar, hvilka böra genom styrelsen betalas, af styrelsen till betalning godkännas, tillse, att de äro behörigen granskade och riktiga befunna icke allenast i anseende till väglängd, utan ock med afseende å förordnandets behörighet och förrättningens riktiga verkställande.

7 §.

Mom. 1. Styrelsen skall vaka däröfver, att vederbörande läkare iakttaga tillbörlig noggrannhet vid verkställande af rättsmedicinska obduktioner och andra rättsmedicinska förrättningar. För sådant ändamål skola protokoll och utlåtanden angående dylika förrättningar, hvilka det, enligt hvad därom finnes stadgadt, åligger vederbörande läkare att till styrelsen insända, af densamma noggrant granskas. Finnes härvid anledning till sådan ändring i utlåtandet, som kan anses hafva inflytande på frågans rättsliga bedömande, åligger det styrelsen att därom ofördröjligen underrätta ej mindre den myndighet, som om förrättningen förordnat, än ock läkaren, som densamma verkställt.

Är obduktionsprotokoll eller utlåtande i anledning däraf föremål för domstols pröfning, och har meddelande därom lämnats styrelsen, skall styrelsen alltid skyndsamt underrätta domstolen om resultatet af granskningen.

Mom. 2. Beträffande de för rättsmedicinsk undersöknings verkställande till styrelsen inkomna föremål äger styrelsen att på grund af åtföljande handlingar eller andra omständigheter bestämma, huruvida de skola för undersökning till statsmedicinska anstalten eller annan sakkunnig öfverlämnas eller icke.

8 §.

Till medicinalstyrelsens inseende öfver apoteksväsendet hör

att, då så pröfvas erforderligt och lämpligen kan ske, hos Kungl. Maj:t föreslå nya apoteksinrättningars anläggande,

att tillse, det befintliga apoteksinrättningar äro vederbörligen underhållna och försedda med goda och tillräckliga förråd af läkemedel, samt att de till utrönande häraf föreskrifna visitationer årligen anställas,

att vaka öfver, att apoteksföreståndare ej mindre än deras medhjälpare fullgöra hvad dem enligt gällande föreskrifter åligger,

att låta genom någon styrelsens ledamot eller annan lämplig person, på särskild anledning, inspektera visst apotek eller, tid efter annan, apoteksinrättningarna inom större eller mindre delar af riket,

att tillse det apoteksinrättningarna innehafvas och förestås af behöriga personer, samt att, då apotek blifver ledigt eller ombyter ägare, sedan apotekarsocietetens direktion lämnats tillfälle att å förslag uppföra tre af de sökande, om så många anmält sig, hos Kungl. Maj:t till erhållande af privilegium eller stadfästelse därå anmäla den, som därtill finnes mest förtjänt eller apoteket lagligen förvärfvat,

att meddela legitimationsbevis såsom apotekare åt svenska medborgare, som här i riket aflagt fullständig apotekarexamen, äfvensom bevis om godkännande såsom farmacie kandidater åt dem, som aflagt därför föreskrifven examen,

att på vederbörande apotekares anmälan godkänna enligt gällande bestämmelser antagna apotekselever,

att granska gällande farmakopéer och i afseende på dem företaga de ändringar, hvilka tid efter annan finnas nödiga,

att bestämma sättet för gifters förvaring å apoteken och de försiktighetsmått, hvilka vid deras utlämnande såsom läkemedel skola iakttagas, därest ej föreskrifter i nämnda hänseenden blifvit af Kungl. Maj:t meddelade,

att enligt af Kungl. Maj:t fastställda grunder utfärda medicinaltaxa, årligen med biträde af de af apotekarsocietetens direktion utsedda delegerade öfverse densamma äfvensom bestämma och låta kungöra de ändringar däri, hvilka blifva en följd af de i handeln förekommande läkemedels förändrade pris,

att granska och med granskningsbetyg förse alla medikamentsräkningar, hvilka för sådant ändamål till styrelsen insändas och skola af statens medel betalas, samt

att till beifran bringa de fall af olaglig läkemedelsförsäljning, hvilka komma till styrelsens kännedom.

9 §.

Det tillhör medicinalstyrelsen att pröfva, huruvida de svenska medborgare, som önska inom riket utöfva tandläkar-, sjukgymnast- eller barnmorskeyrket, aflagt de för rättigheten därtill föreskrifna prof samt att på grund däraf meddela dem legitimationsbevis.

10 §.

Mom. 1. Medicinalstyrelsen skall låta föra noggrann matrikel öfver alla behörigen legitimerade läkare, tandläkare, apotekare, sjukgymnaster och barnmorskor samt årligen till efterrättelse å apoteken utdela tryckta förteckningar på alla dem, hvilka såsom läkare, veterinärer eller tandläkare äga att från apotek förskrifva häftigt verkande eller giftiga läkemedel.

Mom. 2. I medicinalstyrelsen skall finnas uppgift å hvarje praktiserande läkares boningsort, grundad beträffande läkare, hvilkens boningsort icke är bestämd genom innehafvande tjänst, å den anmälan om bostad, som det åligger sådan läkare att hos styrelsen göra.

11 §.

Om förhållandet med hälso- och sjukvården i riket samt om alla till medicinalstyrelsens förvaltning och åtgärd hörande ämnen skall styrelsen årligen afgifva underdånig berättelse, grundad på de årsberättelser, hvilka det åligger hvarje hälsovårdsnämnd, hvarje innehafvare af någon statens läkartjänst eller befattning samt hvarje i kommuns eller annan tjänst anställd läkare, som därför åtnjuter tjänstårsberäkning, äfvensom läkare, som utan att åtnjuta tjänstårsberäkning hafva under sin vård kommuners eller stiftelsers sjukvårdsinrättningar, eller hvilka förestå brunns-, bad- och andra för sjukas behandling afsedda anstalter, att hvar och en för området af sin verksamhet årligen inom stadgad tid på föreskrifvet sätt till styrelsen insända.

Det skall åligga styrelsen att upprätta och behörigen kungöra formulär för de berättelser, som sålunda till styrelsen ingifvas, samt därvid lämna de anvisningar i öfrigt, som fordras för att gifva dem nödig fullständighet och likformighet.

12 §.

Mom. 1. I afseende på rikets veterinärväsende tillkommer det medicinalstyrelsen

att vid utarbetande af nya farmakopéer taga behörig hänsyn till veterinära behof,

att fastställa de villkor, hvarpå giftiga läkemedel för husdjur må på veterinärs rekvisition från apotek utlämnas,

att granska räkningar å husdjursmedicin, som skall af statens medel betalas, samt

att, enligt hvad i 10 § föreskrifvits, till efterrättelse å apoteken låta utdela förteckning öfver veterinärer, som äro berättigade att från apotek förskrifva giftiga läkemedel för husdjur.

Mom. 2. För att kunna fullgöra den i sista stycket af föregående moment omnämnda uppgift är styrelsen berättigad att årligen från öfverstyrelsen för veterinärväsendet erhålla tryckt förteckning i erforderligt antal exemplar öfver där afsedda veterinärers namn och boningsort.

Medicinalstyrelsens organisation.

13 §.

Mom. 1. Medicinalstyrelsen utgöres af en *generaldirektör* och chef för verket samt fem *ledamöter och byråchefer*, af hvilka fyra benämnas medicinalråd.

Mom. 2. Ett af medicinalråden förordnas att *i generaldirektörens frånvaro företräda honom.*

Mom. 3. Styrelsen biträdes af de tjänstemän, som i gällande stater angifvas eller hvarom eljest särskildt finnes stadgadt, och äger i mån af behof antaga extra ordinarie tjänstemän äfvensom uppdraga åt behörig person att tillhandagå styrelsen i juridiska frågor.

14 §.

Mom. 1. Inom styrelsen skola för handläggning af nedanstående ärenden finnas följande byråer, nämligen

hälsovårdsbyrån för ärenden, som röra allmän hälsovård, hälsovårdsstadgans tillämpning, dödsorsakstatistik, skyddskoppsymning, epidemisjukhus, karantänsanstalter, inrättningar och åtgärder i öfrigt mot smittosamma sjukdomars införande till och utbredning i landet samt statsmedicinska anstalten,

medicinalbyrån för rättsmedicinska ärenden, som ej röra sinnesbeskaffenhet, samt för ärenden, som röra läkarkonstens utöfvande, läkardistrikt och tjänsteläkare, hvilka ej äro anställda vid sjukhus,

lasaretts- oeh apoteksbyrån för ärenden rörande länslasarett, sjukstugor, sanatorier, tuberkulos- och andra sjukhus, apoteksväsendet och läkemedelshandeln,

hospitalsbyrån för ärenden, som angå hospitalsväsendet, sinnessjukas och sinnesslöas vård samt för rättsmedicinska ärenden, som röra sinnesbeskaffenhet, samt

kameralbyrån för ärenden rörande medels uppbörd, utbetalning och redovisning, anmärkningsmål, revisionsmål samt för frågor rörande styrelsens organisation, personal, ekonomi och arkiv.

Mom. 2. Öfriga till styrelsens handläggning hörande ärenden skall generaldirektören efter omständigheterna fördela på de olika byråerna, och skall generaldirektören jämväl i allmänhet äga förordna om den jämkning i ärendenas fördelning mellan ledamöterna, som påkallas af omständigheterna.

I tvifvelaktiga fall bestämmer generaldirektören, å hvilken byrå ärende skall handläggas.

15 §.

Mom. 1. Generaldirektören, som skall vara legitimerad läkare, utnämnes af Kungl. Maj:t.

Mom. 2. Generaldirektörens ställföreträdare förordnas efter underdånigt förslag af generaldirektören af Kungl. Maj:t för en tid af tre år.

Mom. 3. Då byråchefsbefattning skall tillsättas, har generaldirektören att till befattningens erhållande hos Kungl. Maj:t föreslå legitimerad läkare med erkänd skicklighet och erfarenhet, när ledigheten gäller *hälsovårdsbyrån* i allmän hälsovårdslära och epidemiologi, *medicinalbyrån* i rättsmedicin, *lasaretts- och apoteksbyrån* i sjukhusväsende samt *hospitalsbyrån* i sinnessjukvård. Då ledigheten gäller *kameralbyrån*, skall till byråchef föreslås i kamerala och administrativa angelägenheter förfaren person, som fullgjort hvad som erfordras för att kunna nyttjas i domarevärf.

Mom. 4. Ombudsmannen och fiskalen, som bör vara legitimerad läkare, sekreterarne och kamreraren utnämnas af Kungl. Maj:t efter underdånigt förslag af styrelsen, som vid inträffande ledighet af sådan tjänst kungör densamma att sökas inom trettio dagar. Öfriga tjänstebefattningar tillsättas af styrelsen efter förut kungjord trettio dagars ansökningstid.

Mom. 5. Af de extra ordinarie tjänstemännen böra medicinalrådsassistenterna vara legitimerade läkare.

16 §.

Mom. 1. Vid medicinalstyrelsens sida ställes ett af framstående läkare och apotekare till det antal, Kungl. Maj:t, på förslag af styrelsen, bestämmer, sammansatt *vetenskapligt råd.* Medlem af rådet åligger dels att på kallelse af generaldirektören deltaga i utredningen och behandlingen af ärende, hörande till hans särskilda kunskapsområde, dels ock att af eget initiativ rikta styrelsens uppmärksamhet på sådana vetenskapens framsteg, som kunna antagas äga särskild betydelse för allmänna hälso- och sjukvården eller rättsmedicinen.

Mom. 2. Medlemmar af vetenskapliga rådet förordnas efter förslag af generaldirektören af Kungl. Maj:t.

Till medlemmar skola föreslås personer med specialutbildning och beprövad erfarenhet, och bör minst nedanstående antal medlemmar företräda en hvar af följande vetenskapsgrenar eller specialfack, nämligen två psykiatri, två rättsmedicin, en hygien, en medicin, en kirurgi, en obstetrik samt en farmaci och apoteksväsende.

Ärendenas handläggning.

17 §.

Mom. 1. Generaldirektören är i främsta rummet Kungl. Maj:t ansvarig för fullgörandet af medicinalstyrelsens åligganden. Han har i alla ärenden, i hvilkas afgörande han deltager, med undantag af de i 21 och 22 §§ nämnda, ensam beslutanderätt och bör noga tillse, att styrelsens ämbets- och tjänstemän med nit och drift fullgöra sina skyldigheter.

Mom. 2. Byråchef åligger: att bereda och föredraga de till hans byrå hörande ärenden, som skola annorledes än af honom själf afgöras; att själf afgöra de i 23 § här nedan omförmälda ärenden; att beträffande de ärenden, hvilka af honom föredragas eller vid hvilkas handläggning han är närvarande, uttala sin mening och, om beslutet blir därifrån afvikande, låta anteckna densamma till protokollet; att hafva tillsyn öfver göromålens behöriga gång inom byrån och ansvara för att de där anställda tjänstemän noggrant fullgöra sina åligganden; samt att i öfrigt fullgöra hvad enligt denna instruktion och gällande arbetsordning till ledamotsbefattningen hör.

Chefen för kameralbyrån åligger det därjämte att hafva uppsikt öfver registrators- och aktuariegöromålens behöriga skötande.

Chefen för lasaretts- och apoteksbyrån är, enligt hvad därom särskildt föreskrifvits, ledamot af styrelsen för farmaceutiska institutet.

Utan hinder af hvad härofvan stadgats må generaldirektören kunna uppdraga åt ombudsmannen och fiskalen att föredraga visst ärende eller visst slag af ärenden.

Mom. 3. Föreståndare vid statsmedicinska anstalten, öfverinspektören för sinnessjukvården, arkitekten samt *medlem af vetenskapliga rådet* åligga att i fråga om ärende, vid hvars behandling någon af dem är närvarande, meddela upplysningar och råd, uttala sin mening, samt, om beslutet blir därifrån afvikande, låta anteckna densamma till protokollet.

Mom. 4. Angående föredragning och fattande af beslut i vissa rättsmedicinska frågor samt angående beslutanderätten i bestraffnings- och därmed likställda frågor stadgas i 21 och 22 §§.

18 §.

I behandlingen af följande ärenden skola, förutom generaldirektören och föredraganden, ytterligare deltaga minst en styrelsens ledamot, nämligen:

1) nya författningars utfärdande eller redan befintligas ändring, förklarande eller upphäfvande,

2) utfärdande af allmänna föreskrifter eller cirkulär, därest dessa innehålla annat än offentliggörande af Kungl. Maj:ts beslut,

3) befordringsfrågor inom och utom styrelsen, undantagandes sådana, som röra besättande af ledig ledamotsplats, frågor om afsked inom och utom styrelsen samt frågor om extra ordinarie tjänstemäns och vaktbetjänings antagande, tjänstebetyg, tjänstledighet och förordnanden inom styrelsen,

4) besvärsmål samt underdåniga utlåtanden i sådana mål,
5) frågor om förändring i styrelsens organisation,
6) uppgörande af arbetsordning för styrelsen och instruktion för dess tjänstemän.

19 §.

Öfriga ärenden, med i 21—23 §§ här nedan omförmälda undantag, handläggas i närvaro af generaldirektören och vederbörande föredragande. Fordrar ärende, som skall sålunda handläggas, så skyndsamt afgörande, att det ej hinner i vanlig ordning föredragas, må generaldirektören ensam meddela föreskrift om åtgärder, som böra vidtagas; dock skall anteckning därom göras i expeditionslista, som i 26 § sägs.

20 §.

Mom. 1. Generaldirektörens ställföreträdare skall, äfven då han ej fungerar såsom sådan, i allmänhet närvara vid föredragning af viktigare ärenden från andra byråer än hans egen.

Mom. 2. I öfrigt äger generaldirektören, med i 21 och 22 §§ omförmäld inskränkning, till deltagande i behandlingen af inom styrelsen förekommande ärende kalla den eller dem af ledamöterna, hvartill han med hänsyn till ärendets beskaffenhet eller eljest i hvarje fall finner skäl.

Mom. 3. För upplysningars meddelande må generaldirektören, då han vid något särskildt ärendes behandling finner det vara nödigt, tillkalla i statens eller kommuns tjänst anställd läkare äfvensom apotekare.

21 §.

Mom. 1. I behandlingen af rättsmedicinska utlåtanden, som det åligger styrelsen att afgifva, skola deltaga chefen för den byrå, till hvilken ärendet hör, generaldirektören eller, efter hans bestämmande, något af de öfriga medicinalråden samt, om utlåtandet afser sinnesbeskaffenhet, öfverinspektören för sinnessjukvården eller en psykiater i vetenskapliga rådet, men i annat fall en rättsläkare i samma råd. Ärendet afgöres efter omröstning mellan de sålunda deltagande, därvid, om de äro ense, deras beslut gäller såsom styrelsens.

Kunna nämnda tre personer icke enas om slutet, skall generaldirektören, efter deras förslag, för att jämte dem i ärendets afgörande deltaga, ytterligare tillkalla, om utlåtandet afser sinnesbeskaffenhet, en psykiater, men eljest en rättsläkare i vetenskapliga rådet. Såsom sty-

relsens beslut gäller nu den mening, hvarom flertalet förena sig, samt vid lika röstetal mellan olika meningar den mening, som biträdes af generaldirektören, eller, om generaldirektören ej deltager i ärendets afgörande, den mening, som biträdes af chefen för den byrå, till hvilken ärendet hör.

Föredragning sker af chefen för den byrå, till hvilken ärendet hör, dock att generaldirektören må, när han därtill finner skäl, bestämma, att föredragning i stället skall ske af öfverinspektören för sinnessjukvården eller medlem af vetenskapliga rådet, hvilken, på sätt som sagts, deltager i ärendets afgörande.

Mom. 2. Yppas vid granskning af protokoll eller utlåtande angående rättsmedicinsk förrättning, hvarom i 7 § sägs, anledning till framställande af anmärkning mot någotdera eller till ändring i utlåtandet, eller uppstår fråga om undersökning å hospital af person, angående hvars sinnesbeskaffenhet styrelsen har att afgifva utlåtande, eller om utskrifning från hospital af person, som, tilltalad för brott, i anseende till sinnessjukdom icke kunnat till ansvar fällas, skola dessa ärenden behandlas i samma ordning som rättsmedicinska utlåtanden.

22 §.

Skall af styrelsen behandlas ärende rörande varning eller annan bestraffning, föreläggande af vite eller utdömande af förelagdt vite, skall, förutom generaldirektören och chefen för den byrå, till hvilken ärendet hör, chefen för kameralbyrån vara tillstädes och deltaga i ärendets afgörande.

Ärendet afgöres efter omröstning mellan de i beslutet deltagande, därvid såsom styrelsens beslut gäller den mening, hvarom flerlalet förena sig, samt om alla äro af olika meningar, den mening, som uttalas af generaldirektören.

23 §.

Mom. 1. Af vederbörande byråchef allena handläggas och afgöras, då generaldirektören icke annorlunda bestämmer, ärenden angående:

elevers och frielevers antagande vid barnmorskeläroanstalterna, granskning af barnmorskors berättelser öfver utförda instrumentförlossningar, ansökningar om vård å hospital samt anmälningar om sinnessjukas intagande på enskilda vårdanstalter;

elevers anställande å apotek och apotekselevers godkännande såsom farmacie kandidater;

medikamentsräkningars granskning;

dock att, därest fråga uppstår om anmärkning med anledning af instrumentförlossning, eller om vederbörande byråchef eljest anser sådant af omständigheterna betingadt, ärendet skall hänskjutas till afgörande i vanlig ordning af styrelsen.

Mom. 2. Utan föregående föredragning kan byråchef genom remiss eller särskild skrifvelse infordra förklaringar, yttranden och uteblifna rapporter eller årsberättelser äfvensom åt personer, lydande under styrelsen, meddela erinringar i mål, som höra till byråchefs föredragning.

Mom. 3. Likaledes må byråchef direkt till bearbetning, granskning, anteckning eller förvaring af vederbörande tjänsteman befordra inkommande berättelser, rapporter, anmälningar med mera dylikt; dock skall, därest dessa handlingar innehålla något af beskaffenhet att böra inför styrelsen anmälas, byråchef sådan anmälan verkställa.

24 §.

Mom. 1. Gemensamt med arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse handläggas ärenden, som angå militärläkarnas befordringsförhållanden samt fältläkarstipendiaters antagande och entledigande; dock att personalfrågor rörande fältläkarkårens reserv tillhöra öfverfältläkaren.

Mom. 2. Om marinöfverläkarens deltagande i öfverläggningen rörande till styrelsen hörande ärenden, som angå flottan och kustartilleriet, är särskildt stadgadt.

25 §.

Mom. 1. I generaldirektörens frånvaro inträder, därest Kungl. Maj:t icke annorlunda förordnar, generaldirektörens ställföreträdare i utöfningen af generaldirektörens åligganden.

Mom. 2. I generaldirektörens frånvaro må likväl lediga tjänster icke tillsättas i annan ordning än genom förordnanden att dem tills vidare bestrida, så vida ej Kungl. Maj:t för tillfället annorlunda förordnar, och ej heller utan generaldirektörens medgifvande beslut fattas eller åtgärder anbefallas, som mer eller mindre rubba de grundsatser för förvaltningen, hvilka inom styrelsen förut blifvit stadgade eller följda.

26 §.

Mom. 1. Öfver alla ärenden, som föredragas inför styrelsen, föres efter formulär, som generaldirektören fastställer, expeditionslista, upptagande hvilken eller hvilka i ärendets pröfning deltagit, ärendets diarie-

nummer, en kort rubrik öfver ärendets beskaffenhet samt i särskilda kolumner anteckningar om de dagar, då expedition i ärendet blifvit justerad och afsänd m. m. Dylik lista föres ock öfver de ärenden, i hvilka ledamot omedelbarligen meddelar beslut.

Mom. 2. Protokoll föres, när beslut skall expedieras genom protokollsutdrag, skiljaktiga meningar inom styrelsen förekomma, inkomna förseglade anbud öppnas eller styrelsen eljest finner anledning förordna, att protokoll skall hållas.

Mom. 3. Hafva vid behandling af ärende, som skall hos Kungl. Maj:t anmälas, eller utlåtande, hvarom i 21 § sägs, skiljaktiga meningar blifvit i protokollet antecknade, skall utdrag af samma protokoll, hvari de äro upptagna, bifogas den utgående skrifvelsen i ämnet.

27 §.

Mom. 1. Från medicinalstyrelsen utgående skrifvelser och utlåtanden till Kungl. Maj:t äfvensom skrifvelser enligt 21 och 22 §§ underskrifvas af dem, som deltagit i ärendets behandling, alltid med utmärkande af den, som varit föredragande. Skrifvelser enligt 21 och 22 §§ förses, där generaldirektören eller hans ställföreträdare icke deltagit i deras behandling, ofvanför namnteckningarna med underskriften: »På medicinalstyrelsens vägnar».

Mom. 2. Öfriga skrifvelser i ärenden, som föredragits inför generaldirektören, underskrifvas af honom jämte vederbörande byråchef.

Mom. 3. Är generaldirektören hindrad att underteckna skrifvelse, som i mom. 1 och 2 omförmäles, må densamma i hans ställe undertecknas af hans ställföreträdare: »För generaldirektören». På enahanda sätt undertecknas skrifvelser i de ärenden, som generaldirektörens ställföreträdare i denna egenskap afgjort eller i hvilkas afgöranden han i sådan egenskap deltagit.

Mom. 4. Expeditioner i ärenden, som enligt 23 § handlagts af byråchef utan föregående föredragning, undertecknas af honom: »På medicinalstyrelsens vägnar».

Mom. 5. Huru från medicinalstyrelsen utgående skrifvelser kontrasigneras bestämmes i arbetsordningen.

Tjänstledighet, förordnanden och afsked.

28 §.

Mom. 1. Medicinalstyrelsens ämbets- och tjänstemän äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, generaldirektören, byråcheferna, ombudsmannen, sekreterarne och kamreraren under en och en half månad, samt de öfriga under en månad enligt af generaldirektören uppgjord fördelning; börande generaldirektören, då han af sådan ledighet sig begagnar och när han därefter i utöfning af sitt ämbete åter inträder, därom göra anmälan hos chefen för civildepartementet.

Mom. 2. Annan tjänstledighet än semester må af styrelsen beviljas ledamot på högst fjorton dagar och ordinarie tjänstemän på högst tre månader. Äro dessa ämbets- och tjänstemän i behof af längre annan ledighet än semester eller inträffar för generaldirektören behof af annan ledighet än semester för längre tid än fjorton dagar, bör ansökning om ledighet i underdånighet anmälas hos Kungl. Maj:t. Sådan ansökning skall, då den ej gäller tjänstledighet för generaldirektören, ingifvas till medicinalstyrelsen, som insänder densamma jämte eget yttrande till Kungl. Maj:t.

Mom. 3. Extra ordinarie tjänsteman, som ej är förordnad att bestrida ordinarie tjänst, kan styrelsen bevilja frihet från tjänstgöring för så lång tid, som finnes lämpligt.

Mom. 4. Om vaktmästares ledighet under längre eller kortare tid och om tjänstens uppehållande under tiden äger styrelsen att efter omständigheterna förordna.

29 §.

Då generaldirektörens ställföreträdare fungerar såsom sådan eller byråchef åtnjuter semester eller tjänstledighet eller är frånvarande å tjänsteresa eller då byråchefsbefattning är vakant, äger, såvida icke arbetet kan fullgöras af annan ledamot, styrelsen för en tid af längst en och en half månad till befattningens uppehållande förordna annan därtill skicklig person. Är fråga om förordnande för längre tid, åligger det styrelsen att därom göra underdånig hemställan hos Kungl. Maj:t.

Vid ledighet för annan tjänsteman eller då annan tjänstemannabefattning är vakant, ankommer det på styrelsen att förordna om tjänstens uppehållande, dock skall, i det fall att vikarie erfordras för ombudsmannen, sekreterare, eller kamreraren, under ledighet, som afser så lång tid, att ansökning om ledighet bör enligt 28 § mom. 2 hos Kungl. Maj:t anmälas, styrelsen föreslå lämplig person att till tjänstens förrättande i nåder förordnas.

30 §.

Ansökning om afsked från befattning, som tillsättes af Kungl. Maj:t, skall öfverlämnas till Kungl. Maj:ts nådiga afgörande. I annat fall pröfvas dylik ansökning af styrelsen, hvarvid likväl fråga om rätt till pension af statsmedel, där sådan förekommer, bör, innan afskedet beviljas, vara pröfvad i därför stadgad ordning.

Särskilda bestämmelser.

31 §.

För ordinarie tjänstinnehafvare skall, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, den dagliga arbetstiden å tjänsterummet hvarje söckendag utgöra sex timmar, förlagda till tider, om hvilka närmare bestämmelser meddelas i arbetsordningen eller eljest af generaldirektören.

I den sålunda bestämda arbetstiden äger öfverordnad att vid alla de tillfällen, då göromålens gång det kräfver, påfordra nödig utsträckning. Å andra sidan må generaldirektören, om och i den mån omständigheterna det medgifva, kunna för tre månader under tiden juni—september inskränka den dagliga arbetstiden å tjänsterummet till fyra timmar.

För fullgörande af något af Kungl. Maj:t eller på grund af Kungl. Maj:ts bemyndigande af ämbetsverk eller annan myndighet meddeladt allmänt uppdrag må erforderlig inskränkning äga rum i den föreskrifna dagliga arbetstiden å tjänsterummet.

Därest i särskilda fall arbete i tjänsten kan med större fördel utföras utom tjänsterummet, må medgifvande därtill lämnas af generaldirektören eller, efter dennes bestämmande, af vederbörande byråchef. Fråga om inskränkning i särskilda fall i öfrigt i den i allmänhet fastställda arbetstiden å tjänsterummet pröfvas i enahanda ordning.

Hvad i denna paragraf är stadgadt må ej verka till hinder för utöfvande af riksdagmannabefattning.

32 §.

För generaldirektören och föredragande skall viss daglig, för allmänhetens mottagande afsedd tid vara bestämd och genom anslag inom verket tillkännagifven.

Registrators- och aktuarie- samt kassakontoren skola för allmänheten hållas öppna: registrators- och aktuariekontoret minst fem och kassakontoret minst fyra timmar hvarje söckendag; dock att generaldirektören må, där sådant utan olägenhet kan äga rum, för tre månader under tiden juni—september kunna inskränka den sålunda bestämda mottagningstiden å registrators- och aktuariekontoret till fyra timmar om dagen.

I den mån styrelsen finner det erforderligt, skall viss daglig mottagningstid bestämmas och tillkännagifvas äfven för annan tjänsteinnehafvare än dem, om hvilka förut blifvit sagdt.

33 §.

Mom. 1. I öfrigt har hvar och en af medicinalstyrelsens personal att, utöfver hvad denna instruktion innehåller, i afseende på tjänstgöringen ställa sig till efterrättelse den arbetsordning, som utfärdas, jämte de föreskrifter, som eljest kunna af styrelsen eller vederbörande förman honom meddelas.

Mom. 2. Såväl vid utarbetandet af omförmälda arbetsordning som allt framgent skall iakttagas, att sådana förenklingar i arbetsfördelningen och arbetssättet, som kunna finnas erforderliga och ändamålsenliga, skola i största möjliga utsträckning vidtagas, samt att fullgörandet af enklare göromål icke uppdrages åt personal med större kompetens än arbetets beskaffenhet kräfver.

Åtal och ansvar för tjänstefel.

34 §.

Mom. 1. Generaldirektör och ledamot i medicinalstyrelsen, som deltagit i något af styrelsen fattadt vrångt eller lagstridigt beslut, af uppsåt, vårdslöshet eller oförstånd åsidosatt de honom åliggande skyldig-

heter, utan tillstånd eller laga förfall afhållit sig från tjänstgöring eller eljest blifvit med fel eller försummelse i ämbetet beträdd, tilltalas inför Svea hofrätt.

Mom. 2. Gör ordinarie tjänsteman sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten eller vanvördnad mot förman eller brister han i lydnad, äger styrelsen att med afseende å förekommande omständigheter tilldela honom lämplig varning eller fälla honom till böter, svarande mot en månads lön, eller ock suspendera honom på högst tre månader från tjänst och lön. Har den felande icke låtit sig däraf rätta, eller befinnes felet vara af svårare art, förordne styrelsen om åtals anställande mot honom vid allmän domstol; ägande emellertid styrelsen afstänga honom från tjänstens utöfning, intill dess öfver honom genom laga kraftvunnet beslut blifvit dömdt.

Mom. 3. Extra ordinarie tjänsteman, som i tjänsteutöfning förhåller sig felaktigt eller försumligt och ej låter rätta sig af varning, äger styrelsen skilja från verket. Han anses hafva själf därifrån uteslutit sig, då han öfver tre månaders tid utan behörigt tillstånd afhållit sig från tjänstgöring.

Mom. 4. Beträdes vaktmästare med opålitlighet, försummelse, olydnad eller annan förseelse i tjänsten, må han af styrelsen varnas eller på högst tre månader suspenderas från tjänst och lön. Låter han ej rätta sig däraf eller begår han fel af svårare beskaffenhet, varde han af styrelsen skild från tjänsten.

35 §.

Mom. 1. Beträdes underlydande utom styrelsen med fel eller försummelse i sin befattning eller visar han anmärkningsvärd okunnighet om de behörigen utfärdade föreskrifter, hvilka honom åligger att iakttaga eller tillämpa, äger styrelsen härför tilldela honom föreställning och varning. Inträffa förnyade försummelser, eller är felet af svårare beskaffenhet, må styrelsen sådant hos justitiekanslersämbetet eller Konungens befallningshafvande anmäla med begäran om åtals anställande mot den felande.

Mom. 2. Medicinalstyrelsen äger att genom föreläggande af lämpliga viten, dock ej högre än tvåhundra kronor, tillhålla de i föregående moment omförmälda personer att fullgöra hvad i afseende på de till styrelsens förvaltning hörande ärenden dem författningsenligt åligger eller af styrelsen särskildt förordnas.

36 §.

Böter och viten, som enligt denna instruktion ådömas, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

Besvär öfver styrelsens beslut.

37 §.

Ändring i medicinalstyrelsens beslut i anmärknings- och afskrifningsfrågor sökes genom besvär hos kammarrätten innan klockan tolf å trettionde dagen, efter det klaganden af beslutet erhållit del.

38 §.

Mom. 1. I andra frågor äger den, som med styrelsens beslut icke åtnöjes, att hos Kungl. Maj:t söka ändring genom besvär, hvilka före klockan tolf å trettionde dagen efter erhållen del af beslutet skola ingifvas, i fråga om beslut, hvarigenom vite förelagts eller vite eller ansvar ådömts, till nedre justitierevisionen, men eljest till vederbörande statsdepartement. Öfver tilldelad varning må dock klagan icke föras.

Mom. 2. Styrelsens beslut om tjänstemans afstängning från tjänstgöring går i verkställighet utan hinder af besvärs anförande.

Denna instruktion skall träda i kraft den
från och med hvilken dag nådiga instruktionen för medicinalstyrelsen af den 31 december 1900 med däri sedermera gjorda ändringar upphör att vara gällande.

V.

Särskild motivering

till

förslaget till ny instruktion för medicinalstyrelsen.

1 §.

Motsvarighet till denna paragraf finnes i 3 § samt 23 och 24 §§ i gällande instruktion.

2 §.

Beträffande affattningen af denna paragraf får kommittén hänvisa till hvad kommittén under rubriken »militära hälso- och sjukvårdsärenden» m. m. anfört. (sid. 48).

Medicinalstyrelsens befattning med dessa ärenden behandlas för närvarande i 7 § af gällande instruktion äfvensom i 13 § mom. 2 af nådiga instruktionen för arméförvaltningen den 11 oktober 1907.

3 §.

Innehållet i denna paragraf är hämtadt från 16 § samt 21 § tredje stycket i gällande instruktion.

Föreskriften i 16 § af sistnämnda instruktion, att de vid kungl. Serafimerlasarettet i Stockholm anställda läkare i sådan egenskap ej

subordinera under styrelsen, har kommittén ansett böra bortfalla. Försåvidt dessa läkare äro lärare vid Karolinska institutet, lyda de redan i denna egenskap icke under medicinalstyrelsen. Andre läkare vid Serafimerlasarettet synas böra likställas med läkare i allmänhet. Kommittén har i enlighet härmed (sid. 120) föreslagit ändring af 56 § i nådiga instruktionen för läkare, som i förevarande del är lika lydande med 16 § af gällande instruktion för medicinalstyrelsen.

4 §.

Stadgandena i denna paragraf återfinnas hufvudsakligen i 35 § andra och tredje styckena samt 19 § tredje stycket i gällande instruktion.

Rätt att i förekommande fall inhämta yttrande från öfverlärare vid läroanstalt för barnmorskor har tillerkänts styrelsen i 4 § 3 mom. af nådiga stadgan för barnmorskeundervisningen den 18 oktober 1907. Bestämmelse därom synes dock icke böra saknas i medicinalstyrelsens instruktion.

Den af styrelsen för närvarande i vidsträckt omfattning begagnade metoden att i förekommande fall inhämta upplysningar från apotekarsocietetens direktion har synts kommittén böra uttryckligen fastslås såsom en rättighet för styrelsen att gälla, så länge societeten äger af Kungl. Maj:t efter medicinalstyrelsens hörande fastställda stadgar.

5 §.

I denna paragraf hafva sammanförts medicinalstyrelsens åligganden i allmänhet med afseende å hälso- och sjukvården, sådana desamma bestämts dels i gällande instruktion 5, 8—10, 14 §§ och 35 § första stycket, dels ock i särskilda bestämmelser i hospitals- och lasarettsstadgarna.

6 §.

Här hafva intagits styrelsens allmänna åligganden med afseende å läkarkonstens utöfvande och läkarbefattningarna. Föreskrifter därom återfinnas i 6, 10, 18—20 och 22 §§ i gällande instruktion. De i 19 § af sistnämnda instruktion förekommande stadganden om kompetensförklaring af medicinalstyrelsen såsom villkor i vissa fall för att kunna antagas å läkarbefattning och för tjänstårsberäkning, hafva ansetts lämpligen böra utgå ur medicinalstyrelsens instruktion och i stället, i den mån vidare föreskrifter i sagda hänseenden ansetts erforderliga, inflyta i

läkarinstruktionen. Förslag i sistnämnda syfte har af kommittén afgifvits (sid. 120).

7 §.

Denna paragraf äger sin motsvarighet i 11 § af gällande instruktion.

Kommittén för verkställande af revision af de för rättsmedicinska undersökningar gällande stadganden har i sitt betänkande afgifvit förslag till lag angående skyldighet för domstol att i mål, hvari förordnats om rättsmedicinsk obduktion å död människas kropp, afbida medicinalstyrelsens yttrande, innan målet afgöres. I samband därmed har nämnda kommitté föreslagit följande ändring af 11 § i gällande instruktion för medicinalstyrelsen:

»1. — — — — — — — — — — — — — — — — — —

2. Styrelsen skall med synnerlig uppmärksamhet vaka däröfver, att vederbörande läkare iakttaga tillbörlig noggrannhet vid verkställandet af rättsmedicinska obduktioner och vid afgifvandet af på desamma grundade utlåtanden, för hvilket ändamål protokoll och utlåtande öfver hvarje dylik förrättning skola till styrelsen insändas för att af densamma utan dröjsmål granskas. Sedan denna granskning ägt rum, åligger det styrelsen, där åtal i anledning af dödsfallet vid domstol anhängigjorts, att så fort ske kan till den myndighet, som förordnat om obduktionen, insända det yttrande, hvartill nämnda granskning föranledt, för att till domstolen öfverlämnas.

Har obduktionsförrättaren funnit dödsorsaken icke bero på brottslig gärning, men styrelsen vid granskningen af obduktionsprotokollet kommit till motsatt mening, åligger det styrelsen, äfven om dödsfallet ej föranledt till åtal, att om förhållandet underrätta den myndighet, som förordnat om obduktionen».

Sistberörda förslag har kommittén icke kunnat för sin del godkänna. Bland annat har kommittén ansett, att här ifrågavarande stadganden böra erhålla afseende äfven å rättsmedicinska undersökningar å lefvande personer och af föremål, i den mån handlingar beträffande dylika undersökningar skola insändas till medicinalstyrelsen. Vidare har kommittén funnit olämpligt, att medicinalstyrelsens skyldighet enligt gällande instruktion att vid anledning till anmärkning mot protokoll eller utlåtande angående rättsmedicinsk förrättning underrätta läkaren, som verkställt förrättningen, skulle alldeles bortfalla. Äfven i öfrigt har kommittén ansett en omredigering nödig af nämnda kommittés förslag i förevarande del.

8 §.

Denna paragraf är i hufvudsak likalydande med 13 § i gällande instruktion.

Det enligt sistnämnda instruktion medicinalstyrelsen lämnade åliggande att hafva tillsyn öfver den farmaceutiska undervisningen och de farmaceutiska examina utöfvas numera enligt nådiga stadgan för farmaceutiska institutet den 22 november 1901 af styrelsen för detta institut.

Likasom kommittén, enligt hvad ofvan i fråga om 4 § anmärkts, ansett uttryckligt stadgande böra meddelas om rätt för medicinalstyrelsen att i förekommande fall inhämta upplysningar från apotekarsocietetens direktion, har det å andra sidan, under samma förutsättning som därvid uttalats, synts kommittén lämpligt uttryckligen stadga, att direktionen bör äga rätt att vid apotekspriviligiers bortgifvande afgifva förslag, något som äfven sedan länge praktiskt tillämpats.

9 §.

Denna paragraf motsvarar 15 § första stycket i gällande instruktion.

Stadgandet i andra stycket af sistnämnda paragraf har ansetts följa af föreskriften i första stycket af 3 § i instruktionsförslaget.

10 §.

Denna paragraf är hämtad från 17 § i gällande instruktion. Föreskrifterna i första och andra styckena af sistnämnda paragraf om skyldighet för där afsedda personer att för legitimation anmäla sig hos medicinalstyrelsen har synts icke lämpligen böra kvarstå i instruktionen för medicinalstyrelsen.

Redan meddelade föreskrifter om legitimation finnas för tandläkare i 3 § af nådiga ordningen för tandläkarkonstens utöfvande den 18 juni 1861, för apotekare i 42 § af nådiga stadgan för farmaceutiska institutet, för sjukgymnaster i 1 § af nådiga ordningen för sjukgymnaster och sjukgymnastiska institutets verksamhet den 13 juli 1887 samt för barnmorskor i 5 § af ännu gällande nådiga reglementet för barnmorskor den 28 november 1856 och i 1 § af nya nådiga reglementet för barnmorskor den 3 september 1909.

För läkare synes motsvarande föreskrift böra meddelas i läkarinstruktionen. Förslag till ändring af sistnämnda instruktion i sådant syfte har af kommittén afgifvits (sid. 120).

Skyldighet för läkare, hvars boningsort icke är bestämd genom hans tjänst, att hos medicinalstyrelsen anmäla den ort, där han bosätter sig eller dit han flyttar, finnes stadgad i 59 § mom. 8 i läkarinstruktionen.

11 §.

Denna paragraf är hämtad från 21 § första och andra styckena i gällande instruktion.

12 §.

Bestämmelserna i denna paragraf äro föranledda af det inseende öfver apoteksväsendet, som naturligen fortfarande bör, oberoende däraf att medicinalstyrelsen ej längre handhar veterinäradministationen, oförminskadt tillkomma styrelsen.

Hvad särskildt angår granskningen af räkningar å husdjursmedicin, synes medicinalstyrelsens fortfarande befattning därmed äfven motiverad af den styrelsen eljest tillkommande granskning af apoteksräkningar. Af kostnadsskäl synes granskningen böra ske i ett sammanhang.

13—27 §§.

Innehållet i dessa paragrafer innefattar hufvudsakligen endast ett utförande i instruktionen af hvad kommittén i sin motivering anfört. Erforderliga föreskrifter härutöfver angående styrelsens arbetssätt och tjänstemännens åligganden lära böra lämnas i arbetsordningen.

Motsvarande föreskrifter återfinnas i 1, 2, 25—34 samt 37 och 38 §§ af gällande instruktion.

Hvad särskildt angår den i 22 § af instruktionsförslaget angifna ordningen för behandlingen af bestraffningsfrågor inom medicinalstyrelsen vill kommittén erinra, att hvad kommittén härutinnan föreslagit nära motsvarar hvad som föreskrifvits i 58 § af nådiga instruktionen för järnvägsstyrelsen af den 31 december 1907.

28—30 §§.

Föreskrifterna i dessa paragrafer hafva sin motsvarighet i 41—43 §§ af gällande instruktion.

31—33 §§.

Dessa paragrafer upptaga de föreskrifter, hvilka i samband med i senare tid skedda löneregleringar ansetts böra meddelas angående ar-

betstid och arbetssätt och om hvilka kommittén i det föregående uttalat sig.

34—36 §§.

Dessa paragrafer motsvaras af 44, 45 och 47 §§ i gällande instruktion.

37 och 38 §§.

Motsvarighet till dessa paragrafer finnes i 36 och 46 §§ af gällande instruktion.

Anmärknings- och afskrifningsfrågor hafva hittills, oberoende af föreskrifterna i gällande instruktion för medicinalstyrelsen, så behandlats som kommittén föreslagit i 37 § af instruktionsförslaget.

Beträffande tiden för besvärs anförande i allmänhet öfver medicinalstyrelsens beslut har hittills med stöd af 36 § i gällande instruktion tillämpats kungl. förordningen den 14 december 1866 angående ändring af gällande stadganden om tid för besvärs anförande i mål, som handläggas af förvaltande myndigheter och ämbetsverk, på grund hvaraf i mål från Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt i mål, där menighet är klagande, de i förordningen föreskrifna längre besvärstiderna ansetts böra tillgodonjutas. Kommittén har härutinnan affattat sitt förslag i öfverensstämmelse med hvad i senare tid föreskrifvits i nyare instruktioner för flere i detta afseende med medicinalstyrelsen likställda centrala ämbetsverk.

VI.

Af kommitténs förslag till ny instruktion för medicinalstyrelsen föranledt

förslag till ändrad lydelse af 56, 57 och 59 §§ af nådiga instruktionen för läkare den 31 oktober 1890.

56 §.

Hvarje innehafvare af läkartjänst eller befattning, äfvensom alla de, hvilka eljest utöfva läkarkonsten, äro beträffande utöfningen däraf ställda under medicinalstyrelsens inseende och pliktiga att efterkomma hvad styrelsen i kraft af gällande författningar och instruktioner föreskrifver dem; därifrån likväl undantagna lärare vid de medicinska läroverken, i hvad dem i sådan egenskap åligger.

57 §.

1. Endast — — — — — — — — — — — — och anstalter.

5. Såvida ej härofvan eller eljest annorlunda föreskrifves, må ingen åtnjuta tjänstårsberäkning å civil, allmän eller enskild läkarbefattning, som skall tillsättas af annan än Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen, därest han ej af styrelsen förklarats till tjänsten kompetent.

6. Om ledighet, som af annan än medicinalstyrelsen beviljas från tjänstgöring, hvilken får beräknas för befordran på läkarbanan, skall i fall, hvarom icke redan så är stadgadt, skriftlig anmälan, med uppgift om den tid och det ändamål ledigheten afser, till medicinalstyrelsen skyndsamt insändas af den, som ledigheten beviljat.

59 §.

En hvar, som efter aflagda examina eller erhållet särskildt tillstånd önskar inom riket utöfva läkarkonsten, åligger att med företeende af

vederbörliga betyg eller andra handlingar ofördröjligen anmäla sig hos medicinalstyrelsen för att erhålla legitimationsbevis och blifva inskrifven i styrelsens läkarmatrikel.

Hvarje läkare — — — — — — — — — — — dit han flyttar.

Reservationer.

I.

Kommitténs förslag att samtliga ordinarie tjänstemän skola åläggas att dagligen under minst 6 timmar vara å tjänsterummet tillstädes är, enligt min på erfarenhet grundade öfvertygelse, ett hinder för ernående af ett fullgodt arbete åtminstone af generaldirektören och medicinalråden. Jag har således icke kunnat biträda kommitténs uttalande i denna del.

Stockholm den 15 november 1909.

Klas Linroth.

II.

Då medicinalstyrelsen från och med år 1901 utgjorts af fem ledamöter utom ordföranden;

då de militära ärenden, som förut handlagts af medicinalstyrelsen, från och med år 1908 — med undantag af en obetydlig återstod — öfverflyttats till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse;

då kommitterade varit eniga om att föreslå

veterinärärendenas förflyttning från medicinalstyrelsen,

det kollegiala arbetssättets afskaffande,

tillsättandet af ett vetenskapligt råd, hvars medlemmar skola icke blott tillföra styrelsen initiativ och ökad, mångsidig sakkunskap, utan äfven direkt kunna deltaga i styrelsen åliggande arbete, hvilket i synnerhet gäller de båda, hvilka åläggas föredragning och erhålla särskildt arfvode,

upprättandet af ett kameralt byråchefsämbete,

anställandet af tvänne medicinska biträden (medicinalrådsassistenter), högre kvalificerade (och bättre aflönade) än de

nuvarande läkaramanuenserna och ålagda längre arbetstid än dessa,

föredragningsskyldighet för ombudsmannen i fråga om vissa ärenden eller viss grupp af ärenden samt åläggande för denne tjänsteman af en utsträckt arbetstid på tjänsterummet;

då de ärenden, som enligt kommitténs majoritets förslag tillförts lasaretts- och apoteksbyrån, äro af den art, att dessa, som under åren närmast före 1908 handlades af föredraganden för hälsovårdsärenden, väl kunna fördelas på hälsovårds- och medicinalbyråerna, om dessa erhålla hvar sin medicinalrådsassistent, under det att mängden mindre viktiga apoteksärenden föredrages af ombudsmannen;

då lasarettsinspektionerna — liksom för närvarande apoteksinspektionerna — enligt kommitténs majoritets förslag kunna förrättas af annan lämplig person än ledamot af styrelsen;

så finna vi den föreslagna lasaretts- och apoteksbyrån öfverflödig och medicinalstyrelsens behof af erkändt skickliga och erfarna läkarledamöter fullt tillgodosedt genom trenne medicinalråd.

Enligt vår sålunda uttalade mening böra nedannämnda paragrafer af den föreslagna instruktionen för medicinalstyrelsen erhålla följande lydelse:

13 §.

Mom. 1. Medicinalstyrelsen utgöres af en *generaldirektör* och chef för verket samt fyra *ledamöter och byråchefer*, af hvilka tre benämnas medicinalråd.

Mom. 2. Ett af medicinalråden — — — — — juridiska frågor.

14 §.

Mom 1. Inom styrelsen — — — — — — — byråer, nämligen

hälsovårdsbyrån för ärenden — — — statsmedicinska anstalten, jämte ärenden rörande länslasarett, sjukstugor, sanatorier, tuberkulos- och andra sjukhus,

medicinalbyrån för rättsmedicinska ärenden — — — ej äro anställda vid sjukhus, samt apoteksväsendet och läkemedelshandeln,

hospitalsbyrån för ärenden — — — — — — — — — — — — — — — å hvilken byrå ärende skall handläggas.

15 §.

Mom. 1. Generaldirektören — — — — — — — tid af tre år.

Mom. 3. Då byråchefsbefattning — — — — —, *medicinalbyrån* i rättsmedicin samt *hospitalsbyrån* i sinnessjukvård. Då ledigheten — — — — — — — trettio dagars ansökningstid.

17 §.

Mom. 1. *Generaldirektören* — — — — — — — — — — — — — — — — aktuariegöromålens behöriga skötande.

Chefen för medicinalbyrån är, enligt hvad därom särskildt föreskrifvits, ledamot af styrelsen för farmaceutiska institutet.

Utan hinder af hvad härofvan — — — stadgas i 21 och 22 §§.

I den sammanfattning, som återfinnes på sid. 74 i detta betänkande, bör, i enlighet med hvad vi anfört, »*lasaretts- och apoteksbyrån*» utgå och dit hänförda ärenden i öfverensstämmelse med den af oss föreslagna lydelsen af instruktionens 14 § fördelas på hälsovårds- och medicinalbyråerna samt på ombudsmannen.

Till följd af den af oss föreslagna minskning af byråernas antal anse vi, att i stället för de båda af kommitténs majoritet föreslagna notarierna böra anställas ytterligare en sekreterare och ytterligare en amanuens, hvarigenom hvar och en af de tre medicinska byråerna erhåller en sekreterare och en amanuens.

Fördelningen af tjänstemännen å byråerna anse vi alltså böra ske sålunda:

1. *Hälsovårdsbyrån:*
   en sekreterare,
   en medicinalrådsassistent,
   en amanuens;
2. *Medicinalbyrån:*
   en sekreterare,
   en medicinalrådsassistent,
   en amanuens;
3. *Hospitalsbyrån* (lika med majoritetens förslag);
4. *Kameralbyrån* (» » » »).

Styrelsen bör äga rätt — — — — — — — — tre vaktmästare.

Förslaget till stat för medicinalstyrelsen (sid. 89) bör alltså enligt vår mening minskas med aflöningarna för ett medicinalråd och tvänne notarier, motsvarande en sammanlagd utgiftspost af (9,400 + 4,000 + 4,000 =) 17,400 kronor, i hvilkas ställe vi anse en sekreterartjänst och en amanuensbefattning böra inrättas, motsvarande en sammanlagd utgiftspost af (5,800 + 2,000 =) 7,800 kronor. Härigenom skulle den af kommitténs flertal föreslagna statens slutsumma minskas med 9,600 kronor.

Stockholm den 15 november 1909.

J. F. Nyström. *Carl Persson.* *Knut Kjellberg.*

Med hänvisning till nedanstående särskilda reservation.

III.

Jag har instämt i den reservation, som afgifvits af herrar Nyström och Kjellberg angående antalet byråer eller byråchefsbefattningar inom medicinalstyrelsen, men får dessutom för egen del härmed afgifva min reservation i en del andra frågor, i hvilka jag ej kunnat biträda kommitténs förslag.

Kommittén har föreslagit bildandet af ett så kalladt vetenskapligt råd. Häremot har jag ej annat att erinra, än att jag finner antalet medlemmar i rådet väl talrikt. Kommittén har föreslagit, att antalet skall vara minst nio, företrädande olika vetenskapsgrenar, däraf två psykiatri och två rättsmedicin. För min del anser jag antalet böra bestämdt begränsas till sju, däraf en medlem för hvardera af de specialfack 16 § i förslaget till ny instruktion för medicinalstyrelsen angifver. De fall, när två ledamöter, representerande samma vetenskapsgren, komma att tillkallas — då för att äfven utöfva beslutanderätt — äro angifna i 21 § af nämnda instruktionsförslag. Genom det tillvägagångssätt, som där omförmäles för det fall, att de tre i ärendets behandling först deltagande ej äro ense, finner jag icke större säkerhet för ett rätt bedömande af frågan vara vunnen. Att en fjärde person tillkallas synes mig därför onödigt och torde i hvarje fall endast sällan komma att inverka på det slut, hvartill majoriteten af de tre först tillkallade förut kommit.

Hvad beträffar de af kommittén föreslagna lönebeloppen till generaldirektören och medicinalråden, finner jag dessa vara för höga. Kommittén har sökt framhålla, att särskilda kraf måste ställas å dessa tjänstemän i jämförelse med motsvarande tjänstemän i andra ämbetsverk, samt att, om till befattningarnas skötande, hvartill läkarutbildning synts nödvändig, skall kunna erhållas lämpliga personer, lönerna måste sättas högre än för motsvarande befattningar i andra ämbetsverk.

Med afseende härå vill jag erinra, att, då löneregleringen för medicinalstyrelsen (sundhetskollegium) år 1877 skedde, framställdes liknande kraf, men utan resultat — den gången från sundhetskollegii egen sida. Sedan dess har, frånsedt behofvet i och för sig af en löneförhöjning, enligt min mening ingenting inträffat, som skulle kunna föranleda att nu afvika från hvad härutinnan då uttalades och blef gällande. En sådan afvikelse synes mig fastmer så mycket mindre erforderlig som de kraf, hvilka hittills må hafva behöft ställas på speciell utbildning och sakkunskap hos medicinalråden, genom kommitténs förslag om tillsättande af ett vetenskapligt råd med flera anordningar för framtiden uppenbarligen — såväl absolute sedt som jämfördt med andra motsvarande tjänstebefattningar — snarare minskas än ökas.

Då de lönebelopp, normalstaten innehåller, innebära en väsentlig höjning i aflöningen till såväl generaldirektören som medicinalråden, synes mig äfven kommitténs resonnemang, att dessa belopp ej skulle komma att för framtiden blifva tillräckliga för erhållande af till befattningarna skickliga personer ingalunda öfvertygande. Detta desto mer, som de personer, hvarom vid besättandet af de ifrågavarande befattningarna kan blifva fråga, helt visst i allmänhet icke komma att blifva de hvar inom sina områden mest erkända och framstående bland de praktiserande läkarna. Är meningen att förvärfva dessa, af sin enskilda verksamhet högt lönade läkare såsom ledamöter för medicinalstyrelsen, lära äfven de af kommittén föreslagna lönebeloppen visa sig otillräckliga.

Att de ifrågavarande befattningsinnehafvarnas utbildningstid för sitt kall skulle vara längre än utbildningstiden för motsvarande befattningar i allmänhet, torde knappast vara riktigt.

Vidare vill jag framhålla, att, om de ifrågavarande tjänstemännen å sina befattningar skulle tillerkännas högre aflöningar ensamt därför, att de tillhöra en annan kategori personer än de, som oftast rekrytera ämbetsverken, högre pensioner än de m. m., tillämpningen af den ifrågavarande principen rättvisligen skulle komma att kräfvas i många andra fall och sålunda dels leda till en uppdelning mellan olika grupper af tjänstemän, som så långt möjligt bör undvikas, dels ock ställa sig ganska

dyrbar för statsverket. Att göra ortstilläggen för medicinalråden högre än för andra byråchefer, synes mig ej rimligt. Under alla omständigheter finner jag det olämpligt, att tre eller fyra ledamöter i ett ämbetsverk skulle i fråga om aflöning ställas förmånligare än en annan, med afseende å arbete och ansvar med dem fullkomligt likställd ledamot — här chefen för den föreslagna kameralbyrån. Ett sådant förhållande torde äfven, såvidt jag känner, alldeles sakna motsvarighet inom annat verk.

Då jag sålunda finner skäl ej vara anförda, som gifva tillfredsställande stöd för att vid bestämmande af lönebeloppen för generaldirektören och medicinalråden afvika från de senast fastställda lönestaterna för statskontoret m. fl. ämbetsverk, och då de orsaker, som föranledt till särskilda löneskalor och lönebelopp beträffande de s. k. kommunikationsverken, hvilkas chefer och tjänstemän anställas under särskilda villkor och med afseende å hvilka äfven andra särskilda omständigheter äro rådande, här ej äga tillämpning, har jag inom kommittén såsom min mening uttalat, att normalstaten bör tillämpas äfven i fråga om de nämnda befattningshafvarna i medicinalstyrelsen.

Kommittén har i staten upptagit 1,000 kronor såsom ersättning till ett af medicinalråden, hvilken skall förordnas att i generaldirektörens frånvaro företräda honom. För denna anordning med särskildt förordnad ställföreträdare har kommittén hämtat stöd från kommunikationsverken. Jag anser, att vid tillfällen då generaldirektören är förhindrad sköta sin tjänst, hans befattning bör uppehållas efter enahanda grunder som äro gällande för statskontoret, och att således särskilda bestämmelser om ställföreträdare och ersättning därför ej bort i kommitténs förslag upptagas.

Jag hemställer alltså,

att antalet medlemmar i det vetenskapliga rådet begränsas till sju, samt att vid afgifvande af rättsmedicinska utlåtanden och afgörande af därmed till behandlingssätt likställda ärenden ej flere än tre personer skola deltaga i beslutet,

att i fråga om aflöningar till generaldirektören och medicinalråden normalstaten blir gällande samt

att särskild ställföreträdare för generaldirektören med arfvode i sådan egenskap icke uppföres å medicinalstyrelsens stat.

Stockholm den 15 november 1909.

Carl Persson.

IV.

Kommitténs beslut att för sin del förorda veterinärärendenas afskiljande från medicinalstyrelsen har jag biträdt endast under den förutsättning, att dessa ärenden komma att handläggas af en direkt under jordbruksdepartementet lydande fristående veterinärförvaltning.

Stockholm den 15 november 1909.

Gustaf Regnér.

V.

Då jag hyser den åsikten, som äfven i viss mån kommit till synes uti kommitténs betänkande, att något förslag till en slutgiltig lösning af apoteksväsendets administration svårligen kan afgifvas, innan statsmakterna fattat beslut i fråga om apoteksväsendets ordnande och meddelat föreskrifter om sättet för drifvande af apoteksrörelse efter det all handel enskilda emellan med apoteksprivilegier med utgången af år 1920 upphört att vidare tillerkännas gällande kraft, har jag ej funnit skäl att låta anteckna en afvikande mening i de fall, där kommitterade ej kunnat biträda mina förslag till handläggande af vissa apoteksärenden, i den mån dessa ärenden afse rent administrativa frågor. Däremot är förhållandet ett annat i de fall, där medicinalstyrelsen äger att såsom dömande myndighet utöfva bestraffningsrätt. Reglerna för utöfvandet af denna rätt böra, oafsedt huru apoteksväsendet slutgiltigt ordnas, redan nu bringas i närmare öfverensstämmelse med de önskemål, som göra sig starkt gällande hos apotekarkårens samtliga medlemmar, och hvilka önskemål skulle i i viss mening tillgodoses genom att i 22 § af den föreslagna nya instruktionen för medicinalstyrelsen intages en bestämmelse af innehåll, att vid frågor rörande disciplinär bestraffning af apotekare eller farmaceutisk personal apotekaren i det vetenskapliga rådet tillkallas. Då kommitténs flertal ansett sig ej kunna biträda detta mitt förslag, har jag ej kunnat underlåta att anföra min reservation.

För att rätt förstå innebörden af detta mitt förslag måste man äga en på erfarenhet grundad kännedom om de stora svårigheter, som möta

apotekaren och hans personal i utöfvandet af deras kall, och taga i betraktande den säregna ställning, apotekaren såsom tjänsteman intager, då han för apotekets skötsel och sin egen ekonomiska utkomst är helt beroende af allmänhetens fulla förtroende.

En offentlig »erinran» eller »varning» för en helt ringa, möjligen ej befintlig förseelse, kan därför för honom, åtminstone i stad, där flere apotek finnas, medföra stora ekonomiska förluster, då däremot en dylik bestraffning för andra medicinalstyrelsens underlydande knappast kan medföra annan följd, än som med straffet är afsedd. På grund af de vidsträckta följder en disciplinär bestraffning kan hafva för apotekaren, och hvilka alldeles icke äro afsedda att åtfölja en dylik bestraffningsform, synes det mig vara en mycket billig begäran att åt den delegation inom medicinalstyrelsen, som skall utöfva den disciplinära bestraffningsrätten mot apotekarne, gifves en sammansättning, hvarigenom största möjliga trygghet vinnes för ett fullt sakkunnigt bedömande af föreliggande fel eller påstådda sådana.

Hvad kommitterade anfört mot förslaget synes mig icke utgöra skäl nog för dess förkastande.

Jag yrkar därför, att efter första satsen i 22 § af den föreslagna nya instruktion för medicinalstyrelsen intages följande:

»Rör sådant ärende apoteksinnehafvare, föreståndare för apotek eller å apotek anställd farmaceutisk personal, kallas apotekaren i det vetenskapliga rådet att deltaga i ärendets behandling.»

Stockholm den 15 november 1909.

A. Kaijser.

BETÄNKANDE

AF

DEN FÖR VERKSTÄLLANDE AF UTREDNING OCH AFGIFVANDE AF FÖRSLAG

RÖRANDE

FÖRÄNDRAD ORGANISATION

AF

MEDICINALSTYRELSEN

M. M.

DEN 13 JUNI 1908

TILLSATTA KOMMITTÉ.

II.

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1910.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Sid.

Kommitténs underdåniga skrifvelse till Konungen ..... V.

A. **Inledning** ..... 1.

Hänvisning till betänkandets förra del ..... 1.

Sedan 1898 inträdda ändringar ..... 1.

Andra länders veterinäradministration ..... 2.

B. **Valet mellan särskild veterinärstyrelse och öfverflyttning till landtbruksstyrelsen** ..... 2.

Veterinärläkarföreningens förslag ..... 2.

Landtbruksintressets tillgodoseende i veterinärförvaltningen ..... 3.

Invändningar mot förslaget om särskild styrelse ..... 5.

Veterinärärendenas omfattning och art ..... 6.

Veterinärernas antal ..... 8.

Kommitténs förslag ..... 9.

C. **Åtgärder för veterinärärendenas öfverflyttning till landtbruksstyrelsen** ..... 9.

Landtbruksstyrelsens nuvarande organisation ..... 9.

Tuberkulinärendena ..... 10.

En veterinärbyrå i landtbruksstyrelsen ..... 10.

Ett veterinärråd vid landtbruksstyrelsens sida ..... 11.

Veterinärärendenas handläggning ..... 12.

Den veterinära byråchefen ..... 13.

Tuberkulinärendenas handläggning ..... 14.

Den disciplinära myndigheten ..... 15.

Veterinärrådets tjänstgöring ..... 15.

Från medicinalstyrelsen öfverflyttade funktioner ..... 16.

Medicinalstyrelsens kvarstående uppgifter i veterinära ärenden ..... 17.

Ändring af behandlingssättet för militära veterinärfrågor ..... 17.

D. **Sammanfattning af kommitténs organisationsförslag** ..... 19.

Sid.

E. **Kostnadsfrågan** ..... 20.

Landtbruksstyrelsens nuvarande stat ..... 20.

Löner ..... 21.

Ersättning till veterinärrådet ..... 21.

Expensanslaget ..... 21.

Anslag å extra stat ..... 22.

Kommitténs förslag till stat för landtbruksstyrelsen ..... 22.

Jämförelse ..... 23.

Villkor m. m. ..... 24.

F. **Instruktionsförslaget** ..... 25.

G. **Särskild motivering till detta** ..... 41.

H. **Ändringar i arméförvaltningens instruktion** ..... 47.

Reservationer ..... 48.

Bilaga: Den veterinära administrationen i några främmande länder ..... 68.

TILL KONUNGEN.

Med underdånig skrifvelse den 15 november 1909 har den af Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 13 juni 1908 tillsatta kommittén för medicinalstyrelsens omorganisation m. m. aflämnat förra delen af sitt

betänkande, innefattande kommitténs uppdrag med undantag af frågan om den närmare organisationen af den centrala veterinäradministrationen.

Det fortsatta arbetet inom kommittén, med den sammansättning af denna som fastställts genom förenämnda nådiga bref samt nådiga brefvet den 11 juni 1909, har omfattat sistnämnda fråga. Kommitténs arbeten togo sin början den 17 juni 1909 och hafva därefter med uppehåll under Riksdagen och med öfriga afbrott, som föranledts af omständigheter, öfver hvilka kommittén ej ägt bestämma, fortgått till nedanstående dag.

I egenskap af särskild sakkunnig har jämlikt förstnämnda nådiga bref undertecknad Regnér biträdt kommittén. Såsom kommitténs sekreterare har sedan midten af sistlidne juni tjänstgjort t. f. sekreteraren i medicinalstyrelsen A. E. Bastman.

Senare delen af sitt betänkande får kommittén härmed i underdånighet öfverlämna till Eders Kungl. Maj:t.

Kommittén har i sitt förslag förordat veterinärförvaltningens förläggande till landtbruksstyrelsen. Då kommittén icke ansett sig kunna underlåta att tillse, huru den föreslagna öfverflyttningen af veterinärärendena från medicinalstyrelsen till landtbruksstyrelsen skulle kunna i alla detaljer genomföras, har kommittén vid sitt betänkande fogat ett af kommittén utarbetadt förslag till ny instruktion för landtbruksstyrelsen jämte tillhörande kort motivering.

Mot särskilda delar af kommitténs betänkande hafva reservationer afgifvits af undertecknade Egerström, Vennerholm och Regnér. Reservationerna åtfölja betänkandet.

Underdånigst

KLAS LINROTH.

J. F. NYSTRÖM. CARL PERSSON. KNUT KJELLBERG.

JOHN VENNERHOLM. FREDRIK EGERSTRÖM. GUSTAF REGNÉR.

A. E. Bastman.

Stockholm den 26 september 1910.

A. Inledning.

I förra delen af sitt betänkande har kommittén förberedelsevis ingått på frågan om veterinärärendenas behandling, och har kommittén för sin del *förordat nämnda ärendens afskiljande från medicinalstyrelsen* äfvensom meddelat, att kommittén under denna förutsättning utarbetat sitt förslag till ny organisation af sagda styrelse. Endast i de delar, där det af medicinalstyrelsens öfriga verksamhet föranleddes, skulle medicinalstyrelsen taga befattning med dessa ärenden*).

Hänvisning till betänkande I.

Då kommittén nu går att mera ingående behandla den veterinära organisationsfrågan, får kommittén till en början beträffande det nuvarande sättet för de veterinära ärendenas behandling och de reformplaner, som hittills förelegat rörande veterinärförvaltningens organisation, hänvisa till hvad därom yttrats på sid. 50—56 i kommitténs den 15 november 1909 afgifna betänkande del I.

Sedan 1898 inträdda ändringar.

Af hvad där anförts framgår visserligen, att 1898 års riksdag ställde sig tveksam i fråga såväl om lämpligheten af att helt och hållet skilja administrationen af den veterinära sjukvården från den myndighet, hvilken handhade sjukvården och hygienen i allmänhet, som om ändamålsenligheten af att från hvarandra skilja det civila och det militära veterinärväsendet. Tio år senare beslöts emellertid, att de militära veterinärärendena skulle handläggas å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, dock att ärenden, som anginge militärveterinärernas befordringsförhållanden samt fältveterinärstipendiaters antagande och entledigande skulle handläggas gemensamt med medicinalstyrelsen såsom veterinärförvaltning. Vidare har svenska veterinärläkarföreningen så nyligen som år 1908 gjort ett uttalande angående medicinalstyrelsens olämplighet såsom handhafvare af veterinäradministrationen. Endast om det skulle stöta på oöfverstigliga hinder att få en särskild veterinärstyrelse till stånd borde, enligt föreningens mening, den nuvarande administrationen utvecklas och bibehållas. De af Riksdagen för ett antal år sedan framställda invändningarna mot veterinärärendenas skiljande från medicinalstyrelsen torde sålunda icke längre böra innebära hinder för frågans upptagande till ny pröfning.

---

*) Se härom i § 12 af det af kommittén utarbetade nya förslaget till instruktion för medicinalstyrelsen (del. I sid. 101).

Kommittén har också redan i förra delen af betänkandet ur flera synpunkter förordat veterinärärendenas skiljande från medicinalstyrelsen.

Andra länders veterinäradministration.

Då kommittén sålunda hade sig förelagdt att bestämma, hvart nämnda ärenden skulle förläggas, ansåg sig kommittén icke kunna underlåta att till material för jämförelse införskaffa upplysningar rörande de veterinära förvaltningsförhållandena i några främmande länder. Med hjälp af de inkomna meddelandena med därtill hörande författningar har i en särskild bilaga till detta betänkande meddelats en, af kommitténs sekreterare utarbetad, öfversikt af veterinärförvaltningens organisation i Norge, Danmark, Preussen, England, Österrike och Ungern. Emellertid äro förvaltningsförhållandena i dessa länder i allmänhet så olika dem hos oss, att icke mycket af hvad sålunda inhämtats, synts kommittén vara af beskaffenhet att kunna vinna tillämpning å motsvarande svenska förhållanden. Där dock anordningar i den utländska administrationen ansetts i någon mån kunna tagas till förebild, kommer detta att antydas i det följande.

B. Valet mellan särskild veterinärstyrelse och öfverflyttning till landtbruksstyrelsen.

Veterinärläkarföreningens förslag.

Såsom förut nämnts har den svenska veterinärläkarföreningen förklarat sig icke kunna förorda annan lösning af frågan om veterinärorganisationen än inrättande af en fristående veterinäradministration, lydande direkt under jordbruksdepartementet.

Till stöd för denna åsikt hade föreningens delegerade i sitt den 23 februari 1908 afgifna, af veterinärläkarföreningen godkända förslag anfört bland annat följande:

»I fråga om ändamålet med veterinärkonstens utöfvande, så är detta till hufvudsaklig del af landtbruksekonomisk art. Läkarevetenskapen och veterinärvetenskapen beröra hvarandra visserligen i mångt och mycket, särskildt i fråga om födoämneskontrollen, men i det stora hela är veterinärens verksamhet närmast förbunden med landthushållningen och i väsentlig mån beroende af den riktning, i hvilken denna utvecklar sig.

Vid sådant förhållande synes det emellertid självklart, att för en administration, som har landets veterinärväsende om hand, landtbrukets fordringar och intressen samt gången af dess utveckling icke böra vara mer eller mindre främmande. Men lika klart torde vara, att vår högsta medicinska myndighet, med all skyldig aktning för dess kapacitet i öfrigt, svårligen kunnat ägna företeelserna på landthushållningens område tillbörlig uppmärksamhet. Den häraf härflytande bristen på kon-

takt med landtmännen, som omisskänneligen vidlåder medicinalstyrelsen, torde vara en af orsakerna till den misstänksamhet hos dessa gentemot åtskilliga af styrelsens ämbetsåtgärder på veterinäradministrationens område, hvilka mången gång, med rätt eller orätt, icke ansetts vara förestafvade af praktiska hänsyn, olägenheter som med visshet böra försvinna inför en rent veterinär administration, som onekligen kommer att stå landtbruket närmare än hvad förhållandet med medicinalstyrelsens nuvarande organisation är.»

I samma förslag göras vidare följande uttalanden.

Visserligen hade på sin tid förslag förelegat om den veterinära administrationens förläggande under landtbruksstyrelsen, men hade ett sådant förslag vid intet tillfälle funnit genklang inom veterinärkåren och hade delegerade så mycket mindre velat upptaga förslaget till ompröfning, som Riksdagen så sent som år 1898 uttalat sig mot en dylik lösning af frågan. Veterinärärendenas sorterande under en särskild veterinärstyrelse skulle vidare helt visst till fromma för såväl de rent veterinära som de landtbruksekonomiska intressena medföra en lifligare kontakt mellan styrelsen och veterinärerna än hittills varit fallet.

Efter en utredning, afseende medicinalstyrelsens ämbetsverksamhet i fråga om veterinäradministrationen samt landtbruksstyrelsens enahanda verksamhet med afseende å bekämpandet af tuberkulosen bland nötkreaturen, framhålla de delegerade, att de veterinära ärendena sammanlagda representera ett arbetsfält, tillräckligt stort för ett centralt ämbetsverk med uteslutande uppgift att leda veterinärväsendet, liksom ock att upprättandet af ett dylikt ämbetsverk strängt taget endast innebure att till ett helt sammanföra den på två centrala ämbetsverk fördelade veterinäradministrationen. I den omständigheten att veterinärstyrelsen komme att lyda direkt under jordbruksdepartementet låge slutligen, enligt delegerades åsikt, en säker garanti för att landtbruksintressena skulle blifva vederbörligen tillgodosedda.

Vid behandlingen af de delegerades förslag bifölls detsamma af föreningen med det tillägg till delegerades utredning, att löpande ärenden skulle handläggas enligt byråsystemet, men att vissa ärenden måste behandlas kollegialt, i det att vid dem särskilda sakkunniga skulle obligatoriskt tillkallas.

Landtbruksintressets tillgodoseende i veterinärförvaltningen.

Inrättandet af en särskild veterinärstyrelse har äfven inom kommittén funnit förespråkare. Kommittén har ock tagit frågan under noggrann ompröfning. Då kommittén emellertid icke kunnat undgå att finna åtskilliga af de skäl, veterinärläkarföreningens delegerade anfört, i hög grad tala för de veterinära ärendenas bringande i närmare samband med de rena landtbruksfrågorna, men ansett att detta mål icke kunde vinnas ge-

nom veterinärförvaltningens öfverlämnande till ett direkt under jordbruksdepartementet lydande självständigt veterinärt ämbetsverk, har kommittén funnit sig böra i första rummet ifrågasätta förevarande ärendens öfverflyttande till landtbruksstyrelsen. Kommittén har därvid också särskildt beaktat de skäl för en sådan öfverflyttning, som anförts af landtbruksstyrelsen i dess förut vid frågans historik omförmälda skrifvelser af den 10 februari 1894 och den 30 oktober 1897. Visserligen har veterinärväsendet numera fått en målsman i medicinalstyrelsen, men ännu saknas dock den nära beröring med jordbruksintressena, som otvifvelaktigt skulle lända till fördel för veterinäradministrationen. Förlagd till medicinalstyrelsen äger veterinärförvaltningen stödet af den stora erfarenhet och sakkunskap, som i detta ämbetsverk finnes rörande sundhetsvården i allmänhet, men saknar gifvetvis tillgång till den praktiska landtbrukserfarenheten. Då kommittén nu af flera skäl funnit det angeläget, att veterinärväsendet skiljes från medicinalstyrelsen, synes därför den fordran böra uppställas, att veterinäradministrationen bringas i närmare beröring med jordbruksintressena. Den erfarenhet, som vunnits rörande den speciella del af veterinärväsendet, som angår utrotande af tuberkulosen i ladugårdarna, har tydligen visat, att ett samarbete mellan den veterinära fackbildningen och den praktiska landtbrukserfarenheten är af stor betydelse, då det gäller att behandla frågor, som stå i så nära samband med landtbruksdriften som de veterinära. Det var också denna uppfattning som låg till grund för landtbruksstyrelsens yttranden 1894 och 1897. Styrelsen uttalade sig då principiellt för veterinärväsendets förläggande till landtbruksstyrelsen, ehuru styrelsens dåvarande organisation, enligt dess åsikt, utgjorde ett hinder att genomföra detsamma. Detta hinder är nu undanröjdt sedan från och med år 1909 en löneregleringen blifvit genomförd, så att en veterinärföredragande liksom samtliga öfriga föredragande i landtbruksstyrelsen kan erhålla byråchefs ställning och aflöning. Därigenom att jordbruksintresset blir representeradt i den veterinära förvaltningen skulle, enligt kommitténs mening, denna förvaltning otvifvelaktigt vinna än större förtroende än hittills och dess åtgärder mötas med mera förståelse, äfven då de, såsom ej sällan sker, innebära ett i ekonomiskt afseende till synes menligt tvång för af åtgärderna träffade landtbrukare såsom t. ex. vid införsel- eller utförselförbud beträffande foder eller kreatur, nedslaktning af smittade kreatursbesättningar, o. s. v.

Men härtill kommer, att det utan tvifvel skulle äfven vara till fördel för landtbruksförvaltningen och därigenom för landtbruket, om veterinärärendena, hvilka äga det närmaste sammanhang med landtbruksärendena, blefve sammanförda med dessa i ett ämbetsverk. Däraf skulle

säkerligen blifva följden, att landtmännens uppmärksamhet i än högre grad än hittills blefve fäst vid vikten af kreaturssjukvården och hygienen inom stall och ladugård och att landtmännens bemödanden inriktades på att härutinnan åstadkomma ett allt bättre tillstånd.

Invändningar mot förslaget om särskild styrelse.

Att jordbruksintresset bäst skulle komma till sin rätt om en särskild veterinärstyrelse inrättades torde ej heller vara så påtagligt, som man från veterinärt håll velat göra gällande.

I skrifvelsen af den 30 oktober 1897 har sålunda landtbruksstyrelsen starkt betonat svårigheterna vid inrättandet af en särskild veterinärstyrelse. En sådan styrelse skulle, yttrade landtbruksstyrelsen, lätt kunna föranleda därtill, att den djuruppfödande allmänheten, särskildt landtmännen, till hvilkas åskådning i förevarande afseende den största hänsyn syntes böra tagas, ogärna och endast med motvilja komme att underkasta sig de föreskrifter, som från ett sådant ämbetsverk utginge, till grund hvarför gifvetvis komme att ligga den föreställningen, att afgörandet icke komme att bero på och ledas af de praktiska hänsyn, som i förevarande fall otvifvelaktigt borde uppställas såsom normen för samma afgörande, utan att omsorgen om husdjurssjukvården komme att mer eller mindre betraktas såsom självändamål och icke såsom medel för det ekonomiska intresset samt endast af detta skäl icke förtjäna fullt förtroende. Därigenom skulle också en sådan styrelses verksamhet till en stor del förfelas, enär ett af de förnämsta villkoren för ett lyckligt och framgångsrikt arbete af den ekonomiska förvaltningen bestode däri, att den uppbures af de enskilda näringsidkarnas förtroende. Af detta skäl ansåge landtbruksstyrelsen, att, under dåvarande förhållanden och så länge den allmänna meningen bland landtmännen vidhölle åsikten om det olämpliga däri, att den veterinära förvaltningen gjordes så att säga självständig, också tanken på upprättandet af en särskild styrelse borde förfalla.

I likhet med landtbruksstyrelsen har äfven kommittén, såsom ofvan antydts, ansett jordbruksintresset bäst tillgodosedt, om de veterinära ärendena öfverflyttades till nämnda styrelse. Att insätta en representant för jordbruket såsom rådgifvande medlem i en för öfrigt af endast veterinärer bestående styrelse torde icke vara ägnadt att förskaffa jordbruksintresset vederbörligt inflytande vid de veterinära frågornas afgörande. Helt annorlunda och bättre ställer sig saken i ett enligt byråsystemet inrättadt ämbetsverk, såsom landtbruksstyrelsen, där chefen kan antagas äga verklig insikt och erfarenhet rörande jordbruksnäringen angående frågor. Öfverdirektören har där i det hela ensam beslutanderätt. De veterinära ärendena skulle då komma att handläggas och föredragas inför öfverdirektören af en byråchef med veterinär utbildning och erfarenhet.

Genom veterinärärendenas öfverflyttande till landtbruksstyrelsen vinnes också, lika väl som om en särskild veterinärstyrelse skulle inrättas, den fördelen att samtliga veterinärärenden komma att behandlas inom ett ämbetsverk och under en gemensam chef, så att de icke såsom nu blifva fördelade på två olika verk, mellan hvilka officiellt samarbete hittills ägt rum endast undantagsvis, om man frånser, att respektive föredragande icke underlåtit att muntligen konferera med hvarandra.

Veterinärärendenas omfattning och art.

Kommittén har för öfrigt icke kunnat dela svenska veterinärläkarföreningens uppfattning att de veterinära ärendena äro af den omfattning och art, att de nödvändiggöra inrättandet af ett särskildt ämbetsverk.

Beskaffenheten och antalet af de inom medicinalstyrelsen förekommande ärenden, som angå veterinärväsendet, framgå närmare af följande tablå:

Ärenden.	1904.		1905.		1906.		1907.		1908.		1909.	
	inkomna.	utgångna.	inkomna.	utgångna.	inkomna.	utgångna.	inkomna.	utgångna.	inkomna.	utgångna.	inkomna.	utgångna.
Åtgärder mot införande i riket af smittosamma husdjurssjukdomar	36	18	17	9	14	15	28	12	171	89	47	34
Åtgärder mot smittosamma husdjurssjukdomar inom landet	340	362	254	376	178	158	174	162	161	158	309	199
Underlydande personal	153	189	218	186	185	137	190	226	160	108	291	214
Resestipendier	21	8	25	9	33	12	17	10	29	4	25	5
Undervisning	30	29	13	12	30	34	11	11	13	18	41	36
Berättelser	322	1	336	5	344	8	342	10	321	8	367	6
Köttbesiktning	4	2	10	2	13	3	15	16	31	23	65	29
Slakthus	4	1	21	8	18	7	14	7	18	2	13	5
Reseräkningar	1,221	14	1,689	34	1,225	16	1,048	18	991	6	929	11
Reserapporter	1,733	12	1,687	13	1,030	12	1,047	15	1,159	23	1,213	12
Inspektioner	5	4	5	3	2	2	2	1	2	1	6	1
Karantän	160	6	190	24	213	34	231	30	219	43	276	32
Diverse	44	19	24	37	34	31	48	47	39	42	110	39
Summa	4,073	665	4,489	718	3,319	469	3,167	565	3,314	525	3,692	623
Telegrafiska förordnanden	—	52	—	82	—	62	—	85	—	102	—	137
Skrifvelser och telegram fr. referenten	—	181	—	155	—	115	—	163	—	177	—	230

Motsvarande tablå rörande tuberkulinärenden i landtbruksstyrelsen visar följande.

Tuberkulinärenden.	Å r.					
	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.
Inkomna ärenden	4,074	4,645	4,590	3,838	4,535	5,298
Föredragna ärenden:						
a) anslag till åtgärder	7	8	8	4	9	8
b) rekvisitioner af tuberkulin	1,846	2,055	1,955	1,154	1,433	1,786
c) förnyade undersökningar	679	707	761	974	1,026	1,121
d) belöningar eller understöd	34	3	5	4	5	6
e) räkningar med temperaturlistor	1,368	1,480	1,493	1,684	1,845	2,100
f) temperaturlistor	155	141	137	122	166	147
g) biträde af tuberkuloskonsulenten	42	65	40	25	32	38
h) utrönande af orsak till tuberkulos	2	10	—	15	13	5
i) ympningsförsök	3	11	23	25	27	18
j) diverse	27	10	86	30	56	39
Summa	4,163	4,490	4,508	4,037	4,612	5,268
Från föredraganden utgångna skrifvelser (smärre på brefkort affattade eller den ingångna skrifvelsen åtecknade meddelanden ej inberäknade)	162	190	112	121	237	335

Till närmare belysning af arten af det på afdelningen för tuberkulinärenden i landtbruksstyrelsen bedrifna arbetet, må vidare hänvisas till följande uppgift.

Till tuberkulinafdelningen hör sålunda:

att uppgöra förslag till användande af för året tillgängliga medel samt beräkna anslagsbehofvet för ett kommande år;

att distribuera tuberkulin och kontrollera dess förbrukning;

att särskildt granska och föredraga alla tuberkulinrekvisitioner, som afse förnyad undersökning på statens bekostnad;

att granska och föredraga inkomna ansökningar om understöd;

att granska och föredraga inkomna räkningar från veterinärer ej endast med afseende på förrättningarnas behörighet utan äfven beträffande taxeringen;

att granska och föredraga obduktionsprotokoll och ersättningsanspråk rörande nedslaktade, för tuberkulos misstänkta nötkreatur;

att i samband med räkningsgranskningen granska till räkningarna fogade förrättningsrapporter (temperaturlistor);

att föredraga inkomna rekvisitioner å biträde af tuberkuloskonsulenten;

att meddela vederbörande veterinär eller djurägare de erinringar och upplysningar, hvartill förenämnda granskningar kunnat gifva anledning;

att statistiskt bearbeta det inkomna rapportmaterialet och affatta årsredogörelse öfver ladugårdstuberkulosens bekämpande i Sverige;

att besvara af djurägare eller veterinärer framställda, tuberkulosens bekämpande afseende förfrågningar; samt

att öfverhufvudtaget följa kampen mot tuberkulosen i ladugårdarna samt föreslå åtgärder till ytterligare främjande af denna angelägenhet.

Sedan sex år tillbaka är vidare åt föredraganden och statens tuberkuloskonsulent uppdraget att anställa försök med ympning mot tuberkulos hos nötkreatur enligt von Behrings metod.

Veterinärernas antal.

En annan omständighet, som äfven bör tagas med i beräkningen vid afgörandet af nu föreliggande fråga, särskild styrelse eller icke, är den svenska veterinärkårens nuvarande storlek. Veterinärernas antal uppgick vid slutet af år 1908 till 370*) (se tab. n:o 21 i medicinalstyrelsens berättelse för år 1908), och voro däraf 31 länsveterinärer, 9 stadsveterinärer, 37 militärveterinärer, 2 stuteriveterinärer, 159 distriktsveterinärer, 96 enskildt praktiserande, legitimerade veterinärer och 36 icke legitimerade privatveterinärer (från läroanstalten i Skara utexaminerade). Veterinärkåren är sålunda, enligt kommitténs mening, alltför fåtalig, och de veterinära ärendena äro för få för att betinga anordnandet af en så invecklad och dyrbar inrättning som ett helt ämbetsverk med därtill hörande ämbets- och tjänstemän af skilda grader. Till jämförelse må nämnas, att veterinärkåren i Preussen, där nyligen inrättats en särskild veterinärstyrelse, omfattar mer än 600 veterinära tjänstemän.

Ofvan gjorda utredning gifver, enligt kommitténs förmenande, vid handen att de nödiga förutsättningarna för inrättande af en särskild veterinärstyrelse icke föreligga. Landtbruksintresset, som bör vara på ett effektivt sätt representeradt uti veterinäradministrationen, kan aldrig lika

*) Enligt 1910 års matrikel 379.

väl komma till sin rätt i en sådan särskild styrelse som uti landtbruksstyrelsen, och de veterinära ärendenas art och beskaffenhet lägga intet hinder i vägen för deras upptagande helt och hållet i sistnämnda styrelse. Den från veterinär sida uttalade meningen, att de veterinära ärendenas nuvarande fördelning på tvenne ämbetsverk fordrar deras sammanförande till en enbart för dem inrättad styrelse, kan icke vara riktig, då ärendenas och veterinärernas antal är så pass begränsadt som af förestående öfversikt framgår. — Kunde de ökade kostnader, som nödvändigtvis skulle följa med inrättandet af en ny styrelse i stället för en byrå i ett förutvarande ämbetsverk, medföra motsvarande förmåner, skulle kommittén kunnat förorda en sådan styrelse, men detta synes kommittén icke blifva fallet. Frågan torde helt visst få sin bästa lösning, om veterinärförvaltningen kommer att ingå såsom en afdelning i landtbruksstyrelsen, hvilken då naturligen bör utrustas med fullt tillräckliga arbetskrafter för fyllandet af den viktiga uppgift, som tillkommer det svenska veterinärväsendet.

Kommitténs förslag.

Med anledning af hvad kommittén här ofvan andragit och under åberopande af hvad landtbruksstyrelsen i sina förut omförmälda yttranden af den 10 februari 1894 och den 30 oktober 1897 anfört, får kommittén sålunda för sin del förorda, *att de medicinalstyrelsen nu tillhörande veterinärärendena öfverflyttas till landtbruksstyrelsen att där handläggas.*

C. Åtgärder för veterinärärendenas öfverflyttning till landtbruksstyrelsen.

Landtbruksstyrelsens nuvarande organisation.

Den för landtbruksstyrelsen gällande instruktionen är af den 2 oktober 1909 med däri den 3 december 1909 vidtagen ändring. Enligt denna instruktion är landtbruksstyrelsen, som hör under jordbruksdepartementet, ställd under ledning af en öfverdirektör. Arbetet är efter ärendenas beskaffenhet fördeladt på fyra byråchefer såsom föredragande, en för landtbruksärenden, en för agrikulturtekniska ärenden, en för fiskeriärenden och en för kansli- och ekonomiska ärenden.

Öfverdirektören äger i alla ärenden ensam beslutanderätt. Vid föredragning af vissa ärenden skall utom föredraganden minst en af de andra ledamöterna närvara och deltaga i ärendets behandling. Öfverdirektören åligger jämväl att företaga ämbetsresor ej mindre för att inspektera de under styrelsens inseende ställda läroverk och andra anstalter samt den styrelsen underlydande personal och dess tjänsteför-

rättningar än äfven för att bereda sig kännedom om de näringars tillstånd, hvilka utgöra föremål för styrelsens ämbetsbefattning. Öfverdirektören kan åt ledamot i styrelsen eller, efter bemyndigande af chefen för jordbruksdepartementet, åt annan sakkunnig person uppdraga att företaga inspektionsresa. Byråchefen för fiskeriärenden har dock rätt att jämväl på eget initiativ företaga tjänsteresa. Vid förfall för öfverdirektören skola ärendena, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, afgöras af styrelsens ledamöter samfälldt. Därvid fordras för besluts fattande, att, jämte föredraganden, minst en af de öfriga ledamöterna är tillstädes. Då olika meningar mellan ledamöterna yppa sig, skola styrelsens beslut utfärdas i enlighet med flertalets mening, eller i händelse af lika röstetal för olika meningar, enligt den mening, som föredraganden uttalat. I öfverdirektörens frånvaro må dock icke, såvida ej Kungl. Maj:t för tillfället annorlunda förordnar, lediga tjänster tillsättas annorledes än genom förordnande tillsvidare eller ansvar för fel i tjänsten ådömas, ej heller utan öfverdirektörens medgifvande beslut fattas eller åtgärder vidtagas, som rubba de grundsatser för förvaltningen, hvilka inom styrelsen förut blifvit stadgade eller följda.

Tuberkulinärendena.

Utöfver den ordinarie ämbetsmannapersonalen har emellertid, såsom i förra delen af betänkandet omförmälts, Kungl. Maj:t, första gången den 15 oktober 1897 för tiden intill den 1 januari 1899 och sedermera år för år, förordnat en legitimerad veterinär att såsom ledamot af landtbruksstyrelsen handlägga och föredraga ärenden rörande försök med tuberkulin och däraf betingade åtgärder. Till denne extra ledamot utgår numera *) ett arfvode af 5,000 kronor årligen, hvarjämte ett belopp af 1,000 kronor anvisats till ersättning åt föredragandens biträde. Medel till nämnda arfvode och ersättning tagas af det anslag, som Riksdagen år för år anvisat på extra stat till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.**)

En veterinärbyrå i landtbruksstyrelsen.

Med den organisation, landtbruksstyrelsen sålunda har, synes det icke möta några större svårigheter att där införa en särskild byrå för veterinärärenden under en veterinär ledamot såsom byråchef, hvilken då skulle ersätta det veterinära medicinalrådet. För närvarande finnas visserligen, formellt sedt, icke några byråer inrättade i landtbruksstyrelsen, fastän där äro anställda fyra byråchefer. Detta beror därpå, att inga

*) Enligt nådigt bref den 31 december 1909.
**) Detta anslag utgör för år 1910 95,000 kronor.

ordinarie tjänstemän af lägre grad än den tredje finnas upptagna å landtbruksstyrelsens stat, utan att allt biträde, som af byråcheferna äskas, utföres af, hufvudsakligen kvinnliga, e. o. tjänstemän. Hvarje chefs verksamhetsområde är emellertid redan nu så afskildt från de öfrigas, att anordnande af byråer i självfva verket icke skulle i nämnvärd mån förändra den nuvarande organisationen. Inrättandet af en veterinär byrå i landtbruksstyrelsen utgör sålunda icke någon reell afvikelse från styrelsens förutvarande organisation. Genom tillkomsten af veterinärbyrån kommer visserligen arbetet för öfverdirektören och byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden att ökas, men detta dock icke i sådan grad, att några olägenheter äro att befara. En ökning af kanslipersonalen torde däremot blifva erforderlig, men synes kunna ske genom anställandet af e. o. tjänstemän, på sätt förut praktiserats i styrelsen.

Å den veterinära byrån skola samtliga veterinära ärenden handläggas under byråchefens öfverinseende för att af honom sedan föredragas inför öfverdirektören. Öfverdirektören skall alltså enligt kommitténs förslag blifva ensam beslutande i alla veterinära frågor. Vissa ärenden af enklare beskaffenhet hafva dock, såsom i det följande skall närmare angifvas, ansetts böra handläggas allenast af den veterinära byråchefen eller af för ändamålet särskildt förordnad veterinär tjänsteman.

Ett veterinärråd vid landtbruksstyrelsens sida.

Emellertid synes veterinäradministrationen icke blifva på ett tillfredsställande sätt tillgodosedd enbart genom inrättande af sagda veterinärbyrå.

Beträffande de medicinska vetenskaperna har i förra delen af kommitténs betänkande framhållits, hurusom dessas allt större specialisering småningom gjort det omöjligt för en person att samtidigt behärska ett flertal af dem. Detsamma kan med fog sägas om de veterinära vetenskaperna och verksamhetsområdena. Att fordra att den veterinära byråchefen skall besitta största möjliga erfarenhet och sakkunskap inom alla grenar af veterinärväsendet vore för mycket begärdt. Behofvet af sakkunniga medarbetare gör sig ju ock numera gällande på alla områden, och så är äfven fallet inom veterinäradministrationen. Kommittén föreslår för den skull i detta fall, i motsvarighet till hvad som skedde ifråga om medicinalstyrelsen, att vid den beslutande landtbruksstyrelsens sida ställes ett af framstående veterinärer, representerande skillda fack inom veterinärväsendet, bestående *veterinärråd*. Genom ett sådant veterinärråd kommer styrelsen därjämte att ständigt hållas i nära förbindelse med de krafter utom densamma,

som gå i spetsen för den veterinära fackkunskapens framåtskridande, en fördel, som icke bör underskattas.

Motsvarighet till ett dylikt råd i veterinära frågor finnes redan i utlandet, exempelvis i Danmark, Österrike, Ungern och Preussen, där ett veterinärråd är ställdt såsom rådgifvare vid sidan af det beslutande ministeriet eller veterinärstyrelsen.

Medlemmarna i rådet synas kommittén böra af Kungl. Maj:t på öfverdirektörens förslag utses tillsvidare och vara till antalet tre. Med hänsyn till de skiftande uppgifter, som torde påkalla hörandet af en medlem i veterinärrådet, torde af medlemmarne en böra företräda *husdjurssjukvården*, en *husdjurshygienen och karantänsväsendet* samt en *slakthus- och köttkontrollväsendet.*

Bakteriologien med epizootiläran är representerad i den veterinärbakteriologiska anstalten, hvilken i och med veterinärärendenas öfverflyttning från medicinalstyrelsen till landtbruksstyrelsen ställes i omedelbar förening med sistnämnda styrelse.

Kommittén anser lämpligt, att någon medlem af veterinärinstitutets lärarkår alltid tillhör veterinärrådet, och antager, att i betraktande af de kraf, som ofvan ställts på rådets ledamöter, så äfven skall blifva fallet.

Äfven med ett veterinärråd vid sin sida synes landtbruksstyrelsen böra få erhålla den medicinalstyrelsen medgifna rätten att från veterinärinstitutet erhålla upplysningar. Fall kunna nämligen uppenbarligen allt fortfarande inträffa, då det kan vara af vikt för landtbruksstyrelsen att få begagna sig af denna förmån. Ytterligare möjlighet för styrelsen att erhålla råd och utredning af särskilda specialister finnes vidare genom tillämpning jämväl beträffande veterinära ärenden af den redan förefintliga, i § 8 af landtbruksstyrelsens nu gällande instruktion styrelsen tillerkända rätten att vid behof anlita särskildt sakkunnigt biträde. Vidare synes landtbruksstyrelsen icke böra förvägras uttrycklig rätt att från veterinärläkare och öfriga underordnade, från offentliga och kommunala myndigheter, samt från enskilda sammanslutningar, som hafva att i något afseende taga befattning med den veterinära verksamheten i riket, äska och erhålla de upplysningar, det biträde och den handräckning, som ligga inom hvars och ens befogenhet. Kommittén har för den skull förordat införande i styrelsens instruktion af uttryckliga stadganden i sistberörda hänseenden.

Veterinärärendenas handläggning.

Kommittén öfvergår nu till sättet för den nya byråns och veterinärrådets funktioner inom landtbruksstyrelsen.

De veterinära ärendena skola, såsom nämnts, handläggas å den veterinära byrån och föredragas af chefen för denna byrå.

Den veterinära byråchefen.

Byråchefen för veterinära ärenden bör, enligt kommitténs mening, vara veterinärväsendets främsta fackbildade målsman inom administrationen. Han skall vara legitimerad veterinär samt bör genom veterinär verksamhet hafva förvärfvat erkänd skicklighet och omfattande praktisk erfarenhet.

Byråchefen för veterinära ärenden synes i det hela böra erhålla samma skyldighet och samma myndighet, som tillkomma ledamot i landtbruksstyrelsen. Med hänsyn till den omfattande kontrollerande verksamhet, han äfven har att utöfva, bör han därjämte liksom byråchefen för fiskeriärenden äga att efter inhämtande af öfverdirektörens tillstånd företaga tjänsteresor för fullgörande af honom tillhörande åligganden. Han torde vidare böra, på sätt därom särskildt skulle stadgas, i arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse deltaga uti handläggning af de dit från medicinalstyrelsen öfverflyttade ärenden, som angå militärveterinärernas befordringsförhållanden och medicinska verksamhet samt fältveterinärstipendiaters antagande och entledigande.*)

Å den veterinära byrån torde, under byråchefens öfverinseende, jämväl granskningen af reseräkningar på grund af verkställda veterinärförrättningar böra utföras.

Handläggningen och afgörandet af ärenden angående förordnande af veterinär för utförande af förrättning med anledning af fall af jufvertuberkulos tillkomma enligt gällande bestämmelser medicinalstyrelsen, ej styrelsens veterinära ledamot ensam. Det har emellertid synts kommittén lämpligare, att dessa ärenden, som äro af brådskande art men som icke i allmänhet äro af svårare beskaffenhet, anförtros åt vederbörande byråchef med rätt att, där ej öfverdirektören annorlunda bestämmer, allena såväl handlägga som afgöra desamma. Däremot torde frågorna om ersättning i anledning af verkställd nedslaktning m. m. fortfarande böra behandlas af vederbörande styrelse, sålunda efter öfverflyttningen af landtbruksstyrelsen på veterinärbyråchefens föredragning.

Till veterinärbyråchefens biträde synas två veterinära tjänstemän blifva erforderliga. Utredningen och handläggningen af de veterinära ärendena, som nu utföras af det veterinära medicinalrådet i medicinal-

---

*) Ett förslag till däraf föranledd ändring af den för arméförvaltningen gällande instruktionen af den 11 oktober 1907 är af kommittén uppgjordt och finnes infördt under afdelning H i detta betänkande.

styrelsen med biträde af en veterinärt utbildad amanuens, hvilken åtnjuter ett arfvode af allenast 1,000 kronor och under sådana omständigheter endast i jämförelsevis ringa grad är i tillfälle att ägna sina krafter åt det administrativa arbetet i styrelsen, äro nämligen af sådan omfattning, att de fullständigt upptaga sin man. Det veterinära medicinalrådet har därigenom hindrats att i den grad, önskligt är, ägna sina krafter åt veterinärväsendets utveckling och tvingats att i ej oväsentlig mån använda sin tid på uppgifter, som utan olägenhet skulle kunna anförtros åt en honom underordnad veterinär tjänsteman. Kommittén har för den skull velat förorda anställandet af ännu en ordinarie veterinär tjänsteman å veterinära byrån jämte förutvarande veterinäramanuensen. Den nye tjänstemannen skulle benämnas *byråveterinär* och skulle vara byråchefen behjälplig vid ärendenas handläggning och utredning samt biträda vid uppsättandet af promemorior, skrifvelser och yttranden, äfvensom af förslag till beslut. Han bör, med få ord sagdt, äga så stor erfarenhet i veterinära frågor, att han vid förfall för byråchefen kan, om så påfordras, inträda i dennes åligganden. Amanuensen däremot synes böra tilldelas mindre betydande uppgifter såsom granskning af veterinärrapporter och reseräkningar m. m. samt för öfrigt biträda vid ärendenas utredning under byråchefens eller byråveterinärens ledning.

Byråveterinärbefattningen har synts vara af den betydenhet, att den bör tillhöra andra lönegraden. Amanuensen åter skulle endast åtnjuta arfvode. På samma gång som denne biträdde å byrån skulle han komma i tillfälle att sätta sig in i den veterinära organisationen och inhämta åtskilliga för sin fortsatta veterinära verksamhet nyttiga kunskaper och erfarenheter.

Tuberkulinärendenas handläggning.

Såsom framgår af den förut intagna redogörelsen för tuberkulinärendenas omfattning och art har nuvarande föredraganden för dessa ärenden ett ganska omfattande verksamhetsområde. Hans lön torde emellertid hädanefter som hittills böra utgå på extra stat. Alla öfriga utgifter för tuberkulosens utrotande ur ladugårdarna utgå nämligen från ett extra anslag, och denna verksamhet synes ännu icke hafva vunnit de fasta former, att det kan vara skäl att för densamma upprätta en tjänst på ordinarie stat. För att dock ej allt för mycket splittra centralisationen i den veterinära förvaltningen har kommittén emellertid ansett denna tjänsteman böra vara underordnad den veterinära byråchefen och lämpligen benämnas *extra byråveterinär;* och har kommittén i anslutning därtill förordat, att den nuvarande föredragandens för öfrigt ganska litet betungande föredragningsskyldighet öfverlämnas till samme

byråchef. Extra byråveterinären skulle i öfrigt få samma verksamhet som den hittills af föredraganden för tuberkulinärenden utöfvade.

Den disciplinära myndigheten.

Den landtbruksstyrelsen tillkommande disciplinära myndigheten öfver dess underordnade måste vid veterinärbyråns inrättande blifva tillämplig såväl å de veterinära ämbets- och tjänstemännen i styrelsen som å hela veterinärkåren, men torde, enligt kommitténs mening, böra utvidgas med liknande disciplinära bestämmelser som de, hvilka af kommittén intagits i förslaget till ny instruktion för medicinalstyrelsen (§§ 35 och 36). Dock har kommittén icke ansett sig böra föreslå upphäfvandet af den öfverdirektör och ledamot i landtbruksstyrelsen enligt § 14 i gällande instruktion tillkommande rätt att under tjänsteresa tilldela underordnad tjänsteman varning. Som landtbruksstyrelsen icke förut ägt någon ordinarie tjänsteman af lägre grad än den tredje, blifva disciplinära bestämmelser erforderliga för den nu föreslagna byråveterinären. Kommittén har då, i enlighet med nyss nämnda § 35 i instruktionsförslaget för medicinalstyrelsen, tänkt sig såsom disciplinstraff 1) varning eller 2) böter, svarande mot högst en månads lön eller ock 3) suspension från tjänst och aflöning under högst tre månader. Vid upprepad förseelse eller vid svårare tjänstefel skall åtal anställas vid vederbörlig domstol med rätt för styrelsen att afstänga den felaktige från tjänstens utöfning, intill dess slutlig dom fallit eller domstol annorlunda förordnat. Under afstängningstiden skola hans löneinkomster innehållas, där ej styrelsen finner skäl låta honom få uppbära någon del af desamma.

Veterinärrådets tjänstgöring.

Vid sidan af den veterinära byrån skall, enligt kommitténs förslag, finnas ett veterinärråd. Medlem af detta råd torde böra åligga dels att på kallelse af öfverdirektören deltaga i utredningen och behandlingen af ärende, hörande till hans särskilda kunskapsområde dels ock att af eget initiativ rikta styrelsens uppmärksamhet på sådana vetenskapens framsteg eller sådana praktiska frågor, som kunna antagas äga särskild betydelse för den allmänna veterinära hälso- och sjukvården.

Medlem af rådet bör, när ärende inom landtbruksstyrelsen förekommer, för hvars behandling han tillkallats, äga samma ställning, som i allmänhet tillkommer ledamot i styrelsen. Han bör alltså gifva upplysningar och råd och säga sin mening samt, om densamma ej öfverensstämmer med beslutet, låta anteckna den till protokollet. Ärende, i hvars behandling medlem af veterinärrådet deltager, bör föredragas af den veterinära byråchefen eller annan, som föredragningen på grund af särskild bestämmelse tillkommer. Medlem af veterinärrådet skall alltså i

allmänhet komma att äga samma ställning i fråga om ärende, i hvars behandling han deltager, som enligt § 7 af instruktionen för veterinärbakteriologiska anstalten tillkommer föreståndaren vid anstalten, då vederbörande styrelse påkallat hans biträde eller han eljest är närvarande vid handläggning af ärende, hörande till hans särskilda kunskapsområde.

Från medicinalstyrelsen öfverflyttade funktioner.

Med de veterinära ärendenas öfverflyttande från medicinalstyrelsen till landtbruksstyrelsen torde äfven följa öfverförandet å sistnämnda styrelse af alla de befogenheter, som enligt särskilda författningar tillkomma medicinalstyrelsen såsom veterinärväsendets förvaltande organ. Så synes landtbruksstyrelsen böra öfvertaga öfverinseendet och ledningen af veterinärbakteriologiska anstalten samt öfverinseendet och kontrollen öfver det vetenskapliga vid undervisningen vid veterinärinrättningen i Skara med därmed följande skyldighet att tid efter annan inspektera inrättningen samt att hos Kungl. Maj:t afgifva förslag till föreståndarebefattningens besättande. Vidare bör det hädanefter åligga landtbruksstyrelsen att taga befattning med anordnandet af särskilda, vissa år återkommande kurser dels för länsveterinäraspiranter dels ock för äldre veterinärer. Dessutom synes den veterinära byråchefen i landtbruksstyrelsen böra vara självskrifven ledamot af styrelsen för veterinärinstitutet. Hvad angår den veterinärbakteriologiska anstalten, har kommittén särskildt velat framhålla, att vid utseende af sakkunniga och vid förslags upprättande, då föreståndarebefattningen är ledig, ledamot af veterinärrådet bör deltaga i ärendets handläggning. Endast på detta sätt torde tillräcklig sakkunskap kunna hos styrelsen förutsättas för dessa viktiga uppgifter.

Slutligen torde den omfattande verksamhet, som medicinalstyrelsen hittills jämlikt särskilda författningar utöfvat ej mindre till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren inom landet med därmed följande skyldighet att handhafva förvaltningen af det för sagda ändamål beviljade förslagsanslaget, än äfven beträffande slakthus- och besiktningsväsendet i riket, böra helt och hållet öfverlämnas till landtbruksstyrelsen.

I anslutning till det anförda torde vederbörande författningar och instruktioner böra undergå erforderlig ändring. Denna ändring synes kommittén lämpligast kunna ske genom *utfärdandet af en kungörelse med allmän föreskrift* att alla de rättigheter och skyldigheter, som enligt ifrågavarande författningar tillkomma medicinalstyrelsen, hädanefter skola åligga landtbruksstyrelsen.

Medicinalstyrelsens kvarstående uppgifter i veterinära ärenden.

I samband med det nu föreslagna öfverflyttandet af veterinärärendena från medicinalstyrelsen till landtbruksstyrelsen synes böra erinras om att kommittén i sitt förslag till instruktion för medicinalstyrelsen under § 12 (se del I sid. 101) hemställt, att det i afseende på rikets veterinärväsende må tillkomma medicinalstyrelsen *att* vid utarbetande af nya farmakopéer taga behörig hänsyn till veterinära behof, *att* fastställa de villkor, hvarpå giftiga läkemedel för husdjur må på veterinärs rekvisition från apotek utlämnas, *att* granska räkningar å husdjursmedicin, som skall af statens medel betalas, samt *att* till efterrättelse å apoteken låta utdela förteckning öfver veterinärer, som äro berättigade att från apotek förskrifva giftiga läkemedel för husdjur, äfvensom att medicinalstyrelsen må för att kunna fullgöra sistnämnda uppgift vara berättigad *att* årligen från öfverstyrelsen för veterinärväsendet erhålla tryckt förteckning i erforderligt antal exemplar öfver där afsedda veterinärers namn och boningsort.

I anslutning till hvad ofvan anförts har kommittén upprättat *förslag till förändrad instruktion för landtbruksstyrelsen*, hvilket förslag är i sin helhet intaget under afdelning F i denna del af kommitténs betänkande.

Ändring af behandlingssättet för militära veterinärfrågor.

I nära samband med ofvan omförmälda förslag står äfven frågan om sättet för de militära veterinärfrågornas behandling.

Enligt den för arméförvaltningen nu gällande instruktionen, som är af den 11 oktober 1907, skola ärendena angående militärläkarnas och militärveterinärernas befordringsförhållanden samt fältläkarstipendiaters och fältveterinärstipendiaters antagande och entledigande behandlas af medicinalstyrelsen och arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse gemensamt, under det att ärenden, som angå militärläkarnas och militärveterinärernas medicinska verksamhet, tillhöra medicinalstyrelsen ensam. I analogi härmed är vidare stadgadt, att fältläkaren, fältveterinären och läkarassistenten å sjukvårdsstyrelsen skola utnämnas af Kungl. Maj:t efter förslag af medicinalstyrelsen och sjukvårdsstyrelsen gemensamt.

I och med de veterinära ärendenas öfverflyttande från medicinalstyrelsen till landtbruksstyrelsen blir en ändring af förenämnda stadganden oundgängligen nödvändig. De skyldigheter, som beträffande de veterinära ärendena enligt dessa stadganden åligga medicinalstyrelsen, kunna dock icke utan vidare öfverföras å landtbruksstyrelsen. Sistnämnda ämbetsverks blifvande organisation, där den veterinära medicinska sakkunskapen kommer att representeras af endast en af verkets

fem ledamöter och där chefen har ensam beslutanderätt, gör ett samarbete mellan sjukvårdsstyrelsen och landtbruksstyrelsen i dess helhet i hög grad olämpligt, i all synnerhet som ett sådant samarbete icke skulle bereda de veterinära intressena det inflytande, som därmed i främsta rummet skulle afses. Kommittén har för den skull ansett, att alla ärenden angående militärveterinära befordringsfrågor samt fältveterinärstipendiaters antagande och entledigande skulle kunna öfverlämnas åt sjukvårdsstyrelsen att förbereda och handlägga, dock att vid dessa ärendens afgörande den fackutbildade målsmannen för veterinärväsendet i landtbruksstyrelsen, byråchefen för veterinära ärenden, bereddes tillfälle att närvara och säga sin mening. Det skulle sålunda komma att åligga sjukvårdsstyrelsen att, såsom redan nu praktiserats, vidtaga alla de för militärveterinära tjänsters tillsättande erforderliga åtgärder, såsom kungörande af ledig tjänst till ansökning, utfärdande af förordnande, upprättande af underdånigt förslag och afgifvande af underdånigt förord. En ändring af de författningar*), som behandla dylika befordringsfrågor, synes kommittén sålunda önskvärd och torde lämpligen kunna ske genom *utfärdandet af en allmän föreskrift* att alla de rättigheter och skyldigheter, som enligt nu ifrågavarande författningar tillkomma medicinalstyrelsen, skola öfvertagas af arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

Ett liknande förfaringssätt som det, hvilket ofvan föreslagits för militärveterinära befordringsärenden, torde enligt kommitténs mening kunna tillämpas vid handläggning af ärenden, som angå militärveterinärernas medicinska verksamhet. Sistnämnda ärenden kunna visserligen gifva anledning till allvarliga påföljder för vederbörande veterinära tjänstemän, men afse dock, i betraktande af att endast djur, i detta fall hästar, varit föremål för de åtgärder, som ligga till grund för den öfverordnade myndighetens ingripande mot veterinären ifråga, allenast ekonomiska värden. Ifrågavarande ärenden kunna sålunda, i olikhet med motsvarande ärenden beträffande militärläkare, icke anses vara af den art, att medicinalstyrelsen såsom högsta medicinska fackmyndighet allt fortfarande bör bibehålla handläggningen af desamma.

Upprättandet af förslag till besättande af fältveterinärtjänsten i sjukvårdsstyrelsen har kommittén ansett kunna öfverlämnas åt chefen för nämnda styrelse. Ett sådant förfaringssätt öfverensstämmer för öfrigt

---

*) Nådiga kungörelsen angående tillsättning af militärveterinärtjänster vid armén af den 27 maj 1904, nådiga instruktionen för arméns veterinärer af den 31 december 1886 samt nådiga stadgarna för veterinärstipendiater af sistnämnda dag.

med det, som gäller beträffande upprättande af förslag till besättande af de militära och civilmilitära byråchefstjänsterna i arméförvaltningen (se § 32 mom. 4 af instruktionen).

Kommittén har med ledning af hvad ofvan anförts utarbetat ett *förslag till ändring af § 13 mom. 2 och 3 samt § 32 mom. 6 i den för arméförvaltningen nu gällande instruktion*, hvilket förslag finnes infördt under afdelning H i denna del af kommitténs betänkande.

D. Sammanfattning af kommitténs organisationsförslag rörande veterinärförvaltningen.

Kommittén har i det föregående behandlat de olika inom veterinärförvaltningen förekommande ärendena och därvid framställt en del förslag rörande denna förvaltnings organisation. Såsom en sammanfattning af dessa förslag får kommittén nu förorda vidtagandet af nedanstående åtgärder:

De veterinära ärendena böra afskiljas från medicinalstyrelsen och öfverflyttas till landtbruksstyrelsen.

I landtbruksstyrelsen inrättas en särskild veterinärbyrå, där samtliga veterinära ärenden, tuberkulinärendena inbegripna, föredragas af en veterinär ledamot och byråchef.

Å veterinärbyrån bör förutom byråchefen finnas på ordinarie stat upptagen en byråveterinär, hvarförutom en veterinärt utbildad amanuens bör där anställas.

Vidare bör i stället för den nu på extra stat anställde föredraganden för tuberkulinärenden finnas en på extra stat anställd extra byråveterinär.

Vid landtbruksstyrelsens sida bör ställas ett veterinärråd med den sammansättning och befogenhet, som förut angifvits.

Landtbruksstyrelsens nuvarande organisation bibehålles eljest i det hufvudsakliga.

Samtliga de rättigheter och skyldigheter, som enligt åtskilliga författningar rörande det civila veterinärväsendet nu tillkomma medicinalstyrelsen, böra öfverflyttas å landtbruksstyrelsen. Detta bör ske genom utfärdande af en allmän föreskrift i ämnet.

Samtliga rättigheter och skyldigheter, som enligt åtskilliga författningar rörande det militära veterinärväsendet formellt nu tillkomma medicinalstyrelsen, böra genom uttryckligt stadgande öfverflyttas å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

Vid handläggning i sjukvårdsstyrelsen af vissa ärenden angående militärveterinärer bör den veterinära byråchefen i landtbruksstyrelsen närvara.

E. Kostnadsfrågan.

Aflöningarna till landtbruksstyrelsen hafva nyligen reglerats i öfverensstämmelse med hvad som skett beträffande motsvarande befattningar vid statskontoret m. fl. centrala ämbetsverk.

Landtbruksstyrelsens nuvarande stat.

För landtbruksstyrelsen gäller sålunda för närvarande följande stat:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Ortstillägg.	Summa Kronor.	
	Kronor.				
Öfverdirektören och chefen	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
3 byråchefer	15,000	7,500	1,800	24,300	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
Till extra biträden, vikariatsersättning och expenser	—	—	—	14,000	
Summa	—	—	—	57,600	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor.

Härtill komma, enligt nådigt bref den 31 december 1909 angående disposition af 1910 års anslag, arfvodet till föredraganden i tuberkulinärenden 5,000 kronor årligen och arfvode till biträde åt denne 1,000 kronor, hvilka samtliga belopp utgå af anslaget på extra stat till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

Löner.

För den enligt kommitténs förslag till landtbruksstyrelsen nu öfverförde tjänstemannen af tredje graden bör naturligen beräknas lika hög aflöning som för styrelsens öfriga ledamöter.

Byråveterinären synes böra erhålla aflöning efter andra lönegraden.

En ytterligare vaktmästare har upptagits till samma löneförmåner som den förut å styrelsens stat upptagna vaktmästaren.

Ersättning till veterinärrådet.

Ledamöterna i veterinärrådet synas, enligt kommitténs mening, lämpligen böra uppbära någon ersättning i form af arfvode, förutom den reseersättning de ej böra förvägras, därest de ej äro bosatta i Stockholm eller dess omedelbara närhet. Nämnda arfvode har kommittén tänkt sig, i likhet med hvad som föreslagits beträffande vetenskapliga rådet hos medicinalstyrelsen, böra utgå sålunda, att för hvarje gång medlem af veterinärrådet efter kallelse inställer sig i landtbruksstyrelsen för deltagande i behandlingen af ärende ersättning därför skall till honom utgå med 25 kronor. Skall medlem i denna sin egenskap, vare sig fråga är om ärende, i hvars behandling han skall deltaga, eller icke, verkställa särskild utredning i något ärende eller i styrelsen föredraga ärende, bör förutom det nyssnämnda arfvodet, han bör erhålla för deltagande i ärendets afgörande, till honom utgå ersättning, som för hvarje fall af styrelsen bestämmes, dock ej öfver 75 kronor för gång.

Det belopp, hvarmed arfvodet till veterinärrådet bör uppföras å landtbruksstyrelsens stat, har kommittén beräknat på följande sätt.

Under förutsättning att hvar och en af de tre ledamöterna i veterinärrådet under ett år tillkallas i 12 fall, utgöra dessas arfvoden, beräknadt efter 25 kronor för gång, 900 kronor. Antages tillika att en tredjedel af dessa ärenden eller 12 behöfva föredragas eller eljest närmare utredas af en medlem af rådet, utgör sammanlagda årliga kostnaden härför, approximativt beräknadt till i medeltal 50 kronor för gång, 600 kronor.

Då veterinärrådets ledamöter sannolikt i allmänhet komma att vara bosatta i Stockholm, har för deras resor ansetts kunna beräknas endast 300 kronor, men detta belopp torde lämpligen böra utgå af det allmänna till reseersättningar beviljade förslagsanslaget.

Expensanslaget.

Enligt nämnda beräkning skulle för veterinärrådet i staten upptagas ett belopp af 1,500 kronor.

Till arfvode åt amanuensen å veterinärbyrån synes lämpligen böra beräknas ett belopp af 2,000 kronor.

Anslaget till extra biträden, vikariatsersättning och expenser synes, med hänsyn såväl till ersättningarna till veterinärrådet och veterinäramanuensen som till de ökade kostnaderna å styrelsens kansli- och ekonomiska byrå, böra icke oväsentligt höjas. Därvid må påpekas, att de ekonomiska ärendena komma att ökas särskildt genom öfvertagandet af den ekonomiska förvaltningen såväl af förslagsanslaget till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren, hvilket anslag för närvarande uppgår till 30,000 kronor, som af anslaget till veterinärbakteriologiska anstalten. En ytterligare e. o. tjänsteman synes för den skull blifva erforderlig å nämnda byrå, hvarförutom då arbetet för den tjänsteman, som för närvarande ombesörjer registratorsgöromålen, torde blifva afsevärdt ökadt, en höjning af denna tjänstemans arfvode icke torde rättvisligen kunna undvikas. Vidare torde böra erinras om, att den veterinära byrån har stort behof af tryckta rapporter, redogörelser och matriklar, hvilkas tryckning ställa stora kraf på expensanslaget. Renskrifningskostnaderna torde likaledes böra beräknas komma att väsentligt stiga. Kostnaderna för hyra af lokal, bestående af minst två rum, med eldning och städning äro ej heller att förglömma. Kommittén har för den skull ansett sig böra förorda en höjning af anslaget från 14,000 kronor till 21,500 kronor.

Anslag å extra stat.

Såsom förut nämnts har kommittén ansett extra byråveterinären böra aflönas på sätt hittills skett beträffande föredraganden i tuberkulinärenden. Någon aflöning åt honom bör således ej upptagas å landtbruksstyrelsens stat. Det belopp å 1,000 kronor, som hittills beräknats till aflöning på extra stat af biträde åt föredraganden i tuberkulinärenden, torde fortfarande böra utgå på sätt som skett och afses till biträde åt extra byråveterinären.

Kommitténs förslag till stat för landtbruksstyrelsen.

På grund af hvad kommittén sålunda anfört har kommittén uppgjort följande

Förslag till stat för landtbruksstyrelsen:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Ortstillägg.	Summa Kronor.	
	Kronor.				
Öfverdirektören och chefen	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
4 byråchefer	20,000	10,000	2,400	32,400	
1 byråveterinär	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 d:o	700	350	150	1,200	
Till veterinärrådet, extra biträden, vikariatsersättning och expenser	—	—	—	21,500	
Summa	—	—	—	80,200	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Jämförelse.

Landtbruksstyrelsens nuvarande stat slutar på ett belopp af 57,600 kronor. Om härtill läggas det veterinära medicinalrådets aflöning enligt nu gällande stat 6,400 kronor och arfvodet åt en veterinäramanuens 1,000 kronor, blir slutsumman 65,000 kronor.

Enligt kommitténs förslag slutar landtbruksstyrelsens stat å 80,200 kronor. Skillnaden mellan de båda slutsummorna är då 15,200 kronor. Beräknas det nuvarande veterinära medicinalrådets aflöning enligt gällande normalstat eller till 8,100 kronor, hvartill den väl minst torde komma att uppgå, om denne tjänsteman kommer att bibehållas vid medicinalstyrelsen, blir skillnaden mellan slutsummorna endast 13,500 kronor.

Vid ofvanstående beräkning hafva ålderstilläggen icke medräknats, enär dessa böra utgå af det å nionde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg. Ej heller äro reseersättningar för medlemmar af veterinärrådet eller för styrelsens ämbets- och tjänstemän upptagna. Dessa ersättningar böra nämligen utgå af särskildt anslag.

Beaktas bör vidare, att vid tilläggen till den gällande staten hänsyn ej tagits till den ej exakt bestämbara kostnad, som inom medicinalstyrelsens kansli och räkenskapskontor belöper särskildt å veterinärärendena.

Villkor m. m. Angående föreskrifterna rörande arbetstid för landtbruksstyrelsens å stat upptagna ämbets- och tjänstemän torde böra gälla detsamma för de nytillkomna som för de förutvarande. Jämväl öfriga för de i landtbruksstyrelsen gällande aflöningsförmånernas åtnjutande stadgade villkor torde de nytillkomna ämbets- och tjänstemännen böra vara skyldiga att underkasta sig.

Därjämte torde, i öfverensstämmelse med hvad som skett beträffande statskontoret, böra förklaras

att en hvar, som med eller efter ingången af det år, med hvars början de tillkomna delarne af staten träda i kraft, tillträder nyinrättad befattning i landtbruksstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig förenämnda villkor och bestämmelser, samt

att den nuvarande innehafvaren af den veterinära medicinalrådsbefattningen i medicinalstyrelsen, om han icke före viss angifven tidpunkt anmäler, att han vill underkasta sig öfverflyttning till landtbruksstyrelsen, den nya aflöningsstaten där samt nämnda villkor och bestämmelser, skall varda bibehållen vid honom dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i lagen angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom.

F. Förslag

till

förnyad nådig instruktion för landtbruksstyrelsen.*)

Styrelsens ämbetsbefattning.

1 §.

Landtbruksstyrelsen åligger att med uppmärksamhet följa landtbrukets och dess binäringars, fiskerinäringens *samt det civila veterinärväsendets* tillstånd och att, efter omständigheterna, själf vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, som styrelsen anser lämpliga för nämnda näringars och veterinärväsendes befrämjande.

Med länens hushållningssällskap bör landtbruksstyrelsen stå i oafbruten förbindelse; och äger styrelsen att från hushållningssällskapen och deras förvaltningsutskott infordra erforderliga yttranden och upplysningar, liksom å andra sidan styrelsen bör meddela hushållningssällskapen kännedom om sådant, som kan vara af vikt för befrämjande af sällskapens ändamål, samt hos sällskapen göra framställningar och väcka förslag i ämnen, som beröra sällskapens verksamhet.

Med frågor rörande hästafveln äger landtbruksstyrelsen icke taga befattning, utan skola ärenden angående denna näring fortfarande behandlas af stuteriöfverstyrelsen.

2 §.

Till Kungl. Maj:t skall landtbruksstyrelsen årligen afgifva berättelse rörande de styrelsen underlydande tjänstemäns samt de under styrelsens

---

*) Ändringar och tillägg äro antydda genom kursiv stil.

inseende ställda läroverks och andra anstalters äfvensom länens hushållningssällskaps verksamhet under det nästförflutna året.

Tillika åligger det styrelsen att årligen före den 1 april till justitiekanslersämbetet aflämna arbetsförteckning, upptagande de mål och ärenden, som under närmast föregående år förekommit hos styrelsen.

3 §.

Gemensamt med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har landtbruksstyrelsen att till Kungl. Maj:t afgifva utlåtande i frågor, som röra statsunderstöd, i form af lån, anslag eller andra förmåner, för vattenafledningens- eller afdiknings- och odlingsföretag eller arbeten, som afse minskande af frostländighet.

4 §.

I afseende å företag, för hvilket lån från odlingslånefonden beviljats, tillhör det landtbruksstyrelsen att gemensamt med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bestämma tiden, inom hvilken företaget skall vara fullbordadt. Landtbruksstyrelsen skall ock hafva tillsyn öfver själfva odlingsarbetets utförande i enlighet med fastställd plan och gifna föreskrifter, så att inga väsentliga ändringar må äga rum utan anmälan och vederbörligt tillstånd; styrelsen medgifvet att tillåta eller föreskrifva sådana mindre ändringar i den för odlingsarbetet fastställda planen, som leda till dess förbättring. Styrelsen tillkommer ock att meddela slutligt godkännande af själfva odlingsarbetet; börande styrelsen, så snart dylikt godkännande lämnats, därom underrätta väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

5 §.

Beträffande det civila veterinärväsendet är det landtbruksstyrelsens åliggande

att meddela legitimationsbevis åt svenska medborgare, som visat sig behöriga att i riket utöfva veterinärkonsten;

att, då befattning inom den civila veterinärstaten varder ledig eller innehafvare af dylik befattning söker tjänstledighet eller afsked, förfara på sätt särskildt är stadgadt;

att antaga och entlediga civila veterinärstipendiater;

att tillse att såväl i allmän tjänst anställda som andra veterinärer enligt gällande instruktioner och förordningar behörigen fullgöra sina åligganden;

att hafva öfverinseendet öfver och ledningen af veterinärbakteriologiska anstalten;

att till ledning för vederbörande kommunalmyndighet, veterinär och Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddela och låta i vederbörlig ordning kungöra de råd och anvisningar, hvilka till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren kunna erfordras utöfver hvad gällande förordningar därom innehålla;

att på grund af berättelser eller rapporter från Kungl. Maj:ts befallningshafvande eller från veterinär för särskilda fall lämna erforderliga anvisningar eller meddela sådana föreskrifter, hvartill styrelsen enligt gällande förordningar kan vara befogad, eller ock om nödiga åtgärders vidtagande göra underdånig framställning; samt

att vid svårare farsot eller mycket utbredd sjuklighet bland husdjuren förordna extra veterinär att biträda vid sjukvården eller vid åtgärder till förekommande af farsotens spridning, äfvensom att vid behof låta inspektera de till förhindrande af smittosamma kreaturssjukdomars införande i riket inrättade karantänsanstalter.

Landtbruksstyrelsen skall låta föra noggrann matrikel öfver alla dem, som äro berättigade till veterinärkonstens utöfvande i riket, samt till medicinalstyrelsens förfogande ställa erforderligt antal exemplar af årligen tryckt förteckning öfver dessa veterinärers namn och boningsort.

6 §.

Landtbruksstyrelsen äger att från veterinärinstitutet erhålla utlåtande i frågor, som af styrelsen hänskjutas till detta läroverks vetenskapliga bedömande, äfvensom begärda upplysningar.

Från hvarje veterinär, antingen han är i tjänst anställd eller endast utöfvar enskild praktik, äger styrelsen att, om anledning därtill förekommer, begära upplysningar, förklaringar eller underrättelser i särskilda fall.

Från myndigheter, som äga tillsätta veterinärbefattningar, är styrelsen berättigad erhålla underrättelse om tiden, då hvarje innehafvare inträdt i utöfning af eller afgått från befattningen.

Af offentliga och kommunala myndigheter äger styrelsen att äska och undfå de upplysningar, det biträde och den handräckning, som ligga inom hvars och ens befogenhet.

Styrelsens organisation.

7 §.

Styrelsen utgöres af
en öfverdirektör och chef
samt såsom ledamöter
en byråchef och föredragande för landtbruksärenden;
en byråchef och föredragande för agrikulturtekniska ärenden;
en byråchef och föredragande för fiskeriärenden;
en byråchef och föredragande för veterinärärenden; samt
en byråchef och föredragande för kansli- och ekonomiska ärenden.

8 §.

Vid landtbruksstyrelsen skall vara anställd en byråveterinär.

9 §.

Öfverdirektören och, efter förslag af honom, byråcheferna utnämnas af Kungl. Maj:t.

Byråveterinären utnämnes af Kungl. Maj:t efter underdånigt förslag af styrelsen, som vid inträffande ledighet af sådan tjänst kungör densamma att sökas inom trettio dagar.

Styrelsen äger antaga extra ordinarie tjänstemän och biträden samt utse vaktmästare.

10 §.

Till byråchef för landtbruksärenden må ej föreslås annan än den, som aflagt afgångsexamen vid högre allmänt läroverk samt fullständigt och med goda vitsord genomgått ett af rikets landtbruksinstitut och är i landthushållning erkändt kunnig och förfaren.

För behörighet till befattningen såsom byråchef för agrikulturtekniska ärenden fordras att hafva fullgjort hvad som är föreskrifvet för kompetens till landtbruksingenjörstjänst samt att hafva under minst fem år tjänstgjort såsom landtbruksingenjör.

För att kunna föreslås till byråchef för fiskeriärenden fordras såväl att hafva ådagalagt goda vetenskapliga kunskaper om fiskarterna och

deras lefnadsförhållanden som ock att hafva minst fem år tjänstgjort såsom fiskeriintendent eller ock annorledes förvärfvat omfattande praktisk erfarenhet i de ämnen, som tillhöra denne byråchefs verksamhet.

Till byråchef för veterinärärenden må endast föreslås legitimerad veterinär af erkänd skicklighet och med omfattande praktisk erfarenhet.

Till byråchef för kansli- och ekonomiska ärenden må ej annan föreslås än den, som aflagt juris kandidatexamen eller examen till rättegångsverken.

Byråveterinären skall vara legitimerad veterinär.

11 §.

Vid landtbruksstyrelsens sida ställes ett af tre framstående veterinärer sammansatt veterinärråd. Rådet liksom hvarje särskild medlem däraf åligger att dels på kallelse af öfverdirektören deltaga i utredningen och behandlingen af frågor, som höra till veterinärväsendet eller därmed stå i samband, dels ock själfmant väcka förslag till åtgärder, som kunna hafva betydelse för veterinärväsendets utveckling.

Medlemmar af veterinärrådet förordnas af Kungl. Maj:t efter förslag af öfverdirektören.

12 §.

Skulle eljest för något ärende erfordras utredning, som icke står att vinna inom styrelsen eller hos därunder lydande tjänstemän, må styrelsen äga för sådant ändamål anlita särskildt sakkunnigt biträde.

Ärendenas handläggning.

13 §.

Öfverdirektören är Kungl. Maj:t ansvarig för göromålens jämna gång. Han äger uti alla ärenden ensam beslutanderätt och bör noga tillse, att de åligganden, som enligt denna instruktion och den arbetsordning, hvilken af honom efter föregången öfverläggning med byråcheferna bör utfärdas, tillhöra en hvar af styrelsens ämbets- och tjänstemän, blifva med nit och drift fullgjorda, så att alla ärenden behörigen och så skyndsamt som möjligt afgöras och expedieras.

14 §.

Ledamot åligger att bereda och föredraga de ärenden, som enligt denna instruktion tillhöra hans handläggning; att i såväl dessa som öfriga ärenden, vid hvilkas handläggning han är närvarande, uttala sin mening och, om beslutet blifver därifrån afvikande, låta anteckna densamma i protokollet; att i de fall, som omförmälas i *32 §* 2 mom. bestrida, jämte egen tjänst, annan ledamots åligganden; samt att i öfrigt fullgöra hvad som enligt denna instruktion hör till hans tjänst.

Det åligger medlem af veterinärrådet att i fråga om ärende, vid hvars behandling han är tillkallad, meddela upplysningar och råd, uttala sin mening samt, om beslutet blir därifrån afvikande, låta anteckna densamma till protokollet.

15 §.

Vid föredragning inför öfverdirektören af nedan omförmälda ärenden skall, utom föredraganden, minst en af de andra ledamöterna närvara och deltaga i ärendets behandling.

Sådana ärenden äro de, som angå:

styrelsens organisation;

utfärdande, ändring, allmän förklaring eller upphäfvande af reglementen, instruktioner eller andra allmänna föreskrifter;

befordringsfrågor;

antagande af extra ordinarie tjänstemän och biträden samt vaktmästare;

bestämmande af arfvoden och gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän och biträden;

tjänstledighet — med undantag af semester —, förordnanden, afsked och tjänstebetyg;

tjänstefel af den styrelsen underlydande personal;

afgifvande af underdåniga utlåtanden i besvärsmål; samt

alla andra ärenden af den beskaffenhet, att öfverdirektören anser sig böra före deras afgörande inhämta yttrande jämväl af annan ledamot än föredraganden.

I behandlingen af veterinära befordringsfrågor skall därjämte en medlem af veterinärrådet af öfverdirektören kallas att deltaga.

Vid föredragning inför öfverdirektören af andra ärenden än de här ofvan omförmälda, erfordras ej närvaro af annan ledamot än föredraganden.

16 §.

Utan föregående föredragning inför öfverdirektören må ledamot genom remiss eller särskild skrifvelse infordra förklaringar, upplysningar och yttranden, som finnas erforderliga för ärendes afgörande, samt till granskning, anteckning och förvaring befordra inkommande handlingar, som äro af beskaffenhet att icke föranleda omedelbar åtgärd af styrelsen, *äfvensom åt personer, lydande under styrelsen, meddela erinringar i mål, som höra till byråchefs föredragning.*

17 §.

Öfverdirektören må, när han så finner nödigt och hans öfriga ämbetsgöromål det medgifva, företaga ämbetsresor ej mindre för att inspektera de under styrelsens inseende ställda läroverk och andra anstalter samt den styrelsen underlydande personal och dess tjänsteförrättningar än äfven för att bereda sig kännedom om de näringars tillstånd inom landet, hvilka utgöra föremål för styrelsens ämbetsbefattning. Före resans anträdande bör anmälan därom göras hos chefen för jordbruksdepartementet.

Öfverdirektören äge ock, när omständigheterna därtill föranleda, uppdraga åt ledamot i styrelsen att i hans ställe företaga resa i inspektionsändamål äfvensom att, efter bemyndigande af chefen för jordbruksdepartementet, anmoda annan sakkunnig man att verkställa inspektion af under styrelsen lydande läroverk och andra anstalter.

Byråcheferna för fiskeri- *och veterinär*ärendena äga ock, efter inhämtande af öfverdirektörens tillstånd, företaga tjänsteresor för fullgörande af de dem enligt *23 och 24 §§* tillhörande åligganden.

18 §.

Under ämbetsresa äger öfverdirektören att, där omständigheterna påkalla skyndsam åtgärd, meddela verkställighetsföreskrifter samt varna underlydande tjänsteman, som förhållit sig felaktigt. Enahanda befogenhet tillkommer ock ledamot, då han företager tjänsteresa. Dock skall öfverdirektörens eller ledamots beslut i dylika fall meddelas den i Stockholm tjänstgörande styrelsen samt efter resans afslutande förnyad pröfning af ärendet äga rum i vanlig ordning.

19 §.

Under öfverdirektörens ämbetsresor eller då han begagnar semester eller eljest under kortare tid, som icke öfverstiger fjorton dagar, är hindrad att förrätta sitt ämbete, skola ärendena, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, afgöras af styrelsens ledamöter samfälldt. Därvid fordras för besluts fattande att, jämte föredraganden, minst en af de öfriga ledamöterna är tillstädes; skolande, då olika meningar mellan ledamöterna yppa sig, styrelsens beslut utfärdas i enlighet med flertalets mening, eller, i händelse af lika röstetal för olika meningar, enligt den mening, som föredraganden uttalat.

Är öfverdirektören af annan anledning än att han är upptagen af tjänsteresa eller begagnar semester hindrad att förrätta sitt ämbete, och fortfar hindret utöfver fjorton dagar, skola fortfarande ärendena afgöras af styrelsens ledamöter samfälldt, intill dess Kungl. Maj:t å ämbetet meddelat nådigt förordnande.

Likaledes skola vid inträffande ledighet af öfverdirektörsämbetet ärendena afgöras af styrelsens ledamöter samfälldt, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar.

I öfverdirektörens frånvaro må dock icke, såvida ej Kungl. Maj:t för tillfället annorlunda förordnar, lediga tjänster tillsättas annorledes än genom förordnanden att dem tillsvidare förrätta, *underdåniga tjänsteförslag uppsättas,* eller ansvar för fel i tjänsten ådömas, ej heller utan öfverdirektörens medgifvande beslut fattas eller åtgärder vidtagas, som rubba de grundsatser för förvaltningen, hvilka inom styrelsen förut blifvit stadgade eller följda.

20 §.

Byråchefen för landtbruksärenden handlägger de ärenden, som icke enligt *21, 22, 23 och 24 §§* tillhöra annan ledamots handläggning.

21 §.

Till byråchefens för agrikulturtekniska ärendens handläggning höra ärenden rörande vattenafledningS-, afdiknings- och odlingsföretag samt arbeten, som afse minskande af frostländighet, äfvensom ärenden angående landtbruksingenjörerna, extra landtbruksingenjörerna och landtbruksstipendiaterna.

22 §.

Byråchefen för fiskeriärenden handlägger såsom föredragande i landtbruksstyrelsen ärenden, som röra fiskerinäringen eller fiskeritjänstemännen.

23 §.

Utom handläggningen af de ärenden, hvilka sålunda tillhöra byråchefen för fiskeriärenden såsom föredragande i landtbruksstyrelsen, har denne

att, själf eller med biträde af vederbörande underlydande tjänstemän, efter hand åstadkomma utredning om de lämpligaste åtgärderna för fiskets ändamålsenliga befrämjande i de särskilda fiskevattnen;

att närmast under styrelsen leda och öfvervaka bemälda tjänstemäns och öfriga för fiskerinäringens befrämjande med bidrag af statsmedel anställda personers verksamhet och af dem infordra upplysningar; samt

att, i den mån hans öfriga göromål det tillåta, tillhandagå hushållningssällskapen och andra med råd och anvisningar i frågor rörande fiskerinäringen.

24 §.

Byråchefen för veterinärärenden handlägger såsom föredragande i landtbruksstyrelsen alla veterinärpersonalen rörande och till det civila veterinärväsendet hörande ärenden, i de sistnämnda inbegripna äfven tuberkulinärendena.

Då öfverdirektören icke annorlunda bestämmer, skall byråchefen för veterinärärenden allena handlägga och afgöra ärenden angående förordnande af veterinär för utförande af förrättning med anledning af fall af jufvertuberkulos äfvensom företaga granskning af reseräkningar på grund af verkställda veterinärförrättningar.

På sätt därom finnes särskildt stadgadt skall byråchefen för veterinärärenden deltaga uti handläggning i arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse af ärenden, som angå militärveterinärernas befordringsförhållanden, fältveterinärstipendiaters antagande och entledigande, samt militärveterinärernas medicinska verksamhet.

Byråveterinären skall, i enlighet med byråchefens för veterinärärenden anvisningar, biträda denne med utredningar af ärenden, uppsättandet af promemorior, yttranden och skrifvelser äfvensom förslag till beslut samt i öfrigt fullgöra hvad enligt af landtbruksstyrelsen utfärdad instruktion må på honom ankomma.

För handläggning af veterinärärendena biträdes landtbruksstyrelsen i öfrigt af de tjänstemän, hvarom särskildt kan finnas stadgadt.

25 §.

1. Byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden åligger att såsom föredragande i styrelsen handlägga:

frågor om styrelsens organisation;

frågor om antagande af extra ordinarie tjänstemän, *med undantag af veterinära sådana,* biträden och vaktmästare hos styrelsen samt om deras tjänstgöring;

de frågor, som omförmälas i *32 § 2 och 4 mom. samt 33 och 35 §§;* samt

styrelsens ekonomiska ärenden.

2. Då af annan ledamot föredragas ärenden, som angå utfärdande, ändring, allmän förklaring eller upphäfvande af reglementen, instruktioner eller andra allmänna föreskrifter eller som röra tjänstefel af den styrelsen underlydande personal eller afgifvande af underdåniga utlåtanden i besvärsmål, skall byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden närvara och deltaga i ärendets behandling.

3. Det åligger denne ledamot tillika:

att föra styrelsens protokoll;

att ansvara för uppsättningen af samt till styrelsens granskning öfverlämna koncept till expeditioner i de mål och ärenden, hvilka föredragits hos styrelsen;

att uppbära och handhafva till styrelsen inkommande medel, utbetala desamma till vederbörande och i laga ordning redovisa för dem; samt

att besörja verkställigheten af styrelsens beslut i ekonomiska angelägenheter.

Äfvenledes skall han hafva uppsikt öfver samt ansvara för registrators- och aktuariegöromålens behöriga skötande samt fördenskull tillse:

att särskilda diarier föras öfver inkommande handlingar och utgående expeditioner samt att register därtill upprättas, allt enligt formulär, som fastställas af styrelsen;

att till styrelsen inkommande handlingar behörigen emottagas samt att remisser och utgående expeditioner varda vederbörligen expedierade;

att hvarje år balanslista öfver ärenden, som vid nästföregående års utgång icke blifvit slutligen handlagda, upprättas och före den 1 februari aflämnas till styrelsen; samt

att expeditionslistor, protokoll, konceptexpeditioner och handlingar i afgjorda mål ordnas och förvaras och att styrelsens arkiv hålles i behörigt skick.

Han skall jämväl på begäran utfärda diariebevis samt meddela eller bestyrka afskrifter eller utdrag af hos styrelsen befintliga handlingar.

26 §.

Då tvifvelaktigt är, till hvilken ledamots handläggning ett ärende rätteligen hör, äger öfverdirektören bestämma därom.

27 §.

Styrelsen äger meddela de närmare föreskrifter, som, utöfver hvad denna instruktion innehåller, kunna erfordras rörande sättet och ordningen för göromålens bestridande hos styrelsen.

I öfrigt är hvarje hos styrelsen anställd tjänsteman, biträde eller vaktmästare pliktig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som i särskilda fall med afseende å tjänstgöringen meddelas af styrelsen eller vederbörande förman.

28 §.

1. Öfver alla ärenden, som skola föredragas i styrelsen, skall genom vederbörande föredragandes försorg upprättas en lista, å hvilken vid hvarje ärende medelst en kort anteckning utmärkes, att föredragning af detsamma ägt rum. För hvarje föredragningsdag undertecknas denna lista af dem, som deltagit i ärendenas handläggning. Föredragningslistorna sammanhäftas årligen och förvaras.

Protokoll föres, när beslut skall expedieras genom protokollsutdrag, skiljaktiga meningar förekomma eller styrelsen eljest finner anledning förordna, att protokoll skall hållas.

2. Koncept till utgående expedition förses med justeringsmärke af öfverdirektören och föredraganden, eller där ärendet i styrelsen föredragits under öfverdirektörens frånvaro, af de ledamöter, som deltagit i ärendets handläggning. Koncept till skrifvelse, hvarom i *16 §* förmäles, förses med justeringsmärke af vederbörande ledamot.

3. Skrifvelser och utlåtanden underskrifvas af dem, som deltagit i ärendets handläggning hos styrelsen. Vid underskriften skall utmärkas, hvem som varit föredragande i ärendet.

Expedition i ärende, som handlagts i den ordning *19 §* stadgar, undertecknas »På landtbruksstyrelsens vägnar»; och undertecknas skrifvelser och remisser, hvarom i *16 §* förmäles, af vederbörande ledamot på enahanda sätt.

Utgående protokollsutdrag underskrifvas af byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden.

4. Då uti ärende, som anmäles hos Kungl. Maj:t, skiljaktig mening förekommit, bör protokollsutdrag därom bifogas den underdåniga skrifvelsen i ämnet.

Daglig arbets- och mottagningstid.

29 §.

För ordinarie tjänstinnehafvare skall, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, den dagliga arbetstiden å tjänsterummet hvarje söckendag utgöra sex timmar, förlagda till tider, om hvilka närmare bestämmelser meddelas i arbetsordningen eller eljest af öfverdirektören.

I den sålunda bestämda arbetstiden äger öfverordnad att vid alla de tillfällen, då göromålens gång det kräfver, påfordra nödig utsträckning. Å andra sidan må öfverdirektören, om och i den mån omständigheterna det medgifva, kunna för tre månader under tiden juni—september inskränka den dagliga arbetstiden å tjänsterummet till fyra timmar.

För fullgörande af något af Kungl. Maj:t meddeladt eller på grund af Kungl. Maj:ts bemyndigande af ämbetsverk eller annan myndighet meddeladt allmänt uppdrag må erforderlig inskränkning äga rum i den föreskrifna dagliga arbetstiden å tjänsterummet.

Därest i särskilda fall arbete i tjänsten kan af ledamot med större fördel utföras utom tjänsterummet, må medgifvande därtill lämnas af öfverdirektören. Fråga om inskränkning i särskilda fall i öfrigt i den i allmänhet fastställda arbetstiden å tjänsterummet pröfvas i enahanda ordning.

Hvad i denna § är stadgadt må ej verka till hinder för utöfvande af riksdagsmannabefattning.

30 §.

För öfverdirektören och ledamöterna skall viss daglig för allmän-

hetens mottagande afsedd tid vara bestämd och genom anslag inom verket tillkännagifven.

Registratorskontoret skall för allmänheten hållas öppet minst fem timmar hvarje söckendag; dock att öfverdirektören må, där sådant finnes utan olägenhet kunna äga rum, kunna för tre månader under tiden juni —september inskränka den sålunda bestämda mottagningstiden å registratorskontoret till fyra timmar om dagen.

Semester, tjänstledighet, förordnande och afsked.

31 §.

Semester må, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan äga rum, åtnjutas af öfverdirektören och ledamöterna *samt byråveterinären* under en och en half månad årligen, enligt fördelning, som bestämmes af öfverdirektören; börande öfverdirektören, då han vill begagna sig af semester, och när han därefter åter inträder i utöfningen af sitt ämbete, göra anmälan därom hos chefen för jordbruksdepartementet.

32 §.

1. Inträffar för öfverdirektören behof af ledighet för längre tid än fjorton dagar, bör ansökning om tjänstledighet göras hos Kungl. Maj:t.

2. Åt ledamot äger styrelsen bevilja tjänstledighet för högst en månad. Under ledamot sålunda beviljad tjänstledighet eller när ledamot befinner sig på ämbetsresor, begagnar semester eller är jäfvig att deltaga i ett ärendes behandling eller när ledamotsplats är ledig, äger styrelsen antingen uppdraga åt annan ledamot *eller, då det gäller veterinärledamoten, åt byråveterinären* att, jämte sin egen tjänst, bestrida den förres åligganden eller ock meddela förordnande å tjänsten åt person, som styrelsen undfått Kungl. Maj:ts bemyndigande att vid förefallande behof förordna till tjänstens uppehållande. Är ledamot i behof af tjänstledighet för längre tid, än ofvan är sagdt, skall underdånig hemställan därom göras hos Kungl. Maj:t, som då jämväl vill förordna om tjänstens bestridande.

3. Tjänstledighet för byråveterinären må af styrelsen beviljas på högst sex månader. Uppstår behof af längre tjänstledighet göres därom ansökning hos Kungl. Maj:t. Erforderliga förordnanden å byråveterinärtjänsten meddelas af styrelsen.

4. Om ledighet för extra ordinarie tjänsteman och biträde äfvensom för vaktmästare samt om göromålens uppehållande under tiden äger styrelsen förordna.

33 §.

Ansökning om afsked från sådan befattning hos styrelsen, som tillsättes af Kungl. Maj:t, skall öfverlämnas till Dess nådiga afgörande. I annat fall pröfvas dylik ansökning af styrelsen, hvarvid likväl fråga om rätt till pension af statsmedel, där sådan förekommer, bör, innan afskedet beviljas, vara pröfvad i därför stadgad ordning.

Åtal och ansvar för tjänstefel.

34 §.

1. Begår öfverdirektören eller ledamot fel eller försummelse i tjänsten, sker åtal därför inför Kungl. Maj:ts och rikets Svea hofrätt.

2. *Gör byråveterinären sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten, äger styrelsen efter omständigheterna antingen tilldela honom lämplig varning eller fälla honom till böter, svarande mot högst en månads lön, eller ock ådöma honom suspension från tjänst och aflöning under högst tre månader. Låter han sig icke däraf rätta, eller är felet af svårare beskaffenhet, förordne styrelsen om hans tilltalande inför vederbörlig domstol; ägande styrelsen emellertid afstänga honom från tjänstens utöfning, intill dess slutlig dom i anledning af åtalet fallit eller domstol annorlunda förordnar, och komma under tiden hans löneinkomster att innehållas, där ej styrelsen finner skäl låta honom uppbära någon del däraf.*

35 §.

Extra ordinarie tjänsteman, som felaktigt eller försumligt sig förhåller i den tjänstgöring honom anförtros, och ej låter rätta sig af varning, äger styrelsen skilja från verket. Han anses hafva sig själf därifrån uteslutit, då han öfver tre månaders tid utan behörigt tillstånd afhållit sig från tjänstgöring.

Beträdes vaktmästare med opålitlighet, försummelse, olydnad eller annan förseelse i tjänsten, må han af styrelsen varnas eller på högst tre månader suspenderas från tjänst och lön. Låter han sig däraf ej

rätta eller begår han fel af svårare beskaffenhet, varde han af styrelsen från tjänsten skild.

36 §.

1. Beträdes underlydande utom styrelsen med fel eller försummelse i sin befattning eller visar han anmärkningsvärd okunnighet om de behörigen utfärdade föreskrifter, hvilka honom åligger att iakttaga eller tillämpa, äger styrelsen härför tilldela honom föreställning och varning. Inträffa förnyade försummelser, eller är felet af svårare beskaffenhet, må styrelsen sådant hos justitiekanslersämbetet eller Kungl. Maj:ts befallningshafvande anmäla med begäran om åtals anställande mot den felande.

2. Landtbruksstyrelsen äger att genom föreläggande af lämpliga viten, dock ej högre än tvåhundra kronor, tillhålla de i föregående moment omförmälda personer att fullgöra hvad i afseende på de till styrelsens förvaltning hörande ärenden dem författningsenligt åligger eller af styrelsen särskildt förordnas.

37 §.

Böter och viten, som enligt denna instruktion ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

Besvär öfver landtbruksstyrelsens beslut.

38 §.

Öfver erhållen varning må klagan ej föras, men den, som icke åtnöjes med styrelsens beslut, hvarigenom något ansvar honom ålägges, må däröfver hos Kungl. Maj:t anföra underdåniga besvär, hvilka till jordbruksdepartementet ingifvas innan klockan tolf å trettionde dagen från delfåendet; dock kommer ådömd bestraffning att icke dess mindre gå i verkställighet.

39 §.

Öfver styrelsens beslut i andra frågor må besvär likaledes anföras hos Kungl. Maj:t i vederbörande statsdepartement, innan klockan tolf å

trettionde dagen från delfåendet af det beslut, som öfverklagas, dock att menighet, som klagar, äger tillgodonjuta femton dagars längre besvärstid.

Delgifning af styrelsens beslut i ärende angående tillsättning af tjänst skall, där meddelande om tjänstetillsättningen funnits intaget i Post- och Inrikes tidningar, anses hafva ägt rum den dag, då meddelandet varit i nämnda tidning infördt.

G. Särskild motivering

till

förslaget till ändrad instruktion för landtbruksstyrelsen.

§ 1.

Ändringen i denna paragraf är betingad af landtbruksstyrelsens genom veterinärväsendets öfverflyttande dit vidgade verksamhetsområde.

§ 2.

Lydelsen af denna paragraf ändrades genom förordning af den 3 december 1909, då i §:n infördes bestämmelse om skyldighet för styrelsen att före den 1 april hvarje år till justitiekanslersämbetet aflämna arbetsförteckning, upptagande de mål och ärenden, som under närmast föregående år förekommit hos styrelsen.

§§ 3 och 4.

Se motsvarande §§ i gällande instruktion.

§ 5.

Denna paragraf är affattad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med § 12 af den för medicinalstyrelsen nu gällande instruktion. Som antagandet och entledigandet af militära veterinärstipendiater enligt kommitténs förslag skulle tillkomma arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, har landtbruksstyrelsens befattning med veterinärstipendiater kunnat inskränkas till de civila.

Stadgandet att då befattning inom den civila veterinärstaten varder ledig eller innehafvare af dylik befattning söker tjänstledighet eller af-

sked förfara på sätt särskildt är stadgadt har här införts, för att paragrafen så fullständigt som möjligt må omfatta de olika uppgifter, som genom veterinärväsendets öfverflyttande till landtbruksstyrelsen komma att åligga nämnda styrelse.

Enligt nu gällande författningar åligger förandet af matrikel öfver veterinärerna i riket medicinalstyrelsen, och denna har äfven brukat att i sin årligen tryckta förteckning öfver svenska läkare m. fl. införa uppgifter angående veterinärerna och deras boningsort. Skyldigheten att föra matrikeln har kommittén ansett själffallet böra åligga veterinärförvaltningen likaså skyldigheten att årligen från trycket utgifva förteckning öfver veterinärerna och deras boningsort. Då det emellertid åligger samtliga apotekare i riket att å vederbörande apoteksinrättning expediera af veterinär utfärdade recept, och de för den skull böra få och hittills äfven erhållit del af nämnda förteckning, har kommittén ansett åtgärder böra föreslås för förteckningens sändande till samtliga apoteksinrättningar. Som detta försändande lämpligast torde ske genom medicinalstyrelsen och i samband med försändandet af medicinalstyrelsens förteckning öfver läkare m. fl., har i nu ifrågavarande paragraf intagits stadgande om skyldighet för landtbruksstyrelsen att till medicinalstyrelsens förfogande ställa erforderligt antal exemplar af veterinärförteckningen.

§ 6.

Paragrafen är nytillkommen. Dess affattning är i öfverensstämmelse med hvad i betänkandet förut är anfördt i ämnet (sid. 12).

§ 7.

Denna paragraf är hämtad från § 5 i gällande instruktion. Ändringen består allenast däri, att bland ledamöterna jämväl upptagits en byråchef och föredragande för veterinärärenden.

§ 8.

Denna paragraf är nytillkommen. Byråveterinären är den enda vid landtbruksstyrelsen å stat anställde tjänstemannen af lägre grad än den tredje.

§ 9.

Den till andra graden hörande byråveterinärbefattningen har ansetts böra, i likhet med öfriga andra gradens tjänster, tillsättas af Kungl. Maj:t. Styrelsen skall endast hafva att anslå tjänsten ledig med trettio dagars ansökningstid samt att afgifva förslag å lämplig person. Tillsättandet af den veterinära amanuensbefattningen, vid hvilken aflöningen utgår i form af arfvode, är åter lagdt i styrelsens hand och sker på föredragning af den veterinära byråchefen.

Paragrafens innehåll i öfrigt motsvaras af stadgandena i nuvarande § 6.

§ 10.

Denna paragraf äger sin motsvarighet i § 7 af gällande instruktion.

Fordringarna för att kunna föreslås till byråchef för veterinärärenden äro här angifna i öfverensstämmelse med hvad kommittén förut därom anfört.

För att erhålla byråveterinärbefattning har ansetts tillräckligt att vara legitimerad veterinär. Fordran på lämplighet för tjänsten torde af styrelsen komma att tagas i betraktande, utan att detta behöfver uttryckligen angifvas.

§ 11.

Se kommitténs motivering (sid. 11 och 12 samt 15 och 16).

§§ 12 och 13.

Dessa paragrafer motsvara i allo nuvarande §§ 8 och 9.

§ 14.

Denna paragrafs första stycke är likalydande med § 10 i gällande instruktion.

Innehållet i andra stycket innefattar endast ett utförande i instruktionen af hvad kommittén i motiveringen anfört (se sid. 15).

§ 15.

Denna § motsvarar i hufvudsakliga delar § 11 i gällande instruktion. Uttrycket »tillsättande af tjänstemän» har emellertid utbytts mot

det vidare uttrycket »befordringsfrågor», eftersom jämväl uppsättande af tjänsteförslag torde böra kräfva den noggrannare handläggning, som i §:ns förra del är föreskrifven. En ytterligare garanti än den, som ligger i annan ledamots närvaro vid en kollegas föredragning, har emellertid synts kommittén erforderlig vid behandling af veterinära befordringsfrågor, och har kommittén för den skull föreslagit, att en medlem af veterinärrådet skall af öfverdirektören kallas att deltaga i behandlingen af dylikt ärende. Särskildt må här erinras, att kommittén till »veterinära befordringsfrågor» äfven räknat ärenden angående besättande af föreståndarbefattningen vid veterinärbakteriologiska anstalten äfvensom af byråveterinärtjänsten.

§ 16.

I denna §, som motsvaras af § 12 i gällande instruktion, har kommittén i likhet med hvad som skett i förslaget till instruktion för medicinalstyrelsen, förordat ett tillägg af innehåll att byråchef skall äga rätt att åt person, lydande under styrelsen, meddela erinringar i mål, som höra till byråchefs föredragning. Dessa erinringar hafva ingalunda afsetts vara någon slags varning eller annat lindrigare disciplinstraff utan tänkts endast utgöra exempelvis en officiell anmodan att utföra något den underlydandes åliggande eller ett påpekande af lämpligaste sättet för en tjänsteåtgärds utförande och dylikt.

§§ 17 och 18.

Dessa paragrafer äro i oförändradt skick hämtade från §§ 13—14 i gällande instruktion, dock med sådant tillägg i § 17 sista stycket att jämväl byråchefen för veterinärärenden äger rätt att, efter inhämtande af öfverdirektörens tillstånd, företaga resor i och för fullgörande af honom tillhörande ämbetsåligganden.

§ 19.

De skäl, som föranledt den i § 15 af gällande instruktion förefintliga bestämmelsen om förbud för handläggning af vissa ärenden i öfverdirektörens frånvaro, tala för liknande förbuds tillämpande rörande handläggning af ärende om uppsättande af underdånigt tjänsteförslag; och har kommittén för den skull fullständigat bestämmelsen i denna riktning.

§§ 20—23.

Dessa paragrafer öfverensstämma i det hela med §§ 16—19 i gällande instruktion, dock har i § 20 jämväl § 24 åberopats.

§ 24.

Innehållet i denna paragraf innefattar endast ett utförande i instruktionen af hvad kommittén i motiveringen anfört. Angifvandet af byråchefens skyldighet att jämväl föredraga tuberkulinärendena har gjorts med hänsyn till att denna skyldighet innebär en så afsevärd afvikelse från det nuvarande, att den ansetts böra speciellt påpekas äfven i instruktionen. I slutet af paragrafen har införts en hänvisning rörande anställandet af tjänstemän utom styrelsens stat, hvarvid särskildt syftats på extra byråveterinären och på vid veterinärbakteriologiska anstalten anställda tjänstemän.

§§ 25—31.

Dessa paragrafer motsvaras af §§ 20—26 i gällande instruktion. Som byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden icke lämpligen bör handlägga frågor om antagande af veterinära e. o. tjänstemän, har undantag gjorts i paragraf 25 i enlighet härmed. I § 31 har därjämte införts stadgande om byråveterinärens semester.

§ 32.

Denna paragrafs mom. 1, 2 och 4 äro lika lydande med mom. 1, 2 och 3 af § 27 i gällande instruktion, utom det att i mom. 2 införts ett stadgande om rätt att anlita byråveterinären såsom vikarie för byråchefen för veterinära ärenden. Då det inom styrelsen finnes en fackbildad tjänsteman att anlita såsom vikarie, bör, enligt kommitténs mening, äfven rättigheten att anlita honom tydligt angifvas. För handläggningen af de veterinära ärendena blir en sådan lösning af frågan om byråchefens vikarie en obestridlig fördel.

I den nya § 32 har emellertid såsom mom. 3 införts stadganden om byråveterinärens tjänstledighet. Sistnämnda stadganden äro lika med dem, som i andra ämbetsverk gälla för tjänstemän af motsvarande grad.

§ 33.

Se § 28 i gällande instruktion.

§ 34.

Mom. 1 af denna paragraf motsvaras af § 29 i gällande instruktion.

Mom. 2 är tillagdt och affattadt i öfverensstämmelse med hvad kommittén i motiveringen anfört om disciplinär domsrätt öfver byråveterinären (se sid. 15).

§ 35.

Se § 30 i gällande instruktion.

§§ 36 och 37.

Dessa paragrafer äro hämtade från förslaget till instruktion för medicinalstyrelsen och motsvaras där af §§ 35 och 36.

§§ 38 och 39.

Dessa paragrafer äro likalydande med §§ 31 och 32 i gällande instruktion.

H. Ändring i arméförvaltningens instruktion.

§ 13.

Mom. 2. Gemensamt med medicinalstyrelsen handlägger arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ärenden, som angå militärläkarnas befordringsförhållanden samt fältläkarstipendiaters antagande och entledigande.

Vid sammanträde med medicinalstyrelsen skola från sjukvårdsstyrelsen närvara chefen och fältläkaren samt läkarassistenten.

Vid behandling inom sjukvårdsstyrelsen af ärenden, som angå militärveterinärernas befordringsförhållanden samt fältveterinärstipendiaters antagande och entledigande, äfvensom af ärenden, som angå militärveterinärernas medicinska verksamhet, skall byråchefen för veterinära ärenden i landtbruksstyrelsen närvara med skyldighet att uttala sin mening och, därest beslutet blifver därifrån afvikande, låta anteckna densamma i protokollet.

Personalfrågor rörande fältläkar- och fältveterinärkårernas reserver tillhöra dock öfverfältläkaren.

Mom. 3. Ärenden, som angå militärläkarnas medicinska verksamhet, tillhöra medicinalstyrelsen ensam.

§ 32.

Mom. 6. Fältläkaren och läkarassistenten å sjukvårdsstyrelsen utnämnas af Kungl. Maj:t efter förslag af medicinalstyrelsen och sjukvårdsstyrelsen gemensamt.

Fältveterinären utnämnes af Kungl. Maj:t efter förslag af chefen för sjukvårdsstyrelsen.

Angående placering af intendenturtjänsteman såsom assistent i sjukvårdsstyrelsen stadgas i instruktionen för intendenturkåren.

Reservationer.

I.

Från den af kommitténs flertal i föreliggande betänkande uttalade uppfattning är jag i nedannämnda afseenden af skiljaktig mening.

1:o. Å veterinärbyrån bör enligt min åsikt förutom byråchefen och den af kommittén föreslagna byråveterinären finnas anställd en å ordinarie stat upptagen 2:dre byråveterinär med en årlig aflöning af 3,000 kronor. Denne tjänsteman borde vara legitimerad veterinär samt förordnas för ett år i sänder af landtbruksstyrelsen.

Ändamålet med anställandet af en dylik tjänsteman kan anses vara af trefaldig natur.

För det första anser jag en sådan förstärkning af arbetskraften på veterinärbyrån vara af behofvet påkallad, då byråchefens tid helt visst skulle blifva i väsentlig grad upptagen af handläggningen af de allmänna ärendena å byrån, veterinärväsendets närmaste ledning och ofta förekommande tjänsteresor samt den förste byråveterinären skulle, jämte omedelbart biträde åt byråchefen, ofta vara tvungen att under dennes frånvaro förvalta hans ämbete, hvarigenom han skulle komma att sakna tid att handlägga och expediera löpande ärenden och affatta nödiga berättelser samt å byrån lämna det biträde, som fordras för diariers förande. De åligganden, som enligt det föregående skulle tillkomma denne tjänsteman, kunde ingalunda på nöjaktigt sätt utföras af en veterinärt utbildad amanuens, som enligt kommitténs förslag skulle för ett årligt arfvode af 2,000 kronor anställas å byrån men hvars biträde under sådana förhållanden, enligt hvad erfarenheten gifver vid handen, icke torde kunna vara att påräkna mer än högst ett par timmar på dagen.

Vidare skulle genom den af mig antydda anordningen vinnas, att landtbruksstyrelsens redan för närvarande synnerligen betungade kansliafdelning skulle kunna undgå att få sin arbetsbörda mera kännbart ökad, hvarigenom skulle uppstå behof af anställande af ytterligare en tjänsteman å denna afdelning, om veterinäradministrationen förenades med landtbruksstyrelsen.

Slutligen vunnes genom anställandet af en 2:dre byråveterinär den synnerligen stora fördelen, att yngre veterinärer blefve satta i tillfälle att i icke ringa utsträckning komma att tjänstgöra inom den centrala veterinäradministrationen och därigenom vinna kännedom om denna till

stor fördel för deras blifvande verksamhet, på samma gång sagda administration på detta sätt erhölle en värdefull och utsträckt personalkännedom. Motsvarande fördel kan ej vinnas genom anställande af en veterinärt utbildad amanuens, som måste i regel komma att utses bland personer, hvilka hafva annan verksamhet i hufvudstaden eller dess omedelbara närhet, hvarigenom åter valet af amanuensen blefve inskränkt till ett fåtal personer.

Då den andre byråveterinären icke skulle åtnjuta ålderstillägg eller rätt till pension, skulle den ökade kostnaden för en sådan tjänstemans anställande endast utgöra 1,000 kronor för år, en kostnad, som synes vara ringa i förhållande till de fördelar, som därigenom vunnes.

2:o. Det af kommittén föreslagna antalet ledamöter i veterinärrådet, eller 3, anser jag otillräckligt, om därigenom skulle kunna vinnas den största fördelen af inrättandet af ett dylikt råd, eller att veterinäradministrationen skulle komma uti en oaflåtlig beröring med veterinärverksamhetens såväl vetenskapliga som praktiska utöfvare, och sålunda afhjälpas en motsvarande brist hos den hittills varande administrationen. Hvad det vetenskapliga i veterinärverksamheten angår, så är det visserligen sannt, att landtbruksstyrelsen i hvarje händelse blefve i tillfälle att i förekommande frågor höra veterinärinstitutets lärarekollegium, men därigenom kunde ingalunda en sådan samverkan mellan veterinäradministrationen och de veterinära vetenskapsmännen uppstå, som skulle vinnas genom att en af veterinärinstitutets lärare just i sådan egenskap anställdes såsom ledamot af veterinärrådet och där komme att särskildt representera veterinärutbildningen. Det är nämligen gifvet, att för det praktiska veterinärväsendet denna utbildning är af största betydelse och att brister i denna, som inom praktiken upptäckas, böra söka afhjälpas af veterinäradministrationen, hvilken därföre har behof af samråd med en därtill lämpad vetenskapsman, på samma gång det kan vara af vikt för styrelsen att vid behandling af förekommande veterinära undervisningsspörsmål, så ofta sådant kan påfordras, hafva tillgång till en vetenskapligt utbildad veterinär.

De 5 ledamöterna uti veterinärrådet, hvilket icke synes böra vara något i egentligt mening vetenskapligt, utan fastmera praktiskt råd, synas mig lämpligen böra vara 1 lärare vid Veterinärinstitutet, 1 länsveterinär, 1 distriktsveterinär, 1 stadsveterinär och 1 slakthus- och besiktningsveterinär.

Kostnaden för anställandet af två ytterligare ledamöter i veterinärrådet kan, med det af kommittén föreslagna sättet för godtgörelsens utgående, icke blifva nämnvärd, då i händelse af ett färre antal medlemmar i rådet en hvar af dem behöfde oftare anlitas.

3:o. Slutligen anser jag, att kommittén icke bort uttala sig beträffande frågan, huru tuberkulinärendena skola föredragas inom veterinäradministrationen. Anslaget till åtgärder till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen har nämligen alltid varit och är fortfarande uppfördt å extra stat, och icke ens kommittén har tilltrott sig att föreslå någon del af samma anslags uppförande å ordinarie stat. Det synes mig därför vara mindre lämpligt att, då det nu är fråga om ordnandet af den ordinarie veterinäradministrationen, upptaga den del af sagda åtgärder till pröfning, som afser en af de tjänstemän, som taga befattning med åtgärderna i fråga och hvars aflöning fortfarande skulle utgå af nämnda å extra stat uppförda anslag. Därtill kommer, att det vill förefalla mindre ändamålsenligt att, innan den ordinarie veterinäradministrationen blifvit ordnad och alla därmed sammanhängande personal- och andra frågor lösta, bestämma, huru skall förhålla sig med föredragningen af tuberkulinärendena och den tjänstemans ställning och aflöning, som närmast skulle hafva att taga befattning med samma ärenden. Det ena eller andra tillvägagåendet inverkar icke på kostnadsfrågan.

Stockholm den 26 september 1910.

Fredrik Egerström.

II.

Emot kommitténs beslut att för sin del förorda, att de medicinalstyrelsen nu tillhörande veterinärärendena öfverflyttas till landtbruksstyrelsen att där handläggas, få undertecknade på nedan angifna grunder anmäla sin reservation.

Först tillåta vi oss emellertid att med några ord ingå på frågan om sambandet mellan veterinär verksamhet och landthushållning, enär detta samband uppenbarligen utgör grundmotivet för kommitténs förslag.

Det är visserligen riktigt, att en af veterinärens hufvuduppgifter är att söka häfva sjukdomar bland husdjuren, att han så till vida ser den djurägande allmänhetens intressen till godo och att större delen af denna är att finna bland landtmännen, men härtill inskränker sig i det väsentliga veterinärverksamhetens beröring med landthushållning. Vete-

rinärens deltagande i det allmänna afvelsarbetet i vårt land är icke af den omfattning, att däraf kunnat härflyta något intimare samband med landtbruksbedriften, åtminstone icke i fråga om nötkreaturs- eller mindre husdjursafvel. I sådant hänseende förfogar nämligen landtbruket öfver andra, af stat, hushållningssällskap eller föreningar aflönade organ. Endast beträffande hästafveln tagas veterinära insikter i nämnvärd mån i anspråk, men frågor rörande hästafveln handläggas icke i vårt land af den centrala landtbruksförvaltningen. Man kan med fullt fog säga, att den på landsbygden praktiserande veterinären icke intager någon annan ställning till landtbruket än den på landsbygden praktiserande läkaren. Denne anlitas vid förekommande sjukdomsfall bland gårdens folk, veterinären vid sjukdomsfall bland gårdens djur. Endast i den mening kan veterinären sägas vara beroende af den riktning, i hvilken landthushållningen utvecklar sig, att en ökning eller minskning af husdjursbeståndet eller af det värde, detta representerar, för honom ökar eller minskar tillfällena till förtjänst.

På ett allt mer omfattande område för civil veterinär verksamhet, födoämneskontrollen, som i sig innefattar kontroll öfver slakterier och korffabriker, handeln med matvaror, mjölkkontroll, köttbesiktning och slakthusväsende m. m., är veterinären icke i landthushållningens utan i stadssamhällenas eller liknande menigheters tjänst.

För vår del kunna vi sålunda icke medgifva, att beröringen mellan veterinär verksamhet och landthushållning är så betydande, att den betingar det intima samband, som ett uppgående af veterinärförvaltningen i landtbruksförvaltningen innebär. Å andra sidan vilja vi icke härmed hafva sagt, att icke veterinärförvaltningen skulle kunna hafva gagn af en representant för det praktiska landtbruket. Detta, och ingenting annat, är också innebörden af de svenska veterinärläkareföreningens delegerades uttalanden i fråga om önskvärdheten af kontakt med landthushållningen, som af kommittén åberopats, och säkert hafva de delegerade sist af allt tänkt sig, att erkännandet häraf skulle utnyttjas som ett skäl för veterinärförvaltningens förläggande till landtbruksstyrelsen, om hvilken lösning på veterinäradministrationsfrågan de samtidigt gjort det uttalandet, att den vid intet tillfälle funnit genklang inom veterinärkåren.

Vid skärskådandet af kommitténs förslag är det omedelbart i ögonen fallande, att det i grund bryter med den princip, som äfven i vårt land hittills varit den ledande vid handläggningen af de veterinära ärendena, den nämligen, att denna, så långt tillbaka i tiden man kan tala om en central veterinärförvaltning, omhänderhafts af en *medicinsk fack-*

styrelse. Så skulle nämligen nu icke längre blifva fallet, och landtbruksintresset, som förut icke varit representeradt i veterinärförvaltningen, skulle hädanefter icke allenast blifva företrädt däri utan blifva det på ett öfver höfvan grundligt sätt.

Med afseende på sistnämnda förhållande erinra vi om, att, jämlikt den för landtbruksstyrelsen gällande instruktion, däri kommittén i här åsyftade hänseende icke föreslagit någon inskränkning, om man undantager förordnanden vid fall af jufvertuberkulos (§ 24 i kommitténs instruktionsförslag), dess chef äger ensam beslutanderätt uti alla ärenden. Därtill kommer, att vid föredragning inför honom af vissa ärenden skall, utom föredraganden, minst en af de andra ledamöterna närvara och deltaga i ärendets behandling. Sådana ärenden äro exempelvis befordringsfrågor, utfärdande, ändring, allmän förklaring eller upphäfvande af reglementen, instruktioner eller andra allmänna föreskrifter, och så skall ock ske i fråga om alla andra ärenden af den beskaffenhet, att öfverdirektören anser sig böra före deras afgörande inhämta yttrande jämväl af annan ledamot än föredraganden. Det lärer väl svårligen tänka sig, att i spetsen för landtbruksstyrelsen sättes en person med medicinsk och hygienisk utbildning, och än mindre kan förutsättas, att den till föredragningen kallade andre ledamoten i styrelsen är hemma på dessa områden. Följaktligen blir landtbruksintresset ej endast företrädt vid den civila veterinärförvaltningen, det blir dominerande och dominerande till den grad, att de veterinära synpunkterna vid handläggning af veterinära ärenden löpa fara att förkväfvas, när de med hänsyn till det allmänna vilja göra sig gällande gent emot det ofta nog mera enskilda landtbruksintresset. I själfva verket innebär kommitténs förslag en allvarlig kritik af den behandling, som hittills kommit de veterinära ärendena till del. Vi tro dock icke man med skäl kan påstå, att medicinalstyrelsen visat en sådan brist på hänsyn till landtmannaintresset, som berättiga till ett sådant tillbakaskjutande af det medicinska och hygieniska inflytandet på de veterinära ärendenas handläggning i den centrala förvaltningen.

Det faller emellertid af sig själft, att en så grundväsentlig omläggning af hufvudprincipen för ifrågavarande ärendens förvaltning skall, om den kommer till stånd, medföra verkningar, helt olika dem, som karaktärisera den nuvarande förvaltningsregimen.

Hvad kommittén alldeles förbiser, när den förordar ett införlifvande af veterinärförvaltningen med landtbruksstyrelsens åligganden, är, att landtbruksekonomiska och veterinärhygieniska intressen ofta nog äro svåra att bringa i samklang med hvarandra. Så har det varit alltid och alle-

städes, och särskildt märkbar gör sig denna motsättning vid tillfällen, då fråga är att bekämpa smittosamma sjukdomar hos husdjuren. Veterinärhygienen vill nämligen vid dylika tillfällen göra sig gällande i det allmännas och landets intresse, men, enär detta i regel icke kan ske utan större eller mindre afbräck i den enskildes ekonomi, stöta de åtgärder, som anses oundgängliga för hämmandet af en förhandenvarande smittosam husdjurssjukdom ofta nog på hinder vid deras genomförande. Det afgörande inflytande landtbruksstyrelsen, enligt kommitténs förslag, får öfver veterinära angelägenheter torde med ganska stor sannolikhet komma att användas på ett sådant sätt, att de landtbruksekonomiska synpunkterna blifva i hufvudsak afgörande, när styrelsen själf vidtager eller hos Kungl. Maj:t föreslår åtgärder för de smittosamma husdjurssjukdomarnas bekämpande. Men häraf måste följden bli ett mindre effektivt uppträdande gent emot nämnda sjukdomar, som i sin ordning kan föranleda, att dessa sjukdomar antaga en mera ödeläggande karaktär, än hvad fallet under andra förhållanden behöft vara. Kommitténs utsago, att »den erfarenhet, som vunnits rörande den speciella del af veterinärväsendet, som angår utrotande af tuberkulosen i ladugårdarna, tydligen visat, att ett samarbete emellan den veterinära fackbildningen och den praktiska landtbrukserfarenheten är af stor betydelse, då det gäller att behandla frågor, som stå i så nära samband med landtbruksdriften som de veterinära», bör i detta sammanhang närmare belysas, enär den tillsynes jäfvar, hvad nyss anförts. Förhållandena med afseende på tuberkulosens bekämpande hos nötkreaturen äro helt enkelt icke jämförliga i detta fall, enär bekämpandet, frånsedt jufvertuberkulosen, är *frivilligt* och icke, såsom fallet är med öfriga officiellt bekämpade smittosamma husdjurssjukdomar, ålägger landtmannen några som helst hänsyn till andra yrkesbröder. Hvad åter angår administrationen af denna angelägenhet, så har den varit så godt som helt och hållet öfverlåten på föredraganden af tuberkulinärenden. Att han någon gång sökt råd af speciell landtbrukserfarenhet är helt naturligt, men det kan icke rimligtvis sägas, att den centrala landtbruksförvaltningen i och för sig varit i sådant hänseende erforderlig, och kommittén har icke heller kunnat uppvisa något dylikt.

Ifrågavarande intressemotsats torde vidare efter all erfarenhet vid mer än ett tillfälle göra sig gällande, då fråga är om införsel af husdjur till vårt land. Det har, tack vare kloka och väl afvägda försiktighetsmått, varit vårt land förunnadt att under en lång följd af år förskonas från allvarligare utbrott af åtskilliga utomlands gängse farsotartade kreaturssjukdomar. De åtgärder, som därvid tillämpats och som gifvetvis varit grundade på en ingående kännedom om de smittosamma husdjurssjukdomarnas spridningssätt, hafva icke alltid vunnit förståelse från deras

sida, som haft att underkasta sig dem, utan fast mera ansetts onödigt stränga och, naturligt nog, föranledt allehanda bemödanden till åstadkommande af så vidtgående undantagsbestämmelser som möjligt. Det torde efter vårt förmenande kunna ifrågasättas, huruvida man af en landtbruksförvaltning kan förvänta den fasthet vid tillämpandet af skyddsåtgärderna mot införande af berörda infektionssjukdomar från utlandet, som hittills präglat vår veterinärförvaltnings åtgöranden i detta stycke.

Veterinärärendenas öfvertagande af landtbruksstyrelsen blefve vidare säkert icke utan betydelse för vårt förhållande till utlandet. Sedan lång tid tillbaka och särskildt i senare tider sträfvar vårt land efter att inleda handelsförbindelser med främmande länder och utvidga redan befintliga sådana i fråga om export af lefvande djur samt kött och andra husdjursskötselns produkter. Vi tro icke, att dylika sträfvanden främjas genom att låta landtbruksintresset i hufvudsak bestämma öfver de åtgärder i sanitärt hänseende, utan hvilka berörda förbindelser icke äro tänkbara. Här kräfves efter vårt förmenande en administration, som både i vetenskapligt och praktiskt hänseende är väl förtrogen med hygienen och det på denna grundade kontrollväsendet, så framt vi eljest vilja åtnjuta utlandets förtroende till denna del af veterinärförvaltningen.

Det torde hafva varit dylika tankar, som ledt medicinalstyrelsen, då den i sitt utlåtande till riksdagens andra kammares tillfälliga utskott n:r 2 den 6 maj 1907 yttrar, bland annat, följande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående omorganisation af medicinalstyrelsen: »Allt större betydelse få också, i den mån kommunikationerna utvecklas, åtgärderna mot smittosamma kreaturssjukdomars spridning. Medicinalstyrelsen är öfvertygad, att landets ekonomiska intressen bäst främjas genom strängt upprätthållande af de föreskrifter, som på hälsovårdslärans grund ansetts af behofvet påkallade till förhindrande af nämnda sjukdomars utbredning. Och till öfvervakande häraf torde medicinalstyrelsen vara mera ägnad än landtbruksstyrelsen, som emellertid äfven nu plägar höras i veterinärfrågor, som närmare beröra viktigare landtbruksintressen.» Kommittén beaktar icke, att det enhetliga och konsekventa förfaringssätt, som hittills utmärkt veterinärärendenas förvaltning på nu afhandlade områden, med den af kommittén föreslagna förvaltningsanordningen kommer att utsättas för rubbningar, och att slitningar mellan de veterinärhygieniska och de landtbruksekonomiska intressena under den föreslagna regimen näppeligen kunna undvikas.

Kommitténs förslag skulle vidare innebära, att ärenden rörande den allmänna hälsovården, födoämneskontrollen, blefve underlagda en myndighet, där dessa ärenden under inga förhållanden kunna anses

höra hemma. Slakthus- och köttbesiktningsväsende samt åtgärder för kontroll öfver handteringen vid slakterier och korffabriker, öfver matvaru- och mjölkhandeln m. m. äro nämligen i första hand den konsumerande allmänhetens angelägenheter. Det är städer och andra samhällen som med stora uppoffringar inrätta slakthus och ordna födoämneskontroll för sig. Öfver de intressen, som med dessa åtgärder äro förknippade, synes icke en förvaltning böra vaka, hvars ensam beslutande chef icke besitter hygienisk bildning och erfarenhet, men däremot kan vid pröfning af hithörande ärenden mycket väl tänkas anlägga synpunkter, som icke alltid äro förenliga med hälsovårdslärans principer eller med villkoren för en rationelt ordnad födoämneskontroll. Under alla förhållanden synes det oss, att det bort väcka allvarliga betänkligheter att till en icke medicinsk fackstyrelse öfverlåta högsta tillsynen öfver den viktiga gren af den allmänna hälsovården i riket, hvarom här är fråga.

Hade kommittén trängt djupare in i de främmande länders veterinära förvaltningsförhållanden, rörande hvilka upplysningar införskaffats, skulle kommittén kommit till det resultat att den princip, som kommittén nu vill införa i vår statsförvaltning, eller beslutanderätten i näst högsta instans öfver veterinära angelägenheter förlagd hos en icke medicinskt bildad person, saknar motstycke i dessa länder. Af sagda upplysningar inhämtas nämligen, bland annat, att i Norge landtbruksdirektören, som torde motsvara chefen för landtbruksstyrelsen hos oss, icke är målsman för veterinärväsendet, utan den med honom jämställde veterinärdirektören; att i Danmark veterinärfysikus och det veterinära sundhetsrådet handhafver ledningen af de veterinära angelägenheterna; att i Preussen den gamla, af veterinärer bestående tekniska deputationen för veterinärväsendet nyligen ombildats till en veterinärstyrelse och icke infogats i en landtbruksförvaltning, o. s. v. Det finnes med ett ord i intet land, såvidt vi hafva oss bekant, och framförallt icke i de länder, af hvilka vårt land i större eller mindre mån är beroende i fråga om export och import af husdjur och husdjursprodukter, någon motsvarighet till hvad kommitterade hafva föreslagit. Ehuru naturligtvis landtbruket lite hvarstädes har sin representation, är det tydligt, att man öfverallt insett och häfdat nödvändigheten af, att den veterinära ledningen står fri från trycket af de förskjutningar och jämkningar i åtgärderna till husdjursepizootiernas förekommande och hämmande m. m., som landtbrukets egen representation med större eller mindre nödvändighet måste sträfva att åvägabringa.

Se vi vidare den föreslagna förvaltningsanordningen ur rent admini-

strativ synpunkt, borde kommittén efter vår mening hafva med skäl tvekat att med en redan nu vidlyftig landtbruksadministration införlifva en så pass ansenlig och därtill heterogen förvaltningsgren som den veterinära med dess af bortåt 400 veterinärer bestående underlydande personal.

En exakt framställning af landtbruksstyrelsens ämbetsåligganden återfinnes i löneregleringskommitténs underdåniga betänkande n:o VIII angående reglering af löneförhållanden m. m. vid landtbruksstyrelsen, sid. 15—18. Af denna inhämtas, att landtbruksadministrationen är synnerligen omfattande och mångskiftande, i hvilket senare hänseende lämnas å sid. 22—25 i samma betänkande en specifikation öfver de hos landtbruksstyrelsen förekommande mål och ärenden, upptagande ej mindre än 73 rubriker. Med afseende å betydelsen af landtbruksstyrelsens verksamhet och de kraf, som måste ställas på dess chef i fråga om ej blott kunskaper, utan äfven praktisk duglighet och förfarenhet, föreslog också löneregleringskommittén för denne en högre aflöning, än som i allmänhet kommer en öfverdirektör eller med honom likställd ämbetsman till godo, och ledamöterna uppflyttades till den tredje normala lönegraden för tjänstemän vid de centrala ämbetsverken, motiveradt med, bland annat, den arbetsmängd, som hvilade på dem.

Det ligger i sakens natur, att landtbruksförvaltningen undan för undan sväller ut; nya uppslag på modernäringens område framkomma oupphörligen och taga den förvaltande myndighetens uppmärksamhet i anspråk. I sådant hänseende må det tillåtas oss att citera, hvad statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet yttrade till statsrådsprotokollet den 13 januari 1908 i fråga om berörda löneregleringen: »Styrelsens arbete är redan nu af den betydelse och omfattning, att de af kommittén föreslagna aflöningar åt styrelsens chef och ledamöter enbart med hänsyn därtill icke kunna anses för höga, och med den snabba utveckling, hvari glädjande nog det svenska landtbruket för närvarande synes vara stadt, är det att förvänta, att äfven betydelsen och omfattningen af styrelsens ämbetsförvaltning komma att för hvarje år stegras. Icke minst torde småbrukets allt mer stigande betydelse för nationalhushållningen komma att ställa allt jämt ökade kraf på styrelsens förmåga af initiativ och ledning. De ringa kapitaltillgångar, med hvilka det lilla jordbruket arbetar, göra nämligen, att detta i än högre grad än det större är beroende af impulser och stöd från det allmännas sida. Men äfven för jordbruket i dess helhet torde betydelsen af en kraftig ledning blifva allt större, ju mer det blir nödvändigt att söka afvinna jorden stegrad afkastning så till mängd som värde. Motsvarande för-

hållande gör sig gällande äfven på fiskets område. Nya fiskeplatser måste uppsökas, bättre fångstmetoder inläras, fiskodlingen lämnas erforderligt stöd o. s. v., allt uppgifter, som komma att ställa stora kraf på fiskeriadministrationen och ledningen af densamma. Det är emellertid ej blott i afseende på produktionens ökande, som växande uppgifter vänta styrelsen. Äfven ordnandet och underlättandet af afsättningen af landtbrukets och fiskets produkter såväl inom som utom landet torde komma att i ökad mån taga dess krafter i anspråk.» Riksdagen godkände den föreslagna förhöjningen i aflöningarna för landtbruksstyrelsens chef och ledamöter i betraktande af det maktpåliggande och alltjämt ökade arbete, som ålåge landtbruksstyrelsen, och de stora kraf, som ställdes på styrelsens initiativ och ledning inom de områden, som låge under dess verksamhetskrets.

Hvad åter angår veterinärförvaltningen, så ger den af kommittén åvägabragta utredningen vid handen, att densamma omfattar ett icke oansenligt arbetsområde. Men denna utredning synes oss långt ifrån tillfyllest, så framt med densamma afses att gifva ett fullödigt uttryck för den svenska veterinärförvaltningens uppgifter.

På grund af de hittills knappt tillmätta arbetskrafterna har det icke kunnat undvikas, att åtskilliga åtgärder till veterinärväsendets förkofran och utveckling icke kommit till utförande. De löpande ärendenas behöriga skötande och andra förvaltningsbestyr tyckas i väsentlig grad hafva tagit dessa krafter i anspråk. Däraf har följden blifvit uppskof med åtskilliga viktiga frågors lösning, och några större initiativ har veterinärledningen endast undantagsvis kunnat inlåta sig på. Sålunda har den af Riksdagen år 1900 begärda utredningen, huruvida och i hvad mån gällande föreskrifter rörande förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren borde ändras för att vinna ökad trygghet mot sådana sjukdomars uppkomst och utbredning äfvensom för att bereda den enskilde lindring i vidsträcktare grad än dittills i de kostnader och förluster, som han vid sådana sjukdomars förekomst måste vidkännas för det allmänna bästa, blott delvis kommit till stånd. En omarbetning i sin helhet af hithörande författningar måste emellertid medföra en revision af bestämmelserna angående förekommande af smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket, och i båda fallen måste nya råd och anvisningar vid författningarnas tillämpande utarbetas.

I sammanhang med sagda omarbetning måste enligt vårt förmenande den ofta framkastade frågan tagas under öfvervägande, huruvida icke i författningen rörande de smittosamma husdjurssjukdomarnas bekämpande böra under en eller annan form upptagas en del dylika sjuk-

domar, som, ehuru för vår husdjursskötsel synnerligen förlustbringande, äro hänvisade till uteslutande enskilda åtgöranden med mer eller mindre nedslående resultat. Så har skett i Norge och Danmark, och ett finskt lagförslag i ämnet går i fråga om dessa sjukdomars bekämpande från det allmännas sida mycket långt.

Den för läns-, stads-, distrikts- och andra civila veterinärer gällande instruktion är öfver tjugu år gammal; endast ett fåtal paragrafer däri hafva under årens lopp undergått någon förändring. Ett slutgiltigt ordnande af särskildt länsveterinärernas offentliga tjänsteverksamhet är en fråga, som icke i längden kan uppskjutas.

En annan stor och synnerligen viktig fråga är den om distriktsveterinärväsendets tidsenliga ordnande. Denna fråga är nu under utredning, och huru denna än utfaller, kan det förväntas, att de distriktsveterinära ärendena komma att taga veterinärförvaltningens tid och arbete än mer i anspråk än hittills.

Kampen mot tuberkulosen i ladugårdarna antager med hvarje år allt större omfattning och kräfver allt mera arbete och initiativ af ledningen, om den skall kunna noggrannt följas och föras till goda resultat. Så undersöktes med tuberkulin:

år 1906	öfver	67,000	nötkreatur	
» 1907	»	70,000	»	
» 1908	»	80,000	»	och
» 1909	»	93,000	»	

och i kampen mot tuberkulosen deltogo:

år 1906	962	besättningar	
» 1907	1,020	»	
» 1908	1,173	»	och
» 1909	1,390	»	

Vidare är det uppenbart, att den af Riksdagen beslutade veterinärbakteriologiska anstalten, när den trädt i verksamhet, skall öka de veterinära ärendenas mängd med en icke ringa kontingent.

Slutligen är slakthus- och köttbesiktningsväsendet stadt i liflig utveckling i vårt land och medför inrättandet af allt flera veterinära tjänster, hvarjämte förslag till författningar om kontroll vid införsel och utförsel af kött den 11 december 1909 afgifvits af de af chefen för jordbruksdepartementet tillkallade sakkunnige, hvilka förslag ställa åtskilliga anspråk på veterinärförvaltningen.

Det har sålunda från de mest kompetenta håll vitsordats, att på landtbruksstyrelsen hvilar en omfattande och mycket kräfvande verksamhet och att ytterligare maktpåliggande uppgifter på skilda områden af landthushållningen komma att taga dess tid och krafter i anspråk. Å andra sidan torde vi hafva nöjaktigt ådagalagt, att de veterinära ärendena, som nu förvaltas af medicinalstyrelsen, äro så talrika, att deras omvårdnad haft till följd ett eftersättande af flera viktiga uppgifter och verkat hämmande på ledningens initiativ, liksom ock att en icke oväsentlig ökning af ärendenas antal i sin helhet inom nära liggande tid kan med visshet förutses. Vid sådant förhållande torde det få anses själffallet, att ett öfverflyttande af de veterinära angelägenheterna till landtbruksstyrelsen icke kan tillföra någondera förvaltningen fördelar i administrativt hänseende utan fast mer måste föra beaktansvärda olägenheter med sig. Hvad särskildt landtbruksstyrelsen angår, måste det nämligen under alla förhållanden vara dess hufvuduppgift att främja landtbrukets och dess binäringars intressen och sålunda att i första hand ägna sin uppmärksamhet åt de rena landtbruksärendena. Framför allt torde det vara att begära mer än som rimligtvis kan kräfvas af en chef i denna styrelse, att han, jämte det omfattande verksamhetsfält, han inom landtbruksadministrationen har att ägna sig åt, också skall kunna sätta sig in uti och grundligt pröfva de ofta nog viktiga och för honom som lekman främmande frågor, som förekomma inom den veterinära förvaltningen. Icke minst ur denna synpunkt måste det anses mindre lämpligt att sätta en icke fackman som ensam beslutande chef för en förvaltning, där den rena fackkunskapen till så betydande utsträckning erfordras och tages i anspråk som i den veterinära. Det lider intet tvifvel om, att ett förslag att ställa en icke fackman i spetsen för medicinalstyrelsen skulle upptagas såsom i hög grad olämpligt och anses vittna om förslagsställarens bristande kännedom om medicinalväsendets verkliga innebörd och uppgifter, men för veterinärväsendets vidkommande har kommittén ansett sig kunna föreslå en liknande åtgärd. Man har ansett landets hästafvel vara af den vikt, att ledningen af densamma måst anförtros åt en särskild öfverstyrelse, men landets hela veterinärväsen med allt hvad därtill hör anses vara i jämförelse med hästafveln af så pass ringa betydelse, att det bör kunna underordnas en annan, redan förut alldeles tillräckligt af arbete tyngd styrelse.

I fråga om fördelar för landtbruksförvaltningen af veterinärärendenas öfverflyttande dit, har kommittén icke haft mycket att direkt andraga. Den framhåller egentligen endast en sådan, som dock vid närmare granskning icke synes oss verka öfvertygande. Af ifrågavarande förvaltnings-

anordning skulle, enligt kommitténs förmenande, blifva följden, att landtmännens uppmärksamhet i än högre grad än hittills blefve fäst vid vikten af kreaturssjukvården och hygienen inom stall och ladugård, och att landtmännens bemödanden inriktades på att härutinnan åstadkomma ett allt bättre tillstånd. Emellertid torde väl de härmed åsyftade uppgifterna få anses tillhöra landtbruksundervisningen och den praktiserande veterinären. De råd och upplysningar rörande vården af sjuka kreatur och ändamålsenligheten af den eller den hygieniska anordningen i stall och ladugård, som landtmannen från dessa håll bekommer, lära svårligen vinna mer gehör, om han vet, att veterinärväsendet lyder under landtbruksstyrelsen.

Slutligen ännu en synpunkt. Vi veta, att det på en del håll anses tämligen betydelselöst för förevarande frågas afveckling, hvad landets veterinärkår tänker och tror i densamma, men vi äro öfvertygade om, att ej alla de, som i ett eller annat afseende komma att medverka till frågans lösning, hysa den åsikten. Vi hafva sålunda inom kommittén häfdat, att bakom den mening, vi här förfäkta, står som en man hela den svenska veterinärkåren. Det är alldeles tydligt, att en lösning af frågan i riktning af veterinärledningens förläggande till landtbruksstyrelsen skulle framkalla stor och allvarlig misstämning inom kåren. Äfven 1898 väckte det till lif starka protester från kårens sida, när i kungl. proposition till årets riksdag framlades ett liknande förslag, som det kommittén nu stannat vid, lika väl som det väckte liflig tillfredsställelse, när Riksdagen afslog propositionen och beslöt veterinärväsendets fortfarande förläggning till medicinalstyrelsen. Nu står frågan om veterinärledningens omorganisation åter för dörren, och vi kunna ej se, att någon som helst anledning sedan den tiden kommit till, som skulle kunna tala för, att det då af Riksdagen ogillade förslaget nu borde förverkligas. Skulle mot hela kårens enhälliga öfvertygelse om det olämpliga i en sådan lösning veterinärledningen blifva förlagd till landtbruksstyrelsen, torde det vara fara för, att man icke kan räkna med en af de förutsättningar, man måste betrakta såsom ett grundvillkor för en tillfredsställande funktion af den nya ledningen, nämligen sympati och förtroende för densamma från veterinärernas sida.

Med hvad i det föregående är anfördt, tro vi oss hafva lämnat stöd för vår uppfattning af kommitténs förslag såsom icke varande den rätta lösningen på frågan om veterinärledningens omorganisation, icke ägnadt att garantera effektiviteten af åtgärderna mot de smittosamma husdjurssjukdomarna, att tillgodose allmänhetens kraf på en tryggande kontroll af de animaliska födoämnena, att gifva styrelsen den auktoritet inför

utlandet och det förtroende hos landets veterinärer, den måste anses vara oundgängligen i behof af, samt dessutom i administrativt tekniskt hänseende mindre lyckligt.

Det torde af det sagda också hafva framgått, hvarför vi, då kommittén beslutat uttala sig för veterinärärendenas skiljande från medicinalstyrelsen, framhållit inrättandet af en självständig, direkt under jordbruksdepartementet lydande veterinärstyrelse såsom den, för öfrigt under alla omständigheter, rätta lösningen på den föreliggande frågan, den enda styrelseform, som tillgodoser alla de kraf, hvilka i skilda hänseenden måste ställas på en förvaltning med uppgifter, sådana den veterinära har att lösa. Denna vår uppfattning delas för visso helt och hållet af svenska veterinärläkareföreningen, men har äfven vid mer än ett tillfälle kommit till uttryck på andra håll.

Såsom af historiken i kommitténs betänkande N:o 1 framgår, föreslog den kommitté, som år 1863 tillsattes för att afgifva förslag till fullständigt ordnande af veterinärväsendet i riket, att för de veterinära angelägenheterna en särskild under civildepartementet lydande styrelse skulle inrättas. Det är betecknande, att man den tiden ansåg landets veterinärväsen vara af den vikt och betydelse, att en veterinärstyrelse borde inrättas för detsamma. Långt senare i tiden blef det, som kändt, tal om inrättandet af en landtbruksstyrelse.

Andra gången frågan om en veterinärstyrelse förelåg, var år 1897, då motion därom väcktes vid hushållningssällskapens ombuds möte. Kommittén har lämnat en ganska ingående redogörelse för, hvad svenska veterinärläkareföreningens delegerade yttrat, men icke upptagit denna deras uppgift. Då kommittén däremot å sid. 5 i betänkandet anför den passus i landtbruksstyrelsens utlåtande af den 30 oktober 1897, som starkt betonar landtmännens, enligt styrelsens förmenande, åsikt om det olämpliga uti inrättandet af en veterinärstyrelse, torde det vara nödigt att närmare redogöra för, hvad man *samtidigt* i detta stycke tänkte inom ofvannämnda korporation af landets mest framstående landtmän. Det utskott, som fick ofvan berörda motion till behandling, föreslog nämligen utan meningsskiljaktighet en underdånig skrifvelse till Konungen, hvilken var af följande lydelse:

»Till Konungen.

Vid hushållningssällskapens ombuds möte år 1893 afläts i anledning af väckt motion, angående åtgärder för veterinärväsendets ställande un-

der Kungl. landtbruksstyrelsens inseende, af hushållningssällskapens ombud den 14 november 1893 till Eders Kungl. Maj:t en underdånig skrifvelse med anhållan »att Kungl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida ej åtgärder borde vidtagas för att åt landets veterinärväsende bereda fullt sakkunnig ledning.»

Efter det därefter Kungl. medicinalstyrelsen och Kungl. landtbruksstyrelsen i anledning af berörda skrifvelse blifvit hörda, föreskref Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 18 maj 1894, att en därtill särskildt förordnad legitimerad veterinär skulle i Kungl. medicinalstyrelsen deltaga i handläggning af veterinärärenden.

Uti underdånig skrifvelse den 14 innevarande april har emellertid Kungl. medicinalstyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreskrifva den ändring af nådiga instruktionen för medicinalstyrelsen den 2 november 1877, att medicinalstyrelsen befriades från handläggandet af ärenden rörande veterinärväsendet.

Uti denna underdåniga skrifvelse har medicinalstyrelsen gjort sig skyldig till den missuppfattning, att hushållningssällskapens ombud uti sin berörda skrifvelse skulle hafva hos Eders Kungl. Maj:t hemställt om ledningens af landets veterinärväsende anförtroende åt landtbruksstyrelsen, hvilket visserligen af ombudens utskott varit föreslaget men, såsom af det föregående synes, icke blifvit ombudens beslut.

Med anledning af det skede, hvari frågan om veterinärväsendets administration kommit genom berörda Kungl. medicinalstyrelsens skrifvelse, och på det att de missuppfattningar, medicinalstyrelsen och andra myndigheter möjligen kunnat hysa, angående hushållningssällskapens ombuds åsikter om rätta sättet för förevarande frågas lösning, måtte blifva rättade, hafva ombuden ansett angeläget att ånyo upptaga frågan.

I motsats emot medicinalstyrelsen äro hushållningssällskapens ombud lifligt öfvertygade, att ett öfverlämnande från medicinalstyrelsen till landtbruksstyrelsen af nämnda ärenden icke skulle lända till någon förbättring.

Under åberopande af hvad ombuden uti sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse yttrat och med full anslutning till hvad svenska veterinärläkareföreningen uti en med anledning af medicinalstyrelsens förberörda skrifvelse den 25 sistlidne maj aflåten underdånig skrifvelse i ärendet yttrat, därvid nämnda förening, enligt hushållningssällskapens ombuds förmenande, framhållit den bästa lösningen af frågan, och då önskligt är, att vår veterinära administration reorganiseras för att kunna motsvara de fordringar, som dels vi själfva, dels utländska myndigheter äga rätt att ställa på densamma, få hushållningssällskapens ombud med

anledning af dessa förhållanden och med fäst uppmärksamhet på den stora vikt denna frågas rätta lösning har för vårt land i underdånighet anhålla:

det Eders Kungl. Maj:t täcktes med det första framlägga sådant förslag, som afser den veterinära administrationens anförtroende åt en direkt under Kungl. civildepartementet subordinerande sakkunnig styrelse.

Stockholm den 3 november 1897.

Å utskottets vägnar:

Carl Carlson Bonde.»

Det är icke omöjligt, att denna skrifvelse gått fram till Kungl. Maj:t, om icke vid frågans behandling upplysning meddelats ombuden, att landtbruksstyrelsen ett par dagar förut ingått till Kungl. Maj:t med framställning om en sådan omorganisation af styrelsen, hvarigenom den skulle kunna öfvertaga ledningen af veterinärväsendet, d. v. s. det förslag, som af 1898 års Riksdag icke godkändes.

Vi öfvergå härefter till de skäl, kommittén anfört mot en självständig veterinärstyrelse. Ett par af dessa äro bemötta i det föregående, men måhända är det än en gång nödvändigt att betona, att landtbruksintresset öfverallt i utlandet anses komma till sin rätt därigenom, att veterinärförvaltningen utan intim gemenskap med annan förvaltning lyder direkt under ett statsministerium, som, bland annat, handhafver jordbruksangelägenheter. Häraf följer att, då vi nedan föreslå, att en representant för det praktiska jordbruket ingår som medlem i veterinärrådet, sagda intresse blifver minst lika väl tillgodosedt i vårt land som i utlandet. I hvarje fall har kommittén icke tilltrott sig att visa, hvarför landtbruksintresset bör vara starkare representeradt i Sveriges veterinärförvaltning än i andra länders.

Kommittén har icke funnit de veterinära ärendena vara af den omfattning och art, att de nödvändiggöra inrättandet af ett särskildt ämbetsverk. År 1909 utgjorde dock dessas sammanlagda antal, tuberkulinärendena inberäknade, i det närmaste 9,000. Gifvetvis kräfva icke alla dessa utredning eller ens hvar för sig föredragning, men i hvarje fall fordra de dock handläggning. Till jämförelse kan tjäna att, enligt i det

föregående omförmälda löneregleringskommitténs betänkande, landtbruksstyrelsen under sitt första verksamhetsår 1890 hade 989 ärenden, fördelade på tre ledamöter, tio år senare 1,773, om tuberkulinärendena frånbragas, och år 1906 3,163, i de båda senare fallen fördelade på fyra ledamöter. I öfrigt hafva vi i det föregående redogjort för det arbete, som förestår för den veterinära förvaltningen.

Kommittén anser vidare veterinärkåren vara allt för fåtalig för att betinga inrättandet af en veterinärstyrelse och anställer i sådant hänseende en jämförelse med Preussen, »där nyligen inrättats en särskild veterinärstyrelse». Såsom jämförelsen är framställd, kan läsaren icke få någon annan föreställning än att man nu i Preussen inrättat en veterinärstyrelse med hänsyn till veterinärernas antal, men enligt kommitténs egen framställning af de veterinäradministrativa förhållandena i utlandet, är ifrågavarande styrelse icke ny, utan endast en förändrad organisation af den sedan många år tillbaka fungerande tekniska deputationen för veterinärväsendet. Det torde väl ock vara ärendenas mängd och beskaffenhet, som afgöra, huruvida ett ämbetsverk bör upprättas eller ej, och nog finnes det självständiga grenar af vår statsförvaltning, som icke hafva en till bortåt 400 medlemmar uppgående underlydande personal.

Slutligen framhåller kommittén, att kostnaderna för en särskild veterinärstyrelse komme att ställa sig afsevärdt större än de kostnader, som äro förenade med en särskild byrå vid ett förut befintligt verk, men så behöfver efter vårt förmenande icke blifva fallet. Af kommitténs byrå för veterinärärenden i landtbruksstyrelsen kan nämligen för en jämförelsevis ringa ökning af kostnaderna skapas en veterinärstyrelse. Vi hafva tänkt oss denna på följande sätt organiserad.

I spetsen för styrelsen sättes en chef, veterinär, motsvarande kommitténs byråchef för veterinärärenden, men med en ökning af dennes löneförmåner med 900 kronor till 9,000 kronor. Vidare en andra gradens tjänsteman, ledamot och föredragande för veterinärenden, motsvarande kommitténs byråveterinär. Ytterligare en andra gradens tjänsteman, ledamot och föredragande för kansli- och ekonomiska ärenden, styrelsens sekreterare. Vaktmästaren samt utgiftsposten för veterinärrådet, extra biträden, vikariatsersättning och expenser lika med kommitténs förslag. Kostnadsökningen komme alltså att blifva 900 + 5,800 = 6,700 kronor, hvilken summa efter vår mening icke kan kallas afsevärd, när staten för densamma kan vinna bästa lösningen af veterinäradministrationsfrågan.

Beträffande veterinärrådets sammansättning och sättet för dess aflöning är vårt förslag i någon mån afvikande från kommitténs. Frånsedt näm-

ligen, att de tre af kommittén föreslagna medlemmarna i veterinärrådet, efter vårt förmenande, böra företräda den praktiska veterinärverksamheten hvar och en på sitt speciella område, tillförbinder förslaget icke förvaltningens chef att till upptagande i rådet föreslå någon af lärarne vid veterinärinstitutet. Vi anse sålunda att, förutom de af kommittén föreslagna tre medlemmarna, i rådet bör finnas en representant för veterinärvetenskapen i allmänhet och det veterinära forskningsarbetet vid Veterinärinstutet, hvarigenom ledningen af veterinärväsendet äfven kommer i direkt beröring med sätet för veterinärutbildningen i vårt land. Flerstädes i utlandet deltaga veterinärutbildningens målsmän i veterinäradministrationen och äro ofta talrikt representerade däri. Så äro exempelvis icke mindre än 8 lärare vid veterinärhögskola bisittare i det vid den preussiska veterinärstyrelsens sida ställda rådet.

Bland medlemmarna i den självständiga styrelsens veterinärråd bör vidare finnas en framstående representant för det praktiska landtbruket, hvars erfarenhet styrelsen, då frågor förekomma, som beröra viktigare landtbruksintressen, bör åläggas att anlita. Genom denna medlem får landtbruksintressena sin väktare hos styrelsen, men därjämte framhålla vi, att äfven en annan medlem af rådet synes kunna blifva ett stöd för sagda intressen. Ty gifvetvis bör den af rådets medlemmar, som företräder husdjurssjukvården, tagas ur de praktiserande veterinärernas läger, och denne, på samma gång fackman och i nära beröring med djurägareintresset, bör kunna lämna styrelsen sådana upplysningar och råd, hvarigenom, bland annat, mer än nödigt betungande anordningar för de smittosamma husdjurssjukdomarnas bekämpande undvikas. Vid det förhållande slutligen, att Kungl. Maj:t i erforderliga fall icke lärer underlåta att remittera veterinärärenden till landtbruksstyrelsen samt i hvarje fall är högsta instans i veterinära angelägenheter, kunna vi icke inse annat, än att landtbruksintresset, äfven med inrättandet af en självständig veterinärstyrelse, blir fullt tillfredsställande tillgodosedt.

I fråga åter om aflöning för rådets medlemmar, som sålunda enligt vårt förslag skulle blifva fem, anse vi, att den bör utgå på ett sådant sätt, att deras sakkunskap kan tillfyllestgörande utnyttjas. Detta förmena vi kunna ske därigenom, att deras arfvode ej utgår för gång, utan med visst årligt belopp. Enär ifrågavarande uppdrag i väsentlig mån är att anse som ett förtroendeuppdrag, torde arvodet ej behöfva sättas högre än till 300 kronor per år, hvadan sammanlagda arfvodeskostnaden icke öfverskrider den för kommitténs veterinärråd beräknade.

Föredraganden för tuberkulinärenden, hvilken enligt kommitténs förslag skulle bli extra byråveterinär, men enligt vårt förslag blifva

extra ledamot och föredragande för tuberkulinärenden och sålunda bibehållas vid sin föredragning, är icke heller i vårt förslag upptagen i fråga om kostnaderna för veterinärförvaltningen, enär hans arfvode utgår på extra stat. Vi äro dock fullt ense med kommittén däruti, att alla veterinärärenden, således äfven tuberkulinärendena, böra förenas under en enda veterinärs ledning.

Något förslag till instruktion för veterinärstyrelsen hafva vi icke ansett nödigt afgifva, då kommitténs båda förslag till nya instruktioner för medicinalstyrelsen och landtbruksstyrelsen gifva god vägledning i sådant hänseende, hvadan utarbetandet af en dylik icke bör medföra några som helst svårigheter.

Fördelarna för det allmänna af den lösning på veterinäradministrationsfrågan, vi här föreslagit, framgå utan vidare af det föregående, men torde det vara lämpligt att sammanfatta det hufvudsakligaste af dem i följande punkter:

1. *Veterinära ärenden erhålla en genomgående fackmässig behandling, och beslut i veterinära angelägenheter präglas af facklig kunskap och erfarenhet.*

2. *Garanti för ett under alla förhållanden fast och för det allmänna betryggande uppträdande gent emot de smittosamma husdjurssjukdomarna, såväl ifråga om deras förekommande som ock beträffande deras hämmande, utan att landtbrukets välförstådda intressen därvid åsidosättas.*

3. *Analogi i administrativt hänseende med motsvarande förvaltning i utlandet och däraf härflytande lättnader för upprättande och underhållande af exportförbindelser med detta i fråga om husdjur och husdjursprodukter.*

4. *Kvalificeradt forum för frågor, som angå den viktiga del af rikets allmänna hälsovård, som omfattar födoämneskontrollen.*

5. *Veterinärförvaltningen tynger ej på och hämmas ej af någon annan förvaltningsgren.*

Skulle emellertid en sådan lösning, som vi här föreslagit, icke kunna vinna statsmakternas gillande, torde af det anförda också hafva framgått, att vi anse veterinärväsendet fortfarande böra lyda under medicinalstyrelsen, ehuruväl med en sådan omorganisation af den veterinära afdelningen där, att de missförhållanden, som hittills förekommit, må undanrödjas. I detta afseende anse vi den af kommittén föreslagna byråns sammansättning och stat kunna tjäna till rättesnöre, frånsedt hvad som rör veterinärrådet, hvilket vi anse äfven vid veterinärärendenas handläggning i medicinalstyrelsen böra hafva den sammansättning, vi ofvan tillåtit oss föreslå, men måste uttryckligt betona, att veterinär-

förvaltningen, i betraktande af de växande krafven på densamma och de många hvilande uppgifter, den måste omhändertaga, icke kan vidkännas någon som hälst inskränkning i den sålunda föreslagna utrustningen.

På grund af hvad sålunda anförts, anse vi:

att kommittén, sedan den för sin del beslutat föreslå, att de veterinära ärendena skiljas från medicinalstyrelsen, bort uttala sig för och afgifva förslag till inrättandet af en självständig, direkt under jordbruksdepartementet lydande veterinärstyrelse.

Stockholm den 26 september 1910.

John Vennerholm. *Gustaf Regnér.*

Bilaga.

Den veterinära administrationen i några främmande länder.

Kort öfversikt, sammanställd af

A. E. Bastman.

I. Norge.

Veterinärväsendet i Norge, hvilket förut lydt under inrikesdepartementet, hör sedan den 1 april 1900 under det samma dag inrättade landtbruksdepartementet. Detta är indeladt i tre afdelningar, landtbruks-, skogs- och veterinärafdelningen. I spetsen för hvar och en af dessa afdelningar står en direktör, som är chef för afdelningen underlydande tjänstemän. I denna egenskap intar han en dubbelställning, i det han är dels byråchef i departementet dels med viss självständig myndighet chef för vederbörande administrationskår.

Som byråchef i departementet åligger honom behandlingen af de ärenden, hvilkas afgörande tillkommer ministern eller regeringen. Han har därvid att, om så anses erforderligt, konferera med vederbörande minister eller expeditionschef, men har, i händelse han ej delar departementets mening, rätt att angifva sin afvikande mening på vederbörande koncept eller vid proposition till stortinget.

Hvad vederbörande direktörs självständiga myndighet angår, gäller för veterinärdirektören nedanangifna praxis på grundval af den före landtbruksdepartementets inrättande gällande, den 22 september 1890 utfärdade instruktionen.

Veterinärdirektören meddelar legitimation af veterinärer, utgifver den officiella veterinärstatistiken och berättelsen öfver köttkontrollen och

utfärdar de till denna berättelses afgifvande nödvändiga föreskrifter, meddelar erforderliga svar och förklaringar på framställningar och förfrågningar af fackmässig art, inhämtar de för sådant ändamål erforderliga upplysningar och yttranden, företar erforderliga inspektionsresor i riket och förestår det till hans befattning hörande veterinärpatologiska laboratoriet, där han tillika meddelar undervisning vid de där förekommande kurserna för veterinärer, som därtill erhållit stipendium. Han utgifver vidare de till bekämpande af smittosamma husdjurssjukdomar erforderliga förfaringsregler och föreskrifter. Den officiella veterinärstatistiken innehåller för öfrigt för hvarje år tillräckligt material för att belysa veterinärdirektörens myndighetssfer på detta område. Veterinärdirektören är, som förut anförts, jämställd med landtbruksdirektören. I ärenden, som beröra bådas verksamhetsområden söker man vinna det erforderliga samarbetet genom dels föregående muntlig konferens dels inhämtande af skriftliga yttranden.

2. Danmark.

Högsta myndigheten i veterinära ärenden är öfverlämnad till landtbruksministeriet med biträde af »veterinära sundhetsrådet» och »veterinärfysikus». Veterinära sundhetsrådet, som inrättades genom kungl. resolution den 8 juni 1851, består af sex, af ministeriet utnämnda medlemmar. Ursprungligen utsåg rådet självt inom sig sin ordförande, men genom kungl. resolution af den 14 juni 1882 bestämdes, att veterinärfysikus såsom sådan skulle vara ständig medlem af rådet och ordförande för detsamma, och samtidigt bemyndigades han att på rådets vägnar expediera löpande ärenden samt sådana ärenden, som icke tålde uppskof.

Hvarken för det veterinära sundhetsrådet eller för veterinärfysikus finnes det emellertid några allmänna instruktioner. Däremot finnas i lagen om smittosamma sjukdomar hos husdjuren af den 14 april 1893 och i instruktionen för »veterinärpolitiet» af den 24 augusti 1894 åtskilliga stadganden angående rådets och veterinärfysikus' verksamhet och myndighet.

I alla ärenden af mera principiellt intresse eller af sådan natur, att veterinärfysikus ej ensam vill bära ansvaret för ett beslut, kan han sålunda hänskjuta saken till sundhetsrådet. Det är närmast vid utbrott af infektionssjukdomar bland husdjuren han handlar på egen hand, och hela apparaten vid utbrott af dessa sjukdomar är synnerligen effektiv samt väl ordnad. Veterinärfysikus kontrollerar vanligen också diagnosen

vid anmälan om infektionssjukdomar. Vid de viktigare af dem, såsom vid mul- och klöfsjuka, svinpest och elakartad lungsjuka m. fl. skickas han af regeringen omedelbart till ort och ställe i och för närmare undersökning af fallet. Har t. ex. en af dessa infektionssjukdomar brutit ut, telegraferar veterinären på platsen därom till ministeriet eller veterinärfysikus, och den sistnämnde afreser omedelbart till platsen med rätt och myndighet att vidtaga för sjukdomens hämmande nödiga åtgärder. Veterinärfysikus har äfven att under ministeriet handlägga ärendena om åtgärder mot jufvertuberkulos och har därvid till sitt förfogande ett särskildt laboratorium, »försökslaboratoriets bakteriologiska afdelning».

Till sundhetsrådet ingår äfven en mängd juridiska frågor eller tvisteämnen rörande husdjur samt dessutom djurplågerimål.

3. Preussen.

Det är icke mer än några månader sedan som den preussiska veterinärförvaltningen omreglerades. Genom en förordning af den 13 maj 1910 (Verordnung über die Errichtung eines Landesveterinäramtes und eines ständigen Beirates für das Veterinärwesen) har nämligen inrättats en särskild veterinärstyrelse och ett veterinärråd. Härigenom infördes dock icke någon direkt nyhet. Veterinärstyrelsen motsvarar nämligen i det hela den förutvarande tekniska deputationen för veterinärväsendet och torde, enligt hvad uppgifvits, icke ens medföra några väsentliga förändringar beträffande förvaltningspersonalens sammansättning. Den nya förordningen har sålunda endast bragt till stånd en fullständig reglering af det förhandenvarande.

Veterinärväsendet i Preussen står nu liksom förut under ledning af åkerbruksministern (der Minister für Landwirtschaft, Domänen und Forsten). De veterinära ärendena behandlades förr å en af ministeriets afdelningar. Såsom rådgifvande myndighet tjänade då dels ofvanomförmälda tekniska deputation dels ock i särskilda fall professorerna vid de veterinära högskolorna.

Den veterinära ordningsmakten ute i landet var och är fortfarande öfverlämnad till de allmänna ordningsmyndigheterna, sålunda till regeringspresidenten beträffande hvart regeringsdistrikt och till landtråden och amtmännen beträffande kretsarne och lokalpolisdistrikten. Vid sidan af dessa öfverhetspersoner äro ställda veterinära rådgifvare såsom departementsveterinärer och kretsveterinärer.

Den nyinrättade veterinärstyrelsen utgöres af en ordförande och dennes ställföreträdare samt af ordinarie och särskildt tillkallade ledamöter. Ordföranden utnämnes af konungen på förslag af åkerbruksministern. Ställföreträdaren och medlemmarne utses af ministern. Ordföranden har bestämmanderätt öfver den erforderliga personalens arbeten och kan vidare, med ministerns samtycke, för särskilda uppdrags utförande inkalla tillfälliga medarbetare, hvilka då icke erhålla rätt att deltaga i styrelsens beslut.

Veterinärstyrelsen har, enligt ifrågavarande förordnings § 3, förutom hvad genom lagstiftningen kan blifva densamma anförtrodt, till uppgift

1) att i veterinära ärenden på begäran af domstolar och förvaltande myndigheter afgifva yttrande (Ober-gutachten) och meddela upplysningar i öfrigt,

2) att utarbeta statistik, äfvensom bearbeta de från de veterinära statstjänstemännen inkommande årsredogörelserna,

3) att jämlikt af åkerbruksministern utfärdade föreskrifter medverka vid pröfningen för vinnande af kompetens till veterinärbefattning i statens tjänst, samt

4) att med råd bistå åkerbruksministern i ärenden, som angå det veterinära undervisningsväsendet, den veterinära sjukvården och bekämpandet af smittosamma kreaturssjukdomar samt köttbesiktningsväsendet.

Åkerbruksministern kan till veterinärstyrelsen hänskjuta andra mera omfattande uppgifter å veterinärförvaltningens område, hvarjämte han kan tilldela enstaka medlemmar af styrelsen utförandet af särskilda uppdrag.

De viktigare af de utaf veterinärstyrelsen infordrade yttranden och rapporter skola enligt författningen i regel utarbetas efter styrelsens beslut, hvilka under styrelsens förhandlingar fattas på grundvalen af muntlig föredragning. Öfriga bestämmelser om styrelsens arbetsordning utfärdas af åkerbruksministern.

Lösandet af viktiga och betydelsefulla frågor på veterinärförvaltningens område kan emellertid äfven af åkerbruksministern hänskjutas till det veterinära rådet (Der ständige Beirat für das Veterinärwesen); så plägar särskildt ske i fråga om utfärdande af allmänna föreskrifter rörande tillämpningen och verkställandet af lagen angående smittosamma husdjurssjukdomar.

Medlemmarne af veterinärstyrelsen äro jämväl medlemmar i veterinärrådet, och styrelsens ordförande leder äfven rådets förhandlingar. Öfriga medlemmar i rådet utses för en tid af fem år af åkerbruks-

ministern. Utom de ständiga medlemmarna kunna äfven tillfälliga medlemmar, om ministern så anser erforderligt, af denne kallas att deltaga i vissa särskilda sammanträden. Rådet kan i och för fullgörande af sina uppgifter, dela upp sig i underafdelningar, och yttranden kunna infordras från en eller flera af dessa underafdelningar.

I åkerbruksministerns hand är slutligen lagdt att utfärda de bestämmelser, som äro nödvändiga för ifrågavarande förordnings bringande i verkställighet.

4. England.

Veterinärväsendet i England lyder under ministeriet för åkerbruk och fiske (The Board of Agriculture and Fisheries).

Genom lagar angående vissa sjukdomar hos djur (acts of 1894 and 1903) har ministeriet tilldelats rätt att i vissa fall bestämma hvilka sjukdomar, som skola hänföras under sagda lagar, äfvensom att förordna om vidtagande af mera genomgripande åtgärder till sjukdomarnas bekämpande.

Verkställande af ministeriets kungörelser angående dylika sjukdomar åligger i första hand *den lokala myndigheten* (the Local Authority) i det distrikt, där sjukdomen förekommer.

Till förklaring af hvad som menas med den lokala myndigheten må nämnas, att Storbritannien är med hänsyn till tillämpningen af ifrågavarande lagar indelad i distrikt, hvilka med några få undantag till gränserna sammanfalla med jurisdiktionsområdena för de olika grefskapens och småstädernas styrelser.

Vid misstänkt utbrott af kreaturssjukdom skall underrättelse lämnas till en polistjänsteman i vederbörande polisdistrikt, och denne skall, vid fall af vissa sjukdomar, till ministeriet omedelbart insända telegrafisk rapport om det anmälda.

Genom denna bestämmelse komma åtgärderna mot sjukdomarna att fördela sig i två olika grupper. Å ena sidan de åtgärder, som bestämmas och vidtagas af ministeriets tjänstemän och inspektörer, och å andra sidan de, som utföras af den lokala myndighetens inspektörer enligt i ministeriets kungörelser gifna föreskrifter.

Hvarje »lokal myndighet» är genom lagen af 1894 förpliktad att tillsätta åtminstone en veterinärinspektör och »så många inspektörer och andra tjänstemän, som den anser nödvändiga för lagens tillämpande». I många fall har då den lokala myndigheten anställt polistjänstemännen

inom distriktet såsom lagligt förordnade inspektörer vid sidan af en eller flera veterinärläkare såsom veterinärinspektörer.

De veterinära ärendenas handläggning i ministeriet sker å en särskild veterinär afdelning »the Animals Division». Denna afdelning står under ledning af en assistentsekreterare, hvilken under sig har dels icke veterinärt utbildade inspektörer af olika grader dels veterinärinspektörer dels ock erforderligt antal kanslitjänstemän.

Till ministeriets förfogande stå äfven en del veterinära tjänstemän, hvilka biträda i egenskap af rådgifvare i veterinära ärenden och hvilka det bland annat tillkommer att vid misstänkta fall af sådana kreaturssjukdomar, beträffande hvilka ministeriet har bestämmanderätt, afgifva sakkunnigt utlåtande om sjukdomens förekomst. Dessa veterinära tjänstemän kontrollera jämväl i vissa fall noggrannheten af den sjukdomsdiagnos, som afgifvits af den lokala myndighetens veterinärinspektörer.

Experimentella arbeten och undersökningar utföras af de veterinära tjänstemännen å ministeriets laboratorium.

Verkställigheten af ministeriets kungörelser om kreaturssamfärdseln samt om inrättandet, rengörandet och desinfektionen af kreatursmarknader tillkommer de lokala myndigheterna, dock under kontroll af ministeriets inspektörer. Den veterinära kontrollen vid landsättningsplatserna för kreatur från utlandet (»Foreign Animals Wharfs») är öfverlämnad till ministeriets inspektörer.

I spetsen för inspektörskåren stå två superintendentinspektörer. Den ene af dessa bestämmer om tjänstemännens arbetsstationer, meddelar instruktioner åt inspektörerna samt mottager rapporter från dessa och handlägger för öfrigt de till inspektörsväsendet hörande ärendena.

Den andre superintendentinspektören handhar viktiga veterinära ärenden beträffande landsbygden samt utöfvar allmän kontroll af kårens »utomhusarbete».

Generalinspektörerna hafva öfveruppsikten inom hvar sitt område af Storbritannien och öfvervaka omedelbart det af tjänstemännen inom deras områden utförda arbetet samt handlägga för öfrigt själfva de mera viktiga ärendena.

Distriktsinspektörerna äro tilldelade hvar och en sitt särskilda distrikt och äro för sitt arbete inom distriktet ansvarige under en generalinspektör. Distriktsinspektörerna kunna, om så erfordras, erhålla biträde af dem underordnade assistentinspektörer.

Ofvan ej särskildt nämnda veterinärinspektörer äro stationerade på skilda platser i landet och hafva till uppgift att stå ministeriet till buds med erforderliga veterinära undersökningar.

Alla meddelanden till åkerbruksministeriet om misstänkt kreatursjukdom skola insändas till ministeriets kansli, och alla rapporter m. m. från de lokala myndigheterna om dylik sjukdom i de fall, där de första åtgärderna för sjukdomens bekämpande åligga dessa myndigheter, skola jämväl sändas till samma kansli. Decentralisationen af arbetet å »The animals division» är alltså och kan endast vara *begränsad.*

5. Österrike.

Veterinärväsendet är i Österrike förlagdt under åkerbruksministeriet, där det erhållit ett särskildt departement (med ordningsnummer XXII). Till detta departement hänföras, utom de till veterinärväsendet hörande ärenden, äfven ärenden angående den veterinära undervisningen och angående beviljande af stipendier och reseunderstöd åt studerande och lärare vid de veterinära fackskolorna. Departementet står under ledning af ministerial-veterinär-referenten såsom föreståndare, hvilken biträdes af två landsveterinärreferenter, en veterinär inspektör, två bezirksobertierärzte och en bezirkstierarzt förutom extra arbetskrafter.

Vid sidan af ministeriet är för afgörande af veterinära frågor ställdt ett veterinärråd (Der Veterinärbeirat) under ordförandeskap af åkerbruksministern. Vice ordförande i rådet (Vorsitzender-Stellvertreter) utgöres af chefen för en af ministeriets fyra sektioner. Medlemmarna tillhöra två olika grupper, grupp I: über Vorslag der landwirtschaftlichen Korporationen ernannt», 42 personer, däraf hälften ersättningsmän, samt grupp II: »aus dem Stande der Tierärzte ernannte Mitglieder und Ersatzmänner», 14 veterinärt utbildade personer, däraf hälften ersättningsmän, alla 14 utsedda af åkerbruksministern. De 7 veterinära medlemmarna bilda tillsammans »Die tierärztliche Kommission», som höres i vetenskapliga veterinär-medicinska frågor samt i frågor rörande veterinärkåren. De af landtbrukskorporationerna utsedda 21 medlemmarna utse inom sig ett »ständigt utskott» af 7 personer, och detta utskott väljer bland sina medlemmar en till »hufvuddelegerad». Den sistnämnda har en vidsträckt befogenhet, ty han kan af åkerbruksministern direkt anlitas i alla inom veterinärrådets verksamhetssfer liggande frågor.

Veterinärrådets uppgift är att vara rådgifvande myndighet för åkerbruksministeriet beträffande sådana ärenden, hvilka beröra de sanitära förhållandena inom hemlandets kreatursstam, särskildt förhindrande och hämmande af smittosamma kreaturssjukdomar. Vidare tillkommer det veterinärrådet att gifva råd vid sådana frågor, som hafva till föremål

veterinära ordningsföreskrifters inflytande på samfärdseln med kreatur och med råvaror från djurriket och andra dylika förare af smittoämnen. Såväl veterinärrådet som dess ständiga utskott, den hufvuddelegerade och veterinära kommissionen, äro befogade att hvar och en inom sitt verksamhetsområde af eget initiativ för åkerbruksministern framlägga förslag och propositioner.

Beträffande ärendenas fördelning mellan veterinärrådet och dess underafdelningar gäller, att viktigare ärenden hänvisas till rådet, men att mindre viktiga öfverläggningsämnen allt efter deras art öfverlämnas till utskottet eller till kommissionen.

Gemensamma sammanträden mellan ständiga utskottet och veterinära kommissionen kunna jämväl förekomma. Vidare bör alltid utskottets yttrande inhämtas öfver ett förslag af hufvuddelegeraden, och likaså rådets yttrande, då utskottet afgifvit ett förslag.

Veterinärrådets medlemmar utses för tre år i sänder.

Rådets och dess underafdelningars sammanträden äro icke offentliga; i desamma äger dock ministerialreferenten eller hans ställföreträdare rätt att deltaga. Likaså kan regeringen efter sitt beprövande skicka äfven andra representanter till sammanträdena, vid hvilka jämväl sakkunniga kunna höras.

Medlemskap i rådet betraktas såsom ett hedersuppdrag och är följaktligen oaflönadt. Dock bekomma de medlemmar, som icke äro bosatta i Wien och hvilka icke af annan anledning erhålla dagtraktamente, någon rese- och traktamentsersättning.

Verkställigheten af åkerbruksministeriets beslut i veterinära frågor sker genom de veterinära statstjänstemännen med biträde af de politiska statsmyndigheterna. De veterinära statstjänstemännen utgöras af veterinärassistenter, distriktsveterinärer, distriktsöfverveterinärer, veterinärinspektörer och högst landsveterinärreferenter. De sistnämnda äro såsom rådgifvande med rätt att deltaga i beslut rörande veterinära ärenden ställda vid sidan af landssanitetsråden.

6. Ungern.

Veterinärväsendet i Ungern har blifvit ordnadt genom lag af år 1900 och lyder under åkerbruksministeriet. Den offentliga veterinärverksamheten förvaltas jämlikt nämnda lag af »Kungl. ung. veterinärer» af olika grader. Uppsikten öfver denna veterinärpersonal utöfvas af veterinärinspektörer och öfverinspektörer.

Veterinärinspektörerna och öfverinspektörerna hafva vidare till uppgift att lämna åkerbruksministern sakkunnigt biträde vid behandlingen af veterinärärenden. Sålunda skola de afgifva yttrande i till dem hänvisade ärenden, framställa förslag dels om förbättring och reglering af veterinärväsendet dels ock vid behof af tillämpning af de mot kreaturssjukdomar och epizootier riktade föreskrifterna. Vidare åligger det dem att själfva leda de veterinära arbetena i och för undertryckande af epizootier, som hafva större omfattning och utbreda sig öfver flera distrikt.

Samtliga förenämnda veterinärer utnämnas af åkerbruksministern, hvilken står i spetsen för hela veterinärväsendet. Bestämmandet af statsveterinärernas antal, verksamhetsområde och förläggningsort tillkommer, efter vederbörande kommuners hörande, åkerbruksministern i samråd med inrikesministern.

För vinnande af en sakkunnig behandling af veterinära ärenden har därjämte inrättats ett landsveterinärråd. De närmare bestämmelserna rörande detta råds organisation och arbetssätt utfärdas af åkerbruksministern och inrikesministern i samråd.

I åkerbruksministeriet handläggas de veterinära ärendena på en särskild afdelning (den tredje), indelad i tre olika sektioner, *en* för statsadministrativa ärenden och veterinära ordningsfrågor, *en* för ärenden angående veterinärpersonalen och *en* för ärenden angående skydd mot smittosamma husdjurssjukdomar samt angående kreaturssamfärdseln. Den veterinära afdelningen af ministeriet förestås af en chef. Vid förfall för chefen inträder hans ställföreträdare. Å hvarje sektion finnas en föreståndare och dennes ersättningsman samt erforderlig personal, bestående af dels fast anställda dels till tjänstgöring i ministeriet inkallade veterinära tjänstemän.

Den högsta disciplinära myndigheten är enligt förenämnda lag lagd i åkerbruksministerns hand. Vid ringare tjänsteförseelser inträder endast »ordningsstraff» d. v. s. böter: 2—20 kronen. Har ordningsstraff blifvit ådömt två gånger, men förseelsen det oaktadt upprepas, inträder ansvar med disciplinstraff. Disciplinstraffen äro af fyra slag: 1) skriftlig tillrättavisning; 2) penningböter, 20—1,000 kronen; 3) transport på egen bekostnad till annan tjänst; och 4) förlust af tjänsten med eller utan mistning af löneförmåner.